

ΔΗΜΟΣΘ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ

9 69 ΠΔΒ
Ανδρεάδης (94)

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ
ΣΤ. ΤΑΞΕΩΣ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1360

ΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΔΗΜΟΣΘ. Μ. ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ
πρώην επίθεωρ. δημοτ. σχολείων

9 69. 17 Δ Β
Andreadou (Dmf)

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ Α'.
Ἀντίτυπα 10.000

ΤΙΜΗ ΔΡ. 22,50
58515
27/9/34

Ἀριθ. ἔγκριτ. ἀποφ.
Ἐπιτελεῖο Παιδείας
51231 20 Ἀθῶνας
51232 1934

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΔΟΥΛΗΣ
ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ
Ἐπιδ. Οἶκος Δημητράκου
αἰξ. ἀριθ. εἰσαγ. 7147 τοῦ ἔτους 1934

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε. — ΑΘΗΝΑΙ
4-ΟΔΟΣ ΑΛΘΑΙΑΣ-4
1934

002
ΚΑΣ
ΣΤ2Α
1360

Πάν αντίτυπον πρέπει να φέρη την υπογραφήν του
συγγραφέως.

Κυριοσδ. Αδριανός

Κυριοσδ. Αδριανός
4

PRINTED IN GREECE — 1934
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΖΩΗ

1. « ΟΧΙ, ΘΑ ΤΟ ΚΑΜΩ ! ΣΟΥ ΔΙΔΩ ΤΟΝ ΛΟΓΟΝ ΜΟΥ ! »

1. « Ἐδῶ εἶσαι ἀκόμη, Παῦλε ; Πότε θὰ ξεκινήσης ; Ὅσπῳ ἀκριβῶς ἡ ὥρα ».

— « Ἄφησε, μητέρα, νὰ περάσουν ὀλίγα λεπτά ἀκόμη.

Ἄς ἔμβουν εἰς τὰς τάξεις οἱ μαθηταὶ καὶ ἄς ἀρχίσῃ τὸ μάθημα. Δὲν πειράζει, διότι θὰ πηγαίνω λίγο ἀργότερα σήμερα ».

— « Ἀλλὰ διατί, παιδί μου, ν' ἀργήσης, χωρὶς λόγον, ἀφοῦ εἶσαι κατ' ὅλα ἔτοιμος ; »

— « Δὲν ἐννοεῖς τὸ διατί, μητέρα ; Πῶς θὰ ἀντικρούσω τοὺς περυσινοὺς συμμαθητάς μου νὰ ἐμβαίνουν χαρούμενοι ὅλοι εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἑκτης ; ἐγὼ δὲ μόνος ἀπροβίβαστος νὰ ἐμβαίνω μαζί μὲ τοὺς τετραταξίτας εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Πέμπτης ; »

— « Καὶ δὲν θὰ τοὺς ἀντικρούσης ἀργότερα εἰς τὸ διάλειμμα ; »

— « Ναι. Τότε ὅμως θὰ εἶναι καὶ οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ συμμαθηταὶ μου δὲν θὰ τολμήσουν νὰ μὲ δεχθοῦν, ὅπως δέχονται τὸν κάθε ἀπροβίβαστον μαθητὴν, μὲ χαμόγελα χοροῖδευτικά ».

— « Ποιὸς σοῦ πταίει, παιδί μου ; Τόσας φορὰς πέρυσσι σοῦ εἶχα εἰπεῖ ὅτι θὰ τὰ πάθῃς ὅλ' αὐτά. Σὺν ὅμως ἔγραφες, φαίνεται, τότε τὰ λόγια μου « σ τ ἄ π α λ ι ἄ σ ο υ τ ἄ π α π ο ῦ τ σ ι α ». ὅπως λέγει καὶ ἡ παροιμία ».

2. Ὁ προηγούμενος διάλογος ἐγένετο μίαν φθινοπορινὴν προίαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Παρασκευᾶ Βαφειδίου. Ἐγένετο τὴν προίαν τῆς Πρώτης Ὀκτωβρίου—τῆς πρώτης δηλ. ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀρχίζουσιν τὰ μαθήματα τῶν δημοτικῶν σχολείων—.

Ὁ υἱὸς Βαφειδῆς ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν ἐσυλλογίζετο τὸν ἐροχμὸν τῆς ὥρας ταύτης. Δι' αὐτό, ὅσον ἐπλησίαζεν ἢ πρώτη Ὀκτωβρίου, τόσον ἔχανε τὴν ὄρεξίν του διὰ τὰ παιγνίδια. Ὅταν δὲ αὕτη ἐξημέρωσε καὶ ἀνελογίσθη τὰ εἰρωνικά βλήματα καὶ χαμόγελα τῶν συμμαθητῶν του, μόλις θὰ ἀντίκρουζον αὐτὸν νὰ εἰσέσχηται εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ διδασκηρίου, ἤρχισε νὰ αισθάνεται οἶγος.

Μετὰ δυσκολίας πολλῆς ἠγέρθη ἐκ τῆς κλίνης καὶ εὐπορεύσθη. Μεθ' ὅλας ὅμως τὰς προσπάθειάς τῆς μητρὸς καὶ τὰς ἰδιὰς του προσπάθειάς, ἐστάθη ἀδύνατον νὰ προγευματίσῃ. Δὲν ἠδύνατο οὔτε τὸ γάλα οὔτε τὸ ψωμί του νὰ κατατίῃ. Ἔως ὅτου δὲ ἀκούσῃ τὸ ὄρολόγιον τῆς οἰκίας των νὰ κτυπᾷ, ἐξηκολούθει νὰ περιπατῇ εἰς τὴν αὐλὴν κατακλιραμμένος καὶ μόλις συγκροτῶν τὰ δάκρυά του.

Ὅταν ἤκουσε τοὺς ὀκτὼ κτύπους τοῦ ὄρολογίου των, ἔρριψε τὴν σάκκαν εἰς τὴν ῥάχιν του καὶ ἠθέλησε νὰ ἀναχωρήσῃ. Πρὸ τοῦ ὅμως φθάσῃ εἰς τὴν ἐξώθυράν των, ἐπανέστρεψεν ὀπίσω καὶ ἤρχισε πάλιν τὸν ἄσכולον περιπατῶν του εἰς τὴν αὐλὴν. Τότε τὸν εἶδεν ἡ μήτηρ του καὶ συνέβη μεταξύ των ὁ προηγούμενος διάλογος.

Ἡ κ. Βαφειδίου προσεπατήθη ὅτι συνέλονεσε τὴν στενοχωρίαν τοῦ υἱοῦ τῆς. Πραγματικῶς ὅμως εὐχαριστήθη : « Ἴσως ἢ σημερινὴ πικρία τοῦ γίνῃ μάθημα » εἶπε κατ' ἑαυτήν καὶ τὸν ἀφῆκε μόνον, χωρὶς νὰ παρηγορήσῃ αὐτὸν διόλου.

3. Βυθισμένος εἰς τὴν θλίψιν του ὁ Παῦλος Βαφειδῆς, ἐξακολούθει νὰ διασσελίξῃ ἀπὸ τῆς μιᾶς μέχρῃ

τῆς ἄλλης ἄκρας τὴν αὐλήν των. Ἡ σκέψις ὅτι θὰ ἀντιζούσῃ περιχαρεῖς τοὺς περυσινούς συμμαθητάς του τὸν λυπεῖ πολύ. Ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι θὰ συνδιδάσκειται μὲ κατωτέρους του μαθητάς—τοὺς περυσινούς τετραταξίτας—καὶ αὐτὸ τὸν πιθαίνει παρὰ πολύ. Καὶ τὸ ὅτι θὰ ἔχη καὶ ἐφέτος τὸ ἴδιον ἀναγνωστικὸν καὶ θὰ διδάσκειται τὰ ἴδια μαθήματα, ἐνῶ ὅλοι οἱ ἄλλοι συμμαθηταὶ του, περυσινὸ καὶ ἐφετεινοί, θὰ ἀναγινώσκουν νέον ἀναγνωστικὸν καὶ θὰ ἀκούουν νέα μαθήματα, καὶ τοῦτο φαίνεται εἰς αὐτὸν βαρὺ καὶ ἀνυπόφορον.

Ἐκτὸς δὲ αὐτῶν ἐνθυμεῖται καὶ ὅτι μὲ τὸ νὰ μείνῃ ἀπροβίβαστος, ἔχασε καὶ τὸ ἐξ Ἀμερικῆς τακτικὸν δῶρον τοῦ θεῖου του—δέκα δολλάρια—καὶ τὴν σφαῖραν τοῦ φουτ-μπόλ, τὴν ὁποίαν τοῦ εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ τοῦ στείλῃ ἐξ Ἀθηνῶν ἡ ἐξαδέλφη του, ἐὰν ἐπροβιβάξτετο.

4. Ἐνθυμούμενος πάντα ταῦτα ὁ Παῦλος Βαφεΐδης, πιθαίνεται καὶ στενοχωρεῖται πολύ. Ἀναγνωρίζει ὅμως ὅτι ἐπόμενον ἦτο νὰ πάθῃ ὅ,τι ἔπαθε, διότι οὔτε μίαν ἡμέραν δὲν ἠθέλησε νὰ πράξῃ πέρυσι τὸ καθήκον του.

Μεθ' ὅλας τὰς ἐπιπλήξεις καὶ τὰς τιμωρίας τῶν γονέων καὶ τῶν διδασκάλων του, ἀδύνατον ἦτο νὰ μὴ ἀπουσιάσῃ ἐκ τοῦ σχολείου μίαν καὶ δύο ἡμέρας τὴν ἐβδομάδα. Ἀπουσίαζε δέ, διὰ νὰ μεταβαίνῃ νὰ παίξῃ φουτ-μπόλ ἢ νὰ ἐρημόνῃ πτηνοφωλιάς, μαζὶ μὲ ἀγνιόπαιδας φίλους του.

Καὶ ὅταν ὅμως μετέβαινεν εἰς τὸ σχολεῖον, οὐδέποτε εὐόισκετο μελετημένος καὶ προητομασμένος. Σπάνιον ἦτο νὰ ἔχη λυμένα τὰ προβλήματα τῆς Ἀριθμητικῆς, ἀποτελειωμένον τὸ γύμνασμα τῆς Γραμματικῆς καὶ συμπληρωμένον τὸν βωθὸν χάστην του. Δι' αὐτὸ καὶ πολὺ σπάνιον ἦτο νὰ σχολάσῃ μετὰ τῶν συμμαθητῶν του καὶ νὰ μὴ παραμείνῃ ἡμίσειαν ἢ καὶ ὀλόκληρον ὥραν εἰς τὸ σχολεῖον πρὸς συμπλήρωσιν τῶν γραπτῶν ἐλλείψεών του.

Διὰ τοῦτο καὶ οἱ βαθμοὶ ἐκάστης τριμηνίας του ἦσαν πάντοτε οἱ κατώτεροι τῶν βαθμῶν ὅλων τῶν ἄλλων συμμαθητῶν του.

5. Πάντα ταῦτα ἐπαναφέρει εἰς τὴν μνήμην του ὁ Παῦλος Βαφειδῆς καθ' ὃν χρόνον περιπατεῖ εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας των. Ἐνθυμούμενος δὲ αὐτά, ἀναγνωρίζει ὅτι δικαίως τιμωρεῖται ἤδη. Ἔνεκα τούτου καὶ ὑποψιφισοῦσιν συχνὰ τὴν παρουσίαν, τὴν ὁποίαν ὁ πατήρ του πόλλας ἀνέφερεν εἰς αὐτόν : « Ἡ θ ε λ ε ς τ α κ ι ' ἔ π α θ ε ς τ α ! » Δι' αὐτὸν τὸν λόγον καὶ διερωτᾶται καθ' ἑαυτὸν : « Καὶ πῶς θὰ ἠμποροῦσα νὰ μὴ πάθω ὅλα αὐτά, ἀφοῦ πέρσαι ποτὲ δὲν εἶχα κάμει τὸ χρέος μου ; »

Κατὰ τινὰ ὅμως στιγμῆν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἦλθε πάλιν εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἠ σκέψις αὐτή, διερωτήθη διαφορητικώτερον : « Θὰ τὸ κάμω ὅμως καὶ φέτος ; »

Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο, ἐφάνη τότε ὅτι ἤκουσε κάποιαν φωνὴν νὰ ἀπαντᾷ ἐκ τῶν ἐνδομύζων τῆς ψυχῆς του :

« Καὶ εἶναι λόγος νὰ ἐρωτᾷς δι' αὐτό, Παῦλε ; Θέλεις πάλιν καὶ τὸ ἐπόμενον ἔτος νὰ εὐρεθῆς εἰς τὴν σημερινὴν στενόχωρον θέσιν σου ; Νὰ χάσῃς τὸν χρόνον σου, νὰ μείνῃς ἀπροβίβαστος καὶ νὰ ἐντρέπῃσαι νὰ ἀντικούσῃς τοὺς συμμαθητάς σου ; Ἄν σοῦ ἀρέσουν ὅλα αὐτά, μὴ κάμῃς καὶ φέτος τὸ χρέος σου ».

— « Ὁχι ! Θὰ τὸ κάμω ! Σοῦ δίδω τὸν λόγον μου ! » ἐφώνηξε δυνατὰ τότε ὁ Παῦλος Βαφειδῆς, ὡς ἐὰν εἶχε κανένα ἐμπρός του. Εὐθύς δὲ ἐξεκίνησε διὰ τὸ σχολεῖον μεθ' ἑλπίσιν ὅμως, τώρα καὶ χωρὶς φόβου καὶ ἐντροπῆς.

6. Ἡ μήτηρ του, ἡ ὁποία ἐκείνην τὴν στιγμῆν εὐρίσκατο εἰς τὸ μαγειρεῖον, ἤκουσε τὸν μονόλογον αὐτὸν τοῦ υἱοῦ της. Ἀσυναίσθητος δὲ ἐσταυροσκοπήθη, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ διατί πράττει τοῦτο.

Δημοσθ. Ἀνδροεάδης

2. Ο ΠΡΟΣΦΥΞ ΜΑΘΗΤΗΣ

1. Ὁ κώδων τοῦ 45ου δημοτικοῦ σχολείου τῶν Πατρῶν ἐσήμανε διὰ τὸ προτελευταῖον διάλειμμα. Ἡ ΣΤ' τάξις αὐτὴν τὴν ὥραν εἶχεν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν εἰς δὲ τῶν μαθητῶν, ἐπανιστορῶν τὴν ἐκρηξίν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, εὐρίσκετο περὶ τὸ τέλος. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠκούσθησαν ἑλαφροὶ κτύποι εἰς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης· κατόπιν δὲ ἐνόησεν « ἐ μ π ρ ό ς ! » τοῦ διδασκάλου εἰσηλθεῖν εἰς αὐτὴν ὁ διευθυντὴς τοῦ σχολείου. Εἰσηλθε δὲ οὗτος κρατῶν ἐκ τῆς χειρὸς ἓνα ἀγόρι δωδεκαετῆς περιτοῦ, ἐνδεδυμένον πενιχρῶς, μελαχροινῶν καὶ μὲ μεγάλους μαύρους ὀφθαλμούς. Ἀφ' οὗ δὲ εἶπε κάτι εἰς τὸ αὐτίον τοῦ διδασκάλου, ἀνεχώρησεν, ἀφήσας ἐκεῖ τὸ παιδίον ἐκεῖνο. Ὁ διδάσκαλος διέταξε νὰ διακοπῇ προσωρινῶς τὸ μάθημα, ἤρχισε δὲ νὰ λέγῃ αὐτὰ εἰς ὅλην τὴν τάξιν :

2. « Σήμερον, παιδιά, ἐμβαίνει εἰς τὴν συντροφίαν σας καὶ ἓνα Ἑλληνόπουλο, αὐτὸ ἐδῶ, πὺν βλέπετε »—καὶ ἔδειξε τὸ ἀγόρι ἐκεῖνο. « Γνωρίζει καὶ αὐτὸ ὅσα γράμματα γνωρίζετε καὶ σεῖς· δὲν ἠμπορεῖ ὅμως νὰ προσφέρῃ καλὰ τὰ Ἑλληνικά. Ἐγεννήθη εἰς πόλιν ἑλληνικὴν, ἢ ὅποια ἀπὸ αἰῶνων ἤδη εἶναι σκλαβωμένη εἰς τοὺς Τούρκους καὶ ὅπου ὁμιλεῖται μόνον ἢ Τουρκικῇ. Πατρίς του εἶναι ἢ Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας, δοξασμένη ἑλληνικὴ πόλις, ἢ ὅποια ἔδωσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μας μεγάλους στρατηγούς καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας ἓνα μέγαν ἱεράρχην, τὸν Ἅγιον Βασίλειον.

Τὸ παιδί αὐτὸ ἔχει ἐκδιωχθῆ ἀπὸ τοὺς Τούρκους μαζὶ μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους Ἑλληνας, τοὺς κατοικοῦντας εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν μεγάλην χώραν ». (Καὶ λέγων ταῦτα, ἔδειξεν εἰς τὸν χάσμεν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Ἐπειτα ἐξηκολούθησε) :

« Πολὺν μαζρὸν τῆς Ἑλλάδος κεῖται ἡ Καισάρεια, ἡ πατρὶς τοῦ Ἰορδάνου Ἰωσηφόγλου, τοῦ νέου συμμαθητοῦ σας. Ἐντὸς 15 ὥρων φθάνει κανεὶς ἀτμοπλοῖκῶς ἐκ Πειραιῶς εἰς τὴν Σμύρνην ἐδῶ » (καὶ ἔδειξε πάλιν εἰς τὸν χάρτην τὴν πρωτεύουσαν τῆς Μ. Ἀσίας). Χρειαίεται ὁμοίως πλέον τοῦ μηνός, διὰ νὰ φθάσῃ τις περὶ ἐκ Σμύρνης μέχρι τῆς Καισαρείας, τῆς πατρίδος τοῦ Ἰωσηφόγλου. Καὶ ὁμοίως καὶ πέραν ἀκόμη τῆς πόλεως ταύτης ἐκατοικοῦσαν μέχρι τοῦ 1922 Ἕλληνες ἀδελφοί μας, ὑπόδουλοι εἰς τοὺς Τούρκους. Εἶχον χάσει ἀπὸ 500 καὶ πλέον ἐτῶν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν γλῶσσάν των, διατηρήσαντες μόνον τὴν θρησκείαν καὶ τὸν ἐθνισμὸν των. Παρέμειναν δηλ. Χριστιανοὶ κατὰ τὴν θρησκείαν καὶ Ἕλληνες κατὰ τὸ φρόνημα. Ἡ θρησκεία καὶ ὁ ἐθνισμὸς ἤνων τότε τοὺς ὑποδούλους αὐτοὺς ἀδελφούς μας μὲ ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος. Ἐνῶ ἡ ἐλπίς ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ ἐλευθερωθοῦν καὶ αὐτοί, ἐδυνάμωμε τὴν ὑπομονὴν νὰ υποφέρουν τὰ βάσανα τῆς δουλείας των.

Ἡμεῖς, οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες, μὴ λησμονοῦντες τὴν ἰερὰν ὑποχρέωσιν, τὴν ὁποίαν εἶχομεν, προσεπαθήσαμεν μετὰ τοὺς Ἠπειρώτας, τοὺς Μακεδόνας καὶ τοὺς Θρακᾶς νὰ ἐλευθερώσωμεν καὶ τοὺς Μικρασιάτας ἀδελφούς μας. Καὶ ἀπληθευρώσαμεν μέγα μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Δυστυχῶς ὅμως ἔνεκα τῆς διχονοίας μας καὶ πρὸ πάντων ἔνεκα τῆς μεγάλης καταπονήσεως, τὴν ὁποίαν ἠσθάνθημεν, ὡς ἐκ τῶν δεκαετῶν συνεχῶν πολέμων μας, δὲν ἠδυνήθημεν νὰ πράξωμεν μέχρι τέλους τὸ καθήκον μας. Καὶ νικηθέντες ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐχάσαμεν ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη, τὰ ὁποῖα εἶχομεν ἐλευθερώσει.

Οἱ Τούρκοι τότε πρὸς ἐκδίκησιν ἐξεδίωξαν ὅλους τοὺς Ἕλληνας τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Θρακῆς. Ἐξορίζσαντες ἐκ τῶν πατρίδων καὶ τῶν ἀγαθῶν των ἕν καὶ ἡμῖς ἐκατομμύριον ἀδελφῶν μας Θρακῶν καὶ Μι-

χρῆσιμα τῶν, τοὺς ἔροισαν ἐδῶ, εἰς τὴν ἐλευθέρῃαν Ἑλλάδα, γυμνοὺς καὶ πεινασμένους.

Ἡ κοινὴ πατεὶς καὶ μήτηρ ὄλων τῶν Ἑλλήνων, μὲ ὄλην τὴν πτωχείαν τῆς ἐδέχθη προθύμως τὰ κατατρογυμένα αὐτὰ τέκνα τῆς. Τὰ ἐφιλοξένησε, τὰ ἔθρεψε, τὰ ἐπότισε καὶ τὰ ἐνέδυσεν. Ἐθεράπευσε τὰς πληγὰς καὶ τὰς ἀσθενείας τῶν. Ἐκτίσε δι' αὐτὰ κατοικίας. Τοῖς ἔδωκε ζῆλα διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν. Τοῖς ἐ χάρισε χωράφια καὶ σπόρους γεννημάτων πρὸς καλλιέργειαν καὶ λιβάδια πρὸς βοσκὴν τῶν ζώων τῶν. Ἐδωκεν ἐργαλεῖα εἰς τοὺς τεχνίτας καὶ συντάξεις καὶ βοηθήματα εἰς τὰς γυναῖκας, αἵτινες εἶχον χάσει τοὺς ἄνδρας τῶν.

Λιὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν ὅλα αὐτά, ἐχρειάσθησαν καὶ χρειάζονται ἀκόμη καθημερινῶς ἑκατομμύρια. Πλὴν ὁμοῦ τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων τούτων φροντίδων ἡ πονετικὴ μεγάλη μητέρα μας δὲν ἐλησιμόνησε καὶ τὰ μικρὰ προσφυγόπουλα.

Περισυνέλεξεν εἰς ὁφανοτροφεία τὰ ὁφανά καὶ ἀπροστάτευτα ἔξ αὐτῶν. Ἐκτίσεν εἰς ἕκαστον προσφυγικὸν συνοικισμὸν σχολεῖα καὶ διώρισε καὶ μισθοδοτεῖ διδασκάλους δι' αὐτά. Ὅπου δὲ πάλιν δὲν κατοικοῦν συγγεντρομένοι (οἱ πρόσφυγες, διέταξεν ἡμᾶς, τοὺς διδασκάλους) τῶν πόλεων, νὰ δεχόμεθα προθύμως τοὺς προσφυγόπαιδας εἰς τὰ σχολεῖά μας.

3. » Εἰς τὰς ἄλλας τάξεις τοῦ σχολείου μας, καθὼς γνωρίζετε, ἔχουν ἐγγραφῆ ἐφέτος ἀρκετὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ Ἑλληνόπουλα. Ἡ τάξις σας μόνον ἕως τώρα δὲν εἶχε κανένα πρόσφυγα μαθητὴν. Ἀπὸ σήμερον θὰ ἔγη τὸν Ἰορδάνην Ἰωσηφόγλου ἀπὸ τὴν ἐξασουμένην Καισάρειαν. Δεχθῆτέ τον ὡς ἀδελφόν σας. Ἀγαπᾶτέ τον μὲ τρόπον ποῦ νὰ πιστεῖη ὅτι δὲν εὐρίσκεται μαζοὰν τῆς πατρίδος του. Κάμετε νὰ ἐννοήσῃ ὅτι εἶναι καὶ ἐδῶ Ἑλληνόπουλον.

ὅπως καὶ εἰς τὴν Καισάρειαν, τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα του ».

Μεθ' ὃ ὁ διδάσκαλος ὥρισε τὴν θέσιν, ὅπου θὰ ἐζάθητο ἐφεξῆς ὁ νέος μαθητής, συνοδεύσας αὐτὸν ὁ ἴδιος.

4. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκτύπησε πάλιν ὁ κώδων τοῦ σχολείου διὰ τὴν εἴσοδον τῶν μαθητῶν εἰς τὰς τάξεις των. Ὁ διδάσκαλος τῆς ΣΤ' ἐστενοχωρήθη, διότι ἐφαίνετο ὅτι ἐπεθύμει κάτι νὰ προσθέσῃ ἀκόμη :

« Κύριε διδάσκαλε » ἐπετάχθη τότε ἐκ τῆς θέσεώς του εἰς μαθητής, « δὲν πειράζει πὺν δὲν θὰ κάμωμεν μίαν φορὰν διάλειμμα. Ἀποτελειῶστε, σὰς παρακαλοῦμεν, ὅσα θέλετε νὰ μᾶς εἰπῆτε ἀκόμη ».

Ἐγαμογέλασεν ὁ διδάσκαλος καί, περισσότερον συγκεκινημένος τώρα, προσέθηκεν αὐτά :

« Ἄπ' ἐδῶ καὶ πέραν, βλέποντες ὅλοι σας τὸν Ἰουδαίην Ἰωσηφὸγλου, πρόπει νὰ ἐνθυμισθεῖ, ὅτι, διὰ νὰ εὐρεθῆ τὸ παιδί αὐτὸ ἀπὸ τὴν Καισάρειαν ἐδῶ εἰς τὰς Πάτοαζ, ἐθυσιάσθησαν χιλιάδες ἄλλοι Μικρασιῶται ἀδελφοί μας. Ἐνθυμούμενοι αὐτό, πρόπει νὰ προσέχετε νὰ μὴ προσβάλλετε ποτὲ μήτε διὰ λόγων μήτε δι' ἔργων τὸν συμμαθητὴν σας αὐτόν, ἐπειδὴ δῆθεν δὲν ἐγεννήθη εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα ἢ διότι δὲν ἠμπορεῖ νὰ προσέφευγῃ καλῶς τὰ Ἑλληνικά. Ὅστις ἀπὸ σᾶς κάμῃ ἔν τοιούτῳ πράγμα, αὐτὸς δὲν ἀξίζει νὰ ὀνομάζεται Ἑλληνόπαιδον, οὔτε νὰ χαιροτᾶ τὴν κυανόλευκόν μας. Πρόπει ἀκόμη, βλέποντες κάθε φορὰν τὸν συμμαθητὴν σας αὐτόν, καθῶς καὶ πάντα πόσφυρα, νὰ μὴ λησιμονεῖτε τὴν θέσιν καὶ τὴν δυστηγίαν των. Ἐμποδὲς τώρα ! τὴν ἀνάγνωσίν μας ! » εἶπε τελευταῖον ὁ διδάσκαλος τῆς ΣΤ' τοῦ δημοτικοῦ ἐκείνου σχολείου τῶν Πατοῶν.

Σπογγίζων δὲ τοὺς δακρυβρέκτους ὀφθαλμούς του, ἐ-

δῶρισεν εἰς τὸν προσφυγόπαιδα τὸ ἰδικόν του ἀναγνω-
στιζόν.

5. Μετὰ μίαν ὥραν ὁ Ἰορδάνης Ἰωσηφόγλου ἐπέ-
στρεφεν εἰς τὴν παρόγκαν του συνοδευόμενος ὑπὸ 5-6
συμμαθητῶν του καὶ ἔχων τὴν σάκκαν του πλήρη βιβλίων,
τετραδίων, γραφίδων, κονδυλοφόρων, μολυβδοκονδύλων
καὶ ἐνὸς κομποῦ μελανοδοχείου, χωρὶς νὰ ἀγοράσῃ κα-
νὲν ἐξ αὐτῶν.

Δημοσθ. Ἀνδρεάδης

3. ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΝ

Τὸ βουρκομένο σύννεφο τὸν οὐρανὸ μαυρίζει
φιλὴ φιλὴ ἀρχίνησε βροχὴ νὰ ψιχαλιῶ.

Εἶναι ἡ φύσις, ποὺ θρηνηεῖ.

Τὰ δάκρυά της εἶναι αὐτά, ὅπου πικροσταλάζουν.

Τὰ σύννεφα, ὅπου βογγοῦν καὶ βαρειαναστενάζουν
εἶναι ἡ θλιμμένη της φωνή.

Καὶ τὸ ξηρὸ ἐβράχησε τῆς ἐρημιᾶς ποτάμι.

Ἄκους τί κρότο τὸ νερὸ μὲς στὰ χαλίγια κάμει ;

Βλέπεις τὸν ἄσπρο του ἀφρό ;

Στὶς λυγαριὲς ἀνάμεσα ἦταν πουλιὰ κρυμμένα.

Τὸν κρότο μόλις ἄκουσαν, ἔφυγαν τρομαγμένα
μ' ἓνα τους πέταγμα ἐλαφρό.

Ἰωάν. Καρασούτσας

4. ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟΝ ΜΑΘΗΜΑ ΘΛΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1. Ὁ Κίμων Δημοτρακάκης, μαθητὴς τῆς ΣΤ' ἐνὸς ἐκ τῶν δημοτικῶν σχολείων τῆς Κερκύρας, ἔχει πατέρα πολὺ εὐκατάστατον, συγγρόνως δὲ καὶ καταγόμενον ἐξ ἀρχαίας καὶ ἀρχοντικῆς οἰκογενείας. Ἐπειδὴ δὲ ὡς μονογενὴς εἶναι καὶ πολὺ χαιδεμένος ἀπὸ τοὺς οἰκείους του, τοῦτο τὸν κλίνει νὰ φέρεται μὲ ὑπεροψίαν πρὸς τοὺς περικοτεροὺς συμμαθητὰς του. Δὲν χαιρετᾷ οὔτε συνομιλεῖ μὲ ὅσους ἐξ αὐτῶν δὲν εἶναι πλουσίως ἐνδεδυμένοι καὶ δὲν ἔχουν εὐγενῆ πατέρα.

Χθὲς τὸ ἀπόγευμα, ἐπειδὴ, τρέχων ὁ συμμαθητὴς του Γάσος Καζάκος, υἱὸς ἀνθρακοπώλου, τὸν ὄθησεν ἐλαφρῶς, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ὁ Κίμων τόσον ἐθύμωσε δι' αὐτό, ὥστε εἶπεν εἰς τὸν Γάσον μὲ μεγάλην περιφρόνησιν : « Ὅποιος ἔχει πατέρα κουρελὴν, ὅπως σύ, πρέπει νὰ προσέξῃ, ὅταν τρέξῃ ».

Ὁ Γάσος ἐκοκκίνισε καὶ δάκρυα τοῦ ἦλθεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του διὰ τοὺς προσβλητικoὺς αὐτοὺς λόγους τοῦ συμμαθητοῦ του. Δὲν τοῦ εἶπεν ὅμως τίποτε. Μόνον, ὅταν ἐπῆγεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ἀνήγγειλε τὸ συμβὰν τοῦτο εἰς τὸν πατέρα του.

Τὴν ἐπαύριον ἐκεῖνος ἦλθεν εἰς τὸ σχολεῖον, διὰ νὰ παραπονεθῇ εἰς τὸν διδάσκαλον. Ἐνῶ δὲ συνομιλοῦν οἱ δύο, βλέπουν νὰ καταφθάνῃ καὶ ὁ 2. Δημοτρακάκης ὀδηγῶν τὸν υἱὸν του Κίμονα μέχρι τῆς αἰθούσης τῆς παραδόσεως. Τοῦτο ἔπραττε καθημερινῶς.

2. Μόλις ἀντελήφθη αὐτὸν ὁ διδάσκαλος, ἐξεληθὼν τῆς αἰθούσης, τὸν παρεζάλεσε νὰ προσέλθῃ, ἵνα ἀκούσῃ τὰ κατὰ τοῦ υἱοῦ του παράπονα ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν προσ-

βληθέντα. Δεικνύων δὲ τὸν ἀνθρακοπόλην, λέγει πρὸς τὸν z. Δημητρακάκη :

« Ὅριστε, z. Δημητρακάκη, ὁ κύριος, τὸν ὁποῖον ὁ υἱός σας ἀπεκάλεσε χθῆς « z o u r e λ ῆ ν ».

Ὁ πατὴρ τοῦ Κίμωνος, τεταραγμένος καὶ κατέρουθος ἐξ ὀργῆς, ἐρωτᾷ τὸν υἱὸν του : « Τὸ εἶπες αὐτό, Κίμων ; » Ἐπειδὴ δὲ ἐκείνος ἔχων ἐσχυρισμένην τὴν κεφαλὴν ἐσιώπα, λαμβάνει αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς ὁ πατὴρ του καὶ τὸν ὀδηγεῖ ἔμπροσθεν τοῦ Τάσου Καζάκου. Ἐπειτα τοῦ λέγει προστακτικῶς : « Ζήτησέ του συγγνώμην, Κίμων ! Εἰπὲ εἰς αὐτὸν ὅτι τὸν παρακαλεῖς νὰ σὲ συγχωρήσῃ, διότι προσέβαλες τὸν πατέρα του, τοῦ ὁποῖου ὁ ἰδικὸς σου θεωρεῖ τιμὴν νὰ σφίξῃ τὸ χέρι ».

— « Εἶναι περιττόν, z. Δημητρακάκη » εἶπεν ἀμέσως ὁ ἀνθρακοπόλης. « Ὑποθέτω ὅτι δὲν θὰ ἐπαναλάβῃ τὸ χθεσινὸν σφάλμα του ».

Ὁ z. Δημητρακάκης ὁμοῦ ἐπέμεινε, καὶ ὁ υἱὸς του ἠναγκάσθη νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ πατρὸς του.

Τότε καὶ οὗτος ἔδωκε τὸ χέρι του εἰς τὸν ἀνθρακοπόλην. Ἐπειτα δὲ εἶπεν εἰς τὸν διδάσκαλον : « Θὰ σᾶς παρακαλέσω, z. διδάσκαλε, νὰ τοποθετήσετε τὸν Κίμωνά μου πλησίον τοῦ υἱοῦ τοῦ κυρίου καὶ νὰ μένῃ ἔτσι μαζί του ὅλον τὸ ἔτος. Ἐτσι θὰ τὸν γνωρίσῃ καλῶς καὶ θὰ μάθῃ πόσον εὐγενέστερος εἶναι ἀπ' αὐτόν ». Λέγων δὲ ταῦτα ἐχαιρέτησε καὶ ἀνεχώρησε πολὺ δυσηρεστημένος.

3. Ὁ ἀνθρακοπόλης ἔμεινε ὀλίγας στιγμὰς σκεπτικός, παρατηρῶν τὰ δύο παιδιά. Ἐπληροίωσεν ἔπειτα εἰς τὸ θρανίον καὶ ἐκοίταξε τὸν Κίμονα μὲ λύπην καὶ συμπάθειαν ὁμοῦ, ὥσάν νὰ ἤθελε νὰ εἶπῃ κάτι τι εἰς αὐτόν. Ἀλλὰ δὲν τοῦ εἶπε τίποτε. Ἐταίει μόνον τὴν χειρὰ του, διὰ νὰ τὸν θωπεύσῃ. Ἄν ἐτόλμησεν ὁμοῦ οὔτε καὶ αὐτὸ νὰ κάμῃ. Μόνον ἤγγισε τὸν ὄμιόν του μὲ τὴν παλάμην

τῆς δεξιᾶς χειρός του. Ἐπειτα ἐπροχώρησε πρὸς τὴν θύραν, ἐστράφη ἄλλην μίαν θύραν, τὸν ἐκοίταξε φιλικῶς καὶ ἔφυγεν.

« Ὅ,τι εἶδατε σήμερον, παιδιά μου, μὴ τὸ λησιμονήσετε ποτέ. Εἶναι τὸ καλύτερον μάθημα ὅλου τοῦ ἔτους » εἶπεν ὁ διδάσκαλος. Καὶ ἤρχισε τὸ μάθημά του.

Ἐδ. Δὲ Ἀμίτσι.—Διασκευή.

5. ΓΑΖΙΑ ΚΑΙ ΜΕΝΕΞΕΣ

Εἶπεν ἡ γαζία ψηλὴ καὶ χρύσανθη
στὸ μενεξὲ τὸν ταπεινό :

« Κάτω ἀπὸ μένα ὅποιος διαβαίνει
καὶ ἀπάνωθὲ του μὲ ἀνασβαίνει
κοιτάζει πρὸς τὸν οὐρανό ».

Κι ὁ μενεξὲς εἶπε : « Στῆς μάνας μου
τὰ στήθη κορῶν μὲ στοργῇ
τὴν εὐοδία μου καὶ τὴν ὄψι.
Κι ὅποιος θελήσῃ νὰ μὲ κόψῃ
γέρονει γονατιστὸς στὴ γῆ ».

Γ. Δροσίνης

6. ΜΕΓΑΛΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΜΙΚΡΑ ΠΑΙΔΙΑ

1. Στενοχωρημένος πολὺ ἐξεζίνησα ἐκ τοῦ γραφείου μου, διὰ νὰ ἐπιθεωρήσω τὸ βιβλὸν ἐξατάξιον δημοτικὸν σχολεῖον τῆς Θεσσαλονίκης. Ἐγνώριζον ὅτι ὁ διευθυντής του θὰ ἤρχιζε πάλιν τὰ παράπονά του—παράπονα δικαιολογημένα, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω— ὅτι δηλ. δὲν ἐφρόντισα δηθεν νὰ δοθῇ εἰς τὸ σχολεῖόν του ἡ ἀναγκαία πίστωση πρὸς προμήθειαν χαρτῶν, εἰζόνων, ὀργάνων.

νων Φυσικῆς καὶ Χημείας καὶ ἄλλων τοιούτων ἀπαραιτήτων διὰ τὴν διδασκαλίαν πραγμάτων.

Πόσον ὅμως ἐξεπλάγην, ὅταν, εἰσελθὼν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ διδασκῆριου τοῦ σχολείου ἐκείνου, διὰ νὰ ἀφήσω τὸν πῖλον καὶ τὸ ἐπανωφόριόν μου, παρατήρησα αὐτὸ πολὺ διαφορετικὸν ἀπὸ ὅ,τι τὸ ἐγνώριζον ! Διότι εἶδον τοὺς τοίχους του στολισμένους μὲ καινουργεῖς μεγάλους γεωγραφικοὺς χάρτας, καθὼς καὶ μὲ διαφόρους ἱστορικοὺς πίνακας· ἀντίρροστα δὲ ἔν μέγα ἐρμάριον ὑαλόφρακτον, πλήρες ἔξ ὀργάνων Φυσικῆς καὶ Χημείας καὶ μετὰ ξὺ αὐτῶν μίαν σχολικὴν κινηματογραφικὴν μηχανήν.

Δὲν ἐπόρθησα νὰ συνέλθω ἐκ τῆς ἐκπλήξεώς μου ἐκείνης διὰ τὸ ἀνεξήγητον δι' ἐμὲ αὐτὸ θαῦμα, ὅποτε ἔξαφνα ἐμφανίζεται ἐνώπιόν μου ὁ διευθυντὴς τοῦ σχολείου. Ἐἶχεν εἰδοποιηθῆ παρὰ τοῦ ὑπηρετοῦ τοῦ σχολείου καὶ ἔσπευσε πρὸς ὑποδοχὴν.

2. Πρώτην φορὰν ἔβλεπον αὐτὸν τόσον περιχαρῆ. Ἐπειδὴ δὲ ἀντελήφθη τὴν ἀπορίαν μου διὰ τὸ διπλοῦν τοῦτο πρωτοφανὲς δι' ἐμὲ θέημα, προλαμβάνων ἐκείνος πᾶσαν ἐρώτησίν μου, μοὶ εἶπεν :

« Ἡμεῖθα πολὺ τυχεροί, κ. ἐπιθεωρητά, καὶ σεῖς καὶ ἐγώ. Σεῖς μὲν, διότι θὰ παύσετε ἐφεξῆς νὰ ἐνοχλεῖσθε ἐκ τῶν συγῶν ἀναφορῶν μου καὶ τῶν φροντίδων σας νὰ ἐπιτύχετε τὴν ἀναγκαίαν πίστωσιν, τὴν ὁποίαν ἐζητοῦν διὰ τὸ σχολεῖόν μου. Ἐγὼ δέ, διότι ἠδυνήθην ἐπὶ τέλους νὰ ἐφοδιάσω αὐτὸ πλουσιοπαρόχως, ὅπως βλέπετε, μὲ ὅ,τι χρειάζεται διὰ τὴν καλὴν διδασκαλίαν πολλῶν μαθημάτων του ».

— « Καὶ πῶς κατορθώθη αὐτό ; Μήπως ἔλαχεν εἰς τὸ σχολεῖόν σας ὁ πρῶτος ἀριθμὸς τοῦ Ἐθνικοῦ λαχείου ; » ἠρώτησα γελῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπορῶν συγχρόνως.

— « Κάτι τοιοῦτον συνέβη διὰ τὸ σχολεῖόν μας. Δὲν ἠ-

θέλησα νὰ σᾶς τὸ ἀναφέρω ἐπίτηδες, διὰ νὰ σᾶς ἐξα-
φρίσω—ὅπως τὸ ἐπέτυχα, θαορῶ— » ἀπήντησε μειδιῶν
ὁ διευθυντής.

—« Βέβαια, ἐξαφρίσθην. Μολονότι δὲ τόσην ὥραν
τόρα διερωτῶμαι, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω πῶς κατορ-
θώσατε νὰ πλουτίσετε τὸ σχολεῖόν σας μὲ τόσα πολλὰ
καὶ τόσον πολύτιμα πράγματα ».

—« Διὰ νὰ ἐννοήσετε πῶς κατορθώθη αὐτὸ τὸ θαῦμα,
κ. ἐπιθεωρητά » ἀπήντησεν ὁ διευθυντής, « εἶναι ἀνάγκη
νὰ ἀναγνώσετε πρῶτον αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν ». Λέγων δὲ
ταῦτα, ἐξάγει ἐκ τινος συρταρίου τῆς τραπέζης τοῦ γρα-
φείου καὶ μοὶ ἐγχειρίζει πρὸς ἀνάγνωσιν τὴν ἐξῆς ἐπι-
στολήν :

3. « Νέα Ὑόρκη, 20 Μαρτίου 19...

» Ἀξιότιμε κ. διευθυντά,

» Δὲν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς γνωρίζω προσωπικῶς.
» Ἐν τοῖτοις, κατόπιν τῶν ὅσα μ' ἐπληροφόρησεν ἡ σύζυ-
» γός μου, σᾶς ἔχω ζωγραφισμένον ὀλοζώντανον μέσα
» μου. Σήμερον δέ, ὅπου εἶμαι κάπως εἰς θέσιν νὰ ἡμπορῶ
» νὰ γράφω, ἔρχομαι κατὰ πρῶτον νὰ σᾶς συγχαρῶ θερ-
» μῶς διὰ τὴν καλὴν ἀνατροφήν, τὴν ὁποίαν δίδετε εἰς
» τοὺς μαθητάς σας. Ἐπειτα ἐπιθυμῶ καὶ νὰ σᾶς εὐχαρι-
» στήσω ἀκόμη μὲ ὅλην τὴν καρδίαν μου καὶ σᾶς καὶ
» τοὺς μαθητάς σας διὰ τὴν εὐγενῆ καλωσύνην, τὴν ὁποί-
» αν εἶχате νὰ συντηρήσετε τὴν σύζυγόν μου ὀλόκληρον
» τὸν παρελθόντα χειμῶνα. Αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐγώ, βα-
» ρέως ἀσθενῆς καὶ νοσηλευόμενος εἰς ἀμερικανικὸν νοσο-
» κομεῖον, δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐπικοινωνήσω μετ' αὐτῆς καὶ
» νὰ τῆς στείλω χρήματα.

» Μὴ δυνάμενος νὰ ἀνταποδώσω ἄλλως πῶς τὴν κα-
» λωσύνην, τὴν ὁποίαν ἐκάματε καὶ σεῖς καὶ οἱ μαθηταί
» σας πρὸς τὴν οἰκογένειάν μου, ἐσκέφθην νὰ σᾶς ἀποστεί-

» λω τὴν ἐσώκλειστον ἐξ 150 δολλαρίων ἐπιταγὴν. Σὰς
» παρακαλῶ δέ, ἀφοῦ τὴν δεχθῆτε, νὰ διαθέσετε τὸ μι-
» χρόν αὐτὸ δῶρόν μου, ὅπως σεῖς νομιζέτε καλύτερον.

» Μὲ πολλὴν ὑποχρέωσιν

» Ἀλέξ. Παπαδήμας »

4. Ἄφοῦ σὰς συγκαρῶ καὶ ἐγὼ ἐξ ὅλης καρδίας »
εἶπον τότε πρὸς τὸν διευθυντὴν, τελειώσας τὴν ἀνάγνωσιν
τῆς ἐπιστολῆς, « ἰὰ σὰς παρακαλέσω νὰ μοῦ διηγηθῆτε
λεπτομερῶς πῶς ἐλάβετε ἀφορισμὴν πρῶτον καὶ ἔπειτα
πῶς κατορθώσατε νὰ συντηρήσετε τὴν κυρίαν αὐτὴν τό-
σον καιρόν ».

— « Δὲν δέχομαι τὰ συγκαροητήριά σας, κ. προϊστάμε-
νε, διότι δὲν μοῦ ἀνήζουν. Ὅτι ἔγινε κατορθώθη ἀπὸ
τὸν « Σύνδεσμον καλωσύνης » τῆς τάξεώς μου,
χωρὶς ἐγὼ νὰ γνωρίζω τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτά » μοὶ ἀπὴν-
τησεν ὁ διευθυντής.

— « Ἀπὸ τὸν « Σύνδεσμον καλωσύνης » : Πρῶτην φο-
ρὰν ἀκούου δι' αὐτόν. Πότε τὸν ἰδρῦσατε ; »

— « Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἐφετεινοῦ σχολικοῦ ἔτους καὶ
διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν :

Ἠθέλησα νὰ δοκιμάσω, ἐὰν ἴμποροῦν οἱ μαθητὰ τοῦ
δημοτικοῦ σχολείου νὰ συνηθίσουν νὰ δεικνύουν ἐμπρά-
κτως τὰ φιλανθρωπικὰ αἰσθημάτων των, γουοῖς νὰ ποιέ-
νουν ἀνταπόδοσιν. Μόλις δὲ εὔρον κατάλληλον εὐκαιρίαν,
παρεκίνησα τοὺς μαθητὰς τῆς ΣΤ', τῆς τάξεώς μου, νὰ
συστήσουν ὅσοι θέλουν « Σύνδεσμον καλωσύνης ». Ἐν-
νοεῖται ὅτι προηγουμένως ἐξήγησα εἰς αὐτοὺς λεπτομε-
ρῶς τὰς ὑποχρεώσεις τῶν μελῶν τοῦ Συνδέσμου, καθὼς
καὶ τὸν τρόπον τῆς λειτουργίας αὐτοῦ. Ὅτι δηλ. ἕκαστον
μέλος τοῦ Συνδέσμου θὰ ἦτο ὑποχρεωμένον μετὰ τὴν ὑ-
πόσχεσιν, πού θὰ ἔδιδεν ἐνώπιον ὅλης τῆς τάξεως, νὰ
πράττη καθ' ἑκάστην μίαν τοῦλάχιστον καλὴν πράξιν—ἔ-

στοι καὶ τὴν πλέον μικρὰν. Νὰ σηκώσῃ π. γ. ἀπὸ τὸ πεζοδρομιον μίαν φρουτόφλουδα, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας ἤμπορεῖ νὰ γλυστορήσῃ διαβάτης τις. Νὰ δείξῃ εἰς ἓνα ξένον τὴν ὁδὸν ἢ τὴν οἰκίαν, τὰ ὅποια ζητεῖ καὶ δὲν εὐρίσκει. Νὰ ὀδηγήσῃ μικρὸν παιδίον ἢ γέροντα ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέγροι τοῦ ἄλλου πεζοδρομίου κτλ. κτλ.

Ἐπίσης ἐξήγησα εἰς αὐτοὺς ὅτι ἐκάστην καλωσύνην, τοῦ γοεωστῆ νὰ πράττῃ καθημερινῶς ἕκαστον μέλος τοῦ Συνδέσμου, πρέπει καὶ νὰ τὴν ἐκθέτῃ συντόμως ἐπὶ τεμαζίου ὁμοιομορφου χάρτου. Τοῦτο δὲ ἀνυπόγραφον ὀφείλει νὰ οἰσθῆ ἐντὸς δοχείου κλειστοῦ καὶ τοποθετημένου ἐπὶ τῆς ἔδρας· νὰ μὴ ἀνακοινοῖ δὲ εἰς κανένα τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ. Τὰ « δελτία τῆς καλωσύνης » ταῦτα, εἶπον ἐπίσης εἰς τοὺς μαθητὰς μου, θὰ ἀναγινώσκωνται κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐβδομάδος ὑπ' ἐμοῦ ἐνώπιον ὅλης τῆς τάξεως καὶ θὰ σχολιάζωνται παρ' αὐτῆς.

Ἔτσι ἤρχισαν νὰ γίνωνται γνωστὰ αἱ πρῶται καλωσύναι τῶν μελῶν τοῦ Συνδέσμου μας, ὅχι ὅμως καὶ οἱ διαποάττοντες αὐτάς. Πολλὰς ἐξ αὐτῶν, περὶ τῶν ὁποίων ἀμφέβαλλον, προσεπάθουν νὰ ἐξακοιθῶναι ἐν ἀγνοίᾳ τῶν μαθητῶν μου. Εὖοισκον δὲ πάσας ἀληθεῖς.

5. Ἐν Σάββατον, μετὰξὺ τῶν ἄλλων « δελτίων καλωσύνης » ἀνεγνώσθη καὶ τὸ δελτίον αὐτό, τὸ ὁποῖον φυλάττω ἔκτοτε. Καὶ λέγων ταῦτα, μοὶ ἐπέδειξεν ἐν τεμαζίῳ γάρτου, εἰς τὸ ὁποῖον ἦσαν γεγραμμένα τὰ ἑξῆς :

« Εἰς τὸ ἴδιο σπίτι μὲ ἡμᾶς κατοικεῖ καὶ μία κυρία, ποὺ
» ὁ ἄνδρας τῆς εὐρίσκεται στὴν Ἀμερικὴν. Ἔγει 2-3 μῆ-
» νας νὰ λάβῃ ἐπιστολὴν του, καθὼς καὶ χορήματα, ἐνῶ
» ποωυτέρα εἶλαινε τακτικά. Δι' αὐτὸ ἤρχισε νὰ δυσκο-
» λεύεται πολὺ. Προσθὲς εἶνε καὶ γεννητούοια. Εἶδα
» τὴν μπτέσα μου νὰ τῆς στέλλῃ γάρβουνα καὶ σπανητόν.
» Τὴν ἤκουσα ἀκόμη νὰ λέγῃ ὅτι τοιαῦτα βοηθήμα-
» τα θὰ χρειασθῆ ἢ κυρία αὐτὴ πολλὰς ἡμέρας

» ἀκόμη. Τότε ἐσκέφθηκα νὰ δώσω κι ἐγὼ τὸν κουμπαραὶ
» μου. Εἶδα ὅμως ὅτι δὲν ἤμποροῦσα νὰ τὴν ὠφελήσω
» καὶ πολὺ μὲ τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα χρήματά μου. Δι' αὐτὸ πα-
» ρεκάλεσα δυὸ φίλους συμμαθητάς μου νὰ συντροφεύ-
» σωμεν εἰς αὐτὴν τὴν καλωσύνην μὲ ὅ,τι ἔχει ὁ καθείς
» μας. Τὸ ἐκάμαμε, παρακαλῶντας τὴν μητέρα μου νὰ
» παραδώσῃ αὐτὴ τὰ χρήματά μας εἰς τὴν λεχῶνα. Ἐξεί-
» νη μᾶς εὐχαρίστησεν. Ἡ μητέρα πάλιν μᾶς εἶπεν, ὅτι μ'
» αὐτὰ τὰ χρήματα θὰ ἤμπορέσῃ ἡ λεχῶνα νὰ περάσῃ μίαν
» ἐβδομάδα. « Τί θὰ γίνῃ ὅμως, ἅμα τελειώσῃ ἡ μικρὴ
» βοήθειά μας ; »

Ὅταν ἀνεγνώσθη τὸ δελτίον τοῦτο καὶ ἐσχολιάσθη
παρ' ὅλης τῆς τάξεως, εὐρέθη ὅτι θὰ ἦτο καλὸν νὰ ἐξα-
κολουθήσῃ ἡ βοήθεια πρὸς τὴν λεχῶ καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλο
μέλος τοῦ Συνδέσμου κατὰ βούλησιν.

6. « Πόσον ἐξεπλόγην » ἐξηκολούθησε νὰ λέγῃ ὁ
διευθυντὴς « ὅταν διὰ τῶν « δελτίων καλωσύνης » τῆς ἐ-
βδομάδος ἐπληροφορήθην ὅτι ὀλόκληρος σχεδὸν ὁ Σύνδε-
σμος εἶχεν ἀναλάβει ὑπὸ τὴν προστασίαν του τὴν δυστυ-
χῆ ἐκείνην κυρίαν ! Καὶ ἀκόμη, ὅτι ἦτο ἀποφασισμένος νὰ
τὴν βοηθήσῃ μέχρις ὅτου ἀναρρώσῃ καὶ δυνηθῆ νὰ ἐργά-
ζεται ! Ἴδου τί ἐπληροφοροῦμην ἐκ τῶν δελτίων τούτων :

Ὅτι κατ' ἀρχὰς προσέφερον τοὺς κουμπαραδες τῶν
καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου. Ἔπειτα, ὅτι ἐβοήθουν
τὴν κυρίαν αὐτὴν κατόπιν συναινέσεως τῶν γονέων των,
ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἠδύναντο, μὲ τροφίμα καὶ μὲ κάρβουνα.
Μετὰ ταῦτα ὅτι τῆς προσέφερον καὶ ὀλόκληρον τὸ ταμεῖον
τοῦ Συνδέσμου των, δο. 50 περίπου. Κατόπιν ὅτι, μετα-
βάσα ὅλη ἡ τάξις, χωρὶς ἐγὼ νὰ τὸ γνωρίζω, ἐξήτησεν
ὑπὲρ τῆς προστατευομένης τῆς τὴν συνδρομὴν τῆς Ἐφο-
ρείας καὶ ἔπειτα τῆς Δημοσυχίας μας. Ἐπέτυχε δὲ πλου-
σιοπάρωγον αὐτὴν καὶ παρὰ τῶν δύο τούτων ἀρχῶν. Ἔτσι

δὲ κατορθώθη νὰ αναρρώσῃ τελείως καὶ νὰ διέλθῃ τὸν χειμῶνα ἡ κυρία ἐκείνη μὲ τὸ θρέφος τῆς.

Κατὰ τὸ τέλος Φεβρουαρίου, τὴν ἡμέραν ἀκριβῶς, κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου ἐσκέπτοντο μὲ ποῖον τρόπον θὰ ἠδύναντο νὰ ἐξακολούθῃσιν τὴν βοήθειαν πρὸς τὴν κυρίαν ἐκείνην, πληροφοροῦνται ὅτι ἐπεκοινώνησα μὲ τὸν σύζυγόν τῆς. Ἀκόμη δὲ καὶ ὅτι, λαβοῦσα ἀορετὰ χροῖματα παρ' αὐτοῦ, δὲν ἔχει πλέον ἀνάγκην ξένης βοηθείας. Τὰς πληροφορίας ταύτας ἔδωκεν ἡ ἰδία κυρία εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς τάξεώς μου, ὅταν προσεκάλεσεν ὅλον τὸν Σύνδεσμον εἰς τὴν οἰκίαν τῆς, διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ.

7. « Πληροφορούμενος ἐγώ—ἐξηκολούθησεν ὁ διευθυντής—πάντα τὰ κατορθώματα ταῦτα τοῦ Συνδέσμου μας, ἔχαιρον. Ἦτοιμαζόμην δὲ νὰ διέλθω ἐκ τοῦ γραφείου σας, διὰ νὰ σᾶς κάμω γνωστά τὰ εὐχάριστα ἀποτελέσματα τῆς δοκιμῆς μου ἐκείνης. Μὲ τὰς ἀπασχολήσεις ὅμως τοῦ σχολείου καὶ τινων μικρῶν ἀσθενειῶν τῆς οἰκογενείας, ἐλησημόνησα νὰ πράξω ὅ,τι εἶχα σκεφθῆ. Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ, τὴν ὁποίαν ἀνεγνώσατε, μοὶ τὸ ὑπενήμισεν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ χροῖματα τῆς ἐπιταγῆς ἀνῆγον εἰς τὸν Σύνδεσμον, παραδίδων ταῦτα εἰς τὰ μέλη του, συνέστησα εἰς αὐτὰ πρῶτον νὰ τὰ καταθέσουν εἰς μίαν Τράπεζαν καὶ ἔπειτα νὰ τὰ μεταχειρισθοῦν ὅπως ἠδύναντο καλύτερον ».

« Τόσα πολλὰ χροῖματα δὲν γνωρίζομεν ἡμεῖς, κύριε », εἶπε τότε εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν, μέλος τοῦ Συνδέσμου. « πῶς θὰ ἦτο καλύτερον νὰ τὰ μεταχειρισθῶμεν. Θὰ σᾶς παρακαλέσωμεν νὰ μᾶς ὑποδείξετε σεῖς τὸν καλύτερον τρόπον ».

Ὅλα τὰ ἄλλα μέλη συνεφώνησαν μὲ τὴν γνώμην τοῦ συμμαθητοῦ των ἐκείνου. Ἐγὼ δὲ τότε, ἀφοῦ ἐξήγησα εἰς ὅλην τὴν τάξιν πόσον μεγάλην ἀνάγκην εἶχε τὸ σχο-

λείον μας νά προμηθευθῆ ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα, κ. ἐπιθεωρητά, συνέστησα εἰς τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου νά συντρέξουν—ἐάν θέλουν—τὸ σχολεῖόν των. Ἐκεῖνα ἐδέχθησαν προθύμως τὴν πρότασίν μου. Ἔτσι δὲ διὰ τῆς γενναίας αὐτῆς δωρεᾶς τοῦ Συνδέσμου μας, συνεπληρώθησαν ὅλαι αἱ ἀνάγκαι τοῦ σχολείου μας· ἔμεινε δὲ καὶ ἀρκετὸν περίσσευμα εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ Συνδέσμου ».

8.—« Δὲν ἐφανταζόμην ποτὲ » εἶπον τότε εἰς τὸν διευθυντήν, σφίγγων τὴν χεῖρά του, « ὅτι εἶναι δυνατόν νά κατορθωθοῦν τόσον μεγάλα πράγματα ἀπὸ μικρὰ παιδιά ». Ἀμέσως δὲ μετέβην εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ΣΤ΄. διὰ νά συγχαρῶ καὶ τὰ μέλη τοῦ « Συνδέσμου καλωσύνης ».

Δημοσθ. Ἀνδρεάδης

7. ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Συναυλία τις μὲ φθάνει, ἀμονοία γλυκυτάτη
κεφαλᾶς παιδίων βλέπω, βλέπω οἴκημα σχολείου....
Τῆς ἀμάξης σου τὸν δρόμον, ἀγαθὲ μου φίλε, κράτει
ὦ ! μαγεύει τὴν ψυχὴν μου τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου !

Συναισθάνομαι βαθείας καὶ γλυκειάς συγκινήσεις,
ὅταν βλέπω τὰ παιδιά, τὰς πληθύας τοῦ σχολείου.
Μὴ μαγεύομαι, διότι μ' ἔρχονται αἱ ἀναμνήσεις
τῆς μικρᾶς μου ἀλφαβήτου καὶ τοῦ ἀγνωτάτου βίου ;

Εἶν' αὐτὸ καὶ μόνον ; Ὅχι ! ὅπου κι ἂν σᾶς διακοίνῃ,
καὶ ἂν, μικρὰ μου, μετὰ πόθου ἢ ψυχῆ μου σᾶς θεωπεύῃ,
εἰς χροσῶν ἐλπίδων κόσμον ὁμοῦ αὐτῆ ἔνθους κλίνει
καὶ ἰδοὺ ὑμῶν ἢ θεᾶ διατί ἐμὲ μαγεύει !

Μετ' ὀλίγους ἔτι χρόνους τὰ πτωχὰ αὐτὰ παιδιά
εἰς τὸν δύσκολον ἀγῶνα τῆς ζωῆς θ' ἀποδυθῶσιν.
"Ἄλλα θέλει ἀμειλίχτως ἀφανίσ' ἡ δυστυχία,
ἄλλα θέλει χροσῆ μοῖρα καὶ νεότης στεφανώσει.

Ἐὰν σήμερον τὸ ράκος καὶ τὸ δάκρυ εἶναι ἢ στολὴ τῶν,
ποῖος αὔριον γνωρίζει ἐκ τοῦ κύκλου τῶν ὥραιος
μὴ φανῆ τις αἴφνης ἤρωσ, στρατηγὸς τῶν ἀνικητῶν,
δάφνη τοῦ μικροῦ χωρίου, τῆς Ἑλλάδος μας τὸ κλέος;

Ποῖος αὔριον γνωρίζει ἐκ τῆς χαρῶπης πληθύος,
ἥτις, σήμερον εὐχαρῖς ἀτακτεῖ σκιρτᾶ, μανθάνει,
μὴ ἂν αἴφνης ἀνατείλῃ νοῦς διάφοτος καὶ θεῖος,
ἄστρον τῆς καλῆς Ἑλλάδος, χροσῶν μέλλοντος σκα-
(πάνη :

Θάρορος, φίλοι μου ! Ὁ κόσμος εἶναι μοῖρα τῶν χροει-
(τόνων

κ' ἤρχισαν πολλάκις οὗτοι τὴν ζωὴν τῶν ρακενδῦται.
Αὔριον οἱ ἄνδρες ὅλοι κλίνουσι διὰ τὸν χρόνον
κ' ἡ πατρίς αὐτῆς ἠγέτας καλεῖ σᾶς : « Ἐτοιμασθῆτε! »

Ὁ Θεὸς γλυκὺς φρουρός τῆς, ὁ Θεὸς νὰ εὐλογῆσῃ
τὴν καρδίαν, ἥτις ἦλθεν ὡς ἠγέτης τοῦ σχολείου
καὶ φωτίζει τὰ παιδιά καὶ ὡς ὄρνις περιπτύσσει.

— Πῶς λατρνεύει ἡ ψυχὴ μου τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου !

Σπ. Βασιλειάδης

8. ΤΟ ΙΩΔΙΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΟΞΥΓΟΝΟΥΧΟΝ ΥΔΩΡ

1. Ὡρα διαλείμματος. Οἱ μαθηταὶ τοῦ μονοταξίου δημο-
μοτικού σχολείου τοῦ Πολυδενδρίου, διεσχορλισμένοι εἰς
τὴν εὐρύχωρον αὐλὴν τοῦ διδακτηρίου, παίζουν καθ' ὁ-

μίλους διάφορα παιγνίδια. Οί περισσότεροι τῆς Α' καὶ Β' τάξεως παίζουν τὸ κυνηγητόν, ἐνῶ οί τοῦ μεσαίου τμήματος, οί τριταξίται καὶ τετραταξίται δηλαδή, προσπαθοῦν νὰ μάθουν τὴν « Χύτραν », τὸ νέον παιγνίδιον, τὸ ὁποῖον ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς κατὰ τὸ προηγουμένον διάλειμμα ὁ διδάσκαλός των.

Μόνον οί τῶν δύο ἀνωτέρων τάξεων μαθηταὶ δὲν παίζουν κατὰ τὸ διάλειμμα τοῦτο. Διεσχορπισμένοι εἰς τὸν κήπον, καταγίνονται ν' ἀποτελειώσουν κηπουρικὴν τινα ἐργασίαν των, ἀφεθεῖσαν ἡμιτελῆ ἀπὸ χθές.

Ὁ διδάσκαλος, βηματίζων κατὰ μῆκος τοῦ φράκτου τοῦ κήπου, παρακολουθεῖ διὰ τοῦ βλέμματός καὶ τοὺς παίζοντας καὶ τοὺς ἐργαζομένους μαθητάς του.

2. Ἐξαφνα ἀκούει κλαυθμηρισμούς, ἀντιλαμβάνεται δὲ τοὺς μαθητάς τῆς Α' καὶ Β' τάξεως νὰ διακόπτουν τὸ παιγνίδιον των καὶ νὰ συγκεντρώνονται πέριξ συμμαθητοῦ των, ὁ ὁποῖος, τρέχων καὶ παραπατήσας, ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ὁ διδάσκαλος ἐσταμάτησε πρὸς στιγμὴν τὸ περιπάτημά του, διὰ νὰ ἴδῃ πῶς θὰ συμπεριφεροῦν πρὸς τὸν πεσόντα οί συμμαθηταὶ του.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν εὐχαριστήθη, ἰδὼν ὅτι ὅλοι σχεδὸν προσέτρεξαν καὶ τὸν ἀνήγειραν· ἐπειδὴ δὲ ἔξλαε, προσελάθουν νὰ τὸν παρηγοήσουν. Ὅταν ὁμοῦς ἀντελήφθη ὅτι μία μαθήτρια τῆς Β', ἐξαγαγοῦσα τὸ μανδύλιόν της, ἠθέλησε νὰ σπογγίσῃ μὲ αὐτὸ τὸ αἵματωμένον γόνυ τοῦ συμμαθητοῦ της, ἀμέσως ὁ διδάσκαλος προσέτρεξεν ἐκεῖ καὶ ἠμλόδισε τὴν μαθήτριαν νὰ πράξῃ ὅ,τι ἐσκέφη. Τρέξας δὲ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ διδασκαστοῦ, ἔφερον ἐκεῖθεν δύο φιαλίδια, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓν περιεῖχεν ἄχρουν ὑγρόν, τὸ δὲ ἕτερον βαθὺ καστανόχρουν. Μετ' αὐτῶν ἔφερε καὶ ἓν μικρὸν δέμα, καλῶς περιτυλιγμένον διὰ χονδροῦ χαρτίου.

Ὅταν εἶδον τὸν διδάσκαλόν των μὲ τὰ φιαλίδια εἰς

τὰς χεῖρας οἱ μαθηταὶ τῆς Γ' καὶ Δ', καθὼς καὶ οἱ ἐν τῷ κήρῳ ἐργαζόμενοι, νομίσαντες ὅτι εἶχε συμβῆ κάτι τι σοβαρόν, ἀφῆκαν οἱ μὲν τὸ παιγνίδιον, οἱ δὲ τὴν ἐργασίαν των, καί, σπεύσαντες, περιεκύκλωσαν τὸν πληρωθέντα μαθητὴν, καθὼς καὶ τὸν διδάσκαλόν των.

Καὶ οἱ μὲν τῆς Ε' καὶ ΣΤ' ἀμέσως ἀνεγνώρισαν τὸ περιεχόμενον τῶν φιαλιδίων. Διότι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐφώναξαν : « Ἄ ! τὸ ἰώδιον καὶ τὸ ὀξυζενέ ! » Ὅσον δὲ διὰ τὸ μικρὸν δόμα, τὸ εἶχον ἀναγνωρίζει εὐθὺς, ὡς τὸ εἶδον, καὶ αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ τῆς Γ' καὶ Δ'. Διότι εἷς ἐξ αὐτῶν εἶπεν εἰς τοὺς παρακειμένους συμμαθητάς του : « Μέσ' αὐτοῦ ἔχει ὁ διδάσκαλος τυλιγμένον βαμβάκι τοῦ φαρμακείου ».

— « Τὸ ἤξεύρομεν δά ! » ἀπήντησαν ἐκεῖνοι μ' ἓν στόμα.

3. Ὁ διδάσκαλος, ἀφοῦ μὲ μικρὸν τεμάχιον ἐκ τοῦ ἀπεστερωμένου βάμβακος, θρογγιμένον μὲ ἰώδιον, ἤλειψε καλῶς τὴν πληγὴν τοῦ τραυματισθέντος μαθητοῦ, ἵσπερον περιέβρεξεν αὐτὴν μὲ ὀξυγονοῦχον ὕδωρ. Ἐπειτα σκεπάσας τὴν πληγὴν μὲ ἀρκετὰ μέγα τεμάχιον ἐκ τοῦ ἰδίου βάμβακος, τὴν περιέδεσε μὲ μικρὰν καὶ καθαρὰν λωρίδα λευκοῦ ὑφάσματος. Μεθ' ὃ διέταξε νὰ εἰσέλθουν οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς διδασκαλίας.

Μόλις συνέβη τοῦτο, ἀμέσως πολλοὶ ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς Γ' καὶ Δ', ὑψώσαντες τοὺς δείκτας των, ἐζήτησαν παρὰ τοῦ διδασκάλου νὰ λύσῃ τὴν ἀπορίαν των, διατί δηλ. οὗτος νὰ πράξῃ διὰ τὸν τραυματισθέντα μαθητὴν ὅ,τι εἶδον νὰ πράττῃ ποδ' ὀλίγου.

Καὶ ἐκ μὲν τῶν μαθητῶν τῆς Γ' καὶ Δ' κανεὶς δὲν ἐγνώριζεν διατί ὁ διδάσκαλος δὲν ἐπέτρεψε νὰ σπογγισθοῦν τὰ αἵματα τοῦ τραύματος μὲ τὸ μανδύλιον, οὔτε διατί νὰ μεταχειρισθῇ οὗτος ἀπεστερωμένον βάμβακα, νὰ ἀλείψῃ ἔπειτα τὸ τραῦμα μὲ ἰώδιον, νὰ περιβρέξῃ αὐτὸ μὲ ὀξυγονοῦχον ὕδωρ καὶ τέλος νὰ τὸ σκεπάσῃ μὲ

Ὁ διδάσκαλος ἤλειψεν τὴν πληγὴν τοῦ τραυματισθέντος μαθητοῦ
καὶ ὕστερον περιέβρεξεν αὐτὴν μὲ ὀξυγονοῦχον ὕδωρ.

δάμβακα, ἐπίσης ἀπεστειρωμένον. Ἐνῶ τοῦναντίον πάν-
τες οἱ πεντατάξιται καὶ ἕξατάξιται, γνωρίζοντες λεπτο-
μερῶς ὅλους τοὺς λόγους τῶν ἀνωτέρω πράξεων τοῦ δι-
δασκάλου των, ἀνεκοίνωσαν αὐτοὺς καὶ εἰς τοὺς ἀποροῦν-
τας μικροτέρους συμμαθητὰς των.

Δύνανται νὰ πράξουν τὸ ἴδιον καὶ οἱ ἀναγνώσται τῆς
παρούσης παραγράφου ;

Δημοσθ. Ἀνδρεάδης

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΤΟΜΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΗ

1. ΚΑΚΟΣ ΚΑΙ ΚΑΛΟΣ ΠΗΔΑΛΙΟΥΧΟΣ

1. « Σπίρτα ! σπίρτα διὰ τὰ σιγάρα σας, κύριοι ! » ἐφιθύρτισεν εἰς μεσήλιξ γυρολόγος, πενιχρῶς ἐνδεδυμένος καὶ μὲ μαύρας διόπτρας, καθὼς ἐπλησίασεν εἰς ἓν τραπέζιον ζυθοπωλείου τινὸς τῶν Ἀθηνῶν.

— « Λῶστέ μου ἓνα ζουτί, σᾶς παρακαλῶ ! » ἀπήντη-

σεν εἰς τὴν πρόσκλησιν εἰς ἓκ τῶν καθήμενων πέριξ τοῦ τραπέζιου. Ἀμέσως δὲ ἔθεσε τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιον, διὰ νὰ ἐκβάλῃ τὸ χορηματοφυλάκιον τῶν κερμάτων του.

Ὁ μισροπωλητῆς ὅμως, ἀντὶ νὰ δώσῃ τὸ ζητηθὲν ζυτίον τῶν πυρσίων, ἐστράφη ἀποτόμως καὶ ἀπεμακρύνθη

τοῦ τραπέζιου ταχέως μεθ' ὅλας τὰς προσκλήσεις τοῦ ἀγοραστοῦ.

« Ἡ τυφλὸς ἢ κοφὸς ἢ τρελλὸς θὰ εἶναι ἀναμφιβόλως ὁ γυρολόγος αὐτός » εἶπεν ὁ ζητήσας νὰ ἀγοράσῃ τὸ κυτίον τῶν πυρεθίων. Καὶ δυσηρεστημένος ἐπανέθεσεν εἰς τὸ θυλάκιον τὸ χρηματοφυλάκιόν του.

— « Οὔτε τυφλὸς οὔτε κοφὸς οὔτε τρελλὸς εἶναι ὁ σπιροτοπόλης, ἀλλ' ἓνας κακὸς πηδαλιούχος » παρετήρησεν ὁ ἀγοραστὸς τῆς συντροφίας ἐκείνης.

— « Δὲν μᾶς λύνεις αὐτὸν τὸν γοῖφον σου, Κώστα ; » ἐφώνησαν τότε 2-3 τῆς ἰδίας συντροφίας. « Μᾶς ἐσκανδάλισαν πολὺ τὰ λόγια σου ».

— « Ἀκούσατε, ἀφοῦ τὸ θέλετε » ἀπήντησεν ἐκεῖνος. Καὶ ἤρχισεν :

2. « Ὁ σπιροτοπόλης αὐτὸς ἤκουσεν ὅτι ὁ Τάσος τοῦ ἐξήτησε σπύριτα. Εἶδε πολὺ καλὰ ὅτι ἔβγαλε νὰ τὸν πληρώσῃ. Ἔχει δὲ ἀνάγκην καὶ ἀπὸ τὰ δύο δεκάλεπτα, τὰ ὁποῖα θὰ κερδίσῃ πολλῶν ἓνα κουτί. Ἐὰν δὲν ἠθέλησε νὰ πωλήσῃ τὸ μέμπόρεμά του, αἰτία εἶναι, διότι εἶδεν ἐμέ ».

— « Καὶ εἶσαι σὺ τὸ φόβητρον του ; » ἠρώτησεν ὁ Τάσος.

— « Φόβητρον του δὲν εἶμαι ἤμην ὅμως ἄλλοτε ἐπὶ πολλὰ ἔτη γείτων του. Ἐπειδὴ δὲ ἐγνωρίσα τὰ μεγαλειὰ του, δὲν ἠθέλησε, φαίνεται, νὰ γνωρίσω καὶ τὴν σημερινὴν κατάπτωσίν του. Δι' αὐτὸ ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸ τραπέζι μας γρήγορα καὶ σὲ ἄφησε χωρὶς σπύριτα ».

— « Ἄλλ' εἶγέ ποτε μεγαλεῖα ὁ ἀνθρώπος αὐτός ; » ἠρώτησε πάλιν ὁ Τάσος.

— « Εἶχε καὶ ἐξαιρετικὰ μάλιστα. Δὲν εἶναι δὲ πολλὸς καιρός, ὅπου τὰ ἔχασε καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν τὸν εἶδομεν ὅλοι μας πρὸ ὀλίγου ».

— « Καὶ πῶς τὰ ἔχασε ; Δὲν μᾶς τὸ λέγετε, Κώστα ; » ἠρώτησεν ὅλη σχεδὸν ἡ συντροφία.

— « Δὲν με ἐροῦτάτε πρῶτον ποῖος εἶναι αὐτός, ἀλλὰ

πῶς ἔχασε τὰ μεγαλεῖά του : » παρετήρησεν ὁ Κώστας.

—« Αὐτὸ ἐπιστεύαμεν ὅτι θὰ μᾶς τὸ ἔλεγες σὺ » ἀπήντησε τότε ὁ Τάσος. « Ἐμπρός, λοιπόν ! Μᾶς ἐστενοχώρησες μὲ τὰ κλωθογυρίσματά σου. Ἡ μάμμη μου, ὅταν διηγείτο εἰς ἐμένα καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς μου τὰ παραμύθια της, μᾶς διηγείτο μὲ καλύτεραν σειρὰν ἀπὸ σένα, ἃς εἶσαι καὶ « κ ῶ ρ ι ο ς κ α θ η γ η τ ῆ ς » παρετήρησεν εἰς αὐτὸν ἄλλος ἐκ τῆς συντροφίας, θέλων νὰ τὸν περιάξῃ.

—« Ἡ μάμμη σου σᾶς διηγείτο παραμύθια, δι' αὐτὸ τὰ διηγείτο μὲ σειρὰν. Ἐγὼ ὅμως θὰ σᾶς διηγηθῶ ἀληθινὴν ἱστορίαν, ἢ ὅποια ὁμοιάζει, ὥσάν παραμῦθι· διὰ τοῦτο δὲν γνωρίζω ἀπὸ ποῦ νὰ τὴν ἀρχίσω. Ἐν τούτοις, ἀφοῦ θέλετε νὰ μάθετε πρῶτον τὸ ὄνομά του, ἀκούσατέ το ! Ὀνομάζεται Πέτρος Μοῦργος... »

—« Ἄ ! ὁ μεγαλέμπορος ὑφασματοπώλης, πὺ εἶχεν ἔως προλέρουσι τὸ ὑφασματοπωλεῖόν του εἰς τὴν ὁδὸν Αἰόλου καὶ μεγαλοβιομήχανος μαζί ; » ἠρώτησαν δύο ἐκ τῆς συντροφίας.

—« Αὐτός, αὐτότατος ! » ἀπεκρίθη ὁ Κώστας.

—« Περὶ αὐτοῦ ἔλέγετο ὅτι ἦτο πολυεκατομμυριοῦχος, ὅτι εἶχε σπίτια καὶ ἓνα μεγάλο ἐργοστάσιον· ἐγύριζε δὲ πάντοτε μὲ αὐτοκίνητον. Τὰ ἔχασεν ὅλ' αὐτά ; » ἠρώτησεν ὁ Τάσος.

—« Εἶχε καὶ σπίτι—σωστὸ παλατάκι—καὶ θαλαμηπόλους καὶ ἰδιαίτερον μάγειρον καὶ αὐτοκίνητον καὶ βενζινακάτον ἰδιζὴν του· τὰ ἔχασε δὲ ὅλα ».

—« Ἀλλὰ δὲν μᾶς εἶπες ὅμως, Κώστα, πῶς κατόρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ αὐτὰ τὰ μεγαλεῖα, τὰ ὅποια μᾶς κοπανίζεις τόσῃν ὥρᾳ ; » ἠρώτησεν ὁ παρακείμενός του.

—« Μήπως μὲ ἀφήνετε μὲ τὰς ἐρωτήσεις σας νὰ σᾶς τὰ διηγηθῶ ὅλα μὲ τὴν σειρὰν ; » ἀπήντησεν ὁ Κώστας. « Δι' αὐτὸ εἰς τὸ ἔξῃς δὲν θὰ ἐπιτρέψω εἰς κανένα σας νὰ μὲ διακόψῃ ». Καὶ ἐξηκολούθησεν.

3. « Ὁ φίλος μου λοιπὸν καὶ κάποτε γείτων μου κῦρ Πέτρος Μουρτζος—ἔτσι ὀνομάζετο κατ' ἀρχάς—ὅταν ἐπλούτησεν ἀργότερα, θέλω νὰ ἐξευγενισθῇ τελείως, ἐξηγγένισε τὸ παρώνυμόν του εἰς Μοῦρτζος—ὁ φίλος μου αὐτός, ὅταν τὸν ἐπροτογνώρισα, ἦτο εἰς μικροέμπορος τῆς συνοικίας μας. Ἦτο δὲ νυμφευμένος, ἀλλ' ἀκληροῦς καὶ συνεταρισμένος μετὰ τινος πολυτέκνου συμπολίτου του, Σπαθῆ ὀνομαζομένου.

Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ Μεγάλου πολέμου κατόκει εἰς τινα μικρὰν ιδιόκτητον οἰκίαν παραπλεύρως τῆς ἰδιῆς μας. ἔζη δὲ πολὺ περιορισμένα.

Ὅταν ἤρχισεν ὁ ἀποκλεισμοῦς ὑπὸ τῶν γερμανικῶν ὑποβουγίων—ὀπότε, καθὼς ἐνθυμείσθε, διεκόπη ἡ ἀποστολὴ ἐμπορευμάτων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ—ἔτυχε νὰ εὑρεθῇ τὸ μικρὸν ἐμπορικὸν τὸν μὲ ἀρκετὸν ἐμπόρευμα. Ὅταν δὲ οἱ δύο συνέταιροι παρετήρησαν ὅτι, ὅσον περὶ ὁ καιρὸς, τόσον ἀκριβαίνουν περισσότερο τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορεύματα, ἐσκέφθησαν νὰ παύσουν πρὸς καιρὸν τὴν πώλησιν καὶ νὰ ἐπιδοθῶν ἀντιθέτως εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμπορευμάτων. Ὡς ἐκ τούτου δέ, ὑποθηρεύσαντες καὶ οἱ δύο τὰς οἰκίας των καὶ δανεισθέντες ὅσα ἠδυνήθησαν, ἤρχισαν νὰ ἀγοράζουσι ὅπου εὔρισκον ὑφάσματα, κορδέλλας, δαντέλλας καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐμπορεύματα καὶ νὰ ἀποθηρεύουσι αὐτά. Ὅταν δὲ εἶδον ὅτι ἐδεκαπλασιάσθη ἡ ἀξία των, τότε, ἀφοῦ μετέφερον τὸ ἐμπορικὸν τὸν πλησίον τῆς Κατωκασίας, ἤρχισαν νὰ πωλοῦν ὑπερτιμημένον τὸ ἀφθονον ἐμπόρεμά των. Πότε δέ; Τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ὅλα τὰ ἐμπορικά τῶν Ἀθηνῶν ἦσαν κενὰ σχεδόν!

4. » Ἔτσι οἱ δύο ἄλλοτε ἐμποροῖσκοι τῆς συνοικίας δὲν εἶγον τώρα γείτοια νὰ πωλοῦν καὶ χορηματοσυλλογία νὰ τὰ γεμίζουσι καθ' ἐκάστην μὲ χιλίοδοραμα. Ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν ἐπλησίαζε νὰ πωλήσουσι καὶ τὰ ράφια τοῦ ἐμποριοῦ των ἀκόμη!

Κατ' αὐτὸν ὅμως τὸν χρόνον ἐτελείωσεν ὁ πόλεμος, ἐλύθη δὲ καὶ ὁ ἀποκλεισμός. Βλέποντες τότε οἱ δύο συνεταιροὶ ὅτι θὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ πολὺ ἀκόμη ἡ ζήτησις ἐμπορευμάτων, ἐτόλμησαν νὰ ἐπανενδύσουν ὅλα τὰ μεγάλα ἤδη κεφάλαιά των εἰς νέα ἐμπορεύματα, φερόμενα τώρα ἐξ Εὐρώπης, καὶ νὰ τὰ διπλασιάσουν. Ἔτσι δὲ κατόπιν ἐνὸς ἔτους παρουσιάσθησαν καὶ οἱ δύο νεόπλουτοι μὲ ἀρκετὰ ἑκατομμύρια ὁ καθεὶς των.

Τότε ὅμως ἤρρισε νὰ παίρῃ ἀέρα καὶ νὰ γεμίῃ μὲ καπνοὺς ἡ κεφαλὴ τοῦ « ἄ ξ ι ο τ ῖ μ ο υ κ υ ρ ῖ ο υ Π ε τ ρ ᾶ κ η Μ ο ῦ ρ ο υ » — τοῦ πρωτευτερινοῦ δηλαδὴ τῆς συνοικίας μας. Ἐνόμισε δηλαδὴ οὗτος ὅτι ἦτο καιρὸς πλέον νὰ ἀνακηρυχθῇ καὶ αὐτὸς μὲ τοὺς « με γ ᾶ λ ο υ ς », διὰ νὰ ἀκουσθῇ καὶ νὰ γνωσθῇ ἔτσι ὡς μεγάλουτος.

Εἰς τοῦτο προσεπάθησε νὰ παοασύρῃ καὶ τὸν συνεταιρόν του. Ἐπειδὴ ὅμως ἐκεῖνος δὲν συνεφώνησε μὲ τὴν γνώμην του, διέλυσαν τὸν συνεταιρισμόν. Μετ' ὀλίγον δὲ ὁ κ. Π. Μοῦρογος ἤνοιξε μόνος τὸ περίφημον ἐκεῖνο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Αἰόλου « Κ α τ ᾶ σ τ η μ α ἄ γ γ λ ι κ ῶ ν ὕ φ α σ μ ᾶ τ ω ν » μὲ τὰ πολλὰ ἠλεκτροκῆ, τὰς κρυσταλλίνας προθήκας καὶ τὰς μεγάλας φωτεινὰς ἐπιγραφάς.

Ὡς εἶναι δὲ νὰ μὴ ἤρκει τοῦτο, ἔκτισε ταυτοχρόνως καὶ μεγαλοπορεπῆ οἰκίαν — π α λ α τ ᾶ κ ι θέλω νὰ εἶπω — εἰς τὴν ὁδὸν Κηφισίας καὶ ἐπίπλωσεν αὐτὴν πλουσιώτατα. Μόλις δὲ ἐτελείωσε τὴν ἐπίπλωσίν της, ἐμίσθωσε θαλαμηπόλους καὶ μάγειρον, ἠγόρασεν αὐτοκίνητον καὶ ἤρρισε νὰ ζῇ « σ ὺ μ φ ω ν α μ ἔ τ ῆ ν θ ἔ σ ι ν τ ο υ », ὅπως ἔλεγε εἰς τοὺς γνωστούς του! δίδων δηλ. χοροσπεριδας καὶ προσκαλῶν εἰς συμπόσια, εἰς χοροπαίγνια, εἰς κινήγια μὲ αὐτοκίνητα καὶ εἰς ψαρεῖματα μὲ βενζινακάτους καὶ εἰς ἄλλας τοιαύτας θαλασσίας ἐκδρομὰς πολλοὺς προσκεκλημένους κάθε φορὰν κ.ἄ.τ.

« Ἀλλὰ πῶς κατορθώνων πάντα ταῦτα καὶ αὐτὸς καὶ ἡ σύζυγός του ; » θὰ μὲ ἐρωτήσετε ; »

— « Ὁχι ! δὲν σὲ ἐρωτῶμεν τίποτε. Ἐλησμόνησες ὅτι μᾶς τὸ ἀπηγόρευσες ; » διέκοψε γελῶν ὁ Τάσος.

— « Ἀπεντῶν ὁ ἴδιος εἰς τὴν ἐρώτησίν μου ταύτην σᾶς λέγω ὅτι ὅλος ὁ κόσμος, ὁ διασκεδάζων εἰς τὸ μ ε γ α ρ ο ν Μ ο ὑ ρ ο υ », ἀνεχώρει πάντοτε κατευχαριστημένος ἔνεκα τῶν πολλῶν καὶ ἐκτάκτων περιποιήσεων ἀλλὰ καὶ εἰρωνευόμενος καὶ γελῶν διὰ τοὺς χονδροειδεῖς τρόπους τῶν οἰκοδεσποτῶν τῆς ἀρχοντικῆς αὐτῆς οἰκίας. Τοῦτο ὅμως δὲν ἠμιπόδιζε κανένα ἐκ τῶν προσκεκλημένων ἀπὸ τοῦ νὰ μὴ συγχάζῃ εἰς τὰς μεγαλοπρεπεῖς ἐορτάς, τὰς ὁποίας εἶδιδε συχνὰ ὁ νεόπλουτος οὗτος, δαπανῶν παρὰ πᾶσι καὶ κάθε φορὰν, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἐπιδειχθῇ.

5. » Τότε τοῦ ἦλθεν ἡ ἰδέα νὰ γίνῃ καὶ βιομηχανος : « Δὲν βλέπω τὸν λόγον διατί νὰ σκορπίζωμεν τὰ χρήματά μας εἰς τὸ ἐξωτερικόν, προμηθευόμενοι ἐξ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας τὰ μάλλινα αὐτὰ ἐδῶ ὑφάσματα καὶ νὰ μὴ κατασκευάζωμεν αὐτὰ ἐδῶ εἰς τὸν τόπον μας » ἠκούσθη κάποτε νὰ λέγῃ ὁ κ. Π. Μουρογός πρὸς τινὰ ὑπουργόν, προσκεκλημένον εἰς τὸ τεῖόν του. Δὲν παρήλθον δὲ οὔτε δέκα μῆνες ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐκείνης καὶ ὁ ἴδιος ὑπουργὸς παρευρίσκατο εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ « μ ε γ ἄ λ ο υ ὑ φ α ν τ ο υ ρ γ ε ἰ ο υ μ α λ λ ῖ ν ω ν ὑ φ α σ μ ᾶ τ ω ν Π ἑ τ ρ ο υ Μ ο ὑ ρ ο υ » ἔξωθεν ὀλίγον τῶν Ἀθηνῶν.

Τὸ ἐργοστάσιον ὅμως αὐτὸ μὲ τοὺς πολλοὺς ἐργάτας, τοὺς τεχνίτας καὶ τοὺς μηχανικούς, καθὼς καὶ μὲ τὰς πολλὰ λεπτὰς καὶ δυσκόλους ἐργασίας του ὑπῆρξεν ἡ ἀρχὴ τοῦ κατηφορίσματος τοῦ νέου βιομηχάνου.

Μὴ γνωρίζων τίποτε ὁ Π. Μουρογός ἐκ τῆς βιομηχανίας ταύτης, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖ σπουδὴν καὶ πείραν μεγάλην, φυσικὸν ἦτο νὰ ἀποτύχῃ ταχέως· νὰ μὴ δύναται δηλ. νὰ παραγγῇ καλῆς ποιότητος ὑφάσματα, ὥστε νὰ ἔξῃ με-

γάλην κατανάλωσιν· ἔτσι δὲ νὰ ανταποκρίνεται εἰς τὰς μεγάλας δαπάνας τῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἀντὶ λοιπὸν τῶν μεγάλων κερδῶν, τὰ ὁποῖα ὑπελόγιζεν οὗτος, ἤρχισε τὸ ὑφαντουργεῖόν του νὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν κατὰ μῆνα μεγάλας ζημίας. Ζημίας ἐπίσης ἤρχισεν ἤδη νὰ ἔχῃ καὶ ἐκ τοῦ ἐμπορικοῦ καταστήματός του. Ὅχι διότι δὲν εἶχεν ἀρκετὴν κατανάλωσιν, ἀλλὰ διότι ὁ ἰδιοκτήτης αὐτοῦ, ἀφωσιωμένος τώρα εἰς τὴν νέαν ἐπιχείρησίν του, ἄφηγε τὸ ἐμπορικόν του νὰ τὸ διευθύνουν οἱ ὑπάλληλοί του· ξένοι δηλ. ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι, μένοντες ἀνεπιτήρητοι, τὸν κατέκλεπτον. Ἔτσι δὲ ἐντὸς 1—2 ἐτῶν ἐξημίσθησαν ὅλα τὰ κέρδη, μαζὶ δὲ μὲ αὐτὰ καὶ τὰ ἑκατομύρια τοῦ κ. Μούργου. Τότε ἤρχισε νὰ δυσκολεύεται εἰς τὰς πληρωμὰς του.

6. » Ἀντὶ ὅμως νὰ κἀμῃ ὅ,τι τοῦ ἐπεβάλλετο εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν, ἤτοι νὰ περιορίσῃ τὰ μεγάλα ἔξοδα τῆς οἰκίας του, νὰ σταματήσῃ ἢ καὶ νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ ὑφαντουργεῖου καὶ νὰ περιορισθῇ εἰς τὸ ἐμπορικόν του, ὁ Π. Μούργος ἐξηκολούθησε τὰ «μεγαλεῖά» του ἕνεκα τῆς ἀνοήτου ταύτης σκέψεώς του : Ὅτι δηλ. κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἠδύνατο νὰ δανειζέται εὐκολώτερον, ἐξαπατῶν τοὺς δανειστὰς του.

Ἡ πονηρία του ὅμως αὐτὴ δὲν τὸν ὠφέλησεν ἐπὶ πολὺ. Δὲν συνεπληρώθη οὔτε ἔτος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἐργοστασίου καὶ τὰ χρέη αὐτοῦ ἠῤῥξησαν ὑπερβολικά. Τότε οἱ δανεισταὶ του, μὴ δυνάμενοι νὰ εἰσπράξουν ἄλλως πῶς τὰ χρεῖματά των, ἐξεποίησαν εἰς πλειοδοτικὴν δημοπρασίαν ὁλόκληρον τὴν κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν τοῦ κ. Πετρόακη Μούργου. Ὁ κ. Πέτρος Μούργος—τώρα ὕστερ' ἀπὸ τὴν δυστυχίαν του αὐτὴν πιστεύω νὰ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ πρῶτον παρῶνυμόν του—ἐγκαταλείφθεις παρ' ὅλων τῶν φίλων των, ἐξηφανίσθη ἐκ τῶν Ἀθηνῶν. Ἐγὼ τοῦλάχιστον εἶχον δύο ἔτη νὰ τὸν ἴδω. Ἐδυσκολεύ-

θηκα δὲ πολὺ καὶ νὰ τὸν ἀναγνωρίσω ἀκόμη πρὸ ὀλίγου, κατόπιν τῆς μεταμορφώσεώς του. Διότι ἐκτὸς τῶν παλαιῶν φορεμάτων, μὲ τὰ ὁποῖα εἶναι ἐνδεδυμένος, φορεῖ καὶ μαῦρα ὀμιματογυῖα, ἀφῆκε καὶ τὰ γένειά του προσπαθεῖ δὲ νὰ ἀποζήσει πολλῶν σπύρα ».

— « Ἐφοῦ δηλαδὴ κατόπιν τοῦ κακοῦ χειρισμοῦ τοῦ πηδαλίου του ἔκαμεν, ὥστε νὰ ἐξοκεῖλη τὸ τριῖσιον πλοῖόν του προσπαθεῖ τώρα νὰ διαπλεύσῃ τὸν Ὠκεανὸν μὲ μικροσκοπικὴν βαρκίτσαν » παρετήρησεν εἰς ἓκ τῆς συντροφίας. Ἐνῶ ἄλλος ἠρώτησε :

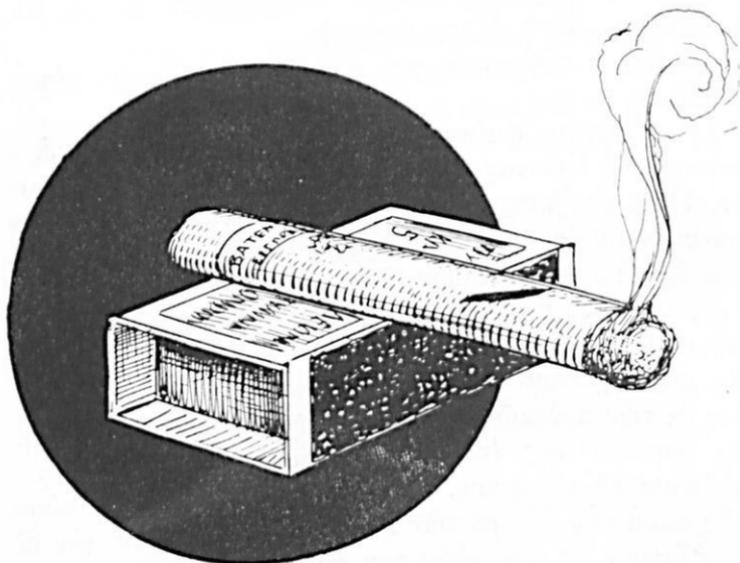
— « Καὶ ὁ σύντροφός του τί ἀπέγινε ; Δὲν μᾶς εἶπες. Κώστα ».

7.— « Ἐκεῖνος φαίνεται νὰ εἶναι καλὸς πηδαλιούχος » ἀπήντησεν ὁ Κώστας « καὶ διευθύνει πολὺ καλὰ τὸ πλοῖόν του. Οὔτε τὸ ἐμπορικὸν οὔτε τὴν ἐργασίαν του οὔτε τὴν πρωυτερινὴν ζωὴν του ἤλλαξε μὲ ὅλα τὰ πλούτη, τὰ ὁποῖα ἔχει ἀποκτήσει· οὔτε ἀνεμίχθη εἰς ἐργασίας, πού δὲν γνωρίζει. Ἐξακολουθεῖ μὲ « τ σ α κ ι σ μ ἔ ν ο π ὄ - δ ι » νὰ διευθύνῃ τὸ ἐμπορικὸν του. Δι' αἰτὸ καὶ αἱ ἐργασίαι του πηγαίνουν πολὺ καλὰ. Χωρὶς νὰ μεταβάλλῃ καμμίαν ἐκ τῶν παλαιῶν συνηθειῶν τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς του, κοιτάζει πῶς νὰ ἀναθρέψῃ καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ καλύτερον τὰ τέκνα του. Ἐχει δὲ ὑπανδρεύσει ἕως τώρα πολὺ καλὰ τὰς δύο ἐκ τῶν πέντε θυγατέρων του, τὸν δὲ μεγαλύτερον ἐκ τῶν υἱῶν του προσέλαβε βοηθὸν εἰς τὸ ἐμπορικὸν του. Αἱ ἐφημερίδες δὲν κάμνουν ποτὲ λόγον οὔτε διὰ τὰ τέια οὔτε διὰ τὰς χοροεσπερίδας του· διότι οὐδέποτε κάμνει οὔτος τοιαῦτα παράλογα ἔξοδα. Ὅλη ὁμῶς ἡ πτωχολογία τῆς συνοικίας διαλαλεῖ τὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ τὴν ἐλευθεριότητα τοῦ κυρ Σ τ α ὕ ρ ο υ Σ π α - θ ἦ. Ἐτελείωσεν ἡ ἱστορία μου, κύριοι ».

Λέγων δὲ ταῦτα ὁ Κώστας, ἐζήτησε σπύρον διὰ νὰ ἀνάψῃ τὸ σιγάρον του.

—« Παιδί, φέρε εἰς τὸν γύριον ἐδῶ ἓνα ποτήρι μύρα
διὰ τὸν κόπον του. Τὴν ἐζέρισε μὲ τὸ σπᾶθί του, ἂν
καὶ μᾶς ἐστὰ ὕρωσε μὲ τὴν πολυλογίαν του « ἐφώ-
ναξε τότε κάποιος λογοπαίκτης τῆς συντροφίας. Εὐθὺς
δὲ προεπλήρωσε τὸ ποτήριον τοῦ ζύθου.

Δημοσθ. Ἀνδραδείης

2. ΤΙ ΘΕΛΩ ;

Δὲ θέλω τοῦ ζωισσοῦ τὸ πλάνο ψήλωμα
σὲ ξένα ἀναστηλώματα δεμένο.
" Ἄς εἶραι ἓνα καλάμι, ἓνα χαμιόδεντρο,
ἀλλ' ὅσο ἀνεβαίνω, μόνος ν' ἀνεβαίνω.

Δὲ θέλω τοῦ γαλοῦ τὸ λαμπροσφέγγισμα,
ποῦ δείχεται ἄστρο μὲ τοῦ ἡλίου τὴ χάρι.
Θέλω νὰ δίνω φῶς ἀπὸ τὴ φλόγα μου
καὶ ἄς εἶμαι ἓνα ταπεινὸ χορτάρι.

Γ. Δροσίνης

3. ΚΑΛΗ ΚΑΙ ΚΑΚΗ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

1. Ὁ Γιάννης Πίπιζας καὶ ὁ Μανώλης Καλούσιος, κρίσται καὶ οἱ δύο, ἐργάζονται « ζ ε υ γ ά ρ ι » ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν εἰς τὴν αὐτὴν οἰκοδομὴν, εἰς ἓν μέγα κτίριον τῆς λεωφόρου Συγγροῦ τῶν Ἀθηνῶν. Χωρὶς νὰ εἶναι συμπατριῶται οὔτε καὶ φίλοι πρότερον οἱ δύο οὔτοι ἐργάται, συνεδέθησαν πολὺ φιλικῶς κατὰ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν ἴσως ἔνεκα τῆς ἀντιθέσεως τοῦ χαρακτῆρός των. Ἄν καὶ ὀλιγόλογος ὁ μαστρο-Μανώλης καὶ σοβαρός, εὐχαριστεῖται ἐν τούτοις νὰ ἀκούῃ τὰς ἀτελειώτους ἱστορίας καὶ τὰ χονδροχομιμένα ἀστεῖα τοῦ συντροφου του, διότι λέγονται μὲ νοστιμάδα. Φλύαρος ὁ μαστρο-Γιάννης καὶ φύσει καλόκαρδος, δὲν βαρύνεται νὰ διηγῆται πολλάκις τὴν ἰδίαν ἱστορίαν, παραγεμίζων αὐτὴν μὲ διαφορετικὰ ἐκάστοτε ἐπεισόδια καὶ χονδροχομιμένα ἀστεῖα.

Τοιουτοτρόπως ἐργαζόμενοι ἀπὸ τῆς θεμελιώσεως τῆς μεγάλης ἐκείνης οἰκίας μέχρι τῆς στεγάσεως αὐτῆς, δὲν

ἐνόησαν πῶς ἐκύλισαν δύο ὀλόκληροι μῆνες, ἀφ' ἧς ἐγνωρίσθησαν τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην. ῥίσθησαν τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην.

2. Ἐν τούτοις σήμερον ὁ μαστρο-Γιάννης νομίζει τις ὅτι ἔχει ραμμένον τὸ στόμα του. Κατηφής καὶ σιωπηλὸς ἀπὸ προΐας ἐργάζεται ὅλως διόλου ἀνόρεκτα· ἀπαντᾷ δὲ πολὺ ἀφρημένως εἰς τὰς σπανίας ἐρωτήσεις τοῦ συντρόφου του. Τοῦτο κάμνει ἐντίπῳσιν εἰς τὸν τελευταῖον. Δι' αὐτὸ δὲν κρατεῖται καὶ ἐρωτᾷ : « Πολὺ κακοκαρδισμένον σὲ βλέπω σήμερα, σύντροφε. Μήπως ἔχεις κανέναν ἄρρωστον εἰς τὸ σπίτι σου ; »

— « Θὰ ἤμουν εὐχαριστημένος νὰ εἶχα μίαν τέτοιαν φροντίδα, μαστρο-Μανώλη » ἀπάντησεν ὁ Πίπιζας, ἀναστενάξας. « Μοῦ συμβαίνει ὅμως κάτι χειρότερον. Ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ σπιτιοῦ μου μοῦ κάμνει ἔξωσιν. Χθὲς μοῦ ἐκοινοποίησε τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου. Τοῦ χρεωστῶ τρία ἐνοίκια—πεισσότερα ἀπὸ δύο γιλιάδας μὲ τὰ δικαστικά—καὶ δὲν εὐρίσκω οὔτε δανειστήν οὔτε ἐγγυητὴν κανένα. Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν θὰ μοῦ πετάξουν ἔξω τὰ πράγματά μου. Πῶς νὰ μὴν εἶμαι κακοκαρδισμένος ; »

— « Ἀλλὰ πῶς τὰ καταφέρνεις ἔτσι, μαστρο-Γιάννη, ὥστε νὰ μὴν ἠμπορῆς νὰ πληρώσῃς μήτε τὸ ἐνοίκιον τοῦ σπιτιοῦ σου ; Εἶσθε δύο ψυγαί, καθὼς μοῦ εἶπες, καὶ τέτοιον ἡμερομίσθιον δὲν τὸ εἶδαμεν οὔτε εἰς τὸ ὄνειρόν μας—ἐπέρασε τὸ ἑκατοντάδραχμον. Θὰ εἶχες, βέβαια, κανένα ἔκτακτον ἔξοδον αὐτὸν τὸν καιρὸν » παρετήρησεν ὁ Καλούσιος.

Ἐντὶ ὅμως ν' ἀπαντήσῃ ὁ Πίπιζας, ἠρώτησεν ἀποῶν :

— « Καὶ τοῦ λόγου σου, μὲ πέντε ψυχὰς, δὲν δυσκολεύεσαι νὰ οἰκονομήσῃς τὸ σπίτι σου ; »

— « Νὰ σοῦ εἰπῶ, σύντροφε. Βέβαια, ἕως ὅτου νὰ ξεχρεώσω τὸ οἰκόπεδόν μου, ἐδυσκολεύθηκα ἀοζετᾷ. Ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅμως, ὅπου καθιερώθηζε τὸ ὀκτάωρον, δόξα σοι ὁ Θεός ! ὄχι μόνον ἔξεχρέωσα τὸ οἰκόπεδον καὶ ἔκτισα

τὸ σπίτι μου, ἀλλὰ καὶ ἤρχισα κάθε Σάββατον κάτι νὰ καταθέτω εἰς τὸ ταμειυτήριον ».

—« Ἐχεις σπίτι ἰδικόν σου καὶ καταθέτεις εἰς τὸ ταμειυτήριον κάθε ἐβδομάδα τώρα μὲ τὸ ὀκτώωρον ; Ἄστειεύσαι ἢ μὲ κοροϊδεύεις, σύντροφε ; » ἀντέκοψεν ὁ Πίπιζας, ἐκπεπληγμένος δι' ὅσα εἶχεν ἀκούσει. « Ἐμένα ἴσα ἴσα ἀπὸ τὸν καιρόν, πὺ καθιερώθηκε τὸ ὀκτώωρον. ἀπὸ τότε ἤρχισε νὰ μὴ μοῦ φθάνη τὸ ἡμερομίσθιον. Διότι ἀπὸ τότε μοῦ φαίνεται ὅτι ἤρχισε νὰ μεγαλώνῃ καὶ ἡ ἀκρίβεια » προσέθηκε.

—« Διὰ νὰ πιστεύσῃς ὅτι δὲν σοῦ ἀστειεύομαι, κοίταξε τὴν κατάθεσίν μου τοῦ περασμένου Σαββάτου » ἀπήντησεν ὁ Καλοῦσιος· « εἶναι 217 δραχμῆς ». Λέγων δὲ ταῦτα ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ κόλπου του καὶ ἔδειξεν εἰς τὸν Πίπιζαν βιβλίариον τοῦ ταχυδρομικοῦ ταμειυτηρίου. Ἄφου δὲ ἐξεφύλλισεν αὐτό, ἔδειξεν εἰς τὸν σύντροφόν του τὸ σημεῖωμα τῆς τελευταίας καταθέσεώς του. Ὑστερον προσέθηκε : « Τὸ σπίτι καὶ τὸ νοικοκυριό μου ἡμπορεῖς νὰ τὸ ἰδῆς, ὅταν σχολάσωμεν τὸ ἀπόγευμα, συνοδεύοντάς με ἕως ἐκεῖ, ἂν ἔχῃς εὐχαρίστησιν.

» Ὅσο διὰ τὴν ἀκρίβειαν, πὺ λέγεις, δὲν ἔχεις διόλου δίκαιον. Ἰσα ἴσα, ἐγὼ εὐρίσκω τώρα περισσότερον εὐθηνότερα τὰ τρόφιμα ἀπὸ πρωτότερα ».

3.—« Ἄν ἦτο σωστὸν αὐτό, πὺ λέγεις, μαστρο-Μανώλη, θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχω καὶ ἐγὼ περισσεύματα· ἀφου πάντοτε μένομεν δύο ψυχαὶ καὶ ἀφου δὲν ἀλλάξαμε διόλου τὴν τακτικὴν τοῦ σπιτιοῦ » ἀντέκοψεν ὁ Πίπιζας.

—« Αὐτὸ δὲν ἔχει σημασίαν. Ἡμπορεῖ νὰ ἠλλάξῃς τὴν ἰδικὴν σου τακτικὴν » παρετήρησεν ὁ συνομιλητῆς του. Ὑστερον δέ, ὡσὰν νὰ ὑποπιεῦθη τι, ἠρώτησε :

—« Δὲν μοῦ λέγεις, μαστρο-Γιάννη, πὺς περνᾷς τὸν καιρό σου τὸ ἀπόγευμα ἀπὸ τὴν ὥραν, πὺ σχολοῦμεν. ἕως ὅτου ἐπιστρέψῃς εἰς τὸ σπίτι σου ; »

—« Διασκεδάζω ὀλίγον αὐτὰς τὰς ὥρας καὶ ξεκουράζομαι ἀπὸ τὸν κόπο τῆς ἡμέρας. Τί νὰ σοῦ πῶ, σύντροφε ! « Ἡ φ τ ῶ χ ε ι α θ ἔ λ ε ι κ α λ ο π ἔ ρ α σ ι ». Αὐτὸ πιστεύοντας καὶ ἐγώ, περνῶ πρῶτα ἀπὸ κανένα οἰνοπωλεῖον μὲ κάποιον φίλον μου καὶ πίνομεν 2-3 ἑκατοσταράκια. Ἀπὸ ἐκεῖ ἔπειτα μεταβαίνω εἰς τὸ καφενεῖον τῆς συνοικίας. Καί, διὰ νὰ περάσω τὴν ὥραν μου, παίζω χαρτιά, ἕως ὅτου ἔλθῃ νὰ μὲ πάρῃ ἡ γυναῖκά μου διὰ τὸ δεῖπνον».

—« Καὶ τὸ παιγνίδι σου βέβαια θὰ εἶναι μὲ συμφέρον ».

—« Ἀλλὰ τί ; μόνο διὰ τὸν καφέν ; Μήπως εἴμεθα μικρὰ παιδιὰ, μαστρο-Μανώλη ; Ἡ κάθε παρτίδα τοῦ παιγνιδιοῦ μας δὲν εἶναι μικρότερη ἀπὸ ἓνα δεκάδραχμον » ἀπήντησεν ὁ Πίπιζας.

—« Καὶ θὰ γλυκαίνεσαι, φαίνεται, συχνὰ ἀπὸ τὸ καθημερινὸν κέρδος. Δι' αὐτὸ καὶ δὲν ξεκολλᾷς ἀπὸ τὸ καφενεῖον. Λὲν εἶναι ἔτσι, μαστρο-Γιάννη ; »

—« Νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, σύντροφε. Δὲν εἶμαι καὶ τόσον ἐπιτήδειος εἰς τὰ χαρτιά. Δι' αὐτὸ καὶ τὰς περισσότερας φορὰς χάνω. Ἄς πηγαίνουν ὁμοῦ εἰς τὸ καλὸν ὄλα τὰ χαμένα, ἀφοῦ περνῶ τὴν ὥραν μου εὐχάριστα καὶ λογαριάζομαι καὶ ἐγὼ ἄνθρωπος τοῦ κόσμου ».

Ὅσάν νὰ διεφωτίσθῃ τότε τελείως ἐκ τῶν πληροφοριῶν τούτων τοῦ συντρόφου του ὁ Καλούσιος, ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπεν :

« Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀκρίβεια, πὸν σοῦ φαίνεται, μαστρο-Γιάννη, ὅτι μᾶς ἤλθεν ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ δευτέρου. Ἄντὶ νὰ ὠφελεῖσαι ἀπὸ τὰς δύο ὥρας, πὸν μᾶς ἔκοψεν ὁ νόμος, σὺ εὐρίσκεις τὸν καιρὸν νὰ ἐξοδεύῃς τὸ ἡμερομίσθιον σου εἰς τὸ γασσὶ καὶ εἰς τὰ χαρτιά ».

4.—« Καὶ τοῦ λόγου σου πῶς περνᾷς αὐτὰς τὰς ὥρας τοῦ ξεκουράσματος μας ; » ἠρώτησεν ὁ Πίπιζας.

—« Έως ὅτου νὰ ξεχρεώσω τὸ οἰκόπεδον, ἐργαζόμουν αὐτὰς τὰς δύο ὥρας εἰς μικροκτισίματα καὶ μικροεπισκευὰς γειτόνων καὶ ἄλλων γνωστῶν μου. Ἔτσι κατόρθωνα καὶ ἐξέδριξα ἄλλο μισὸν ἡμερομίσθιον. Μόλις ἐξεχρεώθηκα, ἤρχισα νὰ μανδρώνω τὸ οἰκόπεδον καὶ νὰ κτίζω τὸ πρῶτον δωμάτιον τοῦ σπιτιοῦ μου. Διὰ νὰ τὸ σκεπάσω, νὰ τὸ πατώσω καὶ νὰ τοῦ περάσω τὰ κουφώματά του, ἐχρεώθηκα πάλιν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ξενοδολεύων κατὰ τὰς ὥρας, πὺν ἤμουν ἐλεύθερος, ἐξεχρεώθηκα γρήγορα καὶ ἤρχισα τὸ κτίσιμον τοῦ δευτέρου δωματίου.

» Μὲ τὸν ἴδιον τρόπον ἀπετελείωσα καὶ αὐτὸ καὶ τὸ μαγειρεῖον. Καὶ τότε, ἀφήνων τὸ ξένον, ἐπέρασα εἰς τὸ ἰδιζὸν μου σπίτι. Μὲ τὸ ἐνοίκιον δὲ πὺν ἐγλύτωνα, καὶ μὲ τὴν προσωπικὴν ἐργασίαν μου ἔκτισα καὶ τὸ τρίτον δωμάτιον καὶ ἀμέσως τὸ ἐνοίκιασα.

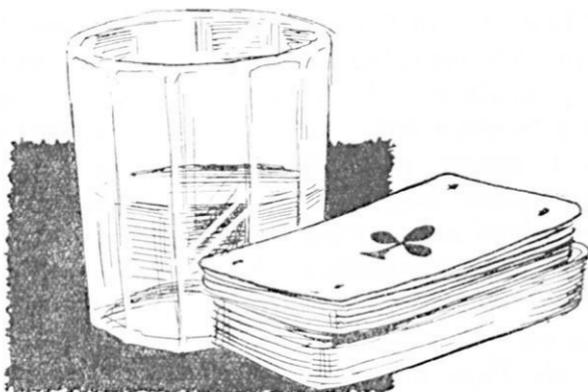
» Τώρα πλέον, πὺν εἶχα καὶ εἰσόδημα, δὲν ἐδυσκολεύθηκα διόλου νὰ ἀποτελειώσω καὶ τὸ τελευταῖον δωμάτιον καὶ ὅλας τὰς ἐλλείψεις τοῦ σπιτιοῦ μου. Καὶ ἀντὶ ἐνὸς ἐνοικιασα δύο δωμάτια.

» Ἔτσι δι' ἐμὲ τὸ ὀκτώωρον ἦτο ἡ σωτηρία μου » προσέειπεν ὁ Καλούσιος.

—« Καὶ δι' ἐμὲ ἡ καταστροφὴ μου » συνεπλήρωσεν ὁ Πίπιζας, ἀναστενάξας.

Δημοσθ. Ἀνδρεάδης

Ἔτσι δι' ἐμὲ τὸ ὀκτώωρον ἦτο ἡ καταστροφή μου.

4. ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ

Λυγᾶ ἀπ' τὸν ἄνεμο δορμένο
τοῦ γάμπου λούλουδο πτωχό,
κι ἓνα πουλάκι τὸ καημένο
γοργὸ διαβαίνει μοναχό.

Τοῦ μαύρου τ' οὐρανοῦ ἢ φοβέρα
πουλὶ καὶ λούλουδο τρομάζει·
τὸ ἓνα πετᾷ καὶ τρέχει πέρα,
τ' ἄλλο κοιτᾷ καὶ ἀναστενάζει.

« Γιατί νᾶν' τὸ πουλὶ μονάχα
εὐτυχισμένο ; Ἄχ ! σὰν κι αὐτό,
δυὸ γρήγορα φτεράκια νᾶχα,
θᾶτρεχα γάμπου νὰ κρυφτῶ ».

Ἔνας ἐπέρασε γοργὸς
καὶ πάτησε τὸ λουλουδάκι·
καὶ ἦταν αὐτὸς ὁ κυνηγός,
ποῦχς σκοτώσει τὸ πουλάκι !

N. B. Γεννηματᾶς

5. Η ΚΑΤΑΙΓΙΣ

Ἡ ἔντασις καὶ ἡ φορὰ τοῦ ἀνέμου, ὡς γνωστὸν, δὲν εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή. Κάποτε εἶναι μικρὰ καὶ κάποτε ἰσχυροτάτη. Κάποτε ὁ ἀνεμος κινεῖται ἡσυχῶς καὶ τότε ἔχομεν τὸν μαλακὸν ξέφουρον καὶ τὴν ἀπαλὴν αὔραν. Κάποτε ὁμως ἐπέρχεται μὲ μεγάλην ταχύτητα καὶ τότε ἔχομεν τὰς καταιγίδας, τὰς λαίλαπας καὶ τοὺς τυφῶνας, τὰ φοβερὰ αὐτὰ μετεωρολογικὰ φαινόμενα.

Ὅταν προσεγγίξῃ ἡ καταίγις, ἀλλοιώνεται ἡ ὄψις τῆς γῆς. Τὰ μόρια τοῦ ἀέρος εὐρίσκονται εἰς ἀναθρασμόν. Τὰ νέφη πυκνοῦνται καὶ πυκνούμενα ἀποκρούπτουν τὴν

Ὁ ἄνεμος ἀναγκάζει καὶ αὐτὰς τὰς αἰωνοβίους δρυὲς νὰ γονυκλινοῦν εἰς τὸ πέρασμά του.

γλυκεῖαν ὄψιν τοῦ οὐρανοῦ. Τὰ πτηνὰ ἀνήσυχτα τρέχουν νὰ τραπώσουν εἰς βαθείας λόγχας. Τὰ θηρία τῶν δασῶν, προαισθανόμενα τὴν ἐπερχομένην συμφορὰν, περιτρομα καταφεύγουν εἰς τὰς φωλεάς των. Λυσσώδης διὰ μέσου τῶν δρυμῶν ἐφορῶν ὁ ἄνεμος, ἀναγνάξει καὶ αὐτὰς τὰς αἰωνοβίους δρυς νὰ γονεκλινούν εἰς τὸ πέρασμά του. Ἡ θάλασσα γίνεται μελανὴ καὶ ὁ ὠκεανὸς ἀναταράσσεται μέχρι τοῦ πυθμένου του. Τὰ κύματα, ὑψούμενα ὡς βουνά, διανοίγουν μεταξὺ των βαθύτατα μνήματα. Οἱ βράχοι συγκλονίζονται. Αἱ ἀστραπαὶ διασχίζουν τὴν ἀτμόσφαιραν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον συχνὰ ἀντηχοῦν τὰ τηλεβόλα τῶν κεραυνῶν εἰς τοὺς οὐρανοὺς θόλους καὶ ὑπὸ τὰς ὀβίδας αὐτῶν πίπτουν πυρίκαιστα τὰ μεγαλοπρεπέστατα δένδρα καὶ τὰ ὑπερήφανα καὶ στερεώτατα κτίρια.

Πρὸ τοῦ τρομακτικοῦ φαινομένου τούτου εὐρισκόμενος ὁ ἄνθρωπος, ἀντιλαμβάνεται τὴν μηδαμινότητά του καὶ συνέχεται καὶ ταπεινώνεται καὶ προσεύχεται καὶ ἀναφωνεῖ πεοιδεὴς : « Μέγας εἶσαι Κύριε, καὶ φοβερὸς ἐν τῇ ὀργῇ Σου ! »

Κ. Καλλίνικος—Διασκευὴ

ΚΑΤΑΙΓΙΣ

Νῦν εἶναι, μεσονύκτιον βαθὺ καὶ ἐρεβῶδες.
 Τὰ δένδρα σείει τοῦ θουνοῦ τὸ πνεῦμα μανιώδες
 καὶ ἄνωθεν τῆς Πάρνηθος σαλπίζει καὶ μηκᾶται
 καὶ με τοὺς βράχους δέρεται καὶ με τὰς δρυς κτυπᾶται.
 Σείεται τὸ ὄρος, ὁ δρυμῶν, καὶ τρέμει τὸ πεδῖον·
 θαρρεῖς καταποντίζεται ἡ γῆ ὡς κοῦφον πλοῖον,
 καὶ εἰς τὸ σκότος τὸ ἀχανὲς δύο ἰπτεῖς πλανῶνται :
 ὁ Κεραυνὸς καὶ ὁ Βορρᾶς, καὶ λυσσῶδῶς κτυπῶνται.
 Εἰς τῆς θυέλλης ὁ Βορρᾶς τὰς πτέρυγας ἰπτεύει,
 ὁ ἄλλος μέλαν σύννεφον ἀστράπτον τιθασσεύει.

Ἡ ἀστραπὴ τοῦ λάμποντος ἰπέως προηγείται
καὶ μὲ βροντὰς ὁ ἵππος του ὁ μέλας χρομετίζει.

Τὸ δόρυ του ἀέραντον καὶ πύρινον κινεῖται
καὶ εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς τὴν φλόγα του βυθίζει.

Ἡ μαινομένη καταγίς αὐξάνει ἔτι πλέον.

Μὲ τρόμον τὸ πτηνὸν ζητεῖ τὰ βάθη τῶν σπηλαίων.

Κατάπληκτος ὁ αἰτὸς ἐκ τῆς δρυὸς κλαγγάζει.

Τῆς καταγίδος ἡ ὀριμὴ τῆς φύσεως ἡ πάλῃ
ἐχθροὺς ἀσπόνδους φιλοῖ, τὸ μῖσος καταβάλλει.

Τοιαύτας ὥρας παραιτεῖ ὁ λέων τὸν ἐχθρόν του
καὶ μόνον, φεῦ ! ὁ ἄνθρωπος κτυπᾷ τὸν ὁμοίόν του.

Ἄγιλ. Παράσχος

7. Ο ΤΡΥΠΟΦΡΑΚΤΗΣ

1. Τὸ δάσος ἔχει καὶ ἓνα ἐκπτοτον βασιλέα· ὀνομάζεται τρυποφράκτης. Δὲν πιστεύω νὰ ἔχετε ἴδεν τὸ πτερωτὸν αὐτὸ ψίχουλον, διότι ὁμοιάζει μὲ τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες προτιμοῦν ν' ἀκούωνται μᾶλλον ἢ νὰ φαίνωνται. Ἀλλὰ καὶ διὰ ν' ἀκουσθῆ ὁ τρυποφράκτης, χρειάζεται τὰ βάτα καὶ ἡ ἀγρόμπελη νὰ φουντώσουν τόσον, ὥστε νὰ σκειάσουν ὀλοτελῶς τοὺς φράκτας, ἐντὸς τῶν ὁποίων ζῆ, τραγουδεῖ καὶ θορυβεῖ μέχρη τρίτου οὐρανοῦ τὸ μικροσκοπιζὸν αὐτὸ πουλάκι.

Αὐτὸς λοιπὸν ὁ παντοεινὸς σύντροφος τοῦ φράκτου ἀνηλθὲ ποτε εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον τῶν πτηνῶν· καὶ ἰδοὺ πᾶς !

2. Ὁ πτερωτὸς κόσμος ἀπεφάσισε τὸ πρῶτον νὰ συγκροτηθῆ εἰς πολιτείαν. Ὁ τρυποφράκτης, σπουδαῖος θήτωρ τῆς πτηνοσυνελεύσεως ἐκεῖνης—μόνον τὴν νύκτα κλείει τὸ φλύαρον στόμα του—ἠξίωσε νὰ ἀνακηρυχθῆ αὐτὸς βασιλεὺς ὅλων τῶν πτηνῶν. Ἡ ἀξιώσις του προσε-

κάλεσε πολλές διαμαρτυρίας ἐκ μέρους ἄλλων μεγαλυτέρων, ἰσχυροτέρων καὶ ὠραιοτέρων πτηνῶν διὰ τὸ μικρότατον ἀνάστημά του, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ τ ρ υ π ο κ ἄ ρ υ δ ο ν προσεπονομάζεται εἰς πολλὰ μέρη. Ὁ τρουποφράκτης ὁμως ἐπέμεινε καί, θορυβῶν διαρκῶς, κατώρθωσεν ἐν τέλει ν' ἀναγνωρισθῆ παρὰ τῆς συνελεύσεως ὡς τὸ γενναιότερον μεταξὺ ὄλων τῶν ἄλλων καὶ βασιλεὺς αὐτῶν. Καὶ μίαν ὠραίαν προΐαν ἔγινεν ἡ στέψις του, ὃ δὲ θρόνος τῶν πτηνῶν ἤστραψεν ἀπὸ μεγαλείου γενναιότητος τρουποφρακτικῆς !...

Πόσον καιρὸν ἐβασίλευσε, πῶς ἐκυβέρνησε τὸ βασίλειόν του καὶ ἂν ὑπῆρξεν ἀγαπητὸς εἰς τοὺς ὑπηκόους του ὁ τρουποφράκτης, δὲν ἀναφέρει τίποτε ἢ παραδόσις. Τὸ μόνον γνωστὸν κεφάλαιον τῆς βασιλείας του ταύτης εἶναι ἡ ἐκθρόνισις του, ἡ ὁποία ἔγινεν ὡς ἑξῆς :

3. Ἡμέραν τινὰ αἱ ἀρχαὶ εἰδοποιήθησαν ὅτι εἰς τὰ σύνορα τοῦ βασιλείου ἐνεφανίσθη ἓν πελώριον πτηνόν. Ἦτο ὁ ἀετός, ἄγνωστος μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ τρουποφράκτου. Τὸ πτηνὸν τοῦτο τόσο τρομόν ἐπροξένησεν εἰς αὐτούς, ὥστε, ὅταν παρουσιάσθησαν πρὸ τοῦ βασιλέως των, δὲν κατώρθωσαν νὰ παραστήσουν πόσον μέγας ἦτο ὁ ἐμφανισθεὶς ἐχθρός.

Ὁ τρουποφράκτης ἔξω φρενῶν διὰ τὴν δειλίαν των τοὺς ἐπέπληξε, διότι ἐνέσπειρον τὸν πανικόν. Πρὸς καθυσύχασιν δὲ τοῦ λαοῦ του, ἐμφανισθεὶς εἰς τὸν ἐξώστην τοῦ ἀνακτόρου του, ἐνεψύχωσεν ὡς ἑξῆς τοὺς ὑπηκόους του :

· Μὴ φοβεῖσθε ! ἐδῶ εἶμαι ἐγώ. Ὅστις φαντάζεται ὅτι εἶναι μεγαλυτέρός μου, ἅς κοπιάσῃ, ἂν θέλῃ ! »

—« Τί λέγετε, μεγαλειότατε ; » εἶπον τὰ ἰδόντα τὸν ἀετὸν πτηνά. « Γνωρίζετε πόσον μέγας εἶναι ὁ ἐμφανισθεὶς ἐχθρός ; »

Ὁ τρουποφράκτης ἐτέντωσεν ὀλίγον τὸ δεξιὸν πτεροῦγιόν του καὶ ἠρώτησεν :

« Εἶναι τόσοσ ; »

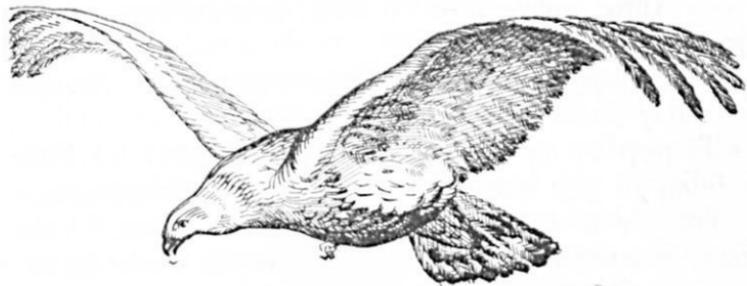
— « Τί λέγετε, μεγαλειότατε ; εἶναι πολὺ μέγας » ἐκραύγασαν κάτωθεν τὰ πτηνά.

Ὁ τρουποφράκτης ἐτέντωσε περισσότερον τὸ ἴδιον πτεροῦγιον καὶ ἠρώτησε πάλιν περιφρονητικῶς :

« Μήπως εἶναι τόσοσ ; »

— « Τί λέγετε, μεγαλειότατε ; Εἶναι πολὺ, πολὺ μέγας ».

Ὁ τρουποφράκτης τότε ἀπεφάσισε νὰ ἐκτείνῃ ὀλόκληρον τὴν μίαν πτέρυγάν του καὶ εἶπε :

« Αὐτός εἶναι ; » ἠρώτησεν ὁ τρουποφράκτης παρατηρῶν τὴν σκιάν τοῦ ἀετοῦ.

— « Θὰ ἦτο νόστιμον νὰ μοῦ ἐλέγατε ὅτι εἶναι τόσος ! »
Τὴν στιγμὴν ὅμως ἐκείνην σιὰ τις διήλθεν ἔμπροσθέν
του ὡς νέφος.

« Ἴδου αὐτός, μεγαλειότατε ! Αὐτός εἶναι » ἐφώναξαν
τὰ πτηνὰ περίτρομα.

— « Αὐτός εἶναι ; » ἠρώτησε καὶ ὁ τρουποφράκτης, πα-
ρατηρῶν τὴν σιὰν τοῦ ἀετοῦ.

— « Τώρα θὰ ὀρμήσῃ ἐπάνω του ὁ βασιλεὺς μας » εἶ-
πον τὰ πτηνὰ· διότι ἐγνώριζον ὅτι ὁ ἀρχηγός των δὲν ἠ-
νείχετο κανένα γενναϊότερόν του.

— « Μά, εἰσθε βέβαιοι, ὅτι εἶναι αὐτός ; » ἐπανερωτᾷ
ὁ τρουποφράκτης, ἐνῶ ἐξηκολούθει νὰ ἀγριοκοιτάξῃ τὴν
σιὰν τοῦ ἀετοῦ.

— « Αὐτός, αὐτός εἶναι ὁ ἴδιος, μεγαλειότατε » ἀπὴν-
τησαν τὰ πτηνὰ.

Ὁ τρουποφράκτης, ἀρήσας τὸν θρόνον του, ὄρμησε
τότε πρὸς τὰ κάτω :

« Τί μεγάλη σφαγὴ ἔχει νὰ γίνῃ σήμερον ! Ὁ Θεὸς
νὰ βάλῃ τὸ χεῖρι του » ἐψηθύρισαν τὰ πτηνὰ περίτρομα
καὶ ἔτρεξάν τινα νὰ βοηθήσουν τὸν βασιλέα των. Ἄλλα
πάλιν, ὑποπευθέντα ὅτι οὗτος ἐξέλαβε τὴν σιὰν ὡς ἀε-
τόν, ἐφώναζον :

« Ὅχι κατ' αὐτοῦ, μεγαλειότατε ! Αὐτὴ εἶναι ἡ σιὰ
του... Ὁ ἐχθρὸς εἶναι ὑψηλὰ· νά ! ἐκεῖ ἐπάνω ! »

— « Μὴ μ' ἐμποδίζετε, σᾶς λέγω ! » ἐκραύγασεν ὁ τρου-
ποφράκτης. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐρωτᾷ πάλιν :

— « Ἐδῶ εἶναι ἀκόμη ; »

— « Ἐδῶ, μεγαλειότατε. Νά τος !... στηφογουρῶζει ἄ-
νοιθὲν μας ! »

— « Ἐ, τότε φράκτῆς μου καὶ φράκτῆς
σας, καὶ ἄς προσπαθήσῃ ὅπως ἠμπορεῖ ὁ καθεὶς νὰ σω-
θῇ ». Καὶ λέγων ταῦτα ἐχώθη εἰς τὰ βάθη τοῦ φράκτου,
ὁ ὁποῖος ἔκτοτε ἔγινεν ἡ διαρκὴς διαμονή του !

4. Διαμένον ἐντὸς τοῦ φράκτου ὁ τρουποφράκτης, ἀνεβοκαταβαίνει διαρκῶς εἰς τὴν ἀγοράμπελην καὶ εἰς τὰ βάτα αὐτοῦ μὴ κλείων ποτὲ τὸ στόμα του, ἀλλ' αἰωνίως τιτυβίζων καὶ εἰς τοιοῦτον τόνον θυμοῦ, ὥστε νὰ νομίζῃ τις ὅτι φιλονεικεῖ.

Ὅταν ὅμως ἀνέλθῃ κάποτε μέγχοι τῆς κορυφῆς τοῦ φράκτου, εὐθὺς κλείει τὸ στόμα του καὶ παύει τὰ θορυβώδη τιτυβίσματά του. Ἀρπάζει τότε γογγύρα τὸ ἔντομον καὶ χώνεται ἢ μᾶλλον τρυπᾷ τὸν φράκτην ὡς βέλος καὶ ἀρχίζει πάλιν τὸ φιλονεικὸν τιτυβισμόν του, τὸ ὁποῖον ἀκούεται μακρόθεν, ὅπως αἱ σταγόνες τῆς βροχῆς, ὅταν πίπτουν ἐπάνω εἰς τὸν τσίγκον.

Ὁ τρουποφράκτης δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἵτινες, ἐνῶ ἔξω φαίνονται ἡμερώτατοι καὶ προσηγέστατοι, μόλις πατήσουν τὸ κατώφλιον τῆς οἰκίας των, γίνονται θηρία ἀνήμερα. Τίς οἶδε, τί θὰ ὑποφέρῃ ἢ δυστυχῆς κυρία τρουποφράκτου καὶ τὰ τέκνα των ἐκ τῶν διαρκῶν παληζαρισμῶν του! Δὲν εἶναι ἀπίθανον, ὅταν ἐπιστρέφῃ ἐκ τῆς καταδιώξεως ἐντόμου τινὸς — ἥτις σπανίως ἐπεκτείνεται πέραν τῆς κορυφῆς τοῦ φράκτου του — νὰ ἐπιμένῃ νὰ πείσῃ τὴν σύζυγόν του, ὅτι κατεδίωκε τὸν αἰτὸν καὶ ὅτι ἐκεῖνος φοβηθεὶς ἐξέφυγεν ἐκ τῶν ὀνύχων του!

Ἡ σμικρότης τοῦ σώματός του, τὸ ἀνθαδέστατον ἀνατίναγμα τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς οὐρᾶς του, τὸ θυμῶδες τιτυβισμόν, τὸ νευροϊκὸν ράμφισμα, τὸ πηδηκτὸν περιπάτημα ἐντὸς τοῦ φράκτου καὶ ἡ περίφοβος ταπεινοσύνη του, ὅταν προβάλλῃ ἐκ τῶν βάτων, πάντα ταῦτα συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ πλάσῃ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς τὸ ἀνωτέρω παραμύθιον περὶ τῆς βασιλείας καὶ τῆς ἐκθρονίσεως τοῦ τρουποφράκτου.

Ὅταν ὅμως ποτὲ τὸ Κράτος ἢ καμμία ἐταιρεία ἀποφασίσῃ νὰ γνωρίσῃ εἰς τοὺς Ἑλληνας γεωργοὺς τοὺς ἐχ-

θροῦς καὶ τοὺς φίλους των, τὸ μικροσκοπικὸν αὐτὸ πιπ-
νάριον θὰ καταλάβῃ τὴν τιμητικωτέραν θέσιν εἰς τοὺς
πίνακας καὶ τὰ βιβλία, ὡς ἐν τῶν εὐεργετικωτέρων πιπ-
νῶν τοῦ ἀγροῦ.

Στέφ. Γρανίτσας—Μεταφορὰ Δ. Μ. Α.

8. ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΕΥΧΗΣ

1. Πρωία καλοκαιρινή. Ἄνυπόδητος καὶ ἀτημέλητος
ἀκόμη, πετώσα ὁμως ἐκ χαρᾶς, ἡ Κυριακούλα Τριμή,
χωρικὴ παιδίσκη 13—14 ἐτῶν, τρέχει πρὸς τὴν γειτο-
νικὴν των οἰκίαν. Μόλις δὲ φθάνει εἰς τὴν ἐξώθυρον αὐ-
τῆς, φωνάζει ἀσθμαίνουσα : « Θεοδώρα ! ὁ πατέρας θὰ
μὲ σπουδάσῃ δασγάλισσαν ».

Τὴν ὥραν ἐκείνην ἡ Θεοδώρα Βαγιωνῆ ἐσάρωνε τὸ

Ἐζήτησε νὰ ἴδῃ πόθεν ἔρχονται αἱ χαρούμεναι ἐκεῖναι λέξεις τῆς
φίλης καὶ συμμαθητρίας της.

πρὸ τῆς οἰκίας των ἐσωτερικὸν ὑπόστεγον. Ἀκούσασα δὲ γνώριμον φωνήν, ἐσταμάτησε τὸ σάρωμα, ἀνώρθωσε τὸ σῶμά της καὶ ἐζήτησε νὰ ἴδῃ πόθεν ἔρχονται αἱ χαρούμεναι ἐκεῖναι λέξεις τῆς φίλης καὶ συμμαθητοῦς της. Ἐκεῖνη ὅμως εἶχε γίνῃ ἀφαντος τρέξασα, διὰ νὰ κάμῃ τὸ ἴδιον καὶ εἰς τοῦ ἑξαδέλφου της τὴν οἰκίαν, ἥτις δὲν ἀπείχε πολὺ.

Ἡ Θεοδώρα ἐστάθη τότε ἐπὶ τινὰς στιγμὰς μετὰ τὸ σάρωθρον εἰς τὴν χεῖρα· προσήλωσε πρὸς τὴν ἐξώθυον τὸ βλέμμα της καὶ ἐψιθύρισε : « Τί εὐτυχισμένη ἢ Κούλα ! Μακάρι νὰ μ' ἐσπούδαζε διδασκάλισσαν καὶ ἐμένα ἢ μητέρα μου ! » Ἀναστενάξασα δέ, ἔκυψε μετὰ ταῦτα, διὰ νὰ ἀποτελειώσῃ τὴν πρωινήν ἐκείνην ἐργασίαν της....

2. Κύπτουσα, σαρώνει ὁλονὲν τὸ πάτωμα τοῦ μεγάλου ὑποστέγου των· ὁ νοῦς της ὅμως εἶναι εἰς τὴν φίλην καὶ ἕως τότε συμμαθητοῖάν της, τὴν Κυριακούλαν Τσίμη.

Διὰ τῆς φαντασίας τὴν βλέπει μεγάλην δεσποινίδα καὶ διδασκάλισσαν ἤδη εἰς τὸ σχολεῖον τῆς πατρίδος των, τὸ Βελεστίνον.

Ἐνδεδυμένη μεταξωτὴν ἐνδυμασίαν, ραμμένην ἀπὸ ράπτριαν τοῦ Βόλου, καὶ ἀστοάπτουσα ἐξ ὠραιότητος καὶ χάριτος, παρίσταται ἔμπροσθεν τῶν συμπολιτῶν της κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς σχολικῆς ἐορτῆς. Καὶ τότε τῆς φαίνεται καὶ ὅτι ἀκούει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοὺς μαθητὰς καὶ τὰς μαθητοῖας νὰ τὴν φωνάζουν : « Δεσποινὶς Κούλα, καὶ ἐγὼ ! Κι ἐγὼ, δεσποινὶς ! » Τῆς φαίνεται ἀκόμη καὶ ὅτι βλέπει κάποιαν Βελεστινιώτισσαν νὰ παραπονεῖται εἰς αὐτήν, διότι ἡ κόρη της δὲν ἀπήγγειλεν ἀκόμη τὸ ποίημά της· καθὼς καὶ ὅτι ὅλος ὁ κόσμος τὴν προσβλέπει μετὰ θαυμασμοῦ. τὴν καμαρώνουν δὲ οἱ γονεῖς της.

Καθ' ὃν δὲ γρόνον σαρώνουσα φαντάζεται τὴν μέλλουσαν ταύτην εὐτυχίαν τῆς φίλης της ἢ Θεοδώρα Βανιω- νῆ, φέσει ἐπίσης διὰ τῆς φαντασίας καὶ τὴν μέλλουσαν

ιδιζήν της θέσιν. Καὶ βλέπει, ὅτι εἶναι ὑπανδρευμένη μὲ κάποιον συμπολίτην της ζευγολάτην ἐνδεδυμένη δὲ τὴν ἐγγωρίαν καρραγοίνικην ἐνδυμασίαν, βοηθεῖ τὸν σύζυγόν της εἰς τὰς βαρεῖας γεωργικὰς ἐργασίας του.

Τότε δὲ, καθὼς ἐξαζοιοῦται νὰ σαρώνη ἀκόμη, συγκρίνουσα τὴν ιδιζήν της μὲ τὴν θέσιν τῆς διδασκαλίσης, ψιθυρίζου πάλιν, λυπηρότερον τώρα : « Τί εὐτυχισμένη ἡ Κούλα ! Μακάρι νὰ μ' ἐσπούδαζε διδασκάλισσαν καὶ ἐμένα ἡ μητέρα μου ! »

3. Ἀπὸ βαθείας προίης ὑφαίνουσα εἰς τὸ κατώγιον τῆς οἰκίας της ἡ κυρα-Βαγιωνίνα δὲν ἀκούει τὴν ζηλόφθονον ἐκείνην εὐχὴν τῆς κόρης της. Ἀλλὰ καὶ ἂν τὴν ἤκουε, τί ἠδύνατο νὰ κάμῃ ; Χίρα ἀπὸ ἐτῶν ἤδη καὶ ἄνευ τινὸς προσοδοφόρου κτήματος, ἀνέμενε νὰ ζήσῃ μόνον ἐκ τῆς ὑφαντικῆς της. Ἐνεκα δὲ τούτου ἐδυσκολεύθη πολὺ μέχρις οὗ κατορθώσῃ νὰ τελειώσῃ ἡ μονογενὴς θυγάτηρ αὐτῆς τὸ δημοτικὸν καὶ τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον τῆς πατριδος των καὶ δυναμιώσῃ δι' ἐργασίαν. Τώρα δέ, ὅποτε βλέπει ὅτι ἡ Θεοδώρα της εἰσηλθεν εἰς τὸ 14ον ἔτος καὶ ἔλαβε τὸ ἀπολυτήριον τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου, σκέπτεται νὰ στήσῃ καὶ δεύτερον ἀργαλειὸν εἰς τὸ κατώγιόν της. Ἀφοῦ δὲ τὴν ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ὑφαντικὴν, νὰ τὴν καταστήσῃ ἰκανὴν νὰ κερδίξῃ « τὸ ψωμί της », « Ἔως τότε — συλλογίζεται — ἠμπορεῖ « νὰ ἔγῃ τὸ τυχερό της » καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸ καὶ ἡ μεγάλη ἰδική της « ἔνοια », περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς θυγατρὸς της.

Αὐτὰ συλλογίζεται ἡ κυρα-Βαγιωνίνα τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἡ κόρη της, σαρώουσα τὸ ὑπόστεγον τῆς οἰκίας των, καλοτυγχίνει τὴν συμπαθήτριαν καὶ φίλην της Κυριακούλαν Τρίμη, διότι θὰ σπουδάσῃ διδασκάλισσα.

4.—Ἐν τούτοις τὰ πράγματα δὲν ἤλθον ὅπως μίτηρ καὶ κόρη ἀνέμενον αὐτὰ.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ κυρα-Βαγιωνίνα κατὰ τὸ ἴδιον θέ-

ρος ἔβαλεν εἰς τὸν ἀργαλειὸν τὴν κόρην της. Ἐντὸς ὀλίγων δὲ μηνῶν ἐκείνη ἤρχισε διὰ τῆς ὑφαντικῆς « νὰ β γ ἄ ζ η τ ὀ ψ ω μ ί τ η ς ». Διότι καὶ ταχέως ἔμαθε τὴν τέχνην καὶ πολὺ ἐπιτηδεῖα χειροτέχνις ἦτο, ὥστε νὰ ὑφαίνει καθ' ἐκάστην εὐθὺς ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἔτους δέκα καὶ δώδεκα πήχεις ἀπλοῦ πανίου. Ἐὰν δὲ ἐξηκολούθει τὴν ὑφαντικὴν, θὰ ὑπερέβαινε τὴν ποσότητα τῶν πήχεων τῆς μητρὸς της. Ἀλλὰ δὲν ἐξηκολούθησε. Μετὰ δύο ἔτη ἀντήλλαξεν αὐτὴν διὰ τῆς ραπτικῆς. Ἴδου δὲ πῶς !

Ἡ κυρὰ-Βαγιωνίνα εἶχεν εἰς τὸν Βόλον στενὴν συγγενὴ της, μοδίσταν τὸ ἐπάγγελμα. Ὅταν δὲ κάποτε ἦλθεν ἐκείνη εἰς τὸ Βελεστίνον καὶ τὴν ἐπεσκέφθη, παρετήρησε τὴν ἐπιδεξιότητα τῆς Θεοδώρας εἰς τὴν ὑφαντικὴν, τὸ κέντημα, τὸ ράψιμον καὶ ἐν γένει εἰς τὴν χειροτεχνίαν. Ἀμέσως δὲ τότε παρεκίνησε τὴν μητέρα της νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτήν, ἵνα παραλάβῃ τὴν κόρην της εἰς τὸν Βόλον, διὰ νὰ τὴν διδάξῃ τὴν ραπτικὴν : « Ὁ σπιτικὸς ἀργαλειὸς » τῆς εἶπε « δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ συναγωνισθῇ τὰς μηχανὰς τοῦ ὑφαντουργείου. Ἄν ἀγαπᾷς τὴν κόρην σου καὶ ἐπιθυμῆς νὰ καλοζήσετε καὶ οἱ δύο σας καὶ αὐτὴ νὰ καλοπανδρευθῇ, πρέπει νὰ παραιτήσῃ τὴν σαῖταν καὶ νὰ πιάσῃ τὸ βελόνι καὶ τὸ ψαλίδι. Δὲν βλέπετε ἐμένα ; » προσέθηκε « Καὶ καλοπανδρεύθηκα καὶ σπῆτι ἰδικόν μου ἀπέκτησα εἰς τὸν Βόλον καὶ περισσότερα κερδίζω ἀπὸ τὸν ἄνδρα μου. Καὶ ὅλ' αὐτά, μόνον ἀπὸ τὸ βελόνι καὶ ἀπὸ τὸ ψαλίδι ».

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τῆς ραπτρίας ἐκείνης—μάλιστα δὲ οἱ τελευταῖοι—ἦσαν φαίνεται πολὺ πειστικοί. Διότι ἡ κυρὰ-Βαγιωνίνα δὲν ἐβράδυνε νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν συμβουλὴν τῆς συγγενοῦς της. Ἀπέκοψε τὴν κόρην της ἀπὸ τὸν ἀργαλειὸν καὶ τὴν ἀπέστειλεν εἰς Βόλον, ἵνα συνηθίσῃ τὴν ραπτικὴν πλησίον τῆς ἐξαδέλφης της ἐκείνης.

5. Καὶ ἔπραξε πολὺ φρονίμως. Διότι, καθὼς ἦτο φύ-

σει επιτηδεία χειροτέχνις ἡ Θεοδώρα της, ἤδη μὲ τὴν ὀδηγίαν τῆς θείας της, ἐντὸς διετίας, τόσον καλῶς συνήθισε τὴν βελόνην, ὥστε νὰ ὑπερβῇ ὅλας τὰς συμμαθητευόμενας ἐργατορίας καὶ νὰ καταστή τὸ καλύτερον «μοδι-στρόνι» αὐτῆς.

Ὁλίγον βραδύτερον ἡ θεία της, ἐνθουσιασμένη ἀπὸ τὴν μεγάλην ἐπίδοσιν τῆς ἀνεψιῶς της, ἔδειξεν εἰς αὐτὴν καὶ τὰ μυστικά τῆς ψαλίδος. Λέν παρῆλθε δὲ πολὺς καιρὸς ἀπὸ τότε, καὶ ἡ «δεσποινὶς Θεοδώρα», τελεία πλέον μοδίστα, ἤρχισε νὰ ράπτῃ κατ' οἶκον καὶ διὰ λογαριασμὸν της. Ἐν ἔτος δὲ μετὰ ταῦτα ἤνοιξε καὶ ἰδι-κὸν της ραφεῖον γυναικείων φορεμάτων εἰς μίαν τῶν κεν-τριζωτέρων ὁδῶν τοῦ Βόλου.

Τότε ἐκάλεσεν ἐκ Βελεστίνου τὴν μητέρα της, διὰ νὰ διευθύνῃ τὸ οἰκοκυριό της. Αὐτὴ δέ, ἐργαζομένη διαρκῶς, δὲν ἐβράδυνε νὰ ὑπερβῇ πάσας τὰς ραπτορίας τῆς μεγάλης καὶ πλουσίας ταύτης πόλεως καὶ νὰ διαφημισθῇ καθ' ὅλον τὸ Πήλιον μὲ τὸ χαϊδευτικὸν μικρὸν ὄνομα «Δώρα».

Ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν ἡ πελατεία της αὐξάνει. Ὅποια δὲ πελατεία! Αἱ πλουσιώτεροι κυρίαί καὶ δεσποινίδες τοῦ Βόλου προτιμοῦν νὰ ράπτωνται εἰς τὴν Δώραν. Διότι δὲν εἶναι μόνον καλὴ τεχνίτρια ἡ κόρη τῆς κυρα-Βαγιωνίνας. Ἔχει καὶ πολλὴν καλαισθησίαν εἰς τὴν ἐργασίαν της· εἶναι καὶ εὐγενὴς καὶ γλυκομίλητος· ἐνδύεται μὲ χάσιν, εἶναι δὲ καὶ αὐτὴ πολὺν χαριτωμένη. Λέν τὴν ἐκλαμβάνεις ὡς χωριατοπούλαν. Νομίζεις ὅτι ἐγεννήθη εἰς καμμίαν μεγαλοῦπολιν καὶ ἀνετρόφη εἰς ἀρχοντικὴν οἰκίαν. Τόσον λεπτοὺς τρόπους ἔχει εἰς τὴν συμπεριφορὰν της! Αἱ κυρίαί τὴν καμαρώνουν, αἱ δεσποινίδες τὴν ζηλεύουν. Ἐπειτα δὲν ὁμοιάζει πολλὰς ὁμοτέχνους της. Αὐτὴ τηρεῖ τὸν λόγον της. Οὐδέποτε λησμονεῖ ὅτι ὑποσχεθῆ...

Ἔνεκα τῶν προσόντων της τούτων προτιμᾶται παρ'

Ἐνδύεται με χάριν, εἶναι δὲ καὶ αὐτὴ πολὺ χαριτωμένη.

ὄλων τῶν πλουσίων οἰκογενειῶν τοῦ Βόλου. Ἔνεκα τούτου δὲ καὶ αἱ ἐργασίαι τῆς διαρκῶς αὐξάνουν καὶ αἱ καταθέσεις αὐτῆς εἰς τὴν Τράπεζαν κατὰ μῆνα γίνονται μεγαλύτεραι. Διὰ τοῦτο, καὶ μόλις 22 ἐτῶν, ὑπανδρεύεται εὐπορον ἐργοστασιάρχην μεγάλου ξυλουργείου ἐν Βόλῳ.

Ἐν τούτοις δὲν παραιτεῖ καὶ τὸ χουσοφόρον ἔργον τῆς. Ἐλαττώνει μόνον τὰς ἐργασίας τῆς, διὰ νὰ δύναται νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ νέα καθήκοντα καὶ περισσότερον εἰς τὰς μητρικὰς ὑποχρεώσεις τῆς. Διότι ἐν ἔτος μετὰ τὸν γάμον τῆς ἤρρισε νὰ παιδοκομῇ, βραδύτερον δὲ νὰ ἔχη ἀνάγκην καὶ νὰ ἀνατρέφῃ τὰ τέκνα τῆς.

6. Καθ' ὅλα τὰ ἔτη τῆς διαρκουῦς προόδου τῆς ἡ Ζ. Δώρα Σκυριανοῦ πληροφορεῖται τακτικῶς περὶ τῆς φίλης καὶ ἄλλοτε συμμαθητρίας αὐτῆς, Κυριακούλας Τρίμη. Ὅσον δὲ παρέχονται τὰ ἔτη καὶ ὅσον περισσοτέρας λεπτομερείας τῆς ζωῆς αὐτῆς μανθάνει, τόσον ὀλιγοστεύει τὴν ζηλοφθονίαν τῆς διὰ τὴν τύχην τῆς φίλης τῆς αὐτῆς. Τελευταῖον, ἡ ἄλλοτε Θεοδώρα Βαγιωνῆ, γελᾷ, ὅταν ἐνθυμείται τὴν εὐχὴν τῶν παιδικῶν χρόνων τῆς : « Μακάρι νὰ μ' ἐσπούδαζε κι ἐμένα διδασκάλισσαν ἡ μητέρα μου ! »

— « Ὅχι ! » λέγει τώρα καθ' ἑαυτήν. « Δὲν ἐξημιώθηκα διόλου, πὺ ἔγινε τεχνίτρα ».

Ἄλλ' ὅς ἴδωμεν τί πληροφορεῖται περὶ τῆς φίλης τῆς αὐτῆς ἡ Ζ. Δώρα Σκυριανοῦ, διατί δὲ δὲν λυπεῖται πλέον διότι δὲν ἔγινε καὶ αὐτὴ διδασκάλισσα !

Κατὰ πρόωτον, πληροφορεῖται ὅτι ὁ κὺρ Σπύρος Τρίμης, πατὴρ τῆς Κούλας, ἤρρισε νὰ δυσκολεύεται εὐθὺς ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἔτους τῶν σπουδῶν τῆς κόρης του. Ἦτο ἀνάγκη νὰ στέλλῃ εἰς αὐτὴν ἀρκετὰ κατὰ μῆνα εἰς Λάρισσαν, διὰ νὰ δύναται νὰ συντηρεῖται, νὰ ἀγοράζῃ τὰ ἀναγκαῖα βιβλία, νὰ πληρώνῃ καὶ τὰ δίδακτρα. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐξοικονομῇ τὰ νέα ταῦτα ἔξοδα ἐκ τῶν τακτικῶν εἰσοδημάτων του ὁ κὺρ Σπύρος, ἀναγκάζεται — καὶ τοῦτο τὸ πληροφορεῖται ἡ Θεοδώρα — νὰ ἐκποιῇ κατ' ἔτος καὶ ἀνὰ ἓνα ἀγρόν του τελευταῖον δὲ καὶ τὸ μεγάλο ποτιστικὸν περιθώλι του, διὰ νὰ δυνηθῇ 4 ἔτη κατὰ σειρὰν νὰ συντηρήσῃ τὴν θυγατέρα του, μαθήτριαν εἰς τὸ Ἀρσάκειον τῆς Λαρίσης.

Ἐπὶ τέλους, κατόπιν τῶσων ἐξόδων, κατορθώθη νὰ λάβῃ ἡ κόρη του τὸ πτυχίον τῆς. Ἐνῶ ὅμως ἐκεῖνος ἤλπιζεν ὅτι, διοριζομένη διδασκάλισσα εἰς τὸ Βελεστίνον, θὰ τὸν ἀνεκούφιζεν ὀλίγον, εἶδε μετὰ λύπης τὰς ἐλπίδας του διαψευδομένας. Διότι, ὅταν ἐξήτησε νὰ δώσουν εἰς αὐτὴν μίαν θέσιν εἰς τὸ σχολεῖον τῆς πατρίδος του, ἔμαθεν ὅτι

οὔτε εἰς ὄλην τὴν περιφέρειαν τοῦ Βόλου δὲν ὑπῆρχε καμμία θέσις διδασκαλίου κενῆ. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἠναγκάσθη αὕτη—διὰ νὰ κερδίξῃ τὸν ἄρτον τῆς, ἐν ὅσῳ ἔμεινεν ἄνευ θέσεως, νὰ ξενοροῦατῆ εἰς τὴν οἰκίαν τῆς. Διότι ὁ πατήρ τῆς, μείνας ἤδη ἄνευ τῶν ἀγρῶν καὶ τοῦ ποτιστικοῦ περιβολίου του καὶ ἐκπεσὼν εἰς ἡμερομίσθιον ἐργάτην, δὲν ἐπῆρκει εἰς τὴν διατροφήν τῆς οἰκογενείας του.

Ἀλλὰ καὶ ὅταν τὸ τρίτον ἔτος ἡ Κυριαζούλα Τρίμη ἐπέτυχε θέσιν διδασκαλίσης, ἡ θέσις αὕτη εὐρίσκετο πολὺ μακρὰν τοῦ Βελεστίνου—εἰς ἓν ἀπόκεντρον μακεδονικὸν χωρίον. Τόσον μακρὰν τῶν οἰκειῶν τῆς καὶ διὰ τῆς μικρᾶς αὐτῆς μισθοδοσίας, ἡ νέα ἐκείνη διδασκάλισσα μόλις κατορθώνει νὰ συντηρεῖται ἡ ἰδία. Ἀδύνατον νὰ βοηθήσῃ τὴν οἰκογένειάν τῆς μὲ ὄλην τὴν καλὴν τῆς θέλησιν.

Δι' αὐτὸ καὶ πάντοτε προσπαθεῖ νὰ μετατεθῆ εἰς τὴν πατρίδα τῆς. Δὲν τὸ κατορθώνει ὅμως, διότι ὅλαι αἱ θέσεις τοῦ δημοτικοῦ σχολείου Βελεστίνου ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι κατεληγμένα. Μόνον δέ, ἀφοῦ μετετέθη καὶ ἐδίδαξεν ἐπὶ ἓν ἔτος εἰς τι θεσσαλικὸν χωρίον, 3-4 ὥρας ἀπέχον τῆς πατρίδος τῆς, καὶ ἐκενώθη μία θέσις, κατώρθωσεν ἐπὶ τέλος ὅ,τι τόσον χρόνον ἐπόθουν καὶ αὐτὴ καὶ οἱ οἰκειοὶ τῆς νὰ μετατεθῆ δηλ. εἰς τὴν πατρίδα τῆς.

Εὐρίσκεται ὅμως εἰς κακὴν κατάστασιν. Ἔνεκα τῶν ἐλωδῶν πυρετῶν, ὑπὸ τῶν ὁποίων προσεβλήθη εἰς τὸ τελευταῖον χωρίον καὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους δὲν δύναται νὰ ἀπαλλαγῆ, εἶναι πολὺ ἐξησθενημένη. Ἐνῶ δὲ μόλις ἔχει κλείσει τὸ 25ον ἔτος τῆς ἡλικίας τῆς, αἱ ρυτίδες ἤρχισαν ἤδη νὰ πληθύνουν καὶ νὰ ἀσχημίζουν παρακαίρως τὸ ὠραῖον ἄλλοτε πρόσωπόν τῆς.

7. Πάντα ταῦτα πληροφορεῖται ἡ φίλη τῆς κ. Δώρα Σκυριανοῦ. Πληροφορομένη δὲ αὐτά, δοξάζει τὸν Θεόν, διότι δὲν εἶχεν ἀκούσει τὴν εὐχὴν τῆς.

Καὶ ἡ διδασκάλισσα ὅμως τοῦ Βελεστίνου, ἡ δεσποινὴς Τρόμη, πληροφορεῖται περὶ τῆς φίλης της, ὅτι εἶναι καλὰ εἰς τὴν υἰεῖαν της καὶ κερδίζει πολλὰ ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός της. Δὲν δύναται ὅμως καὶ νὰ φαντασθῇ ὅλην τὴν εὐτυχίαν της, ἐπειδὴ ἔχει πολλὰ ἔτη νὰ τὴν ἴδῃ καὶ ὁμιλήσῃ μαζί της.

Πόσον δὲ ἐπιθυμεῖ τοῦτο καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη. Ἐν τούτοις δυσκολεύονται ἀμφότεραι. Ἡ διδασκάλισσα, διότι δὲν ἠμπορεῖ ἀκόμη νὰ ἐξοικονομήσῃ μίαν εὐπορετῆ ἐνδυμασίαν, διὰ νὰ ταξιδεύσῃ μέχρι Βόλου· ἡ δὲ κ. Σκυριανοῦ ἔνεκα τῶν πολλῶν οἰκογενειακῶν καὶ ἐπαγγελματικῶν ἀσχολιῶν της.

Ἐπὶ τέλους ἡ κ. Δώρα ἀποφασίζει μίαν καλοκαιρινὴν Κυριακὴν νὰ ἐκδρομῇ ἀπὸ πρωΐας μετὰ τῆς μητρός, τοῦ συζύγου καὶ τῶν τέκνων της μέχρι Βελεστίνου. Πλήν τῆς ἀνασφυγῆς, τὴν ὁποίαν θ' ἀπελάμβανεν, ἐπιθυμεῖ πρὸς τούτοις πολὺ νὰ ἴδῃ καὶ τὴν πατρίδα καὶ τὴν παλαιὰν συμπαθήτοιάν της.

Ἐπιβαίνουσα λοιπὸν ὅλη ἡ οἰκογένεια ὠραίου ἀντοκινήτου φθάνει μετ' ὀλίγον εἰς τὴν ἔνδοξον κομόπολιν καὶ ζητεῖ νὰ ξεπεξεύσῃ εἰς τὸ κεντρικὸν καφενεῖόν της. Βλέπουσα ὅμως ἡ κ. Σκυριανοῦ, ὅτι καὶ αὐτὸ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἐμπορικά καταστήματα ἦσαν κλειστά, ἔρημον δὲ τὴν κεντρικὴν ὁδὸν τῆς ἀγορᾶς, ζητεῖ νὰ πληροφορηθῇ τὸ αἶτιον. Πληροφορεῖται ὅτι τοῦτο συμβαίνει, διότι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔχει τὴν ἐορτὴν τοῦ τοῦ δημοτικῶν σχολείου διὰ τὴν λῆξιν τῶν μαθημάτων. Εὐθὺς δὲ παρακαλεῖ τὸν σωφῆρα νὰ τοὺς μεταφέρῃ μέχρι τοῦ διδασκῆτορίου τοῦ σχολείου. Θέλει νὰ καμαρώσῃ ἐκεῖ τὴν φίλην της, τὴν ὁποίαν φαντάζεται καὶ ὠραίαν καὶ εὐτυχῆ.

8. Ἐκπλήσσονται κατ' ἀρχὰς οἱ συμπατριῶταί της διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν πλουσίων ἐκείνων ξένων. Θαυμάζουν ἔπειτα καὶ μένουν μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα, ὅ-

ταν από την κυρα-Βαγιωνίαν αναγνωρίζουν ότι εκείνη ή μεγαλοπρεπής και ώραιότατη κυρία, με την κομψήν μεταξωτήν ένδυμασίαν, τούς δύο χαριτωμένους μπεμπέδες και τόν λεβέντην σύζυγον, είναι ή Θεοδώρα, ή κόρη της.

Περισσότερον όμως όλων μένει έκπληκτος ή διδασκάλισσα Κούλα Τρίμη δι' ό,τι βλέπει και έννοει την στιγμήν εκείνην. Διά τούτο δέν ήμπορεί νά κρατηθῆ. Τότε δέ, πού τρέχει νά ύποδεχθῆ την άγαπημένην φίλην της, ψιθυρίζει παραπονετικά : « Δέν μ' έκαμαν και μένα οί γονεΐς μου τεχνίτραν ! »

Δημοσθ. Άνδρεάδης

9. Η ΝΥΚΤΕΡΙΝΗ ΣΧΟΛΗ

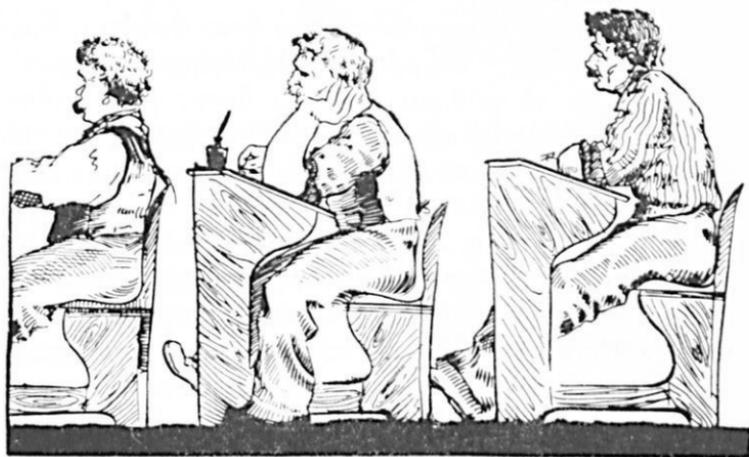
1. Πολλὰς φορές ἤκουον παρὰ τῶν συμμαθητῶν μου ὅτι εἰς τὸ διδακτήριον τοῦ σχολείου μας λειτουργεῖ καθ' ἑκάστην ἑσπέραν ἐπὶ 2—2 1) 2 ὥρας νυκτερινὴ σχολή, διὰ τοὺς ὑπερήλικας ἀγροαμίτους τῆς πόλεώς μας. Ἐπληροφοροῦμένη προσέτι ὅτι εἰς τὴν σχολὴν αὐτὴν διδάσκουν πολλοὶ διδάσκαλοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ τῆς τάξεώς μας, κ. Δημητριάδης.

Πάντα ταῦτα ἐζήνησαν πολὺ τὴν περιέργειάν μου καὶ ἐπεθύμουν νὰ παρευρεθῶ μίαν ἑσπέραν καὶ νὰ παρακολουθῆσω τὴν λειτουργίαν τοῦ παραδόξου αὐτοῦ σχολείου. Δὲν τὸ κατώρθωον ὁμως, διότι ἡ λειτουργία αὐτοῦ ἤρχιζε τὴν ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἔπρεπε νὰ συμμαζευθῶ εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ νὰ ἐτοιμάσω τὰ μαθήματα τῆς ἐπομένης ἡμέρας.

Μίαν ἑσπέραν ὁμως μεταβὰς εἰς τὸ ἐμπορικὸν κατάστημα τοῦ πατρὸς μου, διὰ νὰ ἐπενθυμίσω εἰς αὐτὸν παράκλησίν τινα τῆς μητρὸς μου, ἐκάθησα ἐκεῖ μέχρι τῆς ὥρας τοῦ κλεισίματος αὐτοῦ, μετὰ τὸ ὁποῖον ἐξεκίνησα μετὰ τοῦ πατρὸς μου, διὰ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν οἰκίαν μας.

Ὁ πατὴρ μου, γνωρίζων, φαίνεται, τὴν μεγάλην ἐπιθυμίαν μου νὰ ἴδω πῶς λειτουργεῖ ἡ νυκτερινὴ σχολὴ τῆς πόλεώς μας, καθὼς μὲ συνώδευε, τὰ ἐκατάφερεν, ὥστε νὰ περάσωμεν ἔμπροσθεν τοῦ διδακτηρίου τοῦ σχολείου μου.

2. Πόσον ἐξεπλάγην, ὅταν παρετήρησα κατάφωτα ὅλα τὰ δωμάτιά του, εἰς τὴν ἐξώθυράν του δὲ νὰ συνωστίζεται πλῆθος ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι προσελάθουν νὰ εἰσέλθουν βιαστικὰ εἰς αὐτό! Οἱ περισσότεροι ἦσαν ἄνδρες γενειοφόροι, οἵτινες προσήρχοντο ἐκεῖ ἐκ τῶν ἐργα-

Οἱ περισσότεροι τούτων ἦσαν ἄνδρες γενειοφόροι : ξυλουργοί, σιδηρουργοί, κτίσται κ.τ.λ.

σιῶν των, κρατοῦντες βιβλία καὶ τετράδια εἰς τὰς χεῖρας : ξυλουργοί, σιδηρουργοὶ μὲ μανρισμένα πρόσωπα, κτίσται καὶ ἀμμοκονιατὰ μὲ καταλερωμένα ἐνδύματα ἐκ τῆς ἀσβέστου. Καὶ γυρολόγοι ὅμως καὶ λαχανοπῶλαι ἀρκετοί, καθὼς καὶ μερικοὶ στρατιῶται ἦσαν μεταξύ αὐτῶν.

Πλὴν τούτων εἶδον νὰ ἐμβαίνουν καὶ ὄχι ὀλίγοι ὑποδηματοκαθαριστὰ καὶ ἐφημεριδοπῶλαι, τοὺς ὁποίους ἔβλεπον τὴν ἡμέραν νὰ καθαρίζουν ὑποδήματα ἢ νὰ πωλοῦν ἐφημερίδας.

Ὅλοι εἰσήρχοντο βιαστικοὶ εἰς τὰς τάξεις των, ἐκάθηντο εἰς τὰ θρανία καὶ ἀμέσως ἐκυπτον εἰς τὸ βιβλίον ἢ εἰς τὸ τετράδιόν των.

Τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐπήγαιναν καὶ εἰς τὸν διδάσκαλόν των, διὰ νὰ τὸν ἐρωτήσουν κάτι, κρατοῦντες ἄλλοι τὸ βιβλίον καὶ ἄλλοι τὸ τετράδιόν των ἀνοιχτόν.

Ἐκεῖ εἶδα καὶ τὸν κ. Δημητρεάν νὰ εἰσέρχεται εἰς μίαν αἴθουσαν διδασκαλίας.

3. Αἱ θύραι ὅλων τῶν τάξεων ἦσαν ἀνοικταί, ὅλα δὲ τὰ θρανία πλήρη. Ἐμείνα δὲ κατάπληκτος, ὅταν μετ' ὀλίγον ἤρχισε τὸ μάθημα καὶ εἶδα ὅλους τοὺς μαθητὰς ἐκείνους προσηλωμένους εἰς τὸν διδάσκαλον. Οἱ μεγαλύτεροι μάλιστα ἐξ αὐτῶν ἤρουν τὸ μάθημα, χωρὶς διόλου νὰ κινῶνται.

Ἀνέβημεν καὶ εἰς τὸ ἄνω πάτωμα καὶ ἔτρεξα ἀμέσως εἰς τὴν τάξιν μου, ὅπου εἶδα ἕναν ἄνδρα μὲ μεγάλους μύστακας καὶ μὲ τὴν μίαν χεῖρά του δεμένην. νὰ κάθεται εἰς τὴν θέσιν μου. Ἐγραφε σιγὰ σιγὰ, ἂν καὶ ἐφαίνετο ὅτι τὸ χεῖρι του ἐπονοῦσε.

Τὸ ὥραιότερον ὅμως ὅλων ἦτο, ὅτι εἰς τὴν θέσιν, ὅπου τὴν ἡμέραν ἐκάθητο ὁ συμμαθητῆς μου Πασχάλης Λορέντζος—τὸ «*κ τ ι σ τ ἄ κ ι*», ὅπως τὸ ὀνομάζομεν ὅλοι οἱ συμμαθηταί του—εἶδα νὰ κάθεται, συμμαζευμένος ὁ πατήρ του, ἕνας κτίστης ὑψηλὸς ὡς γίγας, ἔχων διαρκῶς προσηλωμένους τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς τὸ βιβλίον. Δὲν εὐρέθη δὲ τυχαίως εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν, ἀλλ' εἶχε παρακαλέσει τὸν διευθυντὴν τῆς σχολῆς εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης ἐσπέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐνεγράφη, νὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ κάθεται εἰς τὴν θέσιν τοῦ υἱοῦ του.

4. Ὁ πατήρ μου μὲ ἐκράτησεν ἐκεῖ μέχρι τοῦ τέλους τῶν μαθημάτων. Ὅταν ἐσχόλασαν καὶ κατέβημεν εἰς τὸν δρόμον, εἶδομεν πολλὰς γυναῖκας μὲ τὰ βρέφη εἰς τὰς ἀγκάλας των νὰ περιμένουν τοὺς συζύγους των. Μόλις δὲ αὐτοὶ ἐξήρχοντο καὶ ἀνεγνώριζεν ὁ καθεὶς τὴν σύζυγόν του, ἐλάμβανεν ἐκ τῶν χειρῶν τὸ βρέφος καὶ ἔδιδεν εἰς αὐτὴν τὰ βιβλία καὶ τὰ τετραδιά του.

Οἱ διαβάται, βλέποντες ταῦτα, ἀνέκοπτον πρὸς στιγμὴν τὸν δρόμον των καὶ ἐσταμάτων, διὰ νὰ ἀπολαύσουν καλύτερον τὸ συγκινητικὸν ἐκεῖνο θέαμα.

Κατὰ τὸν Ἑδμ. Δὲ Ἀμίτσι
Διασκευὴ

10. Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΩΝ ΟΣΠΡΙΩΝ

1. Εἰς παλαιότερους χρόνους, ὅταν ἀκόμη ἦσαν ἀγνωστα τὰ χημικὰ λιπάσματα, οἱ γεωργοὶ μας, γνωρίζοντες ἐκ πείρας ὅτι καὶ ὁ καλύτερος ἀγρὸς ἐξαντλεῖται καὶ ἀδυνατίζει διὰ τῆς ἐπ' αὐτοῦ συνεχοῦς καλλιέργειας σιτηρῶν, ἄφηνον πάντοτε τὸ ἥμισυ τῶν ἀγρῶν τῶν νὰ ἀναπαύεται ἐπὶ ἓν ἢ δύο συνεχῆ ἔτη. Διὰ τῆς ἀγροαναπαύσεως ταύτης ἐπετύγγανον νὰ δυναμιώνουν αὐτούς. Διότι ὄντως ἀγρὸς τις ἐξηντλημένος, μένων ἀκαλλιέργητος ἐπὶ συνεχῆ χρόνον, ἀνακτᾷ πάλιν ὅλα τὰ θρεπτικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα χάνει βαθμηδὸν διὰ τῶν ἐπανειλημμένων κατ' ἔτος καλλιεργειῶν.

Ὁ τρόπος οὗτος τοῦ ἀνεφοδιασμοῦ τῶν ἀγρῶν διὰ νέων θρεπτικῶν ὑλικῶν, εἶναι μὲν ἀδάπανος, ἀλλὰ προὔποθέτει ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν ἔγει εἰς τὴν διάθεσίν του παρὰ πολλὰ στρέμματα, ὥστε νὰ δύναιτο, καλλιεργῶν τὰ ἡμίση, νὰ ἀφήνῃ τὰ λοιπὰ ν' ἀναπαύονται. Ὅταν ὅμως γεωργὸς τις ἔχῃ ὀλίγα στρέμματα ἀγρῶν, ὅπως οἱ περισσότεροι τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων γεωργῶν, δὲν εἶναι διόλου συμφέρουσα εἰς αὐτὸν ἡ ἀγροανάπαυσις. Διότι, ἀντὶ μιᾶς πλήρους ἐσοδείας, θὰ ἔχῃ μόνον ἡμίσειαν τοιαύτην ἐξ αὐτῶν. Διὰ ν' ἀποφεύγῃ τὴν ζημίαν ταύτην, ἀνάγκη νὰ λιπαίνῃ κατ' ἔτος ὅλους τοὺς ἀγρούς του διὰ χημικῶν λιπασμάτων. Διότι ταῦτα, ὡς εἶδομεν, προσθέτοντα ὅλα τὰ ἀφαιρούμενα ὑπὸ τῶν φυτῶν θρεπτικὰ ὑλικά, δύνανται πράγματι διὰ μικρᾶς δαπάνης νὰ ἐνδυναμώσῃν κάθε ἀγρὸν ἐξηντλημένον ἐκ τῶν ἐπανειλημμένων καλλιεργειῶν.

2. Ἐντὸς ὅμως τοῦ τοῦτου, ὁ γεωργὸς δύναται καὶ ἄλλως πρὸς ν' ἀποφεύγῃ τὴν ἀγροανάπαυσιν, νὰ ἔχῃ δὲ πάντοτε ἐλπίδα καλῆς ἐσοδείας ἐκ τῆς καλλιεργ-

γείας ὅλων τῶν ἀγρῶν του. Τοῦτο τὸ κατορθώνει, ὅταν εἰς τοὺς ἀγρούς, εἰς τοὺς ὁποίους ἐκαλλιέργησε σιτηρὰ ἐν ἔτος, καλλιεργήσῃ τὸ ἐπόμενον ὄσπρια. Διὰ τῆς καλλιεργείας ὄσπριωδῶν φυτῶν ὁ γεωργὸς ὄχι μόνον ἔχει ἐν ἐξαιρέτον εισόδημα, ἐπίσης καλὸν ὡς καὶ τὸ ἐκ σιτηρῶν, ἀλλὰ ἐνδυναμώνει ἄνευ οἰασδῆποτε δαπάνης τοὺς ἐξηνητλημένους ἐκ τῆς προηγουμένης καλλιεργείας τῶν σιτηρῶν ἀγρούς του καὶ ἰδοὺ πῶς !

Ἐὰν ἐκχιζώσωμεν ὄσπριωδές τι φυτὸν καὶ ἐξετάσωμεν τὰς ρίζας του, θὰ παρατηρήσωμεν εἰς διάφορα σημεῖα αὐτῶν μικρὰ ἐξογκώματα. Ἐντὸς τῶν ἐξογκωμάτων τούτων εὐρίσκεται μέγα πλῆθος μικροβίων, μικροτάτων, δηλ. ζουφίων, τὰ ὁποῖα δὲν δύναται τις νὰ ἀντιληφθῇ διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ, ἀλλὰ μόνον διὰ μικροσκοπίου.

Τὰ μικρόβια ταῦτα ἔχουν τὴν ιδιότητα νὰ λαμβάνουν διὰ τροφήν των κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος τὸ ἄζωτον, δηλ. ἐν τῶν μᾶλλον χρησίμων διὰ τὴν συντήρησιν τῶν φυτῶν θρεπτικῶν ὑλικῶν. Δι' αὐτὸ καὶ ὀνομάζονται ἄζωτολόγα. Τρεφόμενα δὲ τὰ ζουφία ταῦτα ἀποκλειστικῶς δι' ἄζωτου, μεταδίδουν ἀρχετὴν ποσότητα αὐτοῦ καὶ εἰς τὰς ρίζας τῶν ὄσπριωδῶν φυτῶν καὶ δι' αὐτῶν καὶ εἰς ὅλον τὸ περίξ γῶμα. Οὕτω δὲ τὸ ἐπόμενον ἔτος ὁ ἀγρός, εἰς τὸν ὁποῖον ἐκαλλιεργήθη οἰονδῆποτε εἶδος ὄσπριων, παρουσιάζεται πλουτισμένος μὲ ἀνέξοδον λίπασμα.

3. Καὶ κατ' ἄλλον ὅμως τρόπον ὠφελεῖται ὁ ἀγρός ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ καλλιεργείας ὄσπριωδῶν φυτῶν.

Τὰ ὄσπρια μὲ τὰς μικρὰς των ρίζας εὐρίσκουν τὴν τροφήν των καὶ τὴν ὑγρασίαν εἰς τὰ κατώτερα στρώματα τοῦ ἀγροῦ, ὅπου δὲν κατορθώνουν νὰ φθάσουν αἱ ρίζαι τῶν σιτηρῶν.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὅμως γίνεται τελειότερα ἐκμετάλλευσις τῶν ἀγρῶν. Διότι δὲν χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν

παραγωγὴν μόνον τὸ πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν μέρος αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐρισκόμενον βαθύτερον. Ἐπειδὴ δὲ αἱ μικραὶ ρίζαι τῶν ὄσπριωδῶν φυτῶν τρυποῦν τὴν γῆν εἰς ἀρκετὸν βάθος καὶ καθιστοῦν ἐκεῖ τὸ χῶμα χαλαρότερον, τ. ἔ. ἀραιότερον, κατέρχεται εὐκολώτερον ὁ ἀτμοσφαιρικὸς αἶρ, ὡς καὶ τὸ βορῆχινον ὕδωρ εἰς μεγαλύτερον βάθος. Οὕτω δὲ τὰ φυτὰ τρέφονται καλύτερον καὶ ὑποφέρουν ὀλιγότερον ἐκ τῆς ξηρασίας.

Ἐκ τῆς ιδιότητος ὅμως ταύτης τῶν ὄσπριωδῶν ὠφελοῦνται καὶ τὰ σιτηρά, τὰ ὁποῖα σπείρονται τὸ ἐπόμενον ἔτος εἰς τοὺς ἰδίους ἀγρούς. Διότι καὶ αἱ ρίζαι ἐκεῖνον, εὐρίσκουσαι τὸ πρὸς τὸ βάθος χῶμα χαλαρόν, προχωροῦν πρὸς τὰ κάτω οὕτω δὲ τὰ φυτὰ αὐτῶν, τρεφόμενα ἀφθονώτερον, ἀναπτύσσονται περισσότερον καὶ δίδουν καλύτεραν ἐσοδείαν.

4. Τέλος, ὅπου σπείρονται ὄσπριωδῆ φυτὰ, οἱ ἀγροὶ καθαρίζονται ἐκ τῶν ἀγροίων χόρτων. Διότι ἄλλα μὲν ἐξ αὐτῶν, καθὼς π. γ. τὰ κουνιά καὶ τὰ ρεβίθια, σκαλίζονται, ἄλλα δέ, ἐπειδὴ φύονται πολὺ πυκνά, δὲν ἀφήνουν διαστήματα μεταξὺ αὐτῶν διὰ τὰ ζιζάνια· τέλος δέ, ἐπειδὴ θερίζονται πολὺ ἐνωρὶς διὰ τροφήν τῶν ζώων, δὲν ἐπιτρέπουν εἰς τὰ ἀγροδόχοτα νὰ ωριμάσουν τοὺς καρπούς των καὶ νὰ διασπείρουν τὰ σπέρματά των εἰς τὸν ἀγρόν.

Σπ. Χασιώτης

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

1. Οἱ γεωργοὶ τοῦ Μικροῦ Κάμπου, ἄλλοτε πτωχοῦ καὶ δυστυχοῦς χωρίου, εἶναι σήμερον οἱ πλουσιώτεροι καὶ εὐτυχέστεροι ὅλης τῆς περιφερείας. Μὲ τὰς νέας μεθόδους, τὰς ὁποίας οὗτοι ἀπὸ τινος χρόνου ἐφαρμόζουσιν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν, τῶν ἀμπελώνων καὶ τῶν

έλαιώνων υπό τὰς ὀδηγίας τοῦ διδασκάλου των, ἐδιπλασίασαν τὰ εἰσοδήματά των. Πλὴν δὲ τούτου ηὐτύχησαν νὰ ἀποκτήσουν ὅλοι καὶ ἀπὸ ἓνα μικρὸν λαχανόκηπον, χάρις εἰς τρία ἀρτεσιανὰ φρέατα μὲ τὰς δεξαμενάς των, κοινῆς χρήσεως, τὰ ὁποῖα ὀφείλονται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ ἐκεῖ γεωργικοῦ συνεταιρισμοῦ. Παράπλευρως τοῦ λαχανοκῆπου ἐγκατέστησαν εἰς ἰδιαίτερον τμήμα, καλῶς περιφραγμένον, καὶ ἀρκετὰ ὀπωροφόρα δένδρα διαφόρων εἰδῶν δι' αὐτὸ εἰς κανένα πλεόν ἀπὸ τοὺς κατοικοὺς τοῦ Μικροῦ Κάμπου δὲν λείπουν διὰ τὴν οἰκιακὴν των χρῆσιν τὰ γεώμηλα, τὰ φασόλια καὶ ὅλα τὰ ἄλλα λαχανικά, καθὼς καὶ τὰ ὠραῖα φρούτα των : μῆλα, ἀγγούρια, ροδάκινα, βερούκοκα, κεράσια, ἀμύγδαλα, δαμάσκηνα, σταφύλια καὶ ἄλλα.

2. Ἦρχισαν ἐπίσης ὀλίγοι ἐκ τῶν γεωργῶν τούτων κατὰ μικρὸν νὰ ἐγκαθιστοῦν κατὰ τὸ νεώτερον σύστημα καὶ κυψέλας τινὰς μελισσῶν εἰς μίαν ἄκρην τοῦ λαχανοκῆπου των. Εἰς δὲ τὸ προαύλιον, εἰς τοὺς δρόμους καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη ἐφύτευσαν καὶ ἀρκετὰ μορεόδενδρα, ἀναμένοντες τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν, ἵνα ἀρχίσουν καὶ τὴν σηροτροφίαν. Ἡ ἀφθονία ἐξ ἄλλου τῶν σιτηρῶν καὶ τῶν ὀσπρίων, τὴν ὁποίαν ἔχουν ἐκ τῶν κτημάτων των, ἐπέτρεψεν εἰς αὐτοὺς ν' ἀναπτύξουν συστηματικῶς καὶ τὴν κτηνοτροφίαν των. Πλὴν δὲ τῶν ἔργων τῆς ὀρνιθοτροφίας καὶ τῆς σηροτροφίας, εἰς τὰ ὁποῖα μετὰ μεγίστου ζήλου ἐπεδόθησαν ὅλαι αἱ γυναῖκες τοῦ χωρίου, βοηθούμεναι καὶ ἀπὸ τὰ παιδιά των, ὅλοι οἱ Μικροκαμπῖται ἐπρομηθεύθησαν καὶ ἀπὸ 10—20 πρόβατα ἕκαστος. Τινὲς μάλιστα ἐξ αὐτῶν ἠγόρασαν ἐσχάτως καὶ ἀπὸ μίαν καλὴν γαλακτοφόρον ἀγελάδα, ὥστε δὲν θὰ βραδύνη ν' ἀναπτυχθῇ ἐνταῦθα καὶ ἡ μικρὰ οἰκόσιτος ἀγελαδοτροφία. Ἄλλοι πάλιν ἤρχισαν νὰ ἀντικαθιστοῦν τοὺς ἐργατικούς των ἵππους διὰ φορβάδων εὐσώμων καὶ καλῶς διαλεγεμένων

ίνα, πλὴν τῆς ἐργασίας, παράγουν καὶ πώλους. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ὁ συνεταιρισμὸς τῶν ἔφερε καὶ ἐγκατέστησεν ἤδη εἰς τὸ χωρίον ἓνα ἵππον καὶ ἓνα ὄνον ἐκλεκτῆς γενεᾶς διὰ τὴν παραγωγὴν καλῶν ἵππων καὶ ἡμιόνων, ἡ ὁποία ἤρχισε μάλιστα καὶ ὀλονέν προοδεύει. Διὰ τὴν συντήρησιν μόνον τῶν προβάτων ὑπῆρχε κατ' ἀρχὰς ἀρκετὴ δυσκολία. Ἀλλ' εὐρέθη εὐτυχῶς ὁ τρόπος τῆς καλῆς λύσεως καὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Πάντες οἱ κάτοχοι προβάτων ἀπετέλεσαν ἓνα συνεταιρισμὸν κτηνοτροφικόν, ὁ ὁποῖος πολὺ ἠδδοκίμησε. Τὰ πρόβάτα τῶν ὅλα ἠνώθησαν εἰς τρία μεγάλα ποιμνια, τῶν ὁποίων ἡ βόσκησις ἀνετέθη εἰς κοινούς ποιμένας ἐπ' ἀμοιβῇ ὠρισμένη κατὰ κεφαλὴν προβάτου. Ὁδηγοῦνται δὲ ταῦτα πρὸς βοσκὴν εἰς τὰ χωράφια μὲν μετὰ τὸν θερισμὸν, εἰς δὲ τὰ ἐλαιόδενδρα μετὰ τὴν συγκομιδὴν τοῦ ἐλαιοκάσπου. Τὰ συνεταιρικά ταῦτα ποιμνια χρησιμοποιοῦν ἐπίσης διὰ βοσκὴν ἀρκετὰ ἐκτεταμένον τόπον, ἐν μέρει ὄρεινόν, ὁ ὁποῖος ἀνήκει εἰς τὴν κοινότητα, ἐπὶ πληρωμῇ ὠρισμένου ἐνοικίου κατὰ κεφαλὴν προβάτου. Τὸ ἔσοδον τοῦτο, ὡς καὶ ἄλλους τινὰς πόρους, ἡ κοινότης διαθέτει διὰ τὴν μισθοδοτήσιν τῶν ἀγοφνύλων τοῦ χωρίου.

3. Κατὰ τοὺς χειμερινοὺς μῆνας κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν τὰ πρόβατα ἐκάστου γεωργοῦ χωρίζονται ἐκ συνήθειας ἀφ' ἑαυτῶν καὶ ἐπιστρέφουν ὅλα εἰς τοὺς στάβλους τῶν, ὅπως καὶ οἱ μαθηταὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσίν των ἀπὸ τὸ σχολεῖον ἐπιστρέφουν ὅλοι εἰς τὰς οἰκίας των. Εὐθὺς δηλαδὴ, ὡς οἱ ποιμένες φέρουν τὰ ποιμνια κατὰ τὴν ἐσπέραν μέχρι τοῦ χωρίου, ἀφήνουν αὐτὰ ἐλεύθερα. Καὶ τότε τὰ πρόβατα ἐκάστου γεωργοῦ τρέχουν μόνον τὰ νὰ εὑρουν τοὺς στάβλους των, ἐνθυμούμενα τὴν ὀρεκτικὴν τροφήν, τὴν ὁποίαν εὐρίσκουν πάντοτε ἐκεῖ ἑτοιμον. Ἄν δὲ συμβῇ νὰ ἔχουν ἤδη ταῦτα γεννήσει, τρέχουν μὲ μεγαλύτεραν ἀκόμη ἀνυπομονησίαν, διὰ νὰ θηλάσουν τοὺς ἀμνοὺς

των. Διότι οί άμνοι, έφ' όσον είναι άκόμη μικροί, όν δύνανται νά παρακολουθήσουν εις τήν βοσκήν τās μητέρας των και κρατούνται διαρκώς εις τόν στάβλον. Η τροφή, τήν όποιαν εύρισκουν έδω τὰ πρόβατα, είναι κυρίως σανά βίκου, ρόβης και άγριολαθύρων πρὸς δέ ξηρά χόρτα και πρὸ παντός ξηρόν τριφύλλιον, ξηρά φύλλα άμπέλων, κλάδοι γλωροί έλαιῶν μετα τὸ κλάδευμα τῶν δένδρων τούτων, όλίγοι καρποὶ κονχίων, βαμβακόσπορος και άλλα είδη παραγωγῆς τοῦ κτήματος. Πολλοὶ δέ εκ τῶν γεωργῶν έχουν έσπαρμένον προΰμως άγρόν τινα πλησίον τῆς κατοικίας των με κοιθήν, βοήην, βορίζαν και άγριολάθυρον εις ιδιαίτερα τμήματα δια γλόην τῶν προβάτων. Έκεὶ βόσκουν ταῦτα επί τινας ήμέρας μετα τὸν τοκετόν, έχοντα μαζί των και τοὺς ώραίους ζωηροὺς μικροὺς άμνούς των, οί όποιοι πότε θηλάζουν και πότε παΐζουν και πηδουν με μεγάλην χαρὰν περίξ τῆς μητρός των.

4. Κατὰ πᾶσαν προίαν τὰ πρόβατα εκάστου γεωργοῦ οδηγούνται εις ώρισμένα μέρη τοῦ χωρίου, όπου οί ποιμένες άνασχηματίζοντες τὰ ποιμνια οδηγούν πάλιν αὐτὰ εις τās βοσκὰς των. Μετὰ τὸν απογαλακτισμόν δέ τῶν άμνῶν τὰ πρόβατα άρμέγονται υπό τῶν κυρίων των κατὰ πᾶσαν προίαν και έσπέραν κατ' οἶκον, και όταν άρχίσῃ τὸ θέρος, τὰ πρόβατα τοῦ χωρίου όλα ήνωμένα κατὰ ποιμνια παραμένουν διαρκώς ήμέραν και νύκτα εις τās βοσκὰς. Οδηγούνται δέ κατὰ τās πολὺ θερινὰς ώρας τῆς ήμέρας, όπως αναπαυθῶσιν υπό τās τεχνητὰς σκιὰδας των.

5. Αῦται κατασκευάζονται συνήθως εκ κλάδων δένδρων ή από πέριδας και από άλλα κατάλληλα χόρτα εις μέρος εύάερον και δροσερόν, οὐχί μακρὰν τοῦ νεροῦ, έξ οὗ τὰ πρόβατα ποτίζονται. Εις τās θερινὰς ταύτας βοσκὰς εξακολουθοῦν νά άρμέγονται τὰ πρόβατα δια

κοινὸν πλέον λογαριασμὸν τῶν συνεταίρων. Τὸ κοινὸν γάλα μετατρέπεται ἤδη εἰς τυρὸν κατὰ νέαν μέθοδον ὑπὸ εἰδικοῦ τυροκόμου, ὁ ὁποῖος πληράττει τὸν μισθὸν του ἀπὸ τὸ ταμεῖον τοῦ συνεταρισμοῦ, ὅπως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἔξοδα τῆς τυροκομίας. Ἀπὸ δὲ τὸ τυρόγαλον παρασκευάζεται τυρὸς κατωτέρας ποιότητος. Οἱ τυροὶ οὗτοι πωλοῦνται εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ ἰδίου χωρίου καὶ τὸ ἔσοδον αὐτῶν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐξόδων τῆς τυροκομίας καθὼς καὶ πάσης ἄλλης δαπάνης διανέμεται εἰς τοὺς συνεταίρους κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν προβάτων ἑκάστου. Μὲ τὸ σύστημα αὐτὸ τῆς συνεταρικήσ οἰκοσίου κτηνοτροφίας ἔπαυσαν ὡς ἐκ θαύματος καὶ αἱ ἄλλοτε συγκαὶ ἀγροζήμια. Ἡ ἀξιοθαύμαστος αὕτη συνεταρική ἐπιθεώρησις καὶ ὁ συνδυασμὸς αὐτῆς μετὰ τῆς γεωργίας τὰ μέγιστα συνετέλεσεν εἰς τὴν σημερινὴν πρόοδον καὶ εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ ἄλλοτε κακοδαιμονοῦντος Μικροῦ Κάμπου.

Σπ. Χασιώτης

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΖΩΗ

1. ΤΟ ΠΟΤΗΡΙΟΝ ΤΩΝ ΔΑΚΡΥΩΝ

1. Ὁ Νίκος ἀσθενεῖ ἀπὸ ἡμερῶν. Τὸ σῶμά του ἔχει ἔξασθενήσει φοβερά. Τὸ πρόσωπον εἶναι κατὸ γλωμον, ὡς τὸ κηρίον. Θλίβεται νὰ τὸν βλέπη τις. Ὁ πυρετὸς ἐξακολουθεῖ διαρκῶς ὑψωμένος. Ὁ ἰατρὸς πηγαينوέροχεται πάντοτε σοβαρὸς καὶ ὀλιγόλογος.

Μίαν νύκτα ύψώθη περισσότερο ὁ πυρετός καὶ ἡ θέσις του κατέστη δυσκολωτέρα. Πλησίον τῆς κλίνης του κάθηται ἡ μήτηρ του καὶ κρατεῖ τὴν φλογισμένην χεῖρά του. Ἔχει παρῆλθει τὸ μεσονύκτιον, ἀλλ' ἡ ἀτυχὴς μένει ἀκόμη ἐσχυμμένη ἐπὶ τοῦ τέκνου της. Κατὰ τὰ χαράγματα

Ἔχει παρῆλθει τὸ μεσονύκτιον, ἀλλ' ἡ ἀτυχὴς μένει ἀκόμη ἐσχυμμένη.

συνέροχεται ὁ Νίζος ἐκ τοῦ θαδέος ληθάργου, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτο βυθισμένος, καὶ στρέφει πρὸς τὸ μέρος τῆς μητρὸς του. Μόλις τὴν ἀναγνωρίζει. Ὡσὰν δὲ νὰ φοβεῖται κάποιον, τὴν ἐναγκαλιζέται, ἀκουμπᾷ τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ στήθος της καὶ πάλιν ἀποκοιμᾶται.

2. Μετ' ὀλίγον εἶδεν ὄνειρον. Τοῦ ἐφάνη ὅτι ἀνῆλθεν εἰς τὸν οὐρανόν. Εἷς ἄγγελος, ἔχων ὄψαιότατον πρόσωπον καὶ δύο μαζοὺς καὶ λευκὰς πέρυγας, ἤνοιξε παμμεγίστην πύλην καὶ ἔνευσεν εἰς αὐτὸν νὰ εἰσέλθῃ. Ὁ Νίζος εἰσῆλθε καί, προχωρήσας ὀλίγον, εὗρεθη ἐντὸς θαυμασίας καὶ πολυτελοῦς αἰθούσης.

Παγεῖς καὶ ὠραιότατοι τάπητες, κεντημένοι μὲ ἀληθινὰ καὶ ἀμάραντα ἄνθη, ἦσαν ἐπεστρωμένοι ἐπὶ τοῦ πατάματος αὐτῆς. Ζωγραφισμένα πτηνὰ, τὰ ὁποῖα ἐκελάδουν ἀπὸ τῆς θέσεώς των, ἦσαν ἐπὶ τῶν τοίχων τῆς. Εἰς τὸ βάθος δὲ καὶ ἀντικρὺ τῆς θύρας, ἐφαίνετο ὀλόχρυσος θρόνος ἐστολισμένος διὰ χιλιάδων μικρῶν ἀγγέλων, μὲ ἀδαμαντίνας, σμαραγδίνας καὶ σαπφειρίνας πέτρους. Παράδοξον δέ ! Καὶ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀγγελοῦδια ἐκίνουν τὰς πέτρους των καὶ ἐγέμιζον τὴν αἴθουσαν μὲ γλυκεῖαν καὶ κωματιστὴν λάμψιν.

Ἐπὶ τοῦ θρόνου ἐκάθητο ὁ Θεός. Ἀπὸ τὸ πρόσωπόν του διεσκορπίζετο τὸ θεῖον φῶς. Μακρόθεν ἠκούετο ἡ φωνὴ τῶν ἀγγέλων, ὑμνολογοῦσα τὴν δόξαν του. Ἦτο δὲ τόσον γλυκεῖα ἡ φωνὴ ἐκεῖνη καὶ τόσον βαθέως ἠγγίξε τὴν καρδίαν ὁ ὕμνος αὐτῶν, ὥστε ὁ Νίκος ἐστάθη ὡς μαγευμένος καὶ ἀπὸ τῆς θέσεώς του ἠκροῶτο.

3. Αἴφνης ἐσιώπησαν οἱ ἀγγελοι καὶ τὰ κελαδήματα τῶν πτηνῶν, ἠκούσθη δὲ ἐκ τοῦ θρόνου ἡ φωνή :

« Ἐλθὲ πλησίον μου, Νίκο ! Εἶμαι ὁ πατήρ σου, ὁ Θεός ».

Ὁ Νίκος ἐπλησίασε συγκεκνημένος. Ἡ λάμψις, ἡ διαχυομένη ἐκ τοῦ θείου προσώπου, δὲν ὠμοιάζε πρὸς τὴν τοῦ ἡλίου, ὥστε δηλ. νὰ μὴ δύναται νὰ προσατενίσῃ αὐτό. Ἀντιθέτως, ὅσον περισσότερον προσέβλεπες αὐτήν, τόσον περισσότερον ἐδρροσίζοντο οἱ ὀφθαλμοί σου. Τὸ φῶς ἐκεῖνο σὲ ἐφώτιζε μέχρι τῶν ἐνδομύχων τῆς ψυχῆς σου καὶ διέχυνεν εἰς αὐτὴν ἀπερίγραπτον εὐτυχίαν.

« Νίκο, παιδί μου » λέγει πάλιν ἡ φωνή. « Εἶσαι ἀσθενής, πολὺ ἀσθενής καὶ κινδυνεύεις ν' ἀποθάνῃς. Τὸ βλέπεις ὅμως αὐτὸ τὸ ποτήρι ; » — καὶ ἔδειξεν ὀλόχρυσον ποτήριον. « Ἐὰν εὐφροθῇ τις, ὅστις νὰ γεμίσῃ πρὸς χάριν σου αὐτὸ μὲ τὰ δάκρυά του, δὲν θ' ἀποθάνῃς τότε ».

Ὁ Νίκος, ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους, ἤρρισε νὰ

τρέμη. Τίς θὰ εὐρίσκετο εἰς τὸν κόσμον, ὅστις, κλαίον πρὸς χάριν του, νὰ γεμίση μὲ τὰ δάκρυνά του τὸ ποτήριον ἐκεῖνο καὶ οὔτω νὰ σώσῃ αὐτόν ; Ὅντε ὁ ἴδιος δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ χύσῃ τόσα δάκρυα διὰ τὸν ἑαυτόν του. Ἐπρόπε λοιπὸν νὰ ἀποθάνῃ.

Νὰ ἀποθάνῃ !.... ὦ ! δὲν ἠθελε νὰ ἀποθάνῃ. Νὰ τὸν κλείσουν ἐντὸς φρετέρου, ἔπειτα δὲ μὲ ψαλμοφδίας καὶ μὲ θρήνους νὰ τὸν συνοδεύσουν μέχρι τοῦ νεκροταφείου καὶ ὑστερον νὰ τὸν θάψουν ἐντὸς βαθέος λάκκου ! ὦ ! ἐφοβεῖτο, ἐφοβεῖτο !

Διὰ τοῦτο κατέλαβεν αὐτὸν ἀπελπισία καὶ ἔλεγε μὲ πόνον :

« Ἄχ ! κανεῖς, κανεῖς δὲν εὐρίσκεται εἰς τὸν κόσμον νὰ μὲ ἀγαπᾷ τόσον, ὥστε νὰ θελήσῃ νὰ μὲ σώσῃ ! »

4. « Τὸ ποτήρι ! Ποῦ εἶναι τὸ ποτήρι ; » ἠκούσθη αἰφνης μία ἀπληξιμένη φωνὴ ἔξωθεν τῆς μεγάλης θύρας. Παρευθὺς δὲ ὁρμᾷ εἰς τὴν αἴθουσαν ὡς τροελλή, ἔχουσα ξεπλεγμένην τὴν κόμην καὶ ἀπλωμένας τὰς χεῖρας καὶ προχωροῦσα ἐσπευσμένως πρὸς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ.

Ἐροίγησεν ὁ Νίκος, ἀκούσας τὴν φωνὴν ἐκεῖνην. Τὴν ἀνεγνώρισεν. Ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν του καὶ διὰ μέσου τῶν δακρῶν, ἅτινα ἔκαμνον αὐτὸν νὰ βλέπῃ θολὰ τὸ περίξ ἀντικείμενα, προσέβλεψε τὴν προσερχομένην.

Ἦτο ἡ μήτηρ του. Εἶχεν ἀρπάσει τὸ χρυσοῦν ποτήριον καὶ κρατοῦσα αὐτὸ σφιγκτὰ εἰς τὰς χεῖράς της ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Τὰ δάκρυνά της ἔτρεχον ἀδιακόπως. Ἄλλ' ἀπὸ τίνος ἀστειρευτοῦ πηγῆς ἐξήρχοντο ταῦτα : Ἄπὸ τῆς καρδίας της ἀπὸ τῆς καρδίας μητρὸς !....

Τὸ ποτήριον ἐντὸς ὀλίγου ἐπληρώθη, ἤρχισε νὰ ἐκχειλίξῃ, ἐνῶ τὰ δάκρυα ἐξηκολούθουν νὰ ρέουν ἀκόμῃ !.... Ἐχύνοντο πρὸς τὰ κάτω καὶ κατέβρεχον τὸν τάπητα.

Τόση δὲ ἦτο ἡ θερμότης αὐτῶν, ὥστε παρενθὺς ἐμάρανον τὰ δροσερὰ κεντητὰ ἄνθη τῶν.

Τὰ ἐπὶ τῶν τοίχων ζωγραφισμένα πτηνὰ ἔπαισαν τὸ μαγευτικὸν κελάδημά των· τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ θρόνου ἀγγελούδια δὲν ἐκίνοιν πλέον τὰς ἀδαμαντῖνας καὶ σμαραγδῖνας καὶ σιωπηλά, κατὰπληκτα πρὸ τῆς μεγάλης ἀγάπης τῆς γυναικὸς ἐκείνης.

5. Ἐκείνη, τρέμουσα μίπως τὰ χυθέντα δάκρυά της δὲν ἦσαν ἀρκετά, διὰ νὰ σώσουν τὸ πρὸ τοῦ Θεοῦ ἰστάμενον τέκνον της, ἐγονυπέτησεν ἔμπροσθεν τοῦ θείου θρόνου. Κρατοῦσα δὲ τὸ ποτήριον τῶν δακρύων, ἐφώνηξε μὲ τὴν πλέον παρακτικὴν φωνήν, τὴν ὁποίαν δύνανται νὰ ἐκβάλῃ ἐκ τῶν σπλάγγων της μία μήτηρ :

« Τὸ παιδί μου, Θεέ, τὸ παιδί μου !
Σώσέ μου το καὶ πάρ' τὴν ψυχὴ μου ! »

— « Τὸ τέκνον σου ἐσώθη » εἶπε μὲ καλωσύνην ὁ Θεός. Σὺ δὲ θὰ ζήσης, διὰ νὰ ἴδῃς αὐτὸ μεγάλο καὶ προκομμένον. Τὰ δάκρυά σου τὸ ἐπανάφερον εἰς τὴν ζωὴν. Ἡ μεγάλη στοργή σου τὸ ἔσωσε ».

Παρενθὺς ἡ γυνὴ ἐκείνη ἤρπασε τὸν Νίκον εἰς τὴν ἀγκάλην της καὶ ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ οἱ ἄγγελοι, μὲ τὰς μακρὰς καὶ λευκὰς πτέρυγας των, παρεμέριζον πρὸ αὐτῆς μετὰ σεβασμοῦ, διὰ νὰ διέλθῃ. Προχωροῦσα δὲ ἔσφιγγεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς καρδίας της καὶ ἐψιθύριζε, ἐνῶ τὸν ἠσπάζετο : « Παιδί μου ! παιδάκι μου ! »

— « Μητέρα, μητερούλα μου ! » ἀπεκρίνετο ὁ Νίκος καὶ ἔσφιγγε μὲ τὰς ἀσθενικὰς χεῖράς του τὴν ὀσφίν της.

6. Ὁ ἥλιος εἶχεν ἀνατεῖλει. Τὰ πτηνὰ ἐκελάδουν ἐπὶ τῶν δένδρων τοῦ κήπου καὶ τὰ ἄνθη διέχυνον τὴν πρωινήν μοσχομύριστον εὐωδίαν των. Μία ἡλιακὴ ἀκτίς ἔπε-

σεν ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Νίκου καὶ τὸν ἐξύπνησεν. Εὐρέθη νὰ κρατῆ ἀκόμη ἐνηγκαλισμένην τὴν μητέρα του.

« Ἄ! τί παράξενον ὄνειρον ἦτο αὐτό! » ἐψιθύρισεν.

Ἄλλ' ἦτο πραγματικῶς ὄνειρον; Ἐὰν ἦτο, διατί, μόλις ἐξύπνησε, νὰ ἔχῃ αὐτὸν ἐνηγκαλισμένον ἢ μῆτηρ του καὶ νὰ τὸν προσβλέπῃ μετ' ἀπειρογράπτου στοργῆς καὶ νὰ κλαίῃ ἀκριβῶς, ὅπως καὶ εἰς τὴν αἴθουσαν ἐκείνην τοῦ οὐρανοῦ;

Ὁνειρον ἦτο; Δὲν τὸν εἶχον σώσει λοιπὸν τὰ δάκρυα τῆς μητρὸς του; Ὡστε κινδυνεύει ἀκόμη ν' ἀποθάνῃ; Ταῦτα συλλογίζεται ὁ Νίκος.

Καὶ ὅμως αἰσθάνεται ἀσυνήθη δρόσον εἰς ὄλον τὸ μικρὸν σῶμά του. Τὸ αἰσθάνεται ἐλαφρότερον, ὡσὰν νὰ ἔχῃ φύγει ἀπ' αὐτοῦ ἡ φοβερὰ ἀσθένεια, ἢ βαρύνουσα ἕως τότε αὐτό. Τοῦ φαίνεται ἀκόμη ὅτι ἔσωθ' ἐν του γλυκεῖα φωνὴ ἀνέσχεται καὶ ψιθυρίζει εἰς αὐτόν: « Ἐθεραπεύθης, Νίκο· θὰ ζήσης· μὴ φοβεῖσαι! »

7. Μετ' ὀλίγον ἔφθασεν ὁ ἰατρὸς σύνοφρος καὶ σκεπτικὸς. Μόλις ὅμως ἀντίκρισε τὸ ἄρρωστον παιδίον καὶ ἐξήτασε τὸν σφυγμὸν του, ἠγέρθη ἐκ τοῦ καθίσματος περιχαρῆς. Λαμβάνων δὲ τὴν χεῖρα τῆς μητρὸς του, λέγει πρὸς αὐτήν: « Ἐσώθη ὁ Νίκος σας, κυρία! Ἐν θαύμα συνέβη! »

Ἡ μῆτηρ ἐνηγκαλίσθη τὸν Νίκον κλαίουσα. Ἐνῶ δὲ κατησπάζετο συνεχῶς αὐτόν, ἐψιθύριζεν ἑξαλλος ἐκ χαρᾶς. « Παιδί μου! λατρευτό μου παιδί! »

Τότε ὁ Νίκος ἐνεθυμῆθη τὸ ὄνειρον καὶ τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ. « Τὸ τέκνον σου ἐσώθη... Ἡ μεγάλη στοργὴ σου τὸ ἔσωσεν ». Ἐνηγκαλίσθη περιπαθῶς τὴν μητέρα του ἐκόλλησε τὰ χεῖλη του εἰς τὰ χεῖλη τῆς καὶ ἐκ τοῦ βά-

θους τῆς ψυχῆς του εἶπεν εἰς ἐκείνην, ἡ ὁποία τοῦ ἔδωκε
δύο φορὰς τὴν ζωὴν. « Εὐχαριστῶ, μητέρα ! »

Ἄριστ. Κουρτίδης
Μεταφορὰ

2. Η ΧΗΝΑ Η ΠΟΥΠΟΥΛΟΦΤΕΡΗ

Ἡ χῆνα ἡ πουπουλόφτερη στὶς χῶρες τοῦ βορῆα
διαλέγει μιὰ ἀποθάλασσα καὶ ἀπόκρυφη μεριά,
μαδᾶ τὰ πουπουλόφτερα ἀπ' τὰ στήθη της, σὰ χιόνι,
καὶ τὴ φωλιά της χτίζοντας ζεστά, ἀπαλὰ τὴ στρώνει.

Ἄλλοίμονο ! ἔρχεται ὁ ψαρὰς στὴν ἔρημη ἀχρογιαλιά
καὶ ἀπλώνει τὸ καμάκι του καὶ παίρνει τὴ φωλιά.
Μ' ἀπ' τὴν ἀνθρώπινη ἀπονιὰ ἡ ἀγάπη πιδ μεγάλη
τῆς μάνας· ἄλλα πούπουλα μαδᾶ καὶ στρώνει πάλι.

Καὶ ἂν τῆς τ' ἀρπάξῃ ἀχόρταγο τὸ χέρι τοῦ ψαρᾶ,
τὰ μαδημένα στήθη της μαδᾶ τρίτη φορὰ.

Μ' ἂν εὔρη καὶ τὴν ὕστερη φωλιά της χαλασμένη,
μὲ στήθη αίματοστάλαχτα, μιὰ νύχτ' ἀνταριασμένη
τοῦ Ἄπριλομάη, ἀνοίγοντας τὰ δυὸ φτερὰ πλατιά,
σ' ἄλλο ἀχρογιαλί ἠλιόφωτο πετᾶ πρὸς τὸ νοτιὰ.

Γ. Δροσίνης

3. ΑΙ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

1. Αἱ χῶραι, εἰς τὰς ὁποίας ζῆ ἡ π ο υ π ο υ λ ὁ -
φ τ ε ρ ῆ χ ῆ ν α » τοῦ προηγουμένου ποιήματος, εὐρί-
σκονται εἰς τὸ βορειότατον καὶ νοτιώτατον σημεῖον τῆς

γῆς, εἰς τὸν βόρειον καὶ νότιον πόλον αὐτῆς. Διὰ τοῦτο καὶ λέγονται Π ο λ ι ζ α ἰ χ ω ρ α ι.

Εἰς τὰς χώρας ταύτας τὸ ψῦχος εἶναι δοιμύτατον. Ὅλα ἐκεῖ εἶναι παγωμένα, καὶ ποταμοὶ καὶ θάλασσαί· τόσον δὲ σκληρὸς ὁ πάγος, ὥστε ὁμοιάζει πρὸς βράχους ὀλισθηροῦς. Ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει ἡ γνωστὴ εἰς ἡμᾶς διαδοχὴ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός. Εἰς τοὺς πόλους ἡ νύξ διαρκεῖ ἕξ μῆνας καὶ ἕξ μῆνας ἡ ἡμέρα.

Ἐκεῖ ὁ ἥλιος δὲν θερμαίνει· δὲν ἀναβαίνει ποτὲ ὑψηλὰ εἰς τὸν οὐρανόν· φαίνεται πάντοτε χαμηλὰ εἰς τὸν ὀρίζοντα, ὡς νὰ ἀνατέλλῃ ἡ δύνῃ. Διὰ τοῦτο αἱ ἀκτίνες του μόλις ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ τήξουν τὸ παγωμένον ἔδαφος εἰς ὀλίγον σπιθαμῶν βάθος.

2. Ἐν τούτοις ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς φύσεως τῶν μερῶν ἐκεῖνων εἶναι ἀπερίγραπτος. Κατάλευκοι ἀπλοῦνται αἱ ἀπέραντοι χιονοσκεπεῖς πεδιάδες· κατάλευκα ὑψοῦνται καὶ τὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα μακρόθεν διαγράφονται λευκοκύανα, ἐστολισμένα μὲ τὸ γλυκὺ ἀνοικτὸν χροῶμα τοῦ οὐρανοῦ. Ἐπὶ τῶν θαλασσῶν πλανῶνται πελώριοι ὄγκοι πάγου· εἶναι διαφανεῖς ὡς κρύσταλλοι καὶ λάμπουν εἰς τὸν ἥλιον ἀντανακλῶντες μύρια χρώματα.

Ἄλλ' οἱ γιγαντιαῖοι ἐκεῖνοι λευκοὶ ὄγκοι, τηζόμενοι ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ραγίζονται, θρυμματίζονται καὶ κατακρημνίζονται διὰ μιᾶς. Τότε ἀκούεται κρότος δυνατός, παρατεταμένος καὶ βροντώδης, ὡς νὰ ἐκτυρσοκροτοῦν ὁμοῦ πολλὰ τηλεβόλα. Ἐξαφνα ἀνατηδοῦν χεῖμαροὶ ὀρητικοὶ καὶ καταρράκται μεγαλοπρεπεῖς, σχηματίζοντες λίμνας καὶ ποταμοὺς.

3. Καὶ ἡ μακρὰ ὅμως νύξ τῶν πόλων δὲν εἶναι τόσον σποτεινὴ, ὡς τὴν φανταζόμεθα. Τοὺς φοβεροὺς πάγους καὶ τὴν μελαγχολίαν καὶ ἐρημίαν τῶν πολιτικῶν χωρῶν φωτίζει ἀκατάπαυστον γλυκὺ φῶς, τὸ «β ὀ ρ ε ἰ ο ν σ ἔ λ α ς».

Ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος ὑψοῦται μέγα καὶ φωτεινὸν φῶς, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε μὲν φαίνεται ἐρυθρὸν ἢ πορτοκαλόχρουν, ἄλλοτε δὲ πράσινον ἢ κυανοῦν, ἄλλοτε δὲ λευκὸν ὡς ἄστυρος. Καὶ καθὼς μεταλλάσσει τὸ φῶς τοῦτο, προσλαμβάνουσιν καὶ οἱ παράδοξοι ἐκεῖνοι τόποι διάφορα χρώματα. Ἄλλοτε μὲν χρωματίζονται ἐρυθροί, ἄλλοτε δὲ πράσινοι ἢ κυανοί, ἄλλοτε δὲ κατάλευκοι καὶ τόσον λαμπροί, ὥστε νὰ θαμβῶνουν τοὺς ὀφθαλμούς.

4. Οἱ ταξιδεύοντες εἰς τοὺς πολιτικὸς τόπους διατρέχουν μεγάλους κινδύνους. Οἱ ὑπερμεγέθεις ἐκεῖνοι ὄγκοι τοῦ πάγου, ὠθούμενοι ὑπὸ βιαίων ἀνέμων, κινουῦνται ὀρμητικῶς. Ἄν πλοῖόν τι εὐρεθῆ μεταξὺ τοιούτων ὄγκων, κατασυντρίβεται.

Εἰς τὴν ξηρὰν πάλιν ἄλλοι κίνδυνοι ἀναμένουν τοὺς τολμηροὺς, τοὺς προχωροῦντας μέχρι τῶν πολιτικῶν χωρῶν. Εἰς τὰς ἐρήμους ἐκ πάγου ἐκτάσεις περιπλανᾶται ἡ λευκὴ ἄρκτος· εἶναι δ' αὕτη ζῷον ἀγριώτατον, καὶ ἐπειδὴ ἔχει τεραστίαν δύναμιν, ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον, ὅστις πέσῃ εἰς τοὺς ὄνυχάς της.

5. Εἰς τὰς παγοσκεπεῖς ἐκεῖνας χώρας ζῆ καὶ ἡ «πουπουλόφτερη ζῆνα» πτηνόν, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν ζοολογίαν λέγεται «νῆσσα ἢ λεπτόπτιλος». Εἶναι κατὰ τι μεγαλυτέρα τῶν ἰδικῶν μας συνήθων γηινῶν καὶ φέρει λεπτότατα μεταξοειδῆ πτίλα. Ἐκ τῶν πτίλων τούτων κατασκευάζονται ἐφαπλώματα θερμότατα, τόσον δὲ ἐλαφρά, ὥστε μόλις αἰσθάνεται τις ὅτι τὸν καλύπτουν. Τὰ πτίλα ταῦτα εἶναι περιζήτητα εἰς τὸ ἐμπόριον, οἱ δὲ συλλέκται αὐτῶν κερδίζουν πολλὰ χρήματα. Ἡ συλλογὴ τῶν πολυτίμων τούτων πτίλων γίνεται κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

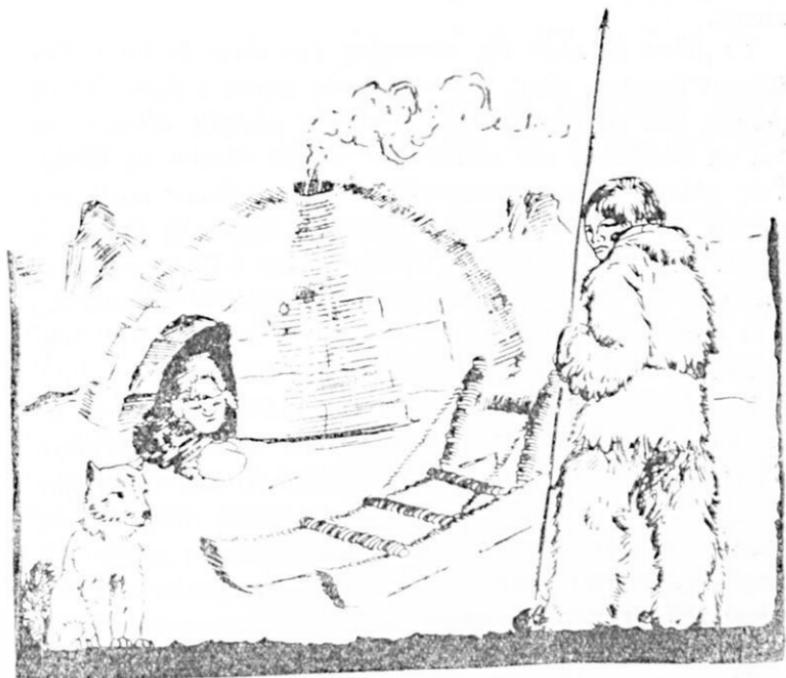
Αἱ λεπτόπτιλοι αὐταὶ νῆσσαι κατασκευάζουν τὴν φωλεάν των ἐπὶ τῶν πάγων διὰ θαλασσίων φυτῶν. Διὰ τὸ προσφυλάξουν δὲ τὰ ὠά των ἐκ τοῦ ψύχους, ὁσάκις ἀπο-

μακρύνονται πρὸς εὐρεσιν τροφῆς, ἀποσποῦν διὰ τοῦ ράμφους πτίλα ἐκ τοῦ στήθους των καὶ τὰ καλύπτουν δι' αὐτῶν. Οἱ πιλοσυλλέκται καιροφυλακτοῦντες πότε τὰ πτηνὰ θὰ ἐξέλθουν ἐκ τῆς φωλεᾶς των, ἔρχονται καὶ ἀρπάζουν τὰ πτίλα. Ὅταν ἐκεῖνα ἐπανέλθουν καὶ εὗρουν τὰ ὠά των χωρὶς τὸ θερμὸν κάλυμμά των, ἀποσποῦν ἄλλα πτίλα ἀπὸ τὸ στήθος των. Ἄλλ' οἱ ἄνθρωποι, τοὺς ὀποίους ἡ ἀγάπη τοῦ κέρδους καθιστᾷ πολὺ σκληροῦς, εὐρίσκουν ἄλλην κατάλληλον εὐκαιρίαν, διὰ νὰ ἀρπάσουν καὶ ταῦτα. Καὶ πάλιν ὅμως ἡ φιλόστοργος μήτηρ ἀπογυμνοῦται, διὰ νὰ προφυλάξῃ τὰ μέλλοντα τέκνα της. Ὁ σύντροφός της—διότι τὰ πτηνὰ αὐτὰ ζοῦν κατὰ ζεύγη, ὡς αἱ περισσεραί—βλέπων αὐτὴν τρέμουσαν ἀπὸ τὸ ψῆχος, ἀρχίζει καὶ αὐτὸς ν' ἀποσπᾷ ἰδικά του πτίλα, διὰ νὰ καλύψῃ τὰ ὠά. Τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται δις καὶ τρίς· τότε οἱ σκληροὶ πιλοσυλλέκται μεταβαίνουν εἰς διασπαγὴν ἄλλης φωλεᾶς.

6. Αἱ πολιτικὰ χῶραι εἶναι ἀκατοίκητοι. Νοτιώτερον ὅμως, ὅπου αἱ μακρὰί νύκτες διαρκοῦν ἓνα ἢ δύο μῆνας, ἂν καὶ τὸ ψῆχος εἶναι δριμύτατον, ζοῦν ἀνθρώπινα πλάσματα. Τοιαῦται χῶραι, ἂν καὶ πολὺ ἀραιῶς κατοικημένοι, εἶναι ἡ Γροιλανδία, ἡ Σπιτβέργη, ἡ βορειὰ Σιβηρία καὶ ἡ Λαπωνία. Οἱ Λάπωνες εἶναι μικρόσωμοι. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν χώραν των δὲν εὐρίσκονται οὔτε λίθοι οὔτε ξυλεία, κατασκευάζουν τὰς καλύβας των ἐκ δερμάτων. Ἄλλη φυλὴ, οἱ Ἑσκιμιῶσι, οἱ ὅποιοι ζοῦν εἰς τὴν Γροιλανδίαν, κόπτεον μεγάλα τετράγωνα πάγον, ὡς ἂν ἦσαν πέτραι, καὶ δι' αὐτῶν κτίζουσιν τὰς καλύβας των. Τὰς κατασκευάζουσιν δὲ θολωτάς καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς των ἀφήνουν ὀπὴν στρογγύλην. Τὴν ὀπὴν αὐτὴν κλείουσιν μετὰ πλάκα διαφανοῦς κρυστάλλου αὐτὸ εἶναι τὸ παράθυρόν των. Εἰς τὴν μεσημ-

βοινήν πλευράν, πλησίον τοῦ ἐδάφους, ἀφήνουν ἄλλην ὀπίρην, τὴν ὁποίαν καλύπτουν μὲ δέσμα ζώου· αὕτη εἶναι ἡ θύρα των.

Ἐντὸς τῆς ἐκ πάγου αὐτῆς καλύβης ἐπιζορατεῖ σχετι-

Καλύβη Ἑσκιμῶων ἐκ πάγου.

ζῶς ἀρκετὴ θερμότης. Δριμύτατον εἶναι τὸ ψῦχος εἰς τὸ ὑπαιθρον. Διὰ τὸ νὰ προσφυλάττωνται δ' ἐξ αὐτοῦ οἱ Ἑσκιμῶοι, πίνουν ἔλαιον φώκης καὶ ἀλείφουν δι' αὐτοῦ τὸ σῶμά των.

Πυρὰν δὲν ἀνάπτουν οὔτε μαγειροῦσιν οὔτε θεομαίνουιν ὕδωρ, διὰ τὸ πλύνουιν τὰ ἐνδύματά των. Αἱ ιδέαι

τῶν Ἑσχιμῶων περὶ μαγειρικῆς καὶ καθαριότητος διαφέρουν ἀπὸ τὰς ἰδικὰς μας. Αὐτοὶ φοροῦν διαρκῶς τὸ αὐτὸ ἔνδυμα ἐκ δέρματος, ἕως ὅτου ἀποτριβῆ καὶ τὸ ἀντικαταστήσουν δι' ἄλλου. Ἄνδρες δὲ καὶ γυναῖκες καὶ παιδιά, ἐνδύονται κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἐνδύματα ἐκ δέρματος.

Τὸ μόνον ἔπιπλον τῆς κατοικίας των εἶναι ἓν βαθουλὸν λίθινον δοχεῖον, εἶδος ἰγδίου. Ἐντὸς αὐτοῦ καίουν ἔλαιον φώκης, διὰ νὰ φωτίζονται κατὰ τὰς μακρὰς νύκτας καὶ διὰ νὰ ἀναλύουν τὸν πάγον, τὸν ὁποῖον πίνουν ὡς ὕδωρ. Τὰς κλῖνας των κατασκευάζουν ἐκ μεγάλων τεμαχίων πάγου ἐπ' αὐτῶν ἐκτείνουν στρωῶμα ἄμμου ἢ βρύων ἢ δέρμα ταράνδου. Κατὰ δὲ τὸ θέρος, ὅτε ὁ ἥλιος εὐρίσκειται διαρκῶς ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα, οἱ Ἑσχιμῶοι κατασκευάζουν σκηρὰς ἐκ δέρματος διαφόρων ζώων καὶ ἰὰς στήνουν ὅπου εὐρίσκουν κυνήγιον.

7. Τὸ μοναδικὸν οἰκιστὸν ζῷον τῶν Ἑσχιμῶων εἶναι ὁ σκύλος, ὁ ὁποῖος χρησιμεύει διὰ νὰ σύρῃ ἔλκηθρα ἐπὶ τῆς χιόνος, καὶ διὰ τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον αὐτῶν κτῆμα. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σκύλων, τοὺς ὁποίους τρέφει μία οἰκογένεια, ὑπολογίζεται ἡ εὐπορία αὐτῆς. Οἱ ὑπερβόρειοι οὗτοι ἄνθρωποι ζοῦν διὰ τῆς ἀλιείας καὶ τῆς θήρας. Εἰς τὰς παγωμένας ἐκεῖνας χώρας καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, ζοῦν ζῷα ἀμφίβια, τὰ ὁποῖα οἱ Ἑσχιμῶοι συλλαμβάνουν διὰ τὸ λίπος, διὰ τὴν δορὰν ἢ καὶ διὰ τὸ κρέας των.

Τοιαῦτα ζῷα εἶναι ὁ θ α λ ἄ σ σ ι ο ς λ έ ω ν, ὀνομασθεῖς τοιοῦτοτρόπως διὰ τὴν παράδοξον χαιτὴν του, ὁ θ α λ ἄ σ σ ι ο ς έ λ έ φ α ς, φοβερὸν ζῷον, ἔχον ὀδόντας μακροῦς καὶ λευκοτάτους. Τὰ ζῷα ταῦτα δὲν γεννοῦν ὠά, ὡς οἱ ἰχθύες, ἀλλὰ νεογνά, τὰ ὁποῖα θηλάζουν διὰ τοῦ γάλακτός των. Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ φ ῶ κ η. Ἐπὶ τῆς ξηρᾶς

ζούν ἢ κυανῆ ἀλώπηξ καὶ τὸ σαμοῦριον, τῶν ὁποίων τὸ δέσμα εἶναι περιζήτητον, διότι ἀποτελεῖ πολῦτιμον γουναρικόν.

8. Πόσον δύσκολος καὶ θλιβερά εἶναι ἡ ζωὴ εἰς τὰς παγομένας ἐκεῖνας ἐπτάσεις ! Καὶ ὅμως εὐρίσκονται ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἀφήνουν τὸ ἡμέρον κλίμα τῆς πατρίδος των, τὴν ἡσυχίαν τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου, τὰς τέρφεις, τὰς ὁποίας παρέχει ὁ πολιτισμός, καὶ προχωροῦν μέχρι τῶν χωρῶν τῶν αἰώνιων πάγων.

Τινὲς τὸ μακρινὸν τοῦτο ταξείδιον ἐπιχειροῦν χάριν κέρδους, ὅπως οἱ ἄλιεῖς φαλαινῶν καὶ οἱ θηρευταὶ τῶν φαικῶν.

Ἄλλοι ὅμως ἐμπνέονται ἀπὸ θεῖον ζῆλον καὶ προθυμοῦσιν πρὸς πᾶσαν στέρησιν, μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των, προχωροῦν μέχρι τῶν ὑπερβορείων αὐτῶν φυλῶν, αἱ ὁποῖαι λατρεύουσιν χονδροειδῆ εἰδωλα, διὰ τὰ διδάξουσιν αὐτοὺς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ν' ἀνακουφίσουσιν τὴν δυστυχίαν αὐτῶν. Ἄλλοι πάλιν, γενναῖοι καὶ ἀτρόμητοι, περιφρονοῦντες χάριν τῆς ἐπιστήμης τὸν θάνατον, προχωροῦν τολμηρῶς εἰς τὰ ἄγνωστα μέρη τῶν πολικῶν χωρῶν, διὰ τὰ ἐξερευνήσουσιν αὐτά.

Τιμὴ εἰς τοὺς ἀτρόμητους τούτους ἄνδρας. Μὲ σεβασμὸν πρέπει νὰ προσφέρωμεν τὰ ὀνόματα τῶν γενναίων τούτων, οἱ ὅποιοι εἶναι συγχρόνως ἥρωες καὶ μάρτυρες τῆς ἐπιστήμης.

Ἄριστ. Κουρτίδης
Λιασκειῆ

4. « ΑΔΕΛΦΕ ΜΟΥ ! »

1. Περσασμένον μεσονύκτιον. Οὐδεμία φωνὴ ἀκούεται. Κανὲν ζωντανὸν πλάσμα δὲν περιπλανᾶται τοιαύτην ὥραν εἰς τὰ ἐρημιωμένα ἐκεῖνα μέρη. Καὶ ἔάν που γρούλλος τις δεικνύῃ ὅτι θέλει νὰ ἀρχίσῃ τὸν παραπονετικὸν τριγμὸν του, καὶ αὐτὸς ἀκόμη σιωπᾷ ἐκ φόβου.

Μακρόθεν ἀκούεται μικρὸς πετεινὸς νὰ λαλῇ ὀπισθεν ἐρειπίων. Καὶ αὐτοῦ ὅμως ἡ φωνὴ τρομαγμένη πνίγεται εἰς τὸν λάουγγά του.

Οἱ Τοῦρκοι πολιορκημένοι εἰς τὸ « Κ ἄ σ τ ρ ο ν »—τὴν Ἀκρόπολιν δηλ. τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ Βενετοὶ ὡς ἄγρια θηρία διασχίζουν τὴν Ἀττικὴν. Οἱ Ἀθηναῖοι ὅλοι τρυπωμένοι εἰς τὰς οἰκίας των.

Εὐρισκόμεθα εἰς τὸ 1687 μ. Χ. Ἐσβεσμένη ἡ κανδήλα τῆς Ἀγίας Γλυκερίας τοῦ Γ α λ α τ σ ί ο υ (*) Οὐδεὶς μεταβαίνει νὰ προσκυνήσῃ ἢ νὰ λειτουργηθῇ. Μόνον ἡ ὑψηλὴ κυπάρισσος τῆς αὐλῆς τοῦ ναοῦ, τὴν ὁποίαν κινεῖ ὁ ἄνεμος, « π η γ α ἰ ν ε ἰ κ ι ἔ ρ χ ε τ α ἰ », ἡ δὲ ἐπὶ τοῦ τοίχου σκιὰ τῆς ὁμοιάζει καλόγηρον τυλιγμένον εἰς τὸ ῥάσσον του. Τὸ « ἄ γ ι α σ μ ἔ ν ο ν ε ρ ὸ » τοῦ ναοῦ κατρακυλᾷ κελαρούζον καὶ ποτίζει ὅ,τι εὔρη εἰς τὸν δρόμον του.

2. Ἄλλ' ἰδοῦ ! Κάτωθεν τῆς πρὸς τὴν « Ὁ μ ο ρ φ η ἐ κ κ λ η σ ι ᾶ » ὁδοῦ προβάλλει τις. Φθάνει εἰς τὰ ἐκεῖ ἐρείπια, ἐκβάλλει βαθὴν ἀναστεναγμὸν καὶ ἀκούει νὰ ἀντηχῇ ἐκ τοῦ ἀπέναντι βράχου ἡ ἠχώ αὐτοῦ. Περιφέρεται ἔπειτα πέριξ τῶν ἐρειπίων ἐκείνων, κινῶν περιλύτως τὴν κεφαλὴν του.

Τίς ἄλλος, πλὴν σοῦ, δυστυχισμένε Ἀθηνιέ, θὰ ἠδύνατο νὰ γνωρίσῃ τοιαύτην ὥραν τὴν ἠρειπωμένην πατρικὴν οἰκίαν του ;

(*) Γ α λ ἄ τ σ ι = μικρὸν προάστειον πρὸς ΒΑ τῶν Ἀθηνῶν.

Θωπεύει τὸ αἰγόκλημα, τὸ ὁποῖον εἶχε φυτεύσει μετὰ τῆς δυσμοίρου ἀδελφῆς του. Κύπτει, παραμερῶζει 'τοὺς λίθους, ὡσὰν νὰ ἀναζητῇ τι. Ἀπομακρύνεται ἔπειτα ἐκείθεν καὶ φθάνει πρὸ τοῦ ναοῦ. Ἴσταται κατ' ἀρχάς, γονυπετεῖ κατόπιν ἐπὶ τινος τάφου καὶ ἀσπάζεται τὸ μάρμαρόν του.

Ἐχορτάσασε τῶν γονέων σου ὁ τάφος! Ἄλλὰ διατί κλαίεις ὡς μικρὸν παιδίον; Μήπως εἶσαι βέβαιος ὅτι θὰ ζήσης καὶ σὺ αὔριον;

Τὰ ἀγριολούλουδα διαχύνουν πέριξ τὴν εὐωδίαν των. Ἐξαπλώνεται κατὰ γῆς. Ἀκουμβᾷ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ τάφου, ἀτενίζων δὲ πρὸς τὸν οὐρανόν. ἔρωτᾷ εἰς τί ἔπαισε καὶ ἔμεινεν ἔρημος καὶ μόνος εἰς τὸν κόσμον!

3. Αἴφνης καὶ ἄλλος κατέρχεται ἐκ τῶν πλησίον *Το υ ρ κ ο β ο υ ν ῖ ο ν* (*). Αἱ νυκτερίδες περὺγίζουν πέριξ αὐτοῦ. Κατεβαίνει ἀκολουθῶν τὰς ἐπ' αὐτῶν ἀστραποὺς καὶ πηδῶν ἕνα, ἕνα τοὺς βράχους των, παρατηρεῖ πανταχοῦ, ὡσὰν νὰ ἀναζητῇ τι.

Τὸ ἀγριεμένον πρόσωπόν του, εἰς δὲν ἀπέκρυπτεν αὐτὸ τὸ σκότος, θὰ ἐφαίνετο ἀγριώτερον καὶ αὐτῶν τῶν ἀγριμίων τοῦ δάσους. Ἀλλοίμονον εἰς ὄντινα συναντήσῃ καθ' ὁδόν!

Ὅσον ὅμως προσεγγίζει εἰς τὸν ναόν, τόσον ἡμερώνει...

Ἄλλὰ διατί ὠχρίᾳς καὶ τρέμεις ὡς δειλὸν κοράσιον, ἄγιοι Γενίτσαρε;

Μετ' ὀλίγον διακρίνει μελανὸν ἀντικείμενον νὰ προσέρχεται ἐκ τοῦ κάτω μέρους. Βαθὺ τὸ σκότος καὶ διὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ διακρίνῃ καλῶς τί εἶναι τὸ ὅλον ἐν κινούμενον καὶ προσεγγίζον πρὸς τὸ μέρος του. Εἰς μίαν ὅμως ἕξαφνικὴν ἀστραπὴν διακρίνει ἄνθρωπον—ἕνα Βενετόν».

(*) *Το υ ρ κ ο β ο υ ν ῖ ο ν* = ὄρεινὴ λοφοσειρὰ πρὸς τὰ ΒΑ τῶν Ἀθηνῶν.

Δ. Ἀνδρεάδου Ἀναγνωστικὸν ΣΤ' Δημ. Ἐκδ. Α'.

Ὁ προσωρινῶς ημερωθεὶς Γενίτσαρος γίνεται καὶ πάλιν Γενίτσαρος. Σύρει τὸ φοβερὸν «*χ α ν τ ζ ά ρ ι*» (*) καὶ ἐφορᾷ κατὰ τοῦ καταφθάσαντος. Καὶ ὁ Βενετὸς ὁμοῦς δὲν ἀστειεύεται. Ἐξάγει καὶ αὐτὸς τὸ μυτερὸν ξίφος του καὶ συμπλέκεται μετὰ τοῦ νυκτερινοῦ καὶ ἀνεπιθυμητοῦ ἐκείνου ἀντιπάλου του. Τὰ κτυπήματα τοῦ ἐνὸς εὐρίσκουν τὸν σίδηρον τοῦ ἄλλου καὶ καταφέρονται ματαίως.

Συλλαμβάνει τότε ὁ Γενίτσαρος διὰ τῆς ἀριστερᾶς τῆν δεξιὰν τοῦ Βενετοῦ. Τὴν ἰδίαν ὁμοῦς στιγμὴν καὶ ὁ Βενετὸς διὰ τῆς ἀριστερᾶς του συλλαμβάνει τὴν δεξιὰν χεῖρα τοῦ Γενιτσαροῦ. Σπρώχνονται καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον φθάνουν πλησίον τοῦ χορταριασμένου τάφου.

4. Ἀναπηδᾷ ὁ Ἀθηنيὸς μὲ τὴν σπάθην εἰς τὴν χεῖ-

Ἀναπηδᾷ ὁ Ἀθηنيὸς μὲ τὴν σπάθην εἰς τὴν χεῖρα.

(*) *Χ α ν τ ζ ά ρ ι* = μικρὰ σπάθη στρατιωτικῆ.

ρα καὶ αἴφνης εὐρίσκεται ἔμπροσθεν τῶν δύο συμπλακέντων.

« Ἐμὲ νὰ βοηθήσης ! » φωνάζει ἑλληνιστὶ ὁ Βενετὸς « νὰ φονεύσωμεν τὸν Τοῦρκον τὸν ἄπιστον ».

— « Ἐμὲ νὰ βοηθήσης, πατριώτη » κραυγάζει ἑλληνιστὶ ἐπίσης καὶ ὁ Γενίτσαρος « νὰ σφάζωμεν τὸν ἀλλόδοξον Φράγκον ».

— « Κανένα δὲν βοηθῶ. Καὶ τοὺς δύο θεωρῶ ὡς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος μου. Ὅποιος ἀπὸ τοὺς δύο σας εἶναι δυνατώτερος ἅς φάγη τὸν ἄλλον καὶ τοὺς δύο σας ἅς σᾶς φάγουν τὰ σκυλιὰ καὶ τὰ κοράκια. Ἀποσυρθῆτε ὅμως ἀπ' ἐδῶ. Δὲν θ' ἀφήσω νὰ χυθῆ ἀνθρωπινὸν αἷμα εἰς τὸν τάφον τοῦ γερο-Χωραφᾶ, τοῦ πατέρα μου ! »

5. Διὰτὶ μία φωνὴ ἀπὸ δύο στόματα ἀκούεται τότε :
« ἀ δ ε λ φ ἑ μ ο υ ! »

Διὰτὶ ταυτοχρόνως πίπτουν ἐκ τῶν χειρῶν των τὰ φονικὰ ὄπλα των ; Διὰτὶ ἀνοίγονται τρεῖς ἀγκάλαι ;

Τίς τὸ ἤλπιξε ; Νὰ ἐνοθεῦν διὰ πρώτην φορὰν καὶ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας τρεῖς ἀδελφοὶ ὡς ἐχθροὶ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πατρὸς των ! Ὁ πρῶτος, τὸν ὁποῖον μικρὸν ἤρπασαν οἱ Τοῦρκοι καὶ τὸν ἔκαμαν Γενίτσαρον ὁ δεύτερος, τὸν ὁποῖον παιδίον ἀκόμη τὸν ἐξηγόρασαν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας οἱ Βενετοί καὶ ὁ μικρότερος, ὁ ὁποῖος ἐστάθη δῆθεν τυχηρότερος. Διότι οὔτε ἐτούρχευσεν οὔτε ἐφράγκευσεν. Ἦτο ὅμως ρ α γ ι ἄ ς τῶν Τοῦρκων.

6. Πλησιάζει νὰ ἐξημερώσῃ. Τὰ πουλάκια μέσα εἰς τὰ ἐρείπια τινάσσουν τὰ περὰ των καὶ ἐκβάλλουν χαροπὰ κελαδήματα. Τὸ νυκτοπούλι ἐκρύβη εἰς τὰ ἐρείπια, διὰ νὰ μὴ τὸ εὔρη ἡ ἡμέρα. Τὰ ἄστρα τρεμοσβύνουν ! Αἱ νυκτερίδες ἐξηφανίσθησαν.

Πόσον θὰ ἐξεπλήσσετο ὁ διαβάτης, εἰάν, διαβαίνων τὴν ὄραν αὐτὴν πλησίον τῆς « Ὁ μ ο ρ φ η ς Ἐ κ κ λ η σ ι ἄ ς » τοῦ Γαλατισίου, ἐβλεπεν ἓνα Γραικόν, ἓνα Γε-

νίτσαρον καὶ ἓνα Βενετόν, γονατισμένους καὶ τοὺς τρεῖς,
νὰ χίνουν μαῦρον δάκρυ ἐπὶ ἐπιταφίου λίθου !

Δημ. Γρ. Καμπούρογλου
Μεταφορὰ

5. ΕΓΓΟΝΟΣ ΚΑΙ ΜΑΜΜΗ

- « Γιαγιά, γιατί ἔχεις τὰ μαλλιά κατόλευκα, σὰ χιόνια ; »
— « Εἶν' ἀπὸ τὶς βαρυνχειμωνιές, ποὺ φέρνουνε τὰ χρόνια ». —
— « Γιαγιά, γιατί ζαρωματιές τὸ δέρμα σου ἔχουν κόψει ; »
— « Παιδί μου, αἱ λῦπες μου ἄνοιξαν τ' αὐλάκια αὐτὰ στὴν
(ὄψι »
— « Γιαγιά, καὶ τὸ κεφάλι σου ποιὸς τὸ κουνεῖ καὶ γέρονε ; »
— « Κρού ἀγγερί τ' οὐρανοῦ, ποὺ στὰ ψηλά μὲ σέρονε ». —
— « Γιατί εἶναι γύρω ὀλόμαντρα τὰ μάτια σου, γιαγιά μου ; »
— « Εἶναι ἀπὸ τὶς ἀγρούπτιες μου κι ἀπὸ τὰ δάκρυά μου ». —
— « Γιατί κρατεῖς τὸ μέτωπο τόσο πολὺ στυμμένο ; »
— « Γιατὶ κοιτῶ καλύτερα τὸ χῶμα, ποὺ πηγαίνω ». —
— « Γιατί, γιαγιά, μιλεῖς σιγὰ τόσα καὶ τόσα χρόνια ; »
— « Ἀκόμα κι ὅταν σὲ φιλῶ ; Προσεύχομαι αἰώνια... »

Γ. Ἀσημάκης

6. Η ΣΥΖΥΓΟΣ

1. Συμβαίνει πολλάκις ἐδῶ, εἰς τὴν Ἑλλάδα μας,
ἐπὶ μίαν - δύο ἑβδομάδας κατὰ τὰ μέσα τοῦ χειμῶνος νὰ
ἔχωμεν διαρκῶς καλοκαιρίαν. Ὁ βορρᾶς παύει τότε νὰ
ἐνέη δριμύς καὶ σφοδρός. Ὁ οὐρανὸς αἰθριάζει. Ὁ ἥ-
λιος, ἀνέφελος καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, θερμαίνει ἰσχυρῶς.
Ἡσυχὸς ἢ θάλασσα στίλβει, ὡς καθρέπτης. Οἱ ἰχθύες
ἐπανευρίσκουν τὰ παιγνίδιά των ἐπὶ τῆς θαλασσίας ἐπι-
φανείας, γλυκεῖα δὲ θερμότης διαχύνεται παντοῦ. Νομί-

ζει τις ὅτι ἐτελείωσεν ὁ χειμῶν καὶ ἔφθασε το ἔαρ. Ἔνεκα τούτου δὲ καὶ ἐκπλήσεται διατί δὲν ἀκούει καὶ τιτυβίσματα χελιδόνων.

Τὰς εὐδίας ταύτας ἡμέρας τοῦ μέσου χειμῶνος οἱ πρόγονοι ἡμῶν, οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ὠνόμαζον ἁ λ κ υ ο - ν ἰ δ α ς ἔνεκα τῆς ἐξῆς αἰτίας. Ἐπίστευον ὅτι οἱ θεοὶ ἐξ εὐσπλαγχνίας πρὸς τὴν ἁ λ κ υ ὄ ν α, *) διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ τὴν φωλεάν της καὶ ὕστερον ἐπώρῃ τὰ ὠά της, συνεζράτουν τὴν κακοκαιρίαν τοῦ χειμῶνος.

« Διατί ὅμως ἡ θεία αὕτη εὐσπλαγχνία πρὸς ἔν πτηνόν ; » ἴσως ἐρωτήσετε. Πρὸς ἐξήγησιν αὐτοῦ θὰ χρειασθῆ νὰ διηγηθῶ ὀλόκληρον ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν πλάσει διὰ τὴν ἄλκυόνα οἱ πρόγονοί μας. Ἀκούσατέ τὴν :

2. Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐβασίλευεν ἐν Θεσσαλίᾳ ὁ Κῆρυξ, υἱὸς τοῦ λαμπροτάτου τῶν ἀστέρων, τοῦ Ἐσπέρου, (***) καὶ τῆς Ἄλκυonos, θυγατρὸς τοῦ Αἰόλου, τοῦ θεοῦ τῶν ἀνέμων. Ὁ Κῆρυξ εἶχεν ἀδελφόν, τὸν ὅποιον ἠγάπα πολὺ. Ἐπειδὴ δὲ ἀπέθανε καὶ κατὰ τὸν θάνατόν του ἐράνησαν κακὰ σημεῖα, ἐφοβήθη μίπως οἱ θεοὶ ἦσαν κατ' αὐτοῦ δυσηρεστημένοι. Ἔνεκα τούτου ἀπεφάσισε νὰ ταξιδεύσῃ εἰς τὴν Ἰωνίαν, διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν συμβουλήν τοῦ εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη εὐρισκομένου τότε μαντείου.

Μόλις ὁ Κῆρυξ ἔκαμε γνωστὴν τὴν ἀπόφασίν του ταύτην εἰς τὴν σύζυγόν του Ἄλκυόνα, εὐθὺς ἐκεῖνη ἠσθάνθη ἐξαφνικὸν οἶγος νὰ διατρέχῃ ὅλον τὸ σῶμα, ὠχρίασε δὲ τὸ πρόσωπόν της : « Τί σοὶ ἔπταισα, ἀγαπητέ μου », ἤρχισε νὰ λέγῃ τότε πρὸς τὸν σύζυγόν της μὲ δάκρυα « καὶ ἀφῆσαι τόσον σκληρῶς πρὸς ἐμέ : Πῶς βαστᾶ ἡ

(*) Ἁ λ κ υ ὄ ν α = τὸ φαροποῦλι.

(***) Ἐ σ π ε ρ ο ς = Ὁ Ἀποσπερίτης, ἢ Ἀφροδίτη.

καρδία σου νὰ μὲ ἀφήσῃς μόνην καὶ νὰ ἀπουσιάσῃς τόσον χρόνον μακρὰν ἐμοῦ καὶ τῶν ἀνακτόρων σου ; »

Διὰ νὰ ἀποτρέψῃ δὲ αὐτὸν ἐκ τοῦ ταξιδίου ἐκείνου, ἤρχισε νὰ τοῦ παριστᾷ πόσον ἰσχυροὶ εἶναι οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι καὶ πόσους κινδύνους κρύπτουν τὰ θαλάσσια ταξίδια — πράγματα, ἅτινα ἐγνώριζεν ἐκ τῶν διηγήσεων τοῦ πατρός της—.

“Ὅταν ὁμως ἐφθασεν ἡ στιγμή τοῦ ἀποχωρισμοῦ, δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά της.

Ὁ Κηρῆς ὁμως ἐπέμενε, δῦσχυριζόμενος ὅτι ἦτο μεγάλη ἀνάγκη διὰ τὴν εὐτυχίαν ἀμφοτέρων νὰ λάμῃ τὸ ταξίδιον τοῦτο. Διὰ νὰ ἐνθαρρύνῃ δὲ τὴν σύζυγόν του, ὑπέ-

σκέθη εἰς αὐτὴν ὅτι, πρὶν ἢ ἡ σελήνη ἀποπερατώσῃ δύο περιφορὰς τῆς πέριξ τῆς γῆς, οὗτος θὰ ἔχη φθάσει εἰς τὴν πατρίδα καὶ τὰ ἀνάκτορά του. Διὰ τὴν πίστευθῆ μά-
λιστα περισσότερο ὑπ' αὐτῆς, ἐπεβεβαίωσε τὴν ὑπόσχεσίν
του δι' ὄρκου εἰς τὰς γλυκείας ἀκτῖνας τοῦ οὐρανοῦ πα-
τρὸς του.

Ἡ Ἀλκυὼν προσελοιήθη ὅτι ἐπίστευσεν εἰς τοὺς λό-
γους τοῦ συζύγου τῆς. Ὅταν ὁμοῦς ἔφθασεν ἡ στιγμή τοῦ
ἀποχωρισμοῦ των ἐπὶ τῆς παραλίας, δὲν ἠδυνήθη νὰ κρα-
τήσῃ τὰ δάκρυά τῆς. Κακὸν προαίσθημα τῆς ἔλεγεν ὅτι
δὲν θὰ ἐπανέβλεπε πλέον τὸν Κήρυκα.

Κατατεθλιμμένη ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἀπὸ
τοῦ ὑψηλοῦ δώματος αὐτῶν παρηκολούθει μετὰ πόνου
πάσας τὰς ἐτοιμασίας τοῦ ἀπόπλου τοῦ συζύγου τῆς.

Ὅταν δὲ μετ' ὀλίγον τὸ πλοῖον ἐχάθη ἐκ τοῦ ὄριζον-
τος, ἡ Ἀλκυὼν ἐκλείσθη εἰς τὸν κοιτῶνά τῆς καὶ ἤρχισε
κλαίουσα νὰ μετῶ τὰς ἡμέρας, αἱ ὁποῖαι θὰ τὴν ἐχώρι-
ζον τοῦ συζύγου τῆς μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς του.

3. Κατ' ἀρχὰς ὁ πλοῦς τοῦ Κήρυκος ἔβαινε καλῶς.
Οὐροῖς ἄνεμος ἐκόλπωνε τὰ ἰστία τοῦ πλοίου του. Ἐκεῖ-
νο δέ, ὀλισθαίνον ταχέως ἐπὶ τῆς ἡσύχου θαλάσσης, ἔ-
φηνεν ὀπισθὲν του μακρὰν ἀφρισμένην αὐλάκα. Ὅταν
ὁμοῦς ἤρχισε νὰ νυκτώνῃ, ἐφάνη ὅτι θὰ ἐπέλθῃ θύελλα
πολὸν νέφος, μικρὸν κατ' ἀρχὰς καὶ εἰς τὸ βάθος τοῦ
ὄριζοντος εὐρισκόμενον, ἐφαίνεται νὰ ἐξαπλώνεται ὁλονὲν
καὶ νὰ καλύπτῃ ὁλόκληρον τὸν οὐρανόν. Δὲν παρῆλθε δὲ
πολλὴ ὥρα καὶ θύελλα τρομερὰ ἐξεροάγῃ. Σφοδρὸς καὶ
ἐξαφνικὸς ἄνεμος ἐπέπεσεν ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἤρχισε
νὰ ταράσῃ αὐτὴν μέχρι τοῦ πυθμένος τῆς. Τὰ κύματα,
πηδῶντα τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ πλοίου,
ἄλλοτε μὲν ἐθραύοντο ἐπ' αὐτοῦ ἀφροστεφανωμένα, ἄλ-
λοτε δὲ ἐσκέπαζον τοῦτο ὁλόκληρον, ὡσάν νὰ ἤθελον νὰ
καταλίουν.

Ματαιώς ὁ πλοίαρχος, διευθύνων ὁ ἴδιος τὸ πηδάλιον, ἔδιδεν εἰς τοὺς ναύτας τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς : νὰ συστέλλουν ἀμέσως καὶ νὰ δέσουν στερεῶς τὰ ἱστία, ἀναλαμβάνοντες δὲ τὰς κόπας, νὰ ἀρχίσουν νὰ κωπηλατοῦν μετ' ὅλης τῆς δυνάμεώς των. Ἡ δύναμις τῶν κωμάτων, ἀνωτέρα τῆς ἀνθρωπίνης, ἀφοῦ ἔθραυσε καὶ τὸ πηδάλιον καὶ τὰς κόπας, ἐβύθισεν ἔπειτα αὐτάνδρον τὸ ἀκυβέρνητον ἐκεῖνο πλοίαριον· μᾶζι δὲ μετ' ὅλον τὸ λοιπὸν πλῆρωμα ἐπνίγη καὶ ὁ βασιλεὺς Κῆρυξ.

4. Ἡ Ἀλκυὼν ἐκ τοῦ παραθύρου τοῦ κοιτῶνος αὐτῆς εἶδε τὴν νύκτα ἐκείνην τὸν πενθερόν της Ἔσπερον, μόλις ἐφάνη εἰς τὴν δύσιν, νὰ κρύπτεται ὀπισθεν θολοῦ νέφους. Ποῦ νὰ ὑποθέσῃ ὅμως ὅτι ἐκαλύφθη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, διὰ νὰ κρύψῃ τὸ πένθος διὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του. Μετ' ὅλα τὰ κακὰ προαισθήματά της ἐξηκολούθει νὰ πιστεύῃ ὅτι θὰ ἐπέστρεφεν ὁ σύζυγός της.

Ἐνεκα τούτου ἀπὸ τῆς ἐπομένης ἡμέρας ἤρρισε νὰ προσφέρῃ θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς — τὰς περισσοτέρας εἰς τὴν Ἥραν — καὶ νὰ προσεύχεται καὶ νὰ ἱκετεύῃ αὐτήν, ὅπως προφυλάξῃ τὸν σύζυγόν της κατ' ὅλον τὸ μακρὸν ταξιδιὸν του ἀπὸ παντὸς κακοῦ. Πολλάκις μάλιστα καταβαίνει καὶ εἰς τὴν παραλίαν, ἀκουμβῶσα δὲ ἐπὶ τινος βράχου ἀτενίζει ἐπὶ ὥρας πολλὰς καὶ μετ' ἀγωνίας πρὸς τὸ βᾶθος τοῦ ὀρίζοντος. Θέλει αὐτὴ πρώτη νὰ διακρίνῃ τὸ πολυπόθητον γνωστὸν ἱστίον τοῦ πλοίου, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπανεφέρεε τὸν ἀγαπητὸν σύζυγόν της.

Αἱ συγγαί ὅμως καὶ ἐπίμονοι αὐταὶ προσευγαὶ καὶ ἱκεσίαι τῆς θεσσαλῆς ἐκείνης βασιλίσσης ἠνώχλησαν τὴν Ἥραν. Δὲν ἠδύνατο κάθε στιγμὴν νὰ ἀκοῖη παρακλήσεις ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἀνθρώπου, περὶ τοῦ ὁποίου ἐγνώριζεν ὅτι εἶχεν ἀποθάνει ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν. Δὲν ἠθέλεε προσέτι νὰ βλέπῃ νὰ ἀνυψώνονται εἰς τοὺς βωμοὺς της χει-

ρες, αἵτινες θὰ ἔπρεπε νὰ ἐκτελοῦν μνημόσυνα καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶναι πρέπον νὰ γίνηται δι' ἓνα νεκρόν.

Ἔνεκα τούτου ἐκάλεσε πλησίον της τὴν ἀγγελιοφόρον αὐτῆς Ἰριδα καὶ τῆς λέγει :

« Πήγαινε γοήγορα, σὲ παρακαλῶ, εἰς τὰ σκοτεινὰ βασίλεια τοῦ Ὑπνου—τοῦ Μορφέως, ὅπως ὠνόμαζον αὐτὸν οἱ πρόγονοί μας—καὶ εἰπὲ εἰς αὐτὸν ἐκ μέρους μου νὰ στείλῃ εἰς τὴν Ἀλκυόνα, τὴν χήραν τοῦ ἀποθανόντος βασιλέως Κήρυκος, ἓνα ἐκ τῶν ὑπηρετῶν του, ἔν Ὀνειρον, μεταμορφωμένον εἰς Κήρυκα, διὰ νὰ ἀναγγείλῃ εἰς αὐτὴν τὸν θάνατον τοῦ συζύγου της. Μόνον ἔτσι θὰ παύσῃ νὰ με ἐνοχλῇ καθημερινῶς ἡ γυναῖκα αὐτή ».

Ἡ Ἰρις, ρίψασα ἐπάνω της τὸν μακρότατον ἐπιτάφιον πέπλον της, ἔτρεξεν εὐθὺς εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Μορφέως, σχηματίζουσα μέγιστον ἡμικυκλικὸν δρόμον πρὸς τὸν οὐρανόν.

Τὸ ἀνάκτορον τοῦτο ἔκειτο εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κόσμου καὶ εἰς τὸ βάθος μεγάλου σπηλαίου. Ἐντὸς αὐτοῦ δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσδύσῃ οὔτε μία κἄν ἀκτίς Ἡλίου, διότι πυκνὰ καὶ μαῦρα νέφη καὶ σκιὰ ἀδιαπέραστος ἔφραττον τὴν εἴσοδόν του. Ἀνθρωπίνη φωνὴ καὶ κελάδημα πτηνῶν δὲν ἠκούετο ποτὲ εἰς ἐκεῖνο τὸ σπήλαιον· πάντοτε δὲ βαθεῖα καὶ ἀδιατάρακτος σιγὴ ἐβασίλευεν εἰς αὐτό. Μόνον ὅστις κατόρθωνε νὰ εἰσδύσῃ καὶ νὰ φθάσῃ μέτροι τοῦ τελευταίου ἄκρου του, ἐκεῖνος ἤκουεν ἐπὶ τινα στιγμήν τὸ σιγανὸν κελάρυσμα τοῦ νεροῦ μιᾶς πηγῆς, τῆς Λίθης, καὶ παρευθὺς ἀπεκοιμᾶτο. Αὐτοῦ μέσα εἶχε τὸ ἀνάκτορόν του καὶ αὐτοῦ ἦτο διαρκῶς ἐξηπλωμένοι ἐπὶ τῆς κλίνης του ὁ Μορφεύς, περιτριγυρισμένος ὑπὸ ἀναριθμῆτων ὑπηρετῶν, τῶν Ὀνειρῶν....

5. Ἐλαμψε παρευθὺς τὸ σκοτεινὸν ἄντρον καθὼς καὶ τὸ ἀνάκτορον μὲ τὴν εἴσοδον τῆς ἀγνωφεγγοῦς ἀγγελιοφόρου τῆς Ἥρας. Τρομαγμένα τὰ Ὀνειρα ἔτρεξαν

νά κρυβῶν κάτωθεν τῆς κλίνης τοῦ κυρίου των ἐκ τοῦ θορύβου δὲ αὐτῶν ἐξύπνησεν ὁ Μορφεὺς. Ἀργὰ ἀργὰ ἤνοιξεν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐκπεληγμένους πολὺ παρετήρησε τὴν Ἰριδα μὲ τὸν ἐπτάχρουν πέπλον τῆς. Ἐκεῖνη διεβίβασεν εἰς αὐτὸν τὴν διαταγὴν τῆς κυρίας τῆς, ὁ δὲ Μορφεὺς ἀπέστειλεν ἀμέσως τὸ ταχύτερον καὶ ἐπιτηδειότερον Ὀνειρον. Παρήγγειλε δὲ εἰς αὐτὸ νὰ ἐμφανισθῇ καθ' ὕπνον εἰς τὴν Ἀλκυόνα μὲ τὴν μορφήν καὶ τὴν ἐνδυμασίαν τοῦ Κήρυκος, τοῦ Θεσσαλοῦ βασιλέως, καὶ ἀναγγείλῃ εἰς αὐτὴν τὴν διαταγὴν τῆς Ἥρας.

Ταχύτερον καὶ τῆς ἀστραπῆς αὐτῆς τὸ Ὀνειρον ἔφθασε στιγμιαίως εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Κήρυκος καὶ παρουσιάσθη εἰς τὸν ὕπνον τῆς Ἀλκυόνας ὡς ναυαγός. Ἐκ τῆς μακρᾶς κόμης καὶ τοῦ ωραίου προσώπου του ἐφαίνετο νὰ ἀποστάξῃ ὕδωρ :

« Μὲ ἀναγνωρίζεις, ἀγαπητή μου Ἀλκυών ; » εἶπε τότε πρὸς αὐτὴν « ἢ μήπως ὁ θάνατος μὲ παρεμόρφωσε τόσον, ὥστε νὰ καταστῶ ἀγνώριστος ; Μὴ μὲ περιμένεις καὶ παῦσε πλέον τὰς προσευχὰς σου πρὸς τοὺς θεοὺς διὰ τὴν ἐπιστροφὴν μου. Ἐνανάγησα καὶ ἐπνίγη. Εἶμαι νεκρὸς πλέον. Ἐξύπνησε καὶ κλαῦσέ με, διὰ νὰ δυνηθῇ ἡ ψυχὴ μου νὰ καταβῇ τιμημένη εἰς τὸν σκοτεινὸν Ἄδην ».

Ἐντρομος ἡ Ἀλκυών ἐκ τοῦ φοβεροῦ ὄνειρου ἀνεπήδησεν ἐκ τῆς κλίνης τῆς. Ὅσάν δὲ νὰ ἤθελε νὰ συλλάβῃ τὸ φάσμα τοῦ συζύγου τῆς, ἐξέτεινε τὰς χεῖρας καὶ μὲ κλαυθμοὺς καὶ μὲ λυγμοὺς ἔλεγε : « Μὴ φεύγεις, ἀγαπητέ μου ! ἀλλὰ παράλαβε μαζί σου καὶ ἐμέ ».

Εἰς τὰς γοερὰς φωνὰς τῆς δυστηχοῦς Ἀλκυόνας προσέτρεξαν ἔντρομοι αἱ δούλαι αὐτῆς κρατοῦσαι λύχνους εἰς τὰς χεῖρας. « Ψάξτε νὰ μοῦ εὑρετε τὸν ἄνδρα μου », ἔλεγεν εἰς αὐτὰς κλαίουσα. « Αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὸ ταξίδι του καὶ εὐθὺς ἐσχάθη ἐκ τῶν ὀφθαλ-

μῶν μου». Ποῦ ὅμως νὰ εὐρεθῇ ὁ Κῆρυξ, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀποθαμένος πρὸ πολλοῦ!

6. Μόλις ἐξημέρωσε, κατέβη ἡ Ἄλκυὼν εἰς τὸ μέρος τῆς παραλίας, ὁπόθεν εἶχε προπέμψει τὸν σύζυγόν της, καὶ ἤρχισε νὰ τὸν καλῇ μὲ λόγους, οἵτινες ἐσπάρατον τὴν καρδίαν τοῦ καθενός. Τότε κάποτε διακρίνει ἐπὶ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης ἀντιζεῖμενόν τι ὅμοιον πρὸς ἐπιπλέον ἀνθρώπινον σῶμα, τὸ ὁποῖον ὅλον ἐπλησίαζε πρὸς τὴν φωνάζουσαν βασιλίссαν: « Ἄ! εἶναι πτώμα ἀνθρώπου, ὅστις εἶχε τὴν τύχην τοῦ ἀνδρός μου. Ἀλλὰ τίνος δυστυχοῦς νὰ εἶναι ἄρα γε; » ἐρωτᾷ καθ' ἑαυτὴν ἡ Ἄλκυων, μόλις διέκρινεν αὐτό.

Δὲν προσφθάνει ὅμως νὰ ἀποτελειώσῃ τὴν ἐρώτησίν της, καὶ ἐκ τῶν ἐνδυμάτων ἀναγνωρίζει τὸν Κῆρυκα. Τὰ κύματα ἔφερον αὐτὸν πνιγμένον πρὸς τὴν σύζυγόν του: « Ἄχ! ἀγαπητέ μου! πῶς ἔφυγες καὶ πῶς μοὶ ἐπανέρχεσαι; » κραυγάζει τότε καὶ ὀρμᾷ νὰ πέσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ νὰ πνιγῇ.

Αἴφνης ὅμως ἀλλάσσει τὸ σῶμά της· καὶ ἀπὸ ἀνθρώπινον μεταβάλλεται εἰς σῶμα μικροῦ χουσοπρασίνου πτηνοῦ μὲ μακρὸν ράμφος, ὡς τῶν ἀλκυόνων, τὸ ὁποῖον ἐξέβαλλε λυπηρὰς φωνάς.

Ἀλλὰ καὶ πτηνὸν ἀκόμη δὲν θέλει νὰ ἀπομακρυνθῇ τοῦ συζύγου της ἡ Ἄλκυων. Διότι εὐθύς περὶ ἐπὶ τοῦ πτώματός του, θέλουσα νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν της.

Τότε δὲ γίνεται ἓν θαῦμα. Τὸ πτώμα τοῦ Κήρυκος, ἐμφανηθὲν ἐκ τῆς θερμῆς ἀγάπης τῆς συζύγου του, ἤνοιξε πρὸς στιγμὴν τοὺς ὀφθαλμούς. Καθὼς δὲ ἀνεσήκωσαν αὐτὸ τὰ κύματα, ἤνωσε τὰ χεῖλη του μὲ τὸ σκληρὸν ράμφος τοῦ πολυχρόμου πτηνοῦ, τὸ ὁποῖον περιέπτато ἐπ' αὐτοῦ· μὲ τὸ ράμφος τῆς ὥραίας ἀλκυόνος....

7. Τότε οἱ θεοί, εὐσπλαγχνισθέντες τὴν μεγάλην

πρὸς τὸν σύζυγον ἀγάπην τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἠθέλησαν νὰ μείνῃ διαρκῶς ἠνωμένη μετ' αὐτοῦ. Μετέβαλλον λοιπὸν καὶ τὴν μορφήν τοῦ Κήρυκος εἰς γλάρον. Ὑστερον δὲ διέταξαν καὶ τὰ δύο ταῦτα πτηνὰ νὰ ζοῦν πάντοτε τὸ ἓν πλησίον τοῦ ἄλλου καὶ νὰ τρέφονται ἐξ ἰχθύων νὰ κατασκευάζουν δὲ τὰς φωλεάς των ὁ μὲν γλᾶρος ἐπὶ τῶν ἐρήμων βράχων τῶν ἀκτῶν, ἡ δὲ Ἄλκυὼν εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ θάνατος ἀμφότερων συνέβη κατὰ τὸ μέσον τοῦ χειμῶνος, ἠθέλησαν οἱ θεοὶ νὰ γεννοῦν τὰ ὡὰ των ἀμφότερα τὰ πτηνὰ ταῦτα πάντοτε τὴν ἐποχὴν αὐτήν.

Διὰ νὰ δύναται ὅμως ἡ δύσμοιρος Ἄλκυων νὰ ἐπιστρέψῃ τὴν φωλεάν της καὶ νὰ ἐπωάξῃ μετὰ τὴν ἡσυχίαν της, προσέταξεν ὁ Ζεὺς κατὰ τὸ μέσον τοῦ χειμῶνος ἐπὶ 12—15 ἡμέρας νὰ ἐλαττώνεται τὸ ψῦχος, νὰ καταπαύουν οἱ σφοδροὶ καὶ ψυχροὶ ἄνεμοι, νὰ αἰθριάζῃ ὁ οὐρανὸς καὶ νὰ διακύνεται παντοῦ εἰς τὸν κόσμον γλυκεῖα ἑαρινὴ θερμότης. Ἐκτοτε δὲ ἔμεινε νὰ ὀνομάζονται αἱ ἡμέραι αὗται τοῦ χειμῶνος ἀλκυονίδες.

Κατὰ τὸ ἀγγλικὸν τοῦ Θωμᾶ Μπῶλφριτζ.
Διασκευὴ

7. ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ

Γιατί είναι μαῦρα τὰ βουνά καὶ στέκουν βουρκομένα ;
Μὴν ἄνεμος τὰ πολεμᾷ, μήνα βροχὴ τὰ δέρνει ;
Οὐδὲ ἄνεμος τὰ πολεμᾷ καὶ οὐδὲ βροχὴ τὰ δέρνει,
μόνο διαβαίνει ὁ Χάροντας μὲ τοὺς ἀποθαμένους.

Σέρνει τοὺς νιούς ἀπὸ μπροστά, τοὺς γέροντας κατόπι,
τὰ τουφερά παιδόπουλα στὴ σέλα ἀραδιασμένα
Παρακαλοῦν οἱ γέροντες καὶ οἱ νέοι γονατίζουν
τὰ τουφερά παιδόπουλα τὰ χέρια σταυρωμένα :

« Χάρε' μου, διάβα ἀπὸ τὸ χωριό, κάτσε σὲ κρύα βρύσι
νὰ πιῶν οἱ γέροντες νερό καὶ οἱ νιοὶ νὰ λιθαρίσουν
καὶ τὰ μικρὰ παιδόπουλα λουλούδια νὰ μαζέψουν »

— « Ἐὰν διαβῶ ἀπὸ χωριό, ἂν ἀπὸ κρύα βρύσι,
ἔρχονται οἱ μάνες γιὰ νερό, γνωρίζουν τὰ παιδιά των,
γνωρίζονται τ' ἀνδρόγυνα καὶ χωρισμὸ δὲν ἔχουν ».

Δημοτικόν.

8. Ο ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ

1. « Γιατί δὲν ἦλθε ἡ μητέρα, Στέλιο ; Δὲν ξέρει
πὺς πεινῶ ; Πότε θὰ ἔλθῃ ; » ἠρώτα μὲ κλαυθμηρίζου-
σαν φωνὴν ἡ μικρὰ Χριστίνα ἀκουμπῶσα εἰς τὸν ὄμον
τοῦ ἀδελφοῦ της.

Κύπτων ἐκείνος ἐπὶ τινος τετραδίου ἠκούετο νὰ ψι-
θυρίζῃ ἀκατανοήτους διὰ τὴν ἀδελφήν του λέξεις. Ψιθυ-
ρίζων δέ, ἐφαίνετο ὑστερον νὰ γράφῃ ἐπὶ τοῦ τετραδίου
ὅ,τι ἐπρόφερε διὰ τοῦ στόματος.

Εἶναι ἀρχετὴ ὄρα, ἀφ' ἧς ὁ Στέλιος Βορεάδης, πρόσ-
φυγόπαις 11—12 ἐτῶν, ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἐργασίαν
ταύτην. Μόλις ἤρχισε νὰ νυκτώνῃ, ἤναψε τὸν λύχνον ἔ-

Γιατί δέν ήλθε ή μητέρα ;

στροωσε την « τ ά β λ α ν » *) έθηκε παραπλεύρωσ την σάκκαν, εκάθισε σταυροποδητή πλησίον της τάβλασ και ήργισε νά έτοιμάξη τά μαθήματα της έπομένης ήμέρας.

Μολονότι πεινώ και αυτός, έν τούτοις ή φροντίς του σχολείου δέν τον αφήνει νά συλλογισθή την πεινάν του. Είναι μαθητής της ΣΤ' δημοτικού και έχει τόσα μαθήματα νά έτοιμάση διά την αύριανήν ήμέραν. "Ελεϊτα δέν

(*) Τ ά β λ α = τραπέζιον στρογγυλόν με πολύ κοντά πόδια, « ο ο υ φ ρ ά ς » και άλλως πως λεγομένη.

θέλει νὰ χάσῃ καὶ τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν ἔχει μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν του. Πρέπει νὰ παρασκευασθῇ εἰς ὅλα ὅπως ἀριόζει εἰς μαθητὴν, ὁ ὁποῖος προτενεῖ εἰς τὴν τάξιν του. Νὰ μάθῃ καλῶς τὴν Ἀνάγνωσιν καὶ τὴν Ὁρθογραφίαν του· νὰ συμπληρώσῃ καὶ νὰ χρωματίσῃ τὸν χάρτην του· ν' ἀποστηθίσῃ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν καὶ νὰ λύσῃ καὶ ἓνα πρόβλημα τῆς Ἀριθμητικῆς «πολὺ δύσκολον».

Μὲ αὐτὸ βασανίζεται ἀρετὴν ὥραν ὁ Στέλιος Βορεάδης, ἀλλὰ δὲν κατορθώνει νὰ τὸ λύσῃ. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον, βυθισμένος εἰς τοὺς ἀριθμητικὸς συλλογισμοὺς του, δὲν ἀκούει τοὺς συνεχεῖς κλαυθμηρικιστικὸς λόγους τῆς ἀδελφῆς του.

2. Ἐξ ἄλλου ἐκεῖνη — ἐν κοράσιον πενταετὲς περίπου — ἀφοῦ, περιμένουσα τὴν μητέρα της, ἔπαιξεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν μὲ τὰς κούκλας καὶ μὲ τοὺς βώλους της, ὅταν εἶδεν ὅτι δὲν ἔρχεται, αὐτὴ δέ, ὅσον παρέοχεται ἡ ὥρα, τόσον περισσότερον λιγώνειται ἐκ τῆς πείνης, ἐπιήσασε πρὸς τὸν ἐργαζόμενον ἀδελφόν της. Καί, ἀκουθῶσα ἐπὶ τοῦ ὄμου του, παρετήρησε κατ' ἐρχάς, διὰ νὰ ἀντιληφθῇ τί κάμνει. Ἠκροάσθη ἔπειτα, διὰ νὰ ἐννοήσῃ τί ψιθυρίζει τὴν ὥραν.

Ὁ Στέλιος, προσηλωμένος εἰς τὸ τετραδίον του, ἔλεγε καὶ ἐπανελέγε χαμηλοφώνως : « Διὰ νὰ εὔρω τὰ 3)4 τῶν 2)5 τῶν 299 δραχμῶν, πρέπει πρῶτον νὰ εὔρω τὰ 2)5 τοῦ 299. Διὰ νὰ εὔρω πάλιν αὐτό, πρέπει νὰ γνωρίζω πόσον εἶναι τὸ 1)5.....» Ἐπειδὴ δὲ ἡ Χριστίνα δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τίποτε ἐξ ὅλων τούτων, ἔπαυσε νὰ ἀκροᾶται καὶ ἤρχισε νὰ ἐπαναλαμβάνῃ εἰς τὸν ἀδελφόν της τὸν διπλοῦν θρηνώδη πόνον της, διὰ τὴν πείναν καὶ τὸν ἐργασίον τῆς μητρὸς της. Ὅταν ὅμως ἀντελήφθη ὅτι ἐκεῖνος δὲν προσεῖχεν εἰς τοὺς λόγους της οὔτε ἀπὸ τὴν εἰς αὐτήν. ἔχασε τὴν ὑπομονήν. Πιάσασα μὲ τὰς δύο

χειρας τούς ὤμους καὶ κινουσα αὐτούς ἰσχυρῶς, ἐφώναξε μὲ θυμόν :

« Πεινω, Στέλιο. Τόσην ὥρα σὲ φωνάζω· δὲν ἀκοῦς ; Πότε θὰ ἔλθ᾽ ἡ μητέρα ; »

— « Ἄ ! ἡ μητέρα !... θὰ ἔλθῃ, Χριστίνα, δὲ γίνεται νὰ μὴν ἔλθῃ. Σὲ λίγο θὰ εἶναι ἔδω καὶ θὰ μᾶς φέρῃ πολλὰ καὶ ὡραῖα πράγματα ἀπὸ τὴν Πάτρα, διὰ νὰ φάγωμε. Μήπως δὲν ξέρεῖ ὅτι πεινοῦμε καὶ ἐγὼ καὶ σύ ; Θὰ ἦταν φαίνεται, πολλὰ τὰ ρουζα τῆς μπουγάδας σήμερα καὶ δι' αὐτὸ θὰ ἤρρησε νὰ τελειώσῃ. Θὰ ἔλθῃ ὅμως, δὲν γίνεται. Παίξε ὀλίγον ἀκόμη μὲ τούς βόλους σου ! »

Αὐτὰ εἶπεν ὁ Στέλιος καὶ ἔκνυψε πάλιν ἐπὶ τοῦ τετραδίου του, διὰ νὰ ἀποτελειώσῃ τὸ « δύσκολο » ἐκείνο πρόβλημα τῆς Ἀριθμητικῆς.

Ἡ ἀδελφή του ὅμως, ἀντιληφθεῖσα τοῦτο, ἐκράτησε τὴν δεξιὰν χεῖρά του καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν μετὰ λυγμῶν ἤδη : « Ὅχι ! δὲν σ' ἀφήνω νὰ γράψῃς, Στέλιο. Θὰ μοῦ δώσῃς πρῶτα νὰ φάγω. Πεινω πολὺ, σοῦ λέγω. Δώσέ μου νὰ φάγω καὶ πὲς μου πότε θὰ ἔλθῃ ἡ μητέρα ! »

Παρήτησεν εὐθύς τότε ὁ Στέλιος τὸ μολυβδοκόνδυλον καὶ τὸ πρόβλημα καὶ ἤρχισε νὰ σκέπτεται πῶς θὰ ἠδύνατο νὰ ἡσυχάσῃ τὴν ἀδελφήν του μέχρι τῆς ἀφίξεως τῆς μητρὸς των. Ἀντελαμβάνετο ὅμως ὅτι τοῦτο ἦτο δυσκολώτατον, διότι οὔτε ψίχουλον ψομίου δὲν εὗρίσκετο εἰς τὴν μικρὰν « ἄ ρ κ λ α ν » των (*) οὔτε καὶ κανὲν στραγάλιον εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ καλοῦ « τ ο υ σ τ α ν ί ο υ » τῆς μητρὸς του. Τοῦτο τὸ ἐγνώριζε καλῶς.... Τί νὰ κάμῃ ὅμως τώρα ; Τοῦτο προσπαθεῖ νὰ εὔρῃ καὶ δὲν τὸ κατορθώνει.

(*) Ἄ ρ κ λ α = ἑρμάριον κινητόν, χρησιμεῖον πρὸς φύλαξιν κυρίως τοῦ ἄρτου.

3. Ἐξαφνα ὁμως φωτεινὴ ἰδέα διέρχεται διὰ τοῦ νοῦ του. Ἀμέσως δὲ στρέφει, λαμβάνει εἰς τὴν ἀγκάλην τὴν ἀδελφὴν του καὶ : « Ἐλα, Χριστίνα », λέγει πρὸς αὐτὴν, νὰ σοῦ πῶ τὸ παραμῦθι ποὺ σ' ἀρέσει, ὅπου νὰ ἔλθῃ ἢ μητέρα ».

Μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν ἐδέχθη τὴν πρότασιν τοῦ ἀδελφοῦ της ἢ μικρὰ Χριστίνα, ὄχι μόνον διότι ἤρεσκον εἰς αὐτὴν τὰ παραμῦθια, ἀλλὰ καὶ διότι ἦτο συνηθισμένη ν' ἀποιομιᾶται καθ' ἑκάστην ἑσπέραν εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητρὸς της. Αὕτη δὲ ἤρρισε νὰ νυστάξῃ τὴν ὥραν ἐκείνην. Ἦτο, φαίνεται, ἀργά. Διότι καὶ τὸ φῶς τοῦ λύχνου ἤρρισε νὰ ἐλαττώνεται καὶ ὁ θόρυβος τοῦ συνοιζισμοῦ νὰ σβῆνῃ ὀλίγον καθ' ὀλίγον.

Λαβὼν τὴν ἀδελφὴν του τότε ὁ Στέλιος εἰς τὴν ἀγκάλην του, ἤρρισε νὰ διηγεῖται εἰς αὐτὴν τὸ χιλιοειπωμένον παραμῦθι τοῦ βασιλόπουλου, παρὰ τοῦ ὁποίου ὁ δράκος εἶχεν ἀρπάσει τὴν ἀδελφὴν, ἐκεῖνο δὲ ἐπῆγε νὰ τὴν εὔρῃ εἰς τὴν ἄκρην τοῦ κόσμου.

Δὲν ἐπρόφθασεν ὁμως ὁ Στέλιος νὰ φθάσῃ οὔτε εἰς τὸ μέσον τοῦ παραμυθίου καὶ ἰδοὺ ! Βλέπει τὴν Χριστίναν νὰ γλαρώνῃ, νὰ σιγοκλείῃ τὰ βλέφαρα καὶ μετ' ὀλίγον νὰ βυθίζεται εἰς τὸν ὕπνον :

« Αὐτὸ ἤθελα καὶ ἐγὼ » εἶπε καθ' ἑαυτὸν τότε ὁ ἀδελφός της. « Προτιμότερον νὰ κοιμηθῆς νησιτικῇ, παρὰ νὰ μοῦ γροινιάσῃς πεινασμένη ». Λέγων δὲ ταῦτα, ἔσυρε τὸ προσκεφάλαιον τοῦ παραπλεύρως διβανίου καὶ ἀκούμβησεν ἐπ' αὐτοῦ σιγὰ τὴν κεφαλὴν τῆς ἀδελφῆς του. Ἐπειτα, ἰδὼν ὅτι ἐκείνη ἦτο βυθισμένη πλέον εἰς τὸν ὕπνον, ἀφήρρισε τὰ ὑποδήματά της καὶ τὴν ἐσκέπασε μὲ μίαν κουβέρταν : « Ὅταν ἔλθῃ ἢ μητέρα, ἄς σὲ ξυπνήσῃ » εἶπε. « Ἐγὼ πρέπει νὰ ἀποτελειώσω τὸ πρόβλημά μου. Τὸ λυχνάρι, βλέπω, δὲν μὲ περσιμένει ».

Καὶ ἀληθῶς ! Ὁ λύχνος, ὁ ὁποῖος τόσον καλὰ ἐφώτι-

ξεν ἕως τότε τὸν προσφυγόταιδα ἐκείνον καὶ ἠδυνήθη νὰ παρασκευασθῇ εἰς τόσα μαθήματα, τώρα ἐπλησίαζε νὰ σβύσῃ. Ἡ θρυαλλίς του εἶχεν ἀπορροφήσῃ καὶ τὴν τελευταίαν ροαίδα τοῦ ἐλαίου. Καίουσα δὲ τὸ ἄκρον αὐτῆς, εἶχε σχηματίσει μικρὸν ἡμιαναμιμένον κορυβνάκι εἰς τὴν κορυφὴν του.

« Τί κακό, νὰ μὴ ἔχω ἄλλο λάδι ! » ἐπιθύρισε τότε. Καὶ εὐθὺς ἔσβυσε τὸν λύχνον. Μεθ' ὃ ἀκουμβῶν τὸν ἀγκῶνά του εἰς τὸ αὐτὸ προσκεφάλαιον, ἔκλινε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς παλάμης τῆς χειρὸς του καὶ ἐπανεψιθύρισε : « Δὲν πειράζει. Θὰ περιμένω στὰ σκοτεινὰ τὴν μητέρα, ὥσπου νὰ ἔλθῃ ».

Δὲν ἔμεινεν ὅμως οὔτε δύο λεπτά εἰς τὴν θέσιν ταύτην. Ἐπειδὴ καὶ ἡ ὥρα εἶχε παρέλθει καὶ αὐτὸς συνήθιζε νὰ κοιμᾶται ἔνοχρῆς, ἀπεκοιμήθη παραπλεύρως τῆς ἀδελφούλας του. Ὅχι μόνον νησιτικός, ὅπως καὶ ἐκείνη, ἀλλὰ καὶ ἀσκέπαστος !

4. Βυθισμένα εἰς τὸν ὕπνον καὶ τὰ δύο ἀδέλφια ἐκείνην τὴν ἑσπέραν, πολλὰκις ἔφεραν εἰς τὰ ὄνειρά των τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα των, οὔτινες, χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, ἀφῆκαν αὐτὰ νὰ κοιμῶνται μόνα καὶ πεινασμένα εἰς τὴν παράγαν τοῦ συνοικισμοῦ των. Καὶ εἶδον τὴν μητέρα των νὰ ἐπιστρέφῃ ἐκ Πατρῶν, ὅπου μετέβη νὰ ξενοπλύνῃ, νὰ ἔχῃ πλήρη τὸν σάκκον αὐτῆς ἀπὸ ἓνα μεγάλον καλοψημένον ἄρτον, ἀπὸ τυρίον καὶ ἀπὸ ὀλίγα φρούτα νὰ κρατῇ δὲ ἓν μετάλλινον πινάκιον εἰς τὰς χεῖρας πλήρες καλομαγειρευμένον κρεατινοῦ φαγητοῦ τῆς κυρίας Παπαστυριδοπούλου. Εἰς τὰ ἴδια ὄνειρά των εἶδον καὶ τὸν πατέρα των νὰ κατέρχεται ἐκ τοῦ αὐτοκινήτου, ἔχων ἐφορμημένον ἐπὶ τοῦ ὄμου του τὸ παρδαλὸν δισάκκιόν των πλήρες δώρων : ὑποδημάτων, ἐνδυμάτων, φορεμάτων, ζαχαρωτῶν, σοκολατῶν κ.ἄ.τ., ἅτινα φέρει ἐξ Ἀθηνῶν, ὅπου εἶχε μεταβῆ πρὸς εὐρεσιν ἐργασίας πρὸ δύο καὶ πλέον μηνῶν.

Χορταίνοντα δὲ μὲ τοιαῦτα εὐχάριστα ὄνειρα, κοιμῶνται μέχρι πρωίας τὰ δύο ἀδελφία, τὸ ἐν παραπλεύρως τοῦ ἄλλου, νησιτικά καὶ μὲ τὰ ἐνδύματα τῆς ἡμέρας....

5. Μόλις ὅμως ἤρχισαν νὰ ροδίζουν αἱ κορυφαὶ τοῦ ἀπέναντι Παναγαῖζου, ὁ Στέλιος, ἀσκέπαστος καθὼς ἦτο, ἠσθάνθη ἰσχυρὸν ῥίγος καὶ ἠθέλησε νὰ σκεπασθῆ. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν εὔρε κανὲν σκέπασμα, ἐξύπνησε καὶ παρετήρησε περίξ του. Ἴδὼν δὲ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας νὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν παράγκαν ἐκ τοῦ μοναδικοῦ μικροῦ παραθύρου καὶ κενὸν τὸ ἀντικρυνὸν διβάσιον, ἐψιθύρισε στενοχωρημένος : « Ἐξημέρωσε καὶ ἡ μητέρα δὲν ἦλθεν ἀκόμη. Καὶ ἂν δὲν ἔλθῃ σὲ λίγο, ἀσχημα θὰ τὰ περάσω μὲ τὴν Χριστίαν ».

Ἀνεσηρώθη ἐν τούτοις ἀμέσως. Ἀφοῦ δὲ ἐσιγυρίσθη ταχέως καὶ ζωῖς θόρυβον καὶ προσηυχήθη, ἐκάθησε πάλιν πλησίον τῆς « τάβλας » καὶ ἀτελειώωσε τὸ « δύσκολον πρόβλημα » τῆς Ἀριθμητικῆς καὶ ὅ,τι ἄλλο προφορικὸν ἢ γραπτὸν μάθημα εἶχεν ἀφήσει ἀτελειώτον τὴν προηγουμένην ἑσπέραν. Τότε ὅμως, ἐνῶ περιχαρῆς ἐτακτοποιεῖ τὴν σάκκαν του, ἤκουσε τὴν γνώριμον θρηνηδὴ φωνὴν τῆς ἀδελφῆς του : « Μᾶς ἔφερε καὶ τυρὶ ἡ μητέρα, Στέλιο ; »

Ἡ ἐρώτησις αὕτη, τὴν ὁποίαν προέβαλεν ἐξαίφνης ἡ Χριστίνα, ἐπενθυμίζουσα εἰς τὸν ἀδελφόν της τὴν δύσκολον θέσιν του, ἀπεδιώξεν ἀπ' αὐτοῦ διὰ μιᾶς τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ Στέλιου, διότι εἶχε κατορθώσει νὰ λύσῃ τὸ « δύσκολον πρόβλημα ». Ἐκαμε δὲ αὐτὸν νὰ ἐρωτήσῃ καθ' ἑαυτὸν : « Ἀλλὰ τί ἔχει πάθει ἡ μητέρα καὶ δὲν ἦλθεν ἀκόμη ; Τί θὰ δώσω ἐγὼ τώρα εἰς τὴν Χριστίαν, νὰ προγευθῆ ; Χθὲς τὸ βράδυ καλὰ τὴν ἐξεγέλασα μὲ τὸ παραμῦθι· ἀλλὰ τώρα ;... »

Ἡ ἀδελφή του ὅμως, μὴ ἀφήνουσα εἰς τὸν ἀδελφόν της καιρὸν νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του τὰς καταλλήλους

ἀπαντήσεις εἰς τὰ προηγούμενα ἐρωτήματα, ἐφώνηξε πάλιν :

« Πῆς εἰς τὴν μητέρα. Στέλιο, νὰ μοῦ φέρῃ γογγόρα τὸ ψομί μὲ τὸ τυρί. Πεινῶ πολὺ ».

— « Ἡ μητέρα δὲν ἐγύρισεν ἀκόμη, Χριστίνα. Ἔπειτα εἶναι καὶ πολὺ προΐ. Κοιμήσου ἀκόμη ὀλίγον, ὥσπου νὰ ἐξημερώσῃ » εἶπε τότε ὁ Στέλιος, νομίζων ὅτι θὰ ἠδύνατο μὲ τὸν ὕπνον τῆς ἀδελφῆς του νὰ διορθωθῇ πάλιν ἢ δύσκολος θέσις του.

Ἡ Χριστίνα ὅμως, χορτασμένη ἀπὸ ὕπνον καὶ νησι-
κὴ ἀπὸ ψομί, ἀφοῦ ἐπέταξε τὸ σκέπασμα ἀπὸ ἐπάνω της,
ἀνεσηκώθη καὶ λέγει ἀγοιμένη πρὸς τὸν ἀδελφόν της :

« Δὲν ἔμπορῶ νὰ κοιμηθῶ ἄλλο, Στέλιο. Νὰ φάγω θέλω »· εὐθὺς δὲ ἀνηγέρθη ὀρθία.

— « Μὴ βιάζεσαι ἔτσι, Χριστίνα. Ἀκόμη δὲν ἐπλύθη-
κες. Σιγουρίσου πρῶτα καὶ ὕστερα γὰτι θὰ βρεθῇ νὰ προ-
γευθοῦμε καὶ οἱ δύο ».

— « Ὅχι ! θέλω νὰ φάγω πρῶτα. Πεινῶ πολὺ. Λῶσέ
μου ὅ,τι ἔχεις νὰ προγευθῶ πρῶτα καὶ ὕστερα πλύνωμαι »·
ἀπήντησεν ἡ ἀδελφή· εὐθὺς δὲ ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

6. Βλέπων ὁ Στέλιος τότε ὅτι δὲν δύναται πλέον νὰ
τὴν ξεγελάσῃ, ἐσκέφθη καὶ ἀρχὰς νὰ ζητήσῃ δανεικὸν
ὀλίγον ψομίον παρὰ τῆς γειτονίσσης των, τῆς κυρα-Ἀρι-
στείδαινας, τῆς Βουρλιώτισσας : « Μήπως ὅμως καὶ αὐ-
τὴ καὶ οἱ ἄλλοι γείτονές μας εἶναι καλύτεροι ἀπὸ ἡμᾶς ; »
ἀνελογίσθη καὶ δι' αὐτὸ ἀνέκρινε τὴν ἀπόφασίν του.

Ἐνεθυμῆθη κατόπιν τὴν διδασκάλισσάν του, ἡ ὁποία
πολλάκις μὲ τὴν πρόφασιν νὰ τῆς γεμίσῃ τὴν στάμιναν
ἀπὸ τὴν βούσιν τοῦ συνοικισμοῦ ἐφιλοδώρει εἰς αὐτὸν καὶ
ἄροτον καὶ ἄλλα περισσεύματα τοῦ καθημερινοῦ φαγητοῦ
της. Καὶ τοῦτο ὅμως, νὰ μεταβῇ δηλ. ἀπόσκλητος καὶ
νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτῆς ἐργασίαν, δὲν τοῦ ἐφάνη ὀρθίον :

« Θὰ ἐννοήσῃ ὅτι πηγαίνω νὰ τῆς ζητήσω ἐλεημοσύνην » εἶπε καθ' ἑαυτόν.

Τότε ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν τοῦ ὁ κὺρ Σταματιάδης, ὁ παντοπόλης τοῦ συνοικισμοῦ των : « Θὰ ζητήσω νὰ τοῦ κάμω κανένα θέλημα καὶ ὕστερα θὰ τὸν παρακαλέσω νὰ μᾶς χρεώσῃ μὲ μισὴ ὀκτὰ ψομί καὶ μὲ 50 δράμα τυροί. Ὅταν ἐπιστρέψῃ ἢ μητέρα ἀπὸ τὰς Πάτρας, τοῦ τὰ πληρώνει » ἐσκέφθη ὁ Στέλις.

Ἡ τελευταία αὐτῆ σκέψις ἐφάνη εἰς αὐτὸν προτιμοτέρα. Διὰ τοῦτο εἶπεν εἰς τὴν ἀδελφὴν του : « Περίμνω μιὰ στιγμή, Χριστίνα, νὰ πηγαίνω νὰ σοῦ φέρω ἀπὸ τὸ μπακάλη ψομί καὶ τυροί ». Εὐθύς δὲ ἔτρεξεν εἰς τὸ παντοπωλεῖον τοῦ συνοικισμοῦ.

Ὅταν ὅμως ἐφθασεν ἐκεῖ καὶ κάμνον δειλὰ δειλὰ τὴν πρότασιν ἐξεμιστηρεύθη εἰς τὸν κὺρ Σταματιάδην ὅλα τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν οἰκίαν των, ἔλαβε τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν :

« Μόνον ἂν πεταχθῆς ἕως τὴν πόλιν καὶ δώσῃς αὐτὸ τὸ τηλεγράφημά μου, μόνον τότε θὰ σοῦ ἔκαμνα τὴ χάρι, ποὺ μοῦ ζητεῖς ».

— « Πηγαίνω εὐχαρίστως, κ. Σταματιάδη· ἀλλὰ πῶς ν' ἀφήσω νησιζὴν τὴν ἀδελφὴν μου, ἢ ὅποια ἔχει νὰ φάγῃ ἀπὸ χθὲς τὸ μεσημέρι καὶ ἔσκασε ἀπὸ τὰ κλάμματα : »

Ὁ παντοπόλης, ἀναγνωρίσας τὴν ὀρθότητα τῆς παρατηρήσεως τοῦ Στέλιου, ἔδωσε μετὰ τοῦ τηλεγραφήματος καὶ τῶν τηλεγραφικῶν καὶ τὰ ζητηθέντα δανεικὰ ψόφια. Προσέμπτον δὲ τὸν Στέλιον, παρήγγειλεν εἰς αὐτὸν νὰ κοῦψῃ καὶ ὡς τὰ χρήματα καὶ τὸ τηλεγράφημά του, νὰ λάβῃ δὲ καὶ ἀπόδειξιν.

7. Ὁ Στέλις εὐχαρίστησε τὸν παντοπόλιν καὶ ἔφερε τρέγων εἰς τὴν οἰκίαν των τὰ τρόφιμα. Ὑστερον δὲ, ἀφοῦ ἔδωκε μίαν καλὴν μερίδα καὶ ἐκ τῶν δύο προσφα-

γίων' εἰς τὴν ἀδελφὴν του, ἐπῆρε δὲ καὶ αὐτὸς ἄλλην τόσῃν, ἐξεκίνησε δραμαίως διὰ τὰς Πάτρας.

Ἡ ἀπόστασις δὲν ἦτο μεγάλη—ἡμισείας ὥρας περὶ—του—, ὁ δὲ Στέλιος εἶναι πολὺ εὐχαριστημένος, διότι «οἰζονόμησε καλὰ τὰ πράγματα» καὶ ἀφῆκε χορτάτη τὴν ἀδελφούλαν του. Δι' αὐτὸ προχωρεῖ τώρα μὲ βῆμα γοργὸν καὶ τρώγων μετὰ πολλῆς ὀρέξεως τὸ ψωμοτύριόν του. Ἔχει ὅμως καὶ κάποια στενοχωρία διὰ τὴν χθεσινोβραδυνὴν ἀπουσίαν τῆς μητρός του : «Τὶ νὰ τῆς συνέβη τάχα καὶ δὲν ἦλθε ; » συλλογίζεται. «Ὅταν ἔφευγε χθὲς τὸ πρωί, μοῦ εἶπεν, ὅτι θὰ ἐπέστρεφε χορὸς ἄλλο τὸ βράδυ. Μήπως ἢ μπουγάδα ἦταν μεγάλη καὶ τὴν ἐκράτησεν ἢ κυρία καὶ σήμερα ; ἢ μήπως τὴν ἔπιασε πάλιν κανένας δυνατὸς ἐλώδης ; Αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ ἐξακριβώσω. Μόλις παραδώσω τὸ τηλεγράφημα, πρέπει νὰ περάσω καὶ ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς κ. Παπασπυριδοπούλου, διὰ νὰ πληροφορηθῶ τί τρέχει. Ἄν ἀργήσω καὶ λίγο νὰ φθάσω εἰς τὸ σχολεῖον, πιστεύω νὰ μὲ συγχωρήσῃ ἢ δεσποινὶς Φλώρα, ὅταν μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἀργητάς μου».

8. Αὐτὰ ἐσυλλογίσθη ὁ Στέλιος καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του. Μόλις ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐρωτῶν εὖρος τὸ τηλεγραφεῖον, παρέδωκε τὸ τηλεγράφημα. Λαβὼν δὲ τὴν ἀπόδειξιν τῆς πασσαλαβῆς αὐτοῦ, ἐζήτησε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν οἰκίαν τῆς κ. Παπασπυριδοπούλου. Καὶ αὐτὴν μὲν εὗρεν εὐκόλως, ὄχι ὅμως καὶ τὴν μητέρα του :

«Ἡ μητέρα σου ἔφυγεν ἀπὸ χθὲς τὸ βράδυ διὰ τὸ σπίτι σας» εἶπεν εἰς αὐτὸν ἡ ὑπηρετοῖα καὶ βραδύτερον καὶ ἡ ἰδία ἢ οἰκοδέσποινα, μόλις ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ υἱὸς τῆς παραδουλείτρας τῆς ἀναζητεῖ τὴν μητέρα του εἰς τὴν οἰκίαν τῆς.

—«Καὶ τόσα, ποῦ νὰ βρῶ ἐγὼ τὴν μανούλα μου ; » ἠρώτησεν ὁ Στέλιος, ἔτοιμος νὰ ἀναλυθῇ εἰς δάκρυα.

—«Μὴ στενοχωρεῖσαι, παιδί μου, θὰ τὴν εὑρωμεν.

«Έλα μαζί μου!» ἀπήντησεν ἡ κυρία. Εὐθύς δὲ φορεῖ γρήγορα τὸ καπέλλον τῆς καὶ ἐξέρχεται τῆς οἰκίας, κρατοῦσα ἐκ τῆς χειρὸς τὸν προσφυγόπαιδα. Ἐμβαίνει μαζί του εἰς τὸ πρῶτον ταξί, τὸ ὁποῖον συνήτησε, καὶ παραγγέλλει εἰς τὸν ὀδηγὸν αὐτοῦ διὰ νὰ τὴν μεταφέρει εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἀστυνομίας.

Φθάσασα ἐκεῖ, ἀφήνει τὸν Στέλιον ἐντὸς τοῦ αὐτοκινήτου, εἰσέρχεται αὐτὴ εἰς τὸ ἀστυνομικὸν κατάστημα καὶ ζητεῖ πληροφορίας παρὰ τοῦ ἀρμοδίου ὑπάλληλου, μήπως κατὰ τὸ χθεσινὸν ἀπόβραδον συνέβη δυστύχημά τι εἰς καμμίαν γυναῖκα, μεταβαίνουσαν εἰς τὸν γειτονικὸν προσφυγικὸν συνοικισμὸν :

«Μία μεσήλιξ πρόσφυξ, ὀνόματι Μαρία Βορεάδου, παρεσύρθη παρὰ τινος ἀπροσέκτου ποδηλάτου κατὰ τὴν ἐκ τῆς πόλεως ἐξόδον τῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνη πίπτουσα ἐλιποθύμησε, μετεφέρθη εἰς τὸν «Σταθμὸν τῶν πρῶτων βοηθειῶν», ὅπου καὶ διενεκτήρευσεν» ἀπήντησε πρὸς τὴν κ. Πατασπυριδοπούλου ὁ ὑπάλληλος. Εὐθύς δέ, συμπληρώνων τὰς πληροφορίας ταύτας, προσέθηκε καὶ αὐτά : «Φαίνεται ὅμως ὅτι, πλὴν τῆς λιποθυμίας, ἤτις διήρκεσεν ἄρκετὴν ὥραν, δὲν ἔπαθεν ἄλλο τίποτε ἢ παρασυρθεῖσα. Διότι, μόλις συνῆλθεν, ἐζήτησε νὰ τῆς ἐπιτρέψουν νὰ μεταβῇ εἰς τὸν συνοικισμὸν τῆς. Μετὰ πολλῆς δὲ δυσκολίας κατορθώθη νὰ τὴν κρατήσουν εἰς τὸν Σταθμὸν, διὰ νὰ ἡσυχάσῃ καὶ συνέλθῃ τελείως ὅλην τὴν νύκτα».

«Τὴν εὐρήκαμε, παιδί μου, τὴ μητέρα σου. Ἐξενύκτησεν εἰς κάποιον γνωστὸν σπίτι. Πηγαίνομεν νὰ τὴν ἰδῆς καὶ νὰ ἡσυχάσῃς» εἶπεν εἰς τὸν Στέλιον ἡ κ. Πατασπυριδοπούλου, ἐμβαίνουσα πάλιν εἰς τὸ αὐτοκίνητον : «Σωφέρον, εἰς τὸν Σταθμὸν τῶν πρῶτων βοηθειῶν, παρακαλῶ». Ἐκφωνοῦσα δὲ τὴν παραγγελίαν ταύτην, ἐδώκευσεν τὸν προσφυγόπαιδα μετὰ πολλῆς τρυφερότητος.

9. Τὴν εἶδον εἰς τὴν ἐξώθυρον τοῦ Σταθμοῦ ἔτοιμον,

διὰ τὰ ἀναχωρήσει περὶ πρὸς τὸν συνοικισμὸν ἐκείνην τὴν στιγμήν καὶ κρατοῦσαν εἰς τὰς χεῖρας δέμα ὄφονίον.

Πόσον ἐχάρη, ὅταν εἶδε τὸν Στέλιον τῆς καὶ ἐπληροφορήθη τὸ τί εἶχε συμβῆ εἰς τὴν οἰκίαν τῶν τὴν παρελθούσαν νύκτα, καθὼς καὶ τὴν πρωΐαν, ἀκόμη δὲ καὶ ὅτι τὰ δύο τέκνα τῆς δὲν ἦσαν νησιτικά. ὅπως ἐφαντάζετο καὶ ἐπίστευεν ἐκείνη! « Καὶ αὐτὸ τὸ χρεωσιτῶ εἰς ἐσένα. ἀγόρι μου » εἶπε. Σφίγγουσα δὲ τὸν Στέλιον εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, τὸν ἠσπλάσθη θεομῶς.

Περὶ σσότερον ὅμως καὶ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ τέκνου τῆς ἐχάρη ἡ κ. Παλασπυριδοπούλου, ἡ ὁποία ἤκουσε καὶ εἶδε πάντα ταῦτα : « Θὰ ἦμην εἰς ὄλην μου τὴν ζωὴν πιχομένη, κρο-Βασιλική » εἶπεν εἰς τὴν μητέρα τοῦ Στέλιου, « ἂν—Θεὸς φυλάξοι—φεύγουσα ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ ἀπὸ τὴν ἐργασίαν μου, ἐπάθαινες τίποτε ἀπὸ τὸ χθεσινὸ βραδυτὸν ἀτύχημά σου ».

Ἔπειτα, ἀφ' οὗ ἀπεχαιρέτησε μητέρα καὶ υἱόν, ἐμβάξουσα καὶ τοὺς δύο εἰς ἐκείνο τὸ αὐτοζίνητον, εἰς μὲν τὸν ὁδηγὸν αὐτοῦ παρήγγειλε νὰ τοὺς μεταφέρει διὰ λογαριασμὸν τῆς εἰς τὸ σπίτι τῶν. Εἰς δὲ τὸ θυλάκιον τοῦ Στέλιου ἔχωσε κροφίως καὶ χωρὶς οὔτε ἐκεῖνος οὔτε ἡ μητέρα του νὰ τὸ ἐννοήσουν, ἐν ἑκατοντάδραχμον.

1. Τὸ αὐτοζίνητον τρέχει ὄλονεν γρηγορώτερον, ἐνῶ ὁ μικρὸς Βορεάδης, ἐνθυμούμενος τὴν εὐγένειαν τῆς κ. Παλασπυριδοπούλου, ψιθυρίζει συχνά : « Τί καλή, τί πονετικὴ κροία ! » Δὲν ἐννοεῖ ὅτι, διὰ τὰ δειξῆ τὴν τὴν συμπαθειαν καὶ τοιαύτην καλωσύνην ἡ κροία ἐκείνη, αἰτία ἦτο αὐτὸς ὁ ἴδιος.

Δημοσθ. Ἀνδρεάδης

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΗ

1. ΕΞΗΜΕΡΩΣΕ !

1. Ὁ τελευταῖος ξενύκτης διασχίζει βραδέως τὴν ἐρημικὴν ὁδόν, βυθισμένην εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν σιωπὴν. Οἱ φανοὶ εἶναι ἐσβεσμένοι, ἡ σελήνη κλίνει πρὸς τὴν δύσιν της· μόνον δὲ ἀνωθεν τῶν οἰκιῶν μία ἀργυρᾶ γραμμὴ φωτίζει ἀσθενῶς τὰς προσόψεις αὐτῶν. Ἀπὸ τινος ἐξώστου λευκὴ σιὰ κηρύττει τὴν λήξιν γάποιας ἀϋπνίας καὶ ἀποσύρεται νὰ κοιμηθῇ τὸν βαρὺν προινὸν ὕπνον.

Ἐκείνος ὁ ἀστυφύλαξ τῆς γωνιάς, ὁ ὁποῖος παλαίει μὲ τὸν ὕπν.

Εἰς τὴν γωνίαν ἄλλη σκιὰ συγγέεται μὲ τὸ σκότος. Εἶ-
ναι ὁ ἀστυφύλαξ παλαίων πρὸς τὸν ὕπνον, ὁ ὁποῖος ἐπι-
μένει νὰ τὸν ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὸ καθήκον του....

Εἶναι τώρα ἡ ὥρα, κατὰ τὴν ὁποίαν μᾶλλον ὁ νοῦς
ἢ ὁ ὀφθαλμὸς αἰσθάνεται ἐρχομένην τὴν αὐγίην. Οὔτε νύξ,
ἀλλ' οὔτε καὶ ἡμέρα ἀκόμη. Εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάνω γίνε-
ται μία μυστικὴ καὶ ἀθόρυβος πάλη μεταξὺ τοῦ φωτός
καὶ τοῦ σκότους, ἡ ὁποία ἀσφαλῶς θὰ καταλήξῃ μὲ τὸν
θρίαμβον τοῦ φωτός.

Αἴφνης διαπεραστικὸν καὶ παρατεταμένον λάλημα ἀ-
κούεται. Εἶναι τοῦ πετεινοῦ, ὅστις πρῶτος διέκρινεν εἰς
τὸν αἰθέρα τὰ πρῶτα ἀμυδρὰ κίματα τοῦ φωτός τῆς ἡμέ-
ρας. Ὑπερήφανος δὲ διὰ τὴν ἀνακάλυψίν του, θέλει νὰ
ἀναγγεῖλῃ αὐτήν. Ὅλίγας στιγμὰς κατόπιν ὅλοι οἱ πε-
τεινοὶ τῆς συνοικίας, μιμούμενοι τὸν συνάδελφόν των,
ἐξακοντίζουσι τὸ ἴδιον μήνυμα εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς πό-
λεως. Ταυτοχρόνως ἕκ τινος καπνοδόχου ἀνέρχεται ὀρη-
τικῶς πρὸς τὰ ὕψη λεπτὸς καπνὸς τοιζίζων, ὡσάν μεθυ-
σμένος, ἐκ τῆς πνοῆς τῆς πρωινῆς αὔρας.

2. Ἡ μακρὰ καὶ ἐρημικὴ ὁδός, ἡ ὁποία ἀντηχεῖ ἐκ
τῶν βημάτων τοῦ Ξενύκτη, αἰσθάνεται τώρα ὡσάν κά-
ποιον ῥιγὸς ζῶης. Ἐλαφρὰ καὶ διαφανῆς ὁμίχλη ἀποσύ-
ρεται ταχέως ἄνωθεν τῆς πόλεως, ὡσάν νὰ τρέχῃ νὰ κρυ-
φθῇ, διὰ νὰ μὴ τὴν προφθάσῃ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Ἰσως
εἶναι τὰ πρωινὰ ὄνειρα τόσων χιλιάδων κοιμωμένων, τὰ
ὁποῖα διαλύει μὲ τὴν ἀφύπνισιν ἢ πραγματικότητος καὶ τὰ
διασκορπίζει ὡς ὁμίχλην...

Ἡ σελήνη ἔχει κατέλθει ἀκόμη χαμηλότερον. Εἰς τὸν
ἀντικυρονὸν κῆπον ἀρχίζουσι νὰ σταλάξουσι οἱ πρῶτοι ὕγροι
ἀδάμαντες τῆς πρωινῆς δροῦσου.

Ὁ Ξενύκτης δὲν ἔχει φθάσει ἀκόμη εἰς τὴν οἰκίαν του.
Ὅσάν νὰ λυτεῖται δέ, διότι θ' ἀφήσῃ τὸ ὑπέροχον θέαμα,
τὸ ὁποῖον ἀπλώνεται περίξ αὐτοῦ, βραδύνει τὸ βῆμά του

καὶ σταματᾷ συχνά. Πολλάκις κλείει καὶ τοὺς ὀφθαλμούς του, ὡσάν νὰ θέλῃ νὰ διατηρήσῃ μέσα τὴν ὥραϊαν ἐκεῖνην ὄπτασίαν.

3. Αἴφνης ἐλαφρὰ πνοὴ ἀρχίζει νὰ διατρέχῃ τὴν ὁδὸν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου ἄκρου αὐτῆς. Εἶναι ἡ πρώτη ἰσχυρὰ πνοὴ τοῦ ἀνέμου, τρέχουσα ὡς ἀγγελιοφόρος, διὰ νὰ φέρῃ τὸ χαρούμενον μήνυμα ὅτι ἔρχεται τὸ φῶς.

Ὁ ξενύκτης συνέχεται ἐκ τῶν ρεμβασμῶν του καὶ ταχύνει τὸ βῆμα. Ὁ ἀστυφύλαξ τῆς γωνίας ἀποσπᾶται ἀπὸ τὸν τοῖχον καὶ τρέχει τὰ βλέφαρά του... Ἡ λεύκη τοῦ κήπου ὑποτρέμουσα κατ' ἀρχάς, σπρώχνει κατόπιν μὲ τὰ ἰσχυρότερα τώρα κινήματα τῶν κλάδων τῆς τὴν παρακειμένην ἰτέαν, ὡσάν νὰ θέλῃ νὰ τὴν ἐξυπνήσῃ. Ἀπὸ τὸν κήπον καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ πέριξ σημεῖα ἐν ἄσμα εὐθυμον καὶ πολυθόρουβον ἀναβαίνει πρὸς τὰ ὕψη. Εἶναι ἡ χοροφδία τῶν πτηνῶν, τὰ ὁποῖα χαιρετοῦν τὸν βασιλέα των, τὸν ἥλιον.

Βαρὺς μοχλὸς ἐξωθύρας σύρεται. Τροχοὶ κάρου ἀκούονται κυλιόμενοι βραδέως. Σφουρίκτρα ἐργοστασίου διασχίζει τὸν ἀέρα. Ὁ κώδων τοῦ γειτονικοῦ ναοῦ ἀρχίζει νὰ σημαίνει ρυθμικῶς. Δυνατὴ ὁμιλία ἀντηχεῖ ἀπὸ τοῦ ἀντιζουνοῦ παραθύρου. Ἡ ζωὴ τῆς πόλεως ἀρχίζει.

Ἐξημέρωσε !

Γ. Τσοκόπουλος
Διασκευὴ

2. Η ΑΥΓΟΥΛΑ ΧΑΡΑΖΕΙ

Ξυπνάτε ! ή αυγούλα χαράζει.
Ροδόφυλλα ντύνεται ή γή.
Μοσσιές κατεβάζει ή βουνίσια πνοή.
Δροσάτο άπ' τά φύλλα διαμάντι άργοστάζει
ζ' ή πέριδικα κοράχτης στα πλάγια λαλεί.

Τις σάκκες στον ώμο κι έμπρός !
Τής ζωής ό παλιμός
στα βουνά μās καλεί.
Έμπρός ! ή αυγούλα χαράζει
ζ' ή φύσι ξυπνά χαρωπή.

Βαδίζετε ! 'Ο ήλιος προβάλλει.
Φοροῦν τὰ χρυσάφια οί κορφές.
Μέ σχίνα, μέ σπάρατα φιλιῶνται οί μυρτιές.
Πανόραμ' άπλώνει του λόγγου ή άγκαλιά.
Κρουστάλλια κνλάει εκεί ή ρεματιά.

Τά πεῦκα θροῖζουν. Σιγή...
Μιά κρυφή μουσική
άπ' τά δάση αναβρεί.
Στις πλάσης τά όλόφωτα κάλλη
γαλάζιο γελοῦν οὔρανοί.

Θ. Θεοδορίδης

3. ΤΟ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΝ

1. Δύο άπατεώνες, φίλοι και σύντροφοι από χρόνον πολλών, περιεφέροντο από πόλεως εις πόλιν, προσπαθόντες να ζήσουν με διαφόρους μικροπονήρους άπάτας. Κάποτε τὸ κατώρθωσαν τὰς περισσότερας ὁμως ἡμέρας τῆς εβδομάδος ἐξομιῶντο νησιτικοί. Ἐν τούτοις ἀπέφευγον τὴν ἐντιμιον ἐργασίαν.

Περιφερόμενοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἔφθασαν κάποτε καὶ εἰς τὴν Λάρισσαν τὴν παραμονὴν τῆς μεγάλης ἐτησίας ἐμποροπανηγύρεως αὐτῆς. Εἶχον πληροφορηθῆ ὅτι κατὰ τὴν ἐμποροπανηγύριν αὐτὴν συναθροίζονται πλῆθος ἀνθρώπων καὶ πρὸ πάντων χωρικοί.

« Ἐδῶ ἠμπορεῖ νὰ « ἐ ρ γ α σ θ ο ὦ μ ε κ α λ ᾶ » εἶπεν εἰς τὸν σύντροφόν του ὁ εἷς ἐκ τῶν δύο ἀπατεώνων. Κόσμος πολὺς θὰ μαζευθῆ καὶ μέσα εἰς τὸ μεγάλο πλῆθος θὰ βρεθῆ, πιστεύω, πελατεία καὶ δι' ἡμᾶς ἀρκετή. Φθάνει νὰ προσέξωμεν ὀλίγον καὶ νὰ κάμωμεν μετέχνη τὴ δουλειά μας ».

— « Καὶ τί λέγεις νὰ κάμωμεν ἐδῶ, σύντροφε ; »

— « Ἐγὼ λέγω νὰ κάμωμε τὸ γιατρό, ποὺ γιατρεύει κάθε ἀσθένεια, μετὸ ἴδιο φάρμακο— με ἓνα χάπι, π. χ.— ».

— « Ἐμβῆκα εἰς τὸ νόημα· δὲν θέλω ἄλλας ἐξηγήσεις. Ἐίναι ὁμως ἀνάγκη τὰ χάπια μας νὰ μὴ διακρίνονται ἀπὸ τὰ ἀληθινά ».

— « Μὴ φοβεῖσαι δι' αὐτό, καὶ θὰ ἰδῆς ».

2. Ὁ ἀνωτέρω διάλογος ἐγένετο μέσα εἰς ἓν τῶν δωματίων τοῦ ἐλεεινοτέρου τῶν λαρισσαϊκῶν « χανίων », εἰς τὸ ὁποῖον εἶχον καταλύσει ἐκείνην τὴν ἡμέραν οἱ δύο οὗτοι ἐπιχειρηματίαι.

Μόλις ἐτελείωσε τὴν ἀνακοίνωσίν του ὁ πρωτοσκεφθεὶς τὴν νέαν ἐπιχειρῆσιν ἐκ τῶν δύο ἀπατεώνων,

ἐξέρχεται εἰς τὴν ἀγοράν· ἀγοράζει ἡμίσειαν ὄζαν ἄρτου ἐκ τινος ἀροπολείου, καὶ ὀλίγην ψιλοκοπανισμένην κανέλλαν ἐκ τινος φαρμακείου· ἐπιστρέφει ἔπειτα εἰς τὸ δωματίον τοῦ γανίου καὶ μετὰ τοῦ συντρόφου του ἀρχίζου τὸ προαποφασισθὲν ἔργον των.

Ἄφου ἀπεχώρισαν τὴν ψίχαν τοῦ ἄρτου, λαμβάνοντες μικρότατα τεμάχια αὐτῆς καὶ συμπιέζοντες καὶ στοργυλεύοντες ἕκαστον τούτων, κατεσκευάσαν ἀναριθμητὰ βωλάρια. Ταῦτα ὕστερον ἔθεσαν ἐντὸς τῆς ψιλοκοπανισμένης κανέλλας, διὰ νὰ ἐπιπασθοῦν δι' αὐτῆς. Κατόπιν ἔκοψαν φύλλα χρωματιστοῦ γάρτου εἰς μικρὰ τεμάχια· ἄφου δὲ ἔθετον ἐφ' ἑκάστου τούτων ἀνά 20 τοιαῦτα βωλάρια, ἐπιπεπασμένα μὲ κόνιν κανέλλας, ἐδίπλωναν αὐτὰ εἰς πακετάκια, ὅπως οἱ φαρμακοποιοὶ τὰ «σ κ ο ν ἄ ζ ι α τ ω ν».

3. Μέχρι τῆς ἐσπέρας ὅλη ἡ ἐργασία των ἦτο ἔτοιμος. Οἱ δύο σύντροφοι τότε διένειμαν ἀδελφικῶς τὸ ἐμπόρευμα, καθὼς καὶ τὴν ἐπιχειρήσιν. Μόλις δὲ ἐνύκτωσεν, ἤρχισαν.

Συνεννοημένοι ἐκ τῶν προτέρων τίς ἐκ τῶν δύο θὰ προσεποιεῖτο τὸν ἱατρὸν καὶ τίς τὸν ἀσθενῆ, ἤρχισαν νὰ περιφέρωνται εἰς τὰ οὐξοπωλεῖα καὶ τὰ οἰνομαγειρεῖα τῆς πόλεως, ἅτινα ἐκείνην τὴν ἐσπέραν ἦσαν πλήρη νεοφερμένων πελατῶν.

Κατ' ἀρχὰς εἰσήρχετο ὁ εἷς ἐκ τῶν δύο ἀπατεῶνων. Μόλις δὲ ἐκάθιζε καὶ ἐξήτει κανὲν ποτὸν ἢ μεζὲν μὲ κρασί, ἤρχιζε μετ' ὀλίγον νὰ προσποιεῖται ὅτι τὸν κατέλαβεν ἰσχυρὸς ὀδοντόπονος ἢ στομαχόπονος, κάποτε δὲ καὶ ὀμματόπονος ἢ ὠτόπονος! Διὰ νὰ κάμῃ δὲ γνωστὸν εἰς ὄλους τοὺς ἄλλους θαμῶνας τοῦ καταστήματος τὸν πόνον του αὐτόν, ἤρχιζε, θέτων τὴν χεῖρά του ἄλλοτε ἐπὶ τῆς παρεῖᾶς, ἄλλοτε ἐπὶ τοῦ ὠτός, τοῦ ὀφθαλμοῦ, τοῦ στομάχου κτλ. νὰ βογγᾷ καὶ ἐνίοτε καὶ νὰ.... δακρῶξῃ!

Οἱ ἄλλοι θαμῶνες, βλέποντες καὶ ἀκούοντες πάντα ταῦτα, τὸν ἐλυποῦντο· πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν τὸν προέτρεπον νὰ μεταβῇ εἰς τὸ φαρμακεῖον.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην παρουσιάζετο ὡς πελάτης δῆθεν καὶ ὁ σύντροφός του καὶ ἐξίτηι κάτι νὰ πῆ ἢ νὰ φάγη. Προτοῦ ὅμως ὁ οὐζοπώλης ἢ ὁ μάγειρος κοιμῆσιν εἰς αὐτὸν τὸ ζητηθέν, προσεποιεῖτο οὗτος ὅτι ἔβλεπεν ἐξαφνικὰ τὸν

Θὰ γίνης ἀμέσως καλὰ μὲ ἓνα χάπι μου.

πονεμένον καὶ τὸν ἥρωτα τί ἔχει. Ἐκεῖνος ἔλεγε τὸ πάθημά του :

« Ἄ ! δὲν εἶναι τίποτε. Θὰ γίνης ἀμέσως καλὰ μὲ ἓνα χάπι μου » ἔλεγεν εἰς αὐτόν. « Εἶναι ἀλάθευτον διὰ τοιούτους πόνους. Χρησιμεύει διὰ κάθε πόνον : τοῦ δοντιοῦ, τοῦ αὐτιοῦ, τοῦ ματιοῦ, τῆς κοιλιᾶς. Ἀκόμη καὶ διὰ τοὺς

ρηματισμούς και διὰ τοὺς πυρετούς. Ἐνα δεκάριζο τὰ 20 γαπέκια. Λοζίμασε ἓνα καὶ θὰ ἰδῆς. Ἄν σοῦ περάσῃ ὁ πόνος, ἀγοοάζεις, ἐὰν θέλῃς ὀλόκληρο τὸ πακετάκι. Ἡμπορεῖ μὲ αὐτὸ νὰ θεραπεύσῃς καὶ ἄλλους 19 τέτοιους πόνους». Λέγων δὲ ταῦτα, ἐξέβαλλεν ἐκ τοῦ θυλακίου του ἓνα πακετάκι, τὸ ἦνοιγε καὶ προσέφερεν ἓνα χάπι ἐξ αὐτοῦ εἰς τὸν πάσχοντα.

Ἐκεῖνος τὸ ἐλάμβανε, τὸ κατέπινε καὶ περιέμενε. Λέν παρήρχοντο δὲ 1—2 λεπτὰ καὶ αἰέσωσ' ἐφώνάζε περιγυροῦς : « Εὐνέ σου, κρῖνε ἰατοῦ! Ν' ἀνάσσουν τὰ χέρια σου! Ὁ πόνος μου ἔπαυσεν ὀλότελα. Τὸ φάρμακόν σου εἶναι θαυματουργόν. Ἀξίζει ὅσον νὰ εἰπῆς»· εὐθύς δὲ ἔδιδεν εἰς τὸν ἀπατεῶνα ἓν δεκάδοσχημον καὶ ἐλάμβανε τὸ πακετάκι μὲ τὰ γάπια, εὐχαιριστῶν συγγυόπως αὐτόν.

Βλέποντες τοῦτο πολλοὶ ἐκ τῶν θαμιόνων, ἔβαινον τὸ ἴδιον. Τινὲς μάλιστα, ἀγοοάζοντες τὸ πακετάκι ἔλεγον : « Διὰ καλὸν καὶ διὰ κακὸν ἄς εὐρίσκηται εἰς τὸ σπίτι μου ἓνα τόσον θαυματουργὸν φάρμακον. Ἀγύρευτον ἄς εἶναι!»

Κατ' αὐτὸν τὸν τοῦπον τότε ὁ εἷς, τότε ὁ ἄλλος ἐκ τῶν δύο τούτων ἀπατεῶνων, ἐνεθυλάκωνε κάθε φοράν ἄρκετὰ δεκάδραχμα, κατόπιν ἐκάστης τοιαύτης ἐπισκέψεως. Μέχρις οὗτου δὲ φθάσῃ τὸ μεσονύκτιον καὶ ἐπισκεφθοῦν οὗτοι ἐκείνην τὴν ἐσπέραν ὅλα τὰ οὐζοπολεῖα, τὰ κατηλιῖα καὶ τὰ οἰνομαγειρεῖα τῆς Λαοῖσης, συνέλεξαν περισσότερα τῶν 200 δεκαδραχμῶν.

4. Ταῦτα ὅμως ἦσαν μηδαμινὰ πρὸς τῶν κερδῶν τῶν ἐπομένων τριῶν ἡμερῶν. Ὅταν ἤρχισεν ἡ ἐμποροπανηγυρὸς καὶ συνθηροῖσθησαν γιλιάδες πανηγυριωτῶν, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας κατὰ σειρὰν οἱ δύο ἀπατεῶνες ἔβαιναν χουσαῖς ἐργασίας. Οὐδέποτε ἄλλοτε καὶ κατὰ τὴν μεγαλυτέραν ἀκόμη πείναν, δὲν ἐπωλήθη τόσον ἀκριβὰ ἡμίσεια ὀκτὰ ἄρτου. Καὶ ποτὲ ὅμως δὲν ἐπέστρεψαν πανηγυριῶται εἰς τὰς οἰκίας των περισσότερον ἐνθουσιασμένοι ἐκ τῶν ὀφωνίων

των, ὅσον οἱ τῆς ἐμποροπανηγύρεως ἐξείνης. Πλείστοι
τούτων ἔφερον εἰς τὴν οἰκίαν των μετὰ τῶν ἄλλων ὀψω-
νίων καὶ ἐν θαυματουργὸν φάρμακον διὰ πᾶν εἶδος πόνου.
Καὶ εἶχον δώσει δι' αὐτὸ μόνον ἐν δεκάδραχμον !....

Δημοσθ. Ἀνδρεάδης

4. Τ Ο Τ Α Ψ Ι

1. Ἐνα ὀλοστρόγγυλο ταψὶ
καινούργιο καὶ γυαλιστερό,
μὲ γνῶσι, ὡς φαίνεται, λευψή,
λέει στὸ φεγγάρι τὸ ἀργυρό :

« Ἀπὸ τοὺς δύο μας εἶμαι ἐγώ,
σὰν τὸν καθρέφτη ἀστραφτερό
καὶ οὔτε τ' ἀστέρια κνηγῶ
καὶ μήτε.... τρώγομαι, θασσοῶ ».

2. Μὰ σὰ χαράζῃ ἢ Μαριγῶ
μὲ παξιμάδια τὸ γεμίζει,
στὸ φούρνο τὸ πετᾷ, καὶ ἐγὼ
γελῶ, πὸν τῶειδα νὰ.... μαυρίζῃ.

Ἰ. Γιαννοῦζος

5. ΠΕΤΡΑ ΚΑΙ ΔΙΑΒΑΤΗΣ

1. Καταμεσὶς τοῦ δρόμου μιὰ πέτρα εἶναι ριγμένη.
Ἄπρόσεχτος διαβάτης περνάει ἀπὸ σιμά,
σκοντάφτει, πέφτει χάμω, σηκώνεται, διαβαίνει,
καὶ μὲ χαμένα λόγια τὴν πέτρα βλαστημᾷ.

Δ. Ἀνδρεάδου Ἀναγνωστικὸν ΣΤ' Δημ. Ἔκδ. Α'.

Καὶ δεύτερος καὶ τρίτος καὶ τέταρτος διαβάτης
τὴν ὥρα, πού τὰ σκότη τὰ βραδιν' ἀρχινοῦν,
ἀστόχαστοι καὶ ἐκεῖνοι διαβαίνουνε κοντά της
καὶ ὅλοι σκοντάφτουν καὶ ὅλοι τὴ βρίζουν καὶ περνοῦν.

2. Κι ἡ πέτρ' ἀπολογιῆθη καὶ εἶπε στὸν τελευταῖο :
« Κι ἂν σκόνταψαν οἱ ἄλλοι καὶ ἂν σκόνταψες καὶ ἐσύ,
κακόβουλε διαβάτη, τί φταίω ἐγώ : τί φταίω
καὶ ὅλοι μὲ βλαστημιᾶτε μὲ λίκρα περισσά :

Ἄν ἀπὸ σᾶς ὁ προῶτος μ' ἔβγαξε ἀπ' τὴ μέση
καὶ μ' ἀκουμποῦσε πέρα στοῦ δρόμου τὴ γωνιά,
κανεῖς ἀπὸ τοὺς ἄλλους, κανεῖς δὲ θᾶχε πέσει,
μήτε θὰ μ' εἶχε βροῖσει μὲ τόση ἀπονιά ».

Ἰ. Πολέμη;

6. « ΣΥΝΗΘΙΣΜΕΝΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ »

1. « Κοιθάρωσε καὶ ὕστερα πότισε τὸ Ντορή, Πασχά-
λη. Ἔχω νὰ πάρω πολὺ δρόμο σήμερα· καὶ ὁ Ντορὴς πρέ-
πει νὰ ἔχη δυνάμεις ». Λυτὰ φωνάζει εἰς τὸν « παρ-
γιόν » του προῖ προῖ ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τῆς οἰκίας του
ὁ γερο-Μπόσκοζ καθ' ἣν ὥραν ἐκεῖνος κάτω εἰς τὴν αὐ-
λὴν καταγίνεται νὰ ξυστοῖσῃ τὸν ἵππον τοῦ κυρίου του.

Ὁ Πασχάλης εὐθύς μετὰ τὸ ξυστοῖσμα ἐκτελεῖ τὴν
διαταγὴν τοῦ κυρίου του. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὁ γέ-
ρον περιφέρεται εἰς τὸν μακρὸν διάδρομον τοῦ ἄνω ὀρό-
φου τῆς οἰκίας του, ἐστενοχωρημένος πολὺ. Περιφερό-
μενος δέ, μονολογεῖ συγχρόνως :

« Λυτὸ δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ χωνεύσω. Ἔγινα ἐβδομηντα
ἐτῶν καὶ διὰ ἰδικὴν μου ὑπόθεσιν δὲν ἐπάτησα τὸ πόδι
εἰς τὸ δικαστήριον. Ἄν κάποτε ἔτυχε νὰ μ' ἀδικήσῃ κα-

Κριθάρωσε κ' ὕστερα πτότισε τὸ Ντορῆ.

νεῖς, ἐπροτίμησα νὰ ζημιωθῶ, παρὰ νὰ τὸν καταγγείλω εἰς τὸ δικαστήριον. Καὶ τώρα! — Θεέ μου, συγώρησέ με! — εἶναι τρεῖς φορές μὲ τὴ σημερινή, πού τρέχω εἰς τὸ δικαστήριον διὰ μαρτυρίαν. Καὶ σὲ τέτοιαν ἡλικίαν!... Καὶ νὰ μαρτυρήσω τί; Πῶς ὑβρίσθηκε ἢ πῶς ἐδάσθηκε ὁ φίλος μου Σερρέτης μὲ τὸν κουμπάρο μου Παλούμπα! Ἐξ αἰτίας ἀπ' αὐτοὺς ἐχωρίσθηκε τὸ χωριὸ σὲ δύο κόμματα καὶ ἔχασε τὴν ἡσυχία του. Κάθε ἡμέρα φιλονεικίες, θρῖσιές, ξυλοδαμοί! Καὶ ὕστερα τρεχάματα εἰς τὰ δικαστήρια! "Ἄν ἐρωτήσης καὶ τοὺς χωριανούς, διατὶ ὁ-

λοένα διζάζονται ; θὰ σ' ἀπαντήσουν : « Ὁ Σερέτης καὶ ὁ Παλούμπας μᾶς παίρνουν στὸ λαμό των. Αὐτοὶ εἶναι ἡ αἰτία, ποὺ δὲν ἀπολείπουν οἱ Φτελιῶτες ἀπὸ τὰ δικαστήρια ».

2.—« Βέβαια, ἐνόσφ ἀρήνομεν τοὺς Σερέτηδες καὶ τοὺς Παλούμπηδες νὰ ἀναμιγνύονται αὐτοὶ μόνον εἰς ὅλην τὴν κοινότητά μας, δὲν εἶναι παράδοξον ὅτι ὑποφέρομεν ὅλο αὐτά. Δὲν πταίουν αὐτοὶ. Περισσότερον καὶ τοῦ Σερέτη καὶ τοῦ Παλούμπα πταίετε σεῖς καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι νοικοκυραῖοι χωριανοί. Μὲ τὴν ἀδιαφορίαν σας ἀφήσατε αὐτοὺς τοὺς δύο καὶ κάμινουν ἄνω κάτω τὸ χωριό. Αὐτὴ εἶναι ἡ καθαρὰ ἀλήθεια, πατέρα » ἀντέζωφεν ὁ νῆος του Ἀλέξης. Οὗτος, φοιτητὴς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ μελετῶν ἐκεῖνην τὴν ὥραν, εἶχεν ἀκούσει ὀλόκληρον τὸν ἀνωτέρω μονόλογον τοῦ πατρὸς του.

—« Καὶ τί θὰ ἔπρεπε νὰ κάμομεν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι χωριανοί, παιδί μου ; Ν' ἀφήσωμε τὰς ἐργασίας μας καὶ νὰ κοιτάξωμεν νὰ διορθώσωμεν τὸ χωριό ; Δὲν εἶναι σωστὰ πράγματα αὐτά, ποὺ λέγεις, παιδί μου » ἀντέλεξεν ὁ πατήρ του.

—« Δὲν γίνεται ἄλλως πως, πατέρα. Ἐὰν δὲν παραμερίσουν ὀλίγον τὰς ὑποθέσεις των, διὰ νὰ φροντίσουν διὰ τὴν κοινότητά μας ὅσοι πονοῦν δι' αὐτήν, ποῖος θὰ φροντίσῃ ; Οἱ Σερέτηδες καὶ οἱ Παλούμπηδες, οἱ ὁποῖοι ἔχουν συμφέρον νὰ κρατοῦν τὸ χωριό μας πάντα χωρισμένον εἰς δύο κόμματα, διὰ νὰ ἀποζοῦν ἐκ τῆς διαιρέσεως αὐτῆς τῶν χωρικῶν ; »

3. « Συμφέρον ! Δὲν βαρύνεσαι. Τὸ πείσμα μόνον καὶ ἡ κακία ὀδηγεῖ καὶ τοὺς δύο αὐτοὺς χωριανοὺς νὰ κοιματίζονται ἔτσι, παιδί μου ».

—« Τόσα ἤξεύρετε, τόσα λέγετε, πατέρα. Ἐὰν ἤξεύρατε ὅσα γνωρίζω ἐγὼ, θὰ εἶχате ἄλληλν ἰδέαν ».

—« Καὶ τί ἤξεύρεις, σὺ Ἀλέξη, ποὺ δὲν τὸ ἤξεύρω ἐγώ ; »

—« Γνωρίζω—καὶ εἶναι βεβαιωμένον αὐτὸ—ὅτι ὁ κύριος Σερέτης, ὁ ὁποῖος παρουσιάζεται ὡς μεγαλοκομματάρχης τοῦ χωριοῦ μας, διώρισε πρὸ ἑξ μηνῶν ὑπάλληλον τῆς Γενικῆς Διοικήσεως τὸν υἱὸν του μὲ 2 χιλ. δραχ. τὸν μῆνα. Οἱ βουλευταὶ μας, φαίνεται, εἶναι ὑποχρεωμένοι εἰς αὐτόν. Διότι, ὅταν κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν ἐπέρασαν ἀπὸ τὸ χωριὸ μας, μόνον ὁ Σερέτης μὲ τοὺς φίλους του τοὺς ὑπεδέχθησαν. Σεῖς καὶ οἱ περισσότεροι χωριανοὶ δὲν εὐκαιρήσατε νὰ τοὺς ἰδῆτε τότε. Ὅσον δὲ διὰ τὸν Παλούμπαν, ὅλοι οἱ χωριανοὶ γνωρίζουν ὅτι προτέρως κατώρθωσε νὰ συμπεριληφθῆ εἰς τὸν κατάλογον τῶν « πολεμοπαθῶν », ἔτσι δὲ νὰ ἀποζημιωθῆ ἀπὸ τὸ Κράτος, χωρὶς νὰ εἶναι πολεμοπαθῆς. Ἀλλὰ μήπως εἶναι αὐτὰ μόνον αἱ ὀφέλεια τῶν δύο τούτων χωριανῶν μας ἐκ τῶν κομματικῶν ἐπιχειρήσεων ; Εἶναι καὶ ἄλλαι πολλάι, τὰς ὁποίας δὲν γνωρίζετε, πατέρα, σεῖς ».

—« Πρῶτην φορὰν ἀκούω τέτοια πράγματα, παιδί μου ».

—« Πῶς νὰ τ' ἀκούσετε, καὶ πόθεν νὰ τὰ πληροφορηθῆτε, ἀφοῦ ὅλην τὴν ἡμέραν, κλεισμένοι εἰς τὸ σπίτι, ἐπιβλέπετε τοὺς ἐργάτας καὶ τὰς ἐργατίας τῶν καπνῶν, σπανίως δὲ περνᾶτε ἀπὸ τὸ καφενεῖον. Ἐὰν διήρχεσθε καὶ πρὸ πάντων ἐὰν ἐκάθησθε, θὰ ἐμανθάνετε ὅτι οἱ δύο αὐτοὶ κύριοι, οἱ μεγαλοκομματάρχαι μας, ἔχουν λάβει τὰ μεγαλύτερα δάνεια παρὰ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης, χωρὶς νὰ ἔγῃ ὁ καθεὶς τῶν οὔτε δέκα καλλιεργήσιμα στρέμματα. Θὰ ἐμανθάνετε, ἀλλὰ προτιμότερον νὰ μὴ τὰ μάθετε. Διότι θὰ θυμώσετε, χωρὶς ὁ θυμὸς σας νὰ διορθώσῃ τὴν κατάστασιν ».

4.—« Ὁ Ντορῆς εἶναι ἑτοιμὸς, ἀφεντικὸ » ἐφ'ὄναξεν

ὁ Πασγάλης ἐκ τῆς αὐλῆς, διακόψας τὴν ἀνωτέρω συζή-
τησιν πατρὸς καὶ υἱοῦ.

Μετ' ὀλίγον περὶ τοὺς εἴκοσι χωρικοὶ τῆς Φτελιᾶς, χω-
ρίου τῆς Ἄνατ. Μακεδονίας, ἵππεις καὶ πεζοί, διασχίζον-
τες τὴν μεγάλην ἀμαξιτὴν ὁδόν, διευθύνονται πρὸς τὴν
πόλιν, χωρισμένοι εἰς δύο ομάδας. Προηγεῖται ὁ Σερέ-
της μὲ τοὺς φίλους του καὶ ἀκολουθεῖ ὁ Παλούμπας μὲ
τοὺς ἰδικούς του. Ὁ γερο-Μπόσκος, μὴ ἀνήκων μῆτε εἰς
τὴν μίαν μῆτε εἰς τὴν ἄλλην κομματικὴν μερίδα, ἔρχεται
ἄπισθεν ὄλων.

Προχωρεῖ μόνος, διαρκῶς ὅμως νομίζει ὅτι ἀκούει νὰ
βοηθοῦν εἰς τὰ ὄψα του οἱ λόγοι τοῦ υἱοῦ του. « Περισσό-
τερον καὶ τοῦ Σερέτη καὶ τοῦ Παλούμπα πταίετε σεῖς καὶ
οἱ ἄλλοι νοικοκυραῖοι χωριανοί, πατέρα ». Ἐνθυμούμενος
τοὺς λόγους αὐτούς, τοὺς εὐρίσκει ὀρθοῦς· ὁμολογεῖ δὲ
ὅτι καὶ αὐτὸς ἠδιαφόρησεν ὄλως διόλου διὰ τὴν κοινότητα
τοῦ χωρίου. Διὰ τοῦτο βυθισμένος εἰς τὰς σκέψεις του αὐ-
τάς, δὲν βλέπει τὴν ἀμαξιτὴν ὁδόν, ἣτις ἐκτυλίσσεται ἔμ-
προσθὲν του ὡς ἓνα τεράστιον στακτερὸν φίδι. Οὔτε προσέ-
χει τὰ ἀγριοπερίστερα, πού πετοῦν ἀνωθεν τῆς κεφαλῆς
του. Οὔτε ἀκούει τοὺς λατόμους, οἵτινες ὀλίγον πέραν τῆς
ὁδοῦ καὶ ἐκ τῶν προπόδων τοῦ βουνοῦ, ἀντιλαμβάνομενοι
τοὺς Φτελιώτας νὰ διέρχονται πλησίον των, φωνάζουν :
« Ἐ, Φτελιῶτες ! πάλι δικαστήρια καὶ σήμερα ; »

Βυθισμένος ὁ γερο-Μπόσκος εἰς τὰς σκέψεις του, δὲν
ἀντιλαμβάνεται τίποτε ἐξ ὄλων τούτων. Τὸ μόνον, τὸ ὀ-
ποῖον βασανίζει αὐτὸν τὴν ὥραν ἐκεῖνην εἶναι, πῶς νὰ
δυνηθῆ τὸ χωρίον του νὰ ὀδηγηθῆ εἰς τὸν δρόμον τῆς ὀ-
μοιοίας. Μὲ τὸν πόθον δὲ τοῦτον, ριζωμένον εἰς τὴν ψυ-
χὴν του, φθάνει μετὰ τῶν ἄλλων χωριανῶν του εἰς τὴν
πόλιν.

5. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν οἱ Φτελιῶται, παρουσια-
σθέντες ἀπὸ προΐας εἰς τὸ δικαστήριον, ἠναγκάσθησαν

νά σταθοῦν ὄρας πολλάς ὄρθιοι μέχρις οὗτου ἔλθῃ ἡ σειρά των νά ἐξετασθοῦν. Ἐπειδή ὁμως αἱ πρὸ τῆς ἰδικῆς των ἄλλαι δίκαι ἦσαν πολλάί, ἡ ἰδική των ἀνεβλήθη διὰ τὴν ἐπαύριον.

Ἀλλὰ καὶ τὴν δευτέραν ἡμέραν ἐστάθησαν ἀτυχεῖς, διότι ἀπουσίαζον δύο σπουδαῖοι μάρτυρες. Διὰ τοῦτο ἡ ὑπόθεσις των ἀνεβλήθη νά δικασθῇ μετὰ 15 ἡμέρας. Ἐταῖ ἠναγκάσθησαν νά ἀναχωρήσουν ὅλοι διὰ τὴν Φτελιάν, πλὴν τοῦ Σερέτη καὶ τοῦ Παλούμπα, οἵτινες παρέμειναν εἰς τὴν πόλιν.

« Ἐπίτηδες ἔμειναν καὶ δὲν ἦλθαν μαζί μας, ἐπειδὴ μᾶς εἶδαν ὅλους θυμομένους » εἶπεν εἰς ἐκ τῆς συνοδείας. « Ἄν δὲν εἶναι αὐτό, ἐγὼ νά γάσω ὅ,τι θέλετε ».

Καὶ ἀληθινὰ ἦσαν ἐξωργισμένοι οἱ Φτελιῶται ἐκεῖνοι. Διότι, πλὴν τοῦ ὅτι κατεπονήθησαν καὶ ἐκ τοῦ μαζοῦ δρόμου καὶ ἐκ τῆς διήμερου ὀρθοστασίας εἰς τὸ δικαστήριον, ἐξώδευσαν καὶ ὅτι ὀλίγα :

« Τρία ἡμερομίσθια, πὺν ἔγασεν ὁ καιεῖς μας, καὶ τὸ ἑκατοστάριον, πὺν ἐξώδευσε εἰς τὸ ξενοδοχεῖο, εἶναι κάτι » λέγει εἰς ἐξ αὐτῶν.

— « Ἄλλ' ἐνώ, πὺν ἔκοψα στὴ μέση τὴ σπορά, διὰ νά ἔλθω ! » προσθέτει ἄλλος.

— « Κι ἐγὼ, πὺν ἄφησα ἄρρωστο τὸ παιδί μου ! » λέγει τρίτος.

Τότε ὁ γερο-Μπόσκος ἐνόμισεν ὅτι ἦτο κατάλληλος ἡ περίστασις νά ὁμιλήσῃ εἰς τοὺς χωριανούς διὰ τὴν κατάστασιν τῆς κοινότητός των. Καὶ ὁμίλησε. Καὶ ἀφοῦ παρέστησεν εἰς αὐτοὺς με ζωνρὰ χρώματα ὅλην τὴν εἰς βάρος τοῦ χωρίου των ἐκμετάλλευσιν τῶν δύο κομματαρχῶν, τοὺς ἔπεισεν, ὅπως εἶχε πείσει καὶ αὐτὸν ὁ υἱός του, ὅτι πρέπει εἰς τὸ ἔξῃς νά ἐνδιαφεροθῶν ὑπὲρ τῆς κοινότητός των. Οἱ εἴκοσι δὲ ἐκεῖνοι Φτελιῶται ἔδωκαν τὸν λόγον των καὶ ὑπεσχέθησαν ὅτι εἰς τὸ μέλλον « δὲν θ' ἀφήσουν τὸν

Σερέτην καὶ τὸν Παλούμπαν νὰ τοὺς σέβῃ ἀπὸ τὴν μύτη».

6. Πολὺν ταχέως ὁμοῦ ἐλησμόνησε τὴν ὑπόσχεσίν του ἕκαστος ἐκ τῶν Φτελιωτῶν ἐκεῖνον. Διότι, μόλις ἔφθασαν εἰς τὸ χωριὸν τὸν, ἀφωσιώθησαν πάλιν εἰς τὰς ἐργασίας των. Ἐλησμόνησαν τὰς ἡμεροαργίας, τὸν κόπον καὶ τὰ ἔξοδα, τὰ ὁποῖα εἶχον κάμει διὰ τὴν μετάβασίν των εἰς τὴν πόλιν.

Εἷς ἐξ αὐτῶν μάλιστα, ὅταν μίαν ἡμέραν ὁ Ἀλέξης Μπόσκος τὸν παρετήρησε διὰ τὰ μετὰ τοῦ Σερέτη γλυκομιλήματα του, στενοχωρηθεὶς, τοῦ ἀπήντησεν : « ὦχ, ἀδερφέ ! ἐγὼ μόνος μου θὰ διορθώσω τὸ χωριό ; »

Καὶ ὁ γερο-Μπόσκος ὁμοῦς, μόλις ἤρχισε τὸ « ἄ ρ μ ἄ θ ι α σ μ α » καὶ τὸ « ἦ λ ι α σ μ α » τοῦ καινοῦ του, προσπαθῶν νὰ διευθετήσῃ τὴν μεγάλην ἐσοδείαν τοῦ ἔτους ἐκεῖνου, ἐλησμόνησε καὶ αὐτὸς τὸ τί εἶχεν ὑποσχεθῆ. Γνωρίζομεν δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ ὅτι δὲν μετέβη νὰ ψηφίσῃ οὔτε κατὰ τὰς κοινοτικὰς οὔτε κατὰ τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς τοῦ ἔτους ἐκεῖνου.

Καὶ τὰς δύο φορὰς, κατὰ τὰς ὁποίας ὑπενθύμωσεν εἰς αὐτὸν τὸ καθῆκόν του τοῦτο ὁ υἱὸς του, ἔλαβε τὴν ἰδίαν ἀπάντησιν : « Ναί ! νὰ ψηφίσω ἐγὼ καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃ ὁ Σερέτης καὶ ὁ Παλούμπας ! »

— « Σ υ ν η θ ι σ μ ἔ ν α π ρ ᾶ γ μ α τ α ! » ἐψιθύρισε καὶ τὰς δύο φορὰς ὁ Ἀλέξης, κινῶν τὴν κεφαλὴν. Ἀφοῦ δὲ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἐβυθίσθη εἰς σκέψεις, τὸν ἤκουσεν ὁ πατήρ του νὰ μονολογῇ αὐτὰ : « Ἄς τελειώσω πρῶτα τὰς σπουδὰς μου... »

Ὀλύμπιος. Μεταφορὰ—διασκευή

8. ΝΥΚΤΕΡΙΑΔΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ

- Παιδ. « Δὲ μοῦ λέξ, νὰ σὲ χορῶ,
ποῦ ἔβουσκες τόσον καιρό ; »
- Νυκτ. « Ξύπνιες δὲν καθόμαστε,
σὲ σπηλιὰ κοιμόμαστε ».
- Παιδ. « Σεῖς λοιπὸν θ' ἀγιάσετε,
ἂν δὲν ξεπαγιάσετε ».
- Νυκτ. « Μάθε, ἡ ἀγάπη μᾶς ξεσταίνει
κ' ἡ διζόνοια μᾶς πεθαίνει.
Μιὰ στὴν ἄλλη ἀγκαλιασμένες
μῆνες ζοῦμε κοιμισμένες.
Σὰν τὴ μάνα, μὲ συμτόνια
τρῶφει καὶ κοιμίζ' ἡ ὁμόνοια ».

Ἰ. Γιαννοῦκος.

9. Ο ΙΑΤΡΟΣ ΚΛΑΔΙΚΡΑΤΙΔΑΣ ΚΑΙ Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΤΟΥ

1. « Ἐ, πῶς σᾶς ἐφάνη, κύριοι, ἡ ἐπιγραφή τοῦ νέου συναδέλφου ; » ἠρώτησε μειδιῶν εἰς κύριος διοπτροφόρος, εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένος, δύο ἄλλους κυρίους, μόλις εἰσῆλθεν εἰς τὸ μοναδικὸν φαρμακεῖον τῆς μικρᾶς πόλεως καὶ ἐχαιρέτησε.

— « Ποία ἐπιγραφή καὶ ποίου νέου συναδέλφου ; » ἠρώτησαν ἐκπληκτοί, ἀντὶ νὰ ἀπαντήσουν, οἱ δύο κύριοι ὁμοῦ μετὰ τοῦ φαρμακοποιῦ.

— « Δὲν γνωρίζετε λοιπὸν ὅτι ἡ πατρίς μας ἀπέκτησεν ἀπὸ σήμερον καὶ τέταρτον ἰατρόν ; Καὶ δὲν γνωρίζετε ὅτι ὁ συνάδελφός μας αὐτὸς εἶναι ἐκ τῶν νεωτεριζόντων ἰατρῶν ; » ἠρώτησε πάλιν ὁ ἀρχίστας πρῶτος τὴν ὁμιλίαν.

Πῶς σ' ἔρχη, κύριε, ἡ ἐπιγραφή τοῦ νέου συναδελφου;

—« Ἐξηγήσον καλύτερον, γιατρέ! Ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ νέος συνάδελφος σας καὶ εἰς τί νεωτερίζει; » παρεκάλεσε τότε καὶ ὁ φαρμακοποιός.

—« Καθὼς βλέπω, εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς ἀναγνώσω ὁλόκληρον τὴν ἐπιγραφήν τῆς πινακίδος, τὴν ὁποίαν ἔχει ἀναρτήσει ἐπὶ τῆς ἐξωθύρας του. Τὴν ἀντέγραφα προὶ προὶ, ὅταν, διερχόμενος ἐκ τῆς οἰκίας του—ἐνοικίασε τὸ νέο σπίτι τοῦ κ. Ζαχαροπούλου—παρετήρησα τὴν μεγάλην πινακίδα του. Ἔτσι μόνον θὰ δυνηθῆτε νὰ ἐννοήσετε ὅλον τὸν νεωτερισμὸν, τὸν ὁποῖον φέρει εἰς τὴν πατρίδα μας ὁ νέος συνάδελφος ». Καὶ λέγων ταῦτα, ἐμειδίασεν εἰρωνικῶς ὁ ἰατρός ἐκεῖνος. Εὐθὺς δέ, ἔξαγαγὼν ἐκ τοῦ θυλακίου του, ἀνέγνωσε μεγαλοφώνως τὰ ἑξῆς :

« Κωνσταντῖνος Καλλικρατίδας,

» Ἴατρος παθολόγος καὶ ὑγειονολόγος.

» Ἀναλαμβάνει τὴν θεραπείαν πάσης παθολογικῆς ἀσθενείας. Προτιμᾷ νὰ παρακολουθῇ τὴν ὑγίαν τῶν πελατῶν του καὶ νὰ ἀμειβεται ἐτησίως ἢ μόνον τὰς ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας οἱ πελάται του εἶναι ὑγιεῖς, νὰ θεραπεύῃ δὲ δωρεὰν αὐτοὺς ἀσθενοῦντας ».

— « Χά, χά, χά! » ἐξεφώνησαν οἱ δύο ἄλλοι ἱατροὶ μετὰ τοῦ φαρμακοποιοῦ.

Ὁ εἰς μάλιστα ἐξ αὐτῶν προσέθηκε :

— « Πραγματικῶς νεωτεριστὴς συνάδελφος ». Ἐνῶ ὁ ἄλλος συνεπλήρωσε :

— « Μὲ τοιοῦτους νεωτερισμοὺς, εἰς τὴν πόλιν μας μάλιστα, θὰ χοιτάσῃ ψωμί ».

— « Ὑποθέτω ὅτι θὰ ἐφρόντισε νὰ φέρῃ μαζί του εὐρύχωρο « ποροφόλι » προσέθηκε καὶ ὁ φαρμακοποιὸς εἰρωνικῶς.

2. Τοιοιτοτρόπως ἐκρίναν καὶ τοιαῦτα προεφήτευσαν οἱ τέσσαρες ἐκεῖνοι ἐπιστήμονες περὶ τοῦ συναδέλφου των, ὁ ὁποῖος ἐτόλμησε νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐκεῖνην ἐπαρχιακὴν πόλιν, τὴν πατρίδα των, καὶ νὰ ζητῇ νὰ ἀμειβεται ὡς ἱατρός παρὰ τῶν πελατῶν του καθ' ἃς ἡμέρας οὗτοι ὑγιαίνουν.

Δὲν ἔπραξαν ὁμῶς τὸ ἴδιον καὶ οἱ συμπολίται των. Εἶτε διότι ὁ νέος ἱατρός ἦτο ξένος· εἶτε διότι ἤρχετο ἐκ τῆς πρωτευούσης· εἶτε καὶ ἔνεκα τῆς παραδόξου καὶ μακρᾶς ἐκείνης ἐπιγραφῆς του ἤρχισαν ἀπὸ τῆς πρώτης ἐβδομάδος νὰ ζητοῦν τὴν ἱατρικὴν συμβουλὴν του, μάλιστα εἰς τὰς βαρεῖας ἀσθενείας των. Ὄταν δὲ ἀντελήφθησαν ὅτι ἐπιτυχάνει πάντοτε εἰς τὰς διαγνώσεις καὶ τὰς θεραπείας του, ἤρχισαν νὰ τὸν ἐκτιμοῦν πολὺ. Ἐκτιμῶντες δὲ αὐτόν, νὰ τὸν προτιμοῦν ἀπὸ τοὺς συμπατριώτας των ἱατροὺς εἰς πᾶσαν ἀσθένειάν των.

Ἐννοήσας ὁ κ. Καλλικρατίδας ὅτι ἀπέκτησε τὴν ἐμπειροσύνην τῶν κατοίκων, ἤρχισεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ κάμνῃ πελάτας «κατ' ἀποκοπήν» φροντίζων διηλαθῆναι περὶ τῆς ὑγείας ὁλοκλήρου τῆς οἰκογενείας αὐτῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος, νὰ πληρώνεται ὠρισμένον ποσὸν εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ διὰ τὸν κόπον του.

3. Μόλις ἐγίνετο τοῦτο, ἤρχισεν ὁ παράδοξος οὗτος ἰατρός νὰ ἐπισκέπτεται καὶ νὰ παρακολουθῆ κατὰ σειράν ἐπὶ 1—2 ἑβδομάδας, κατόπιν δὲ κατ' ἀραιὰ διαστήματα, τὴν ζωὴν τῆς οἰκογενείας τοῦ πελάτου του. Νὰ ἐξετάζῃ δηλ. λεπτομερῶς κατὰ πόσον ἡ κατοικία, ἡ καθαριότης, ἡ διατροφή, ἡ ἐνδυμασία, ὁ ὕπνος, ἡ ἐργασία καὶ αἱ διασκεδάσεις ἀκόμη ἐκάστου μέλους τῆς οἰκογενείας ταύτης εἶναι ὑγιεινά. Νὰ καθοδηγῆ δὲ αὐτοὺς πῶς νὰ καθιστοῦν ὑγιεινὸν τὸν τρόπον τῆς ζωῆς των καὶ νὰ προλαμβάνουν τοιουτοτρόπως τὰς ἀσθενείας των.

Ἐκάνονίξε δὲ τὰς ὁδηγίας του ταύτας ὄχι μόνον σύμφωνα πρὸς τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν ἐκάστου πελάτου του, ἀλλὰ καὶ ὥστε νὰ ἀρχίξῃ ἐκ τῆς σπουδαιότερας καὶ ἔπειτα νὰ προχωρῇ εἰς τὰς λοιπὰς.

Τὸ περίεργον δὲ εἶναι ὅτι ὡς σπουδαιότερον μέσον πρὸς προαύλαξιν καὶ διατήρησιν τῆς ὑγείας τῶν πελατῶν του ἐθεώρει πάντοτε ὁ ἰατρός Καλλικρατίδας τὴν ὑγιεινὴν κατοικίαν. Διότι πάντοτε ἤρχισεν ἀπὸ τὴν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος τούτου. Πολὺν δὲ εὐχαιστέϊτο, ὡσάκις εὑρίσκει τὴν οἰκίαν τοῦ πελάτου του νὰ εἶναι εὐρύχωρος καὶ ὑψηλοτέσσα τοῦ ἐδάφους κατὰ ἓν μέτρον τοιλάχιστον, νὰ ἔχῃ παγεῖς τοὺς ἐξωτερικοὺς τοίχους, τὴν αὐλὴν μεγάλην καὶ τοὺς κοιτῶνάς της πρὸς μεσημβρίαν ἐστραμμένους καὶ μὲ ὀρθάνοικτα ὅλην τὴν ἡμέραν τὰ παράθυρα αὐτῶν.

Εἶπε, φαίνεται, τοὺς λόγους του νὰ ζητῆ ὅλα αὐτὰ τὰ προσόντα διὰ τὰς οἰκίας τῶν πελατῶν, νὰ ἐπιμένῃ δὲ πολὺ ὅπως διορθῶνουν οὗτοι πᾶσαν ὑγιεινὴν ἔλλειψιν τῆς κα-

τοιζίας των. Διότι συχνά ήκούετο νά έξηγη ή εις αυτούς πόσην σπουδαιότητα διά τήν υγείαν των κατοίκων εις τινα οικίαν έχουν οί παχεις πέτρινοι έξωτερικοί τοίχοι αυτής, ή ευρυχωρία των δοματίων και τής αύλης, καθώς και οί πρός μεσημβρίαν έστραμμένοι και όλην τήν ήμέραν διαρκώς άνοιχτά τά παράθυρά των έχοντες κοιτώνες ταύτης.

Μετά των άπαραιτήτων τούτων προσόντων μιᾶς υγιεινής κατοικίας ο ίατρος Καλλικρατίδας άπήτει παρά των πελατών του, όπως διατηροῦν τήν οικίαν των πάντοτε καθαρωτάτην, μη αφήνουν εις κανέν μέρος αυτής στάσιμα ύδατα μήτε άνοιχτούς βόθρους· νά φροντίζουν δέ εξ άλλου, όπως μη σκονίζονται τά δομάτιά των και όταν καθαρίζονται, νά σαρόνουνται με βρεγμένον σάφωθρον.

4. Όταν έβλεπεν ότι έπραγματοποιούντο πᾶσαι αί συστάσεις του διά τὸ ζήτημα τής υγιεινής κατοικίας των πελατών του, ήρχισε κατόπιν και τήν εξέτασιν τοῦ ζητήματος τής σωματικῆς καθαριότητος και τής καθαριότητος των ένδυμάτων αυτών.

Σχετικῶς πρός τὸ ζήτημα τοῦτο ο ν. Καλλικρατίδας άπήτει παρά των πελατών του, όπως έχουν πάντοτε καθαρό όχι μόνον τά έξωτερικά ένδύματα, τὸ πρόσωπον και τὰς χεϊρας, αλλά και τά έσωρόουχα και όλον τὸ σώμα των. Όχι δέ μόνον οί μεγάλοι, αλλά και οί μικροί. Διά τά πολλή μικρά μάλιστα μέλη τής οικογενείας εκάστου των πελατών του αί απαιτήσεις τοῦ ίατροῦ τούτου εις τὸ ζήτημα τής καθαριότητος ήσαν μεγαλύτεραι και έπιμονώτεραι.

Έδικαιολόγει δέ ὡς εξής τήν γνώμην του αυτήν :

Όταν περιορίζομεν τήν καθαριότητα μόνον εις τὸ πρόσωπον, τὰς χεϊρας και τά έξωτερικά ένδύματά μας, τὸ μόνον κέρδος, τὸ ὁποῖον έχομεν εκ τής καθαριότητος ταύτης, είναι ὅτι δέν μᾶς σιχαίνονται ὅσοι μᾶς βλέπουν ή κάθηνται πλησίον μας—πράγμα όχι πολὺ σπουδαῖον. Όταν ὁμως καθαρίζομεν όλον τὸ σώμα μας μίαν φοράν

τουλάχιστον τὴν ἑβδομάδα, τρίβοντες αὐτὸ μὲ μάλινον ὕφασμα, καλῶς σαπουνισμένον· ὅταν δὲ κατοπιν τοῦ γενικοῦ τούτου καθαρίσματος ἀλλάσσομεν ὅλα τὰ ἐσώρουχά μας μὲ ἄλλα καθαρὰ, τότε κάμνομεν κάτι τι σπουδαιότερον. Καὶ τότε ἐξίγει τὴν σπουδαιότητα τοῦ γενικοῦ λουτροῦ καὶ τῶν καθαρῶν ἐσφορούχων.

5. Μετὰ τὸ ἀνωτέρω, μεγάλην σημασίαν ἐπίσης ἀπέδιδεν ὁ ἱατρός οὗτος καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς καλῆς διατροφῆς τῶν πελάτων του· τοῦ τί δηλ. πρέπει νὰ τρώγουν, πῶς καὶ πότε νὰ τρώγουν, διὰ νὰ διατηροῦν καὶ νὰ καλύτεροῦν τὴν ὑγίαν των : « Ὅσονδήποτε ὑγιεινὴ καὶ ἂν εἶναι ἡ κατοικία μας » ἔλεγε πολλάκις οὗτος. Ὅσονδήποτε καθαρὸν καὶ ἂν διατηρῶμεν τὸ σῶμά μας καὶ μὲ ὅσονδήποτε καθαρὰ ἐνδύματα καὶ ἂν ἐνδύομεν αὐτά, δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ ἐργασθῆ ὅσον καὶ ὅπως πρέπει, ἐὰν δὲν φροντίσομεν νὰ τὸ τρέφομεν καθημερινῶς ὅπως πρέπει, δηλ. ὑγιεινῶς ».

Ὅταν δὲ οἱ πελάται του ἐξήτουν ἐξηγήσεις, πῶς ἐννοεῖ τὴν ὑγιεινὴν διατροφήν, ἐκείνος ἀπάντα : « Νὰ τρώγῃ τακτικῶς τὰς ὁρισμέναις ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ νὰ μὴ παραφορτώη τὸν στόμαχον ». Ἐξίγει δὲ λεπτομερῶς τὰ αἴτια μιᾶς ἐκάστης τῶν ἀπαιτήσεων τούτων τῆς ὑγιεινῆς διατροφῆς.

6. Ὅσον δὲ διὰ τὴν ἐνδυμασίαν, ὁ κ. Καλλικρατίδας εὐχαριστεῖτο πολὺ, ὁσάκις ἔβλεπε τὸ καλοκαίρι τὰ παιδιά νὰ εἶναι ἐνδεδυμένα ἐλαφρὰ καὶ ἀσκεπῆ, νὰ ἔχουν δὲ γυμνοὺς τοὺς πόδας των. Ἀντιθέτως δὲ δυσηρεστεῖτο, ὅταν, διερχόμενος τὸν χειμῶνα ἔξωθεν τῶν προαυλίων τῶν σχολείων, ἔβλεπε τοὺς μαθητὰς τυλιγμένους μὲ χονδρὰ ἢ γούνινα ἐπανωφόρια, μὲ σάλια καὶ μὲ μανδηλές ἢ νὰ φοροῦν χειροζότια : « Ὅλα αὐτὰ τὰ καλύμματα τοῦ σώματος, ἀντὶ νὰ ὠφελοῦν, βλάπτουν τὴν ὑγίαν τῶν μικρῶν

παιδίων » ἔλεγε. Καὶ ἐξήγει τὴν αἰτίαν τῆς βλάβης ταύτης.

Ἐπίσης ἀπαραίτητον διὰ τὴν υἰγιάν τῶν πελατῶν του ἐθεώρει τὸν ἰσωρον ὕπνον διὰ τὰ παιδιά, τὸν δωρον διὰ τοὺς ἐφήβους καὶ τὸν ἴσωρον διὰ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας. πάντοτε δὲ μὲ ἀνοιχτὸν ὀλόκληρον τὸ παράθυρον κατὰ τὸ θέρος, τὸν φεγγίτην δὲ κατὰ τὰς ἄλλας ἐποχὰς τοῦ ἔτους.

Διὰ τὴν ἐργασίαν συνίστα νὰ εἶναι πάντοτε ἀνάλογος πρὸς τὰς δυνάμεις ἐκάστου καὶ νὰ γίνεται μὲ μικρὰ ἐν τῷ μεταξὺ διαλείμματα.

Ὅσον δὲ τέλος διὰ τὰς διασκεδάσεις, ὁ κ. Καλλικρατίδας ἔλεγεν ὅτι καὶ αὐταί, ὅπως καὶ ἡ καθημερινὴ μικρὰ καὶ ἡ κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐβδομάδος ἡμερησία ἀνάπαυσις, εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν υἰγιάν τῶν ἀνθρώπων. Διὰ νὰ ὀφελούην ὅμως αἱ διασκεδάσεις, ἀνάγκη νὰ εἶναι ἀραιαί, νὰ μὴ διαρκοῦν πολλὰς ὥρας καὶ νὰ μὴ τελειώνουν μὲ μέθας καὶ κραιπάλας.

7. Αὐταὶ ἦσαν αἱ σπουδαιότεραι υἰγιναὶ συστάσεις τοῦ ἱατροῦ Καλλικρατίδα, τὰς ὁποίας ὑπερχεοῦντο νὰ ἀκολουθοῦν οἱ κατ' ἀποκοπὴν πελάται του.

Ὅταν, συμμορφούμενοι οὗτοι πρὸς αὐτὰς ἐπὶ ἐν ὀλόκληρον ἔτος, ἔβλεπον ὅτι ἀπέφευγον πολλὰς ἐκ τῶν συνήθων δι' αὐτοὺς πρότερον ἀσθενειῶν, ὄχι μόνον ἀνενέων τὴν μετὰ τοῦ ἱατροῦ συμφωνίαν των, ἀλλὰ καὶ ἄλλους γνωρίμους αὐτῶν προέτρεπον νὰ κάμουν τὸ ἴδιον.

Τότε ὁ κ. Καλλικρατίδας, πιστεύων ὅτι οἱ παλαιοὶ οὗτοι πελάται του θὰ εἶχον ἐννοήσει καλῶς τὸ συμφέρον των, προέτεινεν εἰς αὐτοὺς ἄλλην συμφωνίαν : Νὰ τοῦ πληρώνουν δηλ. ἓνα πολὺ μικρὸν ποσὸν καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας θὰ ἦσαν υἰγεῖς, αὐτὸς δὲ νὰ ὑποχρεοῦται νὰ θεραπεύῃ τούτους δωρεὰν ὅλας τὰς ἀσθενείας των.

Εἶναι περιττὸν νὰ εἰπῶμεν, ὅτι πάντες οἱ πελάται του

αὐτοί, κατόπιν τῆς μεγάλης ἐμπιστοσύνης καὶ ὑπολήψεως, τὴν ὁποίαν εἶχον πρὸς τὸν ἰατρόν, ἐδέχθησαν προθύμως καὶ τὴν συμφωνίαν ταύτην. Τοιοῦτοτρόπος δὲ μετὰ τινα ἔτη ἔφθασεν ὁ ξένος ἐκεῖνος ἰατρὸς νὰ κατορθώσῃ ὅ,τι εἰσφρονεῦθησαν οἱ τρεῖς ἐντόπιοι συναδέλφοί του : Νὰ ἀμείβεται δηλ. παρὰ τῶν πελατῶν του τὰς ἡμέρας τῆς ὑγείας τῶν καὶ νὰ θεραπεύῃ αὐτοὺς δωρεὰν κατὰ τὸν χρόνον τῶν ἀσθενειῶν τῶν. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἕνεκα τῆς συμφωνίας ταύτης καὶ αὐτὸς δὲν ἐξημιόνητο καὶ οἱ πελάται του ἡμερον κατενθουσιασμένοι. Τὸ διατὶ εὔκολον εἶναι νὰ τὸ ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης, ἐὰν σκεφθῇ ὀλίγον.

8. Ἄλλ' ὅμως δὲν κατορθώσε τοῦτο μόνον ὁ ἰατρὸς Καλλικρατίδας εἰς τὴν μικρὰν ἐκείνην ἐπαρχιακὴν πόλιν, ὅπου εἶχεν ἐγκατασταθῆ.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀφῆρεσεν ὅλην τὴν πελατεῖαν τῶν ἐντοπίων συναδέλφων του. Χωρὶς δὲ νὰ θέλῃ, ἠνάγκασε τοὺς δύο μὲν ἐξ αὐτῶν νὰ ἐκπατρισθῶν, τὸν δὲ τρίτον νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἰδιζὴν του ἰατρικὴν τακτικὴν.

Δὲν παρήλθε δὲ οὔτε δεκαετία ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεώς του εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν, ὅποτε οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἐξ ἐκτιμήσεως καὶ εὐγνωμοσύνης διὰ τὰς τόσας καὶ τόσας ὑπὲρ τῆς ὑγείας τῶν προσπαθείας του, ἐξέλεξαν αὐτὸν δῆμαρχόν των.

Τότε καὶ οὗτος, ἀνταποδίδων τὴν μεγάλην τιμὴν, τὴν ὁποίαν τοῦ ἔχαμαν ἐκεῖνοι, ὑπεσχέθη ὅτι, ἐνῶ δὲν θὰ δεχθῆ εἰς τὸ μέλλον παρ' οὐδενὸς πελάτου του οὐδεμίαν ἀμοιβήν, θὰ φροντίξῃ ἐν τούτοις νυχθημερὸν περὶ τῆς ὑγείας ὅλων τῶν κατοίκων· θὰ προσπαθήσῃ δὲ νὰ ἐξυγιάνῃ διὰ διαφόρων ἐξυγιαντικῶν μέτρων τὴν ἐγκαταλελειμμένην πρὶν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ πόλιν των.

Ὅπως δὲ πάντοτε, οὕτω καὶ τώρα, ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσίν του ὁ ἰατροδῆμαρχος κ. Καλλικρατίδας.

Δημοσθ. Ἀνδρεάδης

10. Η ΑΝΟΙΞΙΣ

Μέσα στὰ ἐρείπια τοῦ Χειμῶνα
χορὸς φωνὲς καὶ βοήτῳ
μὰ κίτρινομέτωπη νυφούλα
χτίζει παλάτι πυργωτό.

Δουλεύουν χίλιοι δυὸ τεχνίτες
πρῶτοι στὴν τέχνη καὶ στὸ νοῦ :
Τὸ ἀγέρι, ὁ ἥλιος, τὸ φεγγάρι
καὶ ὅλα τ' ἀστέρια τ' οὐρανοῦ.

Φτιάνουν τὸ θόλο γαλαζένιο,
ὅλη τὴ γῆ χρυσῇ φωλιά
καὶ τῆς σφωδιάζουν γιὰ στολίδια
ἀνήθι καὶ δέντρα καὶ πουλιά.

Καὶ τὸ ψηλότερο θουνάκι
τὸ φτιάνουν γυάλινο θρόνι
καὶ ἐκεῖ βασίλισσα θροναίῃζουν
τὴν Ἄνοιξι τὴ γαλανή.

Ἴω. Πολέμης

11. « ΑΥΤΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΚΕΡΔΗ ΜΑΣ ! »

1. Προϊάν τινὰ θερρινὴν περιεπλέον με δενζινάκα-
τον τὰς μαγευτικὰς ἀκτῆς τοῦ Σαρωνικοῦ. Καθὼς ἀν-
τιζρούσαμεν μικρὸν ὀρμίσκον, εἰς ἐκ τῆς συντροφίας δει-
κνύον τὰ ἐντὸς αὐτοῦ 2—3 μικρὰ πλοιάρια ἠρώτησε :

« Τί κάμνουν ἐκεῖ ; »

— « Νομίζω ὅτι σύρουν δίχτυα ».

Δ. Ἀνδρέδου Ἀναγνωστικὸν ΣΤ' Δημ. Ἔκδ. Α'.

Νομίζω ὅτι σύρουν δίκτυα.

—«Πῶς ἤθελα νὰ ἰδῶ. Δὲν πηγαίνομεν; Ἐμπορεῖ νὰ ἐπιτύχομεν καὶ κανένα ψάρι».

Ἐπλησιάσαμεν. Ἦτο μία μεγάλη τράτα πολὺ περικυλισμένη. Τὸ βενζινοτρεχάντηρον (*), τὸ ὁποῖον τὴν ἐρομιούλκει, ἦτο ἀραγμένον ὀλίγον παρατέτα. Ὁ πλοίαρχος αὐτοῦ, ἀναγινώσκων ἐφημερίδα, ἀνέμενε ἀνυπόμονος νὰ παραλάβῃ τὰ μέλλοντα νὰ ἀλιευθοῦν—τὴν ψαριὰ—καὶ νὰ τὰ μετακομίσῃ εἰς τὸν Πειραιᾶ.

2. Εἴσοσι ναυτεργάται εὐστατεῖς καὶ χειροδύναμοι σύρουν τὴν τράταν. Ἡ ἐπιδερμὶς τῶν βορσιόνων, τοῦ στήθους καὶ τῶν κνημῶν τῶν, ἠλιοψημένη ὄλη, ὑαλιζεῖ ὡς μέταλλον. Ὁ βορσᾶς κολπώνει τὰ ὑποκάμισα καὶ ἀνεμίζει τὴν κόμην τῶν.

(*) Βενζινοτρεχάντηρον = μικρὸν ἰστικοφόρον τρεχαντήριον, τὸ ὁποῖον, πλὴν τῶν ἰστίων, κινεῖται καὶ διὰ μηχανῆς θερμανομένης διὰ βενζίνης.

Ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἀντιζοῦ, ἐπάνω εἰς παχὺ στρώμα φυκῶν 8-10 χωριστοὶ Μεσογειῶται καθήμενοι, ἀναμένουν τὰ φρέσκα ψάρια τῆς τράτας. Ὁ τρατάρης ὅμως εἶναι ἀνήσυχος. Ὁ σάκκος τῆς τράτας—τὸ μέρος δηλ. τῶν δικτύων, ὅπου κλείονται καὶ συλλαμβάνονται οἱ ἰχθυεῖς—πλησιάζει νὰ φανῇ. Τὸ τράβηγμα εὐρίσκεται εἰς τοὺς τελευταίους φελλοὺς καὶ ὅμως οἱ ἔργαται δὲν αἰσθάνονται μεγάλην ἀντίστασιν. Ἐνεκα τούτου, ὑποπευόμενοι ὅτι τὰ δίκτυα ἔρχονται γενά, σκυθρωπάζουσιν καὶ διακόπτουν πᾶσαν ὁμιλίαν.

« Τί ἀτυχία ! » ἀκούεται μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἡ φωνὴ τοῦ ἰδιοκτήτου τῆς τράτας. « Ὁ μπουζος ἐκόπηκε πέρα ὡς πέρα. Οὔτε μαριδίτσα δὲν θὰ ἔχωμε σήμερα » καὶ εὐθὺς ἔκρινε, διὰ νὰ ἐξετάσῃ καλύτερον τὴν ζημίαν.

Ὁ μπουζος εἶναι ἡ εἴσοδος τοῦ σάκκου τῆς τράτας καὶ τὸ σχοινίον μὲ τὰ πολύβδινα βαρεῖδια, τὸ ὁποῖον κρατεῖ τὴν μεγάλην σακκούλαν. Δὲν ἦτο ὅμως τοῦτο μόνον κοιμῆμενον. Εἶχε διανοιχθῆ καὶ αὐτὸ τὸ δίκτυον.

« Ἰσως κανένα μεγάλο ψάρι νὰ τὸ ἔκοψε, καπετάνιε » παρετήρησα ἐγώ.

—« Συμβαίνει καὶ αὐτὸ πολλὰς φορὰς. Τὸ κόψιμο αὐτὸ ὅμως εἶναι ἀπὸ βράχια κάτω. Ὅσων μαχαίρια κόβουν τὰ καταραμένα ».

Ἐπειτα στραφεὶς πρὸς τοὺς ἔργατας του λέγει προστακτικῶς :

« Ἐμπρός, τελειώνετε γρήγορα καὶ ἀρχίστε νὰ μπαλώσετε ! »

3. Μὲ ὑπομονὴν ἐκείνοι ἐκτελοῦν τὴν διαταγὴν του. Ὅρας πολλὰς εἶχον κοπιᾶσει νησιτικοὶ ἐκεῖ πέρα, ἕως ὅτου νὰ οἴσθουν τὰ δίκτυα καὶ ἔπειτα νὰ τὰ σύρουν. Δὲν εἶχον δὲ συλλάβει τίποτε. Καὶ τώρα ἔφραπε, νησιτικοί, πάλιν νὰ τὰ ἀπλώσουν εἰς τὸν ἥλιον καὶ νὰ τὰ ἐμβαλώσουν πλέκον-

τες μὲ τὰς σαΐτας των ὄλας τὰς ὀπὰς καὶ τὰς σχισμὰς αὐτῶν—ἀλλὰς τόσας καὶ περισσοτέρας ἀκόμη ὄρας.

Ἐὰν συνελάμβανον, θὰ ἤγαπτον πῦρ καὶ θὰ ἔβραζον ἐν τὸς χύτρας « μ ι ἄ κ α κ α β ι ἄ » (*) νὰ φάγουν. Τώρα ὅμως τί προσφάγιον ἠμποροῦν νὰ εὔρουν εἰς ἐκείνην τὴν ἐρημίαν ;

Ἐν τούτοις εἰς γέρον Μεσογειάτης τοὺς εὐσπλαγχνίσθη. Ἔτοξεν εἰς τὸ γειτονικὸν μποστάνι του, ἐγένισεν ἓνα καλάθι ξυλάγγουρα καὶ ἐπιστρέψας ἐμοίωσεν αὐτὰ εἰς τοὺς ἐργαζομένους ἀκόμη ναυτεργάτας.

« Αὐτὰ εἶναι τὰ κέοδη μας » μοι εἶπεν ὁ τρατάρης κατὰ τὸ ἀπόγευμα, βλέπον τὸν ἥλιον νὰ κλίνει πρὸς τὴν δύσιν του. « Εἴκοσιν ἄνθρωποι ἰδρώσαμε καὶ δὲν κατορθώσαμεν οὔτε τὸ φαγί μας νὰ θγάλωμεν σήμερα ! Νὰ ἤξευρες πόσας φροὰς ἐπιστρέφομεν εἰς τὸ λιμάνι ἔτσι νηστικοὶ καὶ θαλασσοδαρμένοι, χωρὶς οὔτε ἓνα ψαράκι ! »

Σπ. Μελάς

Μεταφορὰ—Λιασευή

12. ΤΟ ΚΟΥΠΙ ΚΑΙ ΤΟ ΤΙΜΟΝΙ

1. Ἦσανάξει ἡ θάλασσα· τὸ κουπὶ θυμῶνει·
στρέφεται περήφανο, λέγει στὸ τιμόνι :
« Σκλάβος ἀλευθέρωτος πάντα ἐγὼ δουλεύω·
σέρνω βάρη ἀσήρωτα καὶ τὰ κουβαλῶ·
μονιασμένα κύματα σκίζω καὶ παλεύω.
βγαίνω στὸ γιολό—

(*) Κ α κ α β ι ἄ = βρασμένα ψάρια παντός εἶδους ἐντός χύτρας

Καὶ ἐνῶ ἐγὼ μερόνυχτα στὴ δουλειὰ πεθαίνω,
ἐσὺ πάντ' ἀξένοιαστο καὶ ξεκουρασμένο
ἀκουμπᾶς στὴ πρύμη μου· καὶ δουλειά σου μόνη
νὰ γυρίζῃς ἥσυχο καὶ καμαρωτό.
Φύγε ! ξεφορτώσου με, ἄχρηστο τιμόνι !
εἶσαι περιττό ».

2. Τριζυγία πλάκωσε καὶ τὸ κῆμ' ἀφρίζει.
Τὸ κουπὶ ἀντροσιεύεται, τὸν ἀγῶν' ἀρχίζει.
Μανιωμέν' ἡ θάλασσα σὰ θεριὸ φουσκώνει
καὶ ἀψηφᾷ στὴ λύσσα τῆς χίλια δυὸ κουπιά.
Τὸ κουπὶ ραγίζεται... «Πρόφτασε, τιμόνι :
δὲν ἀντέχω πιά ».

Ἴω. Πολέμης

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ, ΤΑΞΙΚΗ, ΚΡΑΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

1. ΤΟ ΔΩΡΗΤΗΡΙΟΝ

1. « Σᾶς παρακαλῶ μίαν ὑπογραφήν, κυρία ».
Πλησίον τῆς τραπέζης τοῦ συμβολαιογράφου κἀθηνται
τρία πρόσωπα : εἷς γέρον χωρικός, ἡ σύζυγός του καὶ
εἷς εὐσταλῆς χωρικόπου. Ὅλίγον πέραν αὐτῶν ἕτεροι
δύο κύριοι. Ὁ συμβολαιογράφος ἀναγινώσκει τὸ συμβό-
λαιον. Πρόκειται περὶ δωρεᾶς τῆς γροῖας πρὸς τὸν χω-
ρικόπουδα μιᾶς οἰκίας, τὴν ὁποίαν ἡ ἰδιοκτήτρια εἶχεν ἐκ
κληρονομίας.

Ὁ συμβολαιογράφος ἀναγιγνώσκει.

« Δὲν μᾶς λέγετε, διὰ τὴν γινωσκόμεν καὶ ἡμεῖς, διὰ ποίαν αἰτίαν δωρίζει ἢ κερὰ τὸ σπίτι εἰς τὸ παιδί ; » ἐρωτᾷ τὸν συμβολαιογράφον ὁ εἷς ἐκ τῶν δύο μαρτύρων.

— « Καλύτερα νὰ σᾶς τὸ πῆ ἢ ἴδια » ἀπαντᾷ ὁ συμβολαιογράφος. « Πέςτέ τα, κερὰ Βαγγέλα, διὰ τὴν ξέρον καὶ ὁ μάρτυρας, πὺν θὰ ὑπογράψῃ ».

Ἐπλησίασε τὸ κᾶθισμά της ἐκεῖνη περισσότερο πρὸς τὴν τράπεζαν, ἔβηξεν ἑλαφρῶς, κατέπιε τὸν σιελόν της καὶ ἔπειτα ἤρχισε νὰ λέγῃ :

2. « Μὲ τὸ παιδί αὐτὸ δὲν εἴμεθα οὔτε συγγενεῖς οὔτε συμπέθεροι ».

— « ἔχει γονεῖς ; »

— « ἔχει καὶ πατέρα καὶ μητέρα ».

— « Σεῖς ἔχετε παιδιά ; »

— « ἔχομε δύο ἀγόρια· κορίτσια δὲν ἔχομε ».

— « Ἄλλὰ τότε πῶς δωρίζεις εἰς ξένον τὸ σπίτι καὶ ὄχι εἰς τὰ παιδιά σου ; »

Ἡ χωροκλή ἐστενοχωρήθη. Προσέβλεψε τὸν σύζυγόν της· παρήρησε περίξ αὐτῆς (ὁ συμβολαιογράφος προσε-

ποιεῖτο ὅτι ἐπρόσεγεν ἄλλου) καὶ μὲ φωνὴν δυνατωτέραν :
τόρα ἀπήντησε :

« Τὰ παιδιὰ μας τὰ ἐκαλοπανδρεύσαμε. Κι ἀπὸ μᾶς
τοὺς γονεῖς των κι ἀπὸ τὰ πεθερικά των πήσαν ἀρκετὰ
καὶ εἶναι τόρα καλοὶ νοικοκυραῖοι. Αὐτοῦ τοῦ κακομοίρου
—καὶ ἔδειξε τὸν χωρικόπαιδα—ὁ πατέρας ἦτο κι αὐτὸς
καλὸς νοικοκύρης. Εἶχε σπίτια, ἀμπέλια, ζῶα· εἶχε καὶ
κάρφο. Ἐπαθεν ὅμως ζημίας πολλὰς καὶ τοῦ ἐπωλήθησαν
ὅλα. Τώρα κάθονται σὲ ξένο σπίτι μὲ νοῖκι. Ἄκους ; μὲ
νοῖκι !

Ὁ ἄνδρας μου, ὅταν ἔμαθε τὴν συμφορὰν, πού εὗριξε
τὸν πατέρα τοῦ παιδιοῦ, μοῦ λέγει : Γυναῖκα, τί θ' ἀπο-
γίνῃ ὁ γείτονας μας δίχως σπίτι, πού ἔχει ἀνήλικο ἀγόρι
καὶ τοῖα κορίτσια τῆς πανδρειᾶς ; »

» Ἦθελα νὰ τοῦ πῶ τὸ καλὸ, πού μοῦ ἤλθε στὸ νοῦ.
Ἦθελε νὰ μοῦ πῆ καὶ αὐτός, ἀλλὰ ἐφοβηθήκαμε, μήπως
ἀπολάβῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Ξεθαροεῦθηκα ἐγὼ καὶ τοῦ λέ-
γω : « Ἄνδρα, ὅταν πεθάνωμε, εἰς ποῖον ἀπὸ τὰ δύο παι-
διὰ μας θ' ἀφήσωμε τὸ σπίτι, πού ἔχω κληρονομίσει ; »

— « Εἰς ὅποιον ἀπὸ τὰ δύο τὸ ἀφήσῃς, τὸ ἄλλο θὰ μένῃ
παραπονεμένο » λέγει ὁ γέρος μου.

— « Ἄν τὸ ἀφήσωμε καὶ εἰς τὰ δύο, θὰ μαλώσουν »
λέγω ἐγὼ « εἰς τὸ μοῖρασμα ».

— « Ἄν τὸ πωλήσωμε, τί θὰ πάρωμε καὶ τί νὰ τὰ κά-
μωμε τὰ χρῆματα ; Λόξα νὰ ἔχῃ ὁ Μεγαλοδύναμιος, ἔχο-
με νὰ φάγωμε » μοῦ λέγει αὐτός.

— « Ξεῖσθεις τί ἐσπυλογίσθηκα ; » τοῦ λέγω ἐγώ. « Νὰ
δορίσωμε διὰ τὴν ψυχὴν μας εἰς τὸ ἀγόρι τοῦ γείτονα ».

— « Καλὸ τὸ ἐσκέφθηκες, γυναῖκα » μοῦ λέγει ὁ ἄν-
δρας μου. « Ἔτσι νὰ κάμωμε. Θὰ μαζεύσῃ μέσα τοὺς γο-
νεῖς καὶ τὰς ἀδελφάς του. Θὰ ἔχῃ καὶ αὐτὸ μίαν ἡμέραν
ἰδιζόν του σπῖτι καὶ θὰ λέγῃ ἕνα καλὸν λόγον δι' ἡμᾶς....
Αὐτὸ εἶναι. Μ' ἐκάνετε καὶ τὸ εἶπα ». Πάλι κατέπε τὸν

σίελόν της, ἐσπόγγισε τὸν ἰδρώτα καὶ ἐπανεκάθησεν εἰς τὴν θέσιν της.

Δημ. Γρ. Καμπούρογλου
Μεταφορὰ

2. « ΕΙΧΑ ΥΠΟΧΡΕΩΣΙΝ ΝΑ ΤΟΝ ΣΩΣΩ »

1. « Κάμε μου τὴν χάριν, σᾶς παρακαλῶ, κύρ Γιάννη, καὶ ἀνοιξέ μου τὴν σιγαροθήκην μου. Δὲν ἤξεύρω τί ἔπαθε σήμερα καὶ δὲν ἀνοίγει. Ἴσως καὶ νὰ μὴ τὰ καταφέρω ἐγὼ νὰ τὴν ἀνοίξω μὲ ἓνα χέρι, καθὼς εἶμαι » εἶπεν ὁ εἰς ἐκ τῶν δύο ἐπιβατῶν τοῦ αὐτοζινητοῦ, τὸ ὅποῖον διέσχισε μίαν ἐαρινὴν προίαν τὴν πεδιάδα τῆς Ξάνθης. Λέγων δὲ ταῦτα, ἐνεχείρισεν εἰς τὸν συνταξιδιώτην του μὲ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα τὴν σιγαροθήκην του.

« Ἀνοιξέ μου τὴν σιγαροθήκην, κύρ Γιάννη ».

— « Εὐχαρίστος, κ. Ἀηδονίδη » εἶπεν ὁ σύντροφός του. Ἄφου δὲ ἔκαμεν ὅ,τι τοῦ εἶχε ζητηθῆ, συνεπλήρωσε τὴν χάριν, ἀνάψας τὸ σιγάρον αὐτοῦ μὲ τὸ ἰδικόν του σπίρον.

Ἐντόπιος δυτικιοθηρακιώτης ὁ κὺρ Γιάννης καὶ καπνομεσίτης ἐκ τῶν καλύτερων καὶ ἰκανωτέρων τῶν μερῶν ἐκεῖνων, εἶχε γνωρισθῆ πρὸ πολλοῦ μετὰ τοῦ Ποντίου μεγαλοκαπνεμπόρου κ. Ἀηδονίδου. Πολλάκις δὲ περιεφέρετο μετ' αὐτοῦ εἰς τὰ τουριστὰ χωρία τῆς Δυτικῆς Θράκης, διὰ προαγορὰς καὶ ἀγορὰς καπνῶν. Μολονότι ὅμως τόσον καιρὸν μαζί του, ἐν τούτοις ἐκ λεπτότητος δὲν ἠθέλησε νὰ ἐρωτήσῃ αὐτὸν ποτὲ περὶ τῆς αἰτίας τῆς ἀναπηρίας του. Ἐπὶ προίαν ὅμως ἐκεῖνην δὲν ἐκρατήθη. Μόλις δὲ ἤγαγε καὶ αὐτὸς τὸ ἰδικόν του σιγάρον, ἠρώτησε :

« Νὰ μοῦ συγχωρήσετε, κ. Ἀηδονίδη, τὴν σημερινὴν ποιόργειαν. Μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς ἐρωτήσω τί ἐπάθατε καὶ δὲν ἠμπορεῖτε νὰ κινήσετε τὰ δάκτυλα τοῦ δεξιοῦ χειροῦ σας ; ἢ μήπως ἐγεννηθήκατε ἔτσι ; »

2.— « Δὲν ἐγεννήθηκα ἀνάπηρος, κὺρ Γιάννη. Μόλις ἔχω πέντε ἔτη, πού ἔπαθα τὸ ἀτύχημα αὐτό. Βέβαια εἶνα μεγάλη, ὄχι μόνον διότι ἔμεινα μὲ ἓνα χέρι, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ τὸ χέρι, πού ἔχασα, εἶναι τὸ δεξιόν μου. Ἐν τούτοις ἢ στενοχωρία, τὴν ὁποίαν μοῦ προξενεῖ ἡ ἀναπηρία τῆς χειρὸς μου αὐτῆς, μετριάζεται πολὺ, μόλις ἐνθυμηθῶ ὅτι τὸ πάθημά μου αὐτὸ ἔγινεν αἰτία νὰ σώσω τὴν ζωὴν ἐνὸς ἀνθρώπου ».

— « Ἀπὸ τὰ χέρια βέβαια κανενὸς Τοῦρκου καὶ εἰς τὴν πατρίδα σας, δὲν ἐμφιστάλλω » εἶπεν ὁ συνοδός μου, θέλων νὰ διευκρινίσῃ τὸ ζήτημα.

— « Τοῦναντίον, διὰ νὰ σώσω κάποιον Τοῦρκον χωρικὸν συντοπίτην σου ἀπὸ τὸ μαχαίρι ἐνὸς Ἑλλήνου, παλαιοελλαδίτου ».

— « Παράξενο ! Καὶ πότε ἔγινεν αὐτὸ καὶ δὲν τὸ ἔμαθα ἐγώ ; »

— « Πρὸ πέντε ἐτῶν, πρὸ τοῦ ἀκόμη γνωρισθῶμεν, εἶχα μεταβῆ με τρία διπλᾶ κάρα εἰς τὸ Οὐρτζζάν, τὸ τουροζοχωρί, διὰ νὰ μεταφέρω ἀπ' ἐκεῖ ἓν μέρος κιντῶν, τὰ ὁποῖα εἶχα προαγοράσει πρὸ πολλοῦ. Ἐκαθήμεν εἰς τὸ « μα γ α ζ ῖ » τοῦ χωριοῦ, περιμένων τὸν φίλον σου Χασάν Ὁμερ-Ὀγλοῦ, νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τὸ χωράφι του, διὰ νὰ μοῦ παραδώσῃ τὸν κιντὸν καὶ νὰ τὸν φορτώσω. Ἐκείνην τὴν ὥραν δύο μικροκαπνέμποροι ἰδιοὶ μας ἐκ Παλαιᾶς Ἑλλάδος, ὀλίγον πέραν τοῦ μαγαζιοῦ πασελάμβανον καὶ αὐτοὶ ἀπὸ κάποιον ἄλλον Τοῦρζον δέματα κιντοῦ.

Ἀντιληφθέντες οἱ δύο αὐτοὶ ὁμοεθνεῖς μας ὅτι ὁ Τοῦρζος χωρικὸς δὲν ἐγνώριζε τὰ ζύγια τῆς πλάστιγγος, ἤρχισαν νὰ τὸν κλέπτουν εἰς τὸ ζύγισμα. Ἦννόουν τοῦτο ἐγὼ ἐκ τοῦ ὅτι συχνά, ἄλλοτε ὁ εἷς καὶ ἄλλοτε ὁ ἄλλος, ἔστρεφον πρὸς ἐμὲ καὶ παρετήρουν ἐὰν ἐπρόσεχα εἰς τὸ ζύγισμά των.

Ὅσάν δὲ νὰ μὴ ἤρξει τοῦτο, ὅταν ἐτελείωσαν ζυγίζοντες ὅλα τὰ δέματα, ἔζητουν νὰ κλέψουν τὸν Τοῦρζον αὐτὸν καὶ εἰς τὸ « σ ο υ μ ἄ ρ ι σ μ α »—τὸ ἄθροισμα δηλαδὴ—παριστάνοντες ὀλιγώτερον τὸν ζυγισθέντα κιντὸν.

Ὁ Τοῦρζος ὅμως εἶχε κρατήσῃ σημεῖωσιν ἐνὸς ἐκάστου τῶν ζυγισμάτων. Γνωρίζων δέ, φαίνεται, καλῶς τὴν πρόσθεσιν, ἐπέμενε ὅτι οἱ ἀγορασταὶ τοῦ κιντοῦ τοῦ σφάλλουν εἰς τὸ ἄθροισμα. Ἐκεῖνοι πάλιν κατηγοροῦν τὸν χωρικὸν διὰ τὸ ἴδιον ζήτημα, ἕως ὅτου, ἐπειδὴ ἡ φιλονεικία των ἐξηκολούθει πολλὴν ὥραν, ἤλθον εἰς χεῖρας ἐνεκα τῆς λογομαχίας. Τοῦτο συνέβη, διότι οἱ ἰδιοὶ μας, μὴ γνωρίζοντες καλῶς τὴν Τουρζικὴν, ἐνόμισαν ὅτι ὁ Τοῦρζος τοὺς εἶχεν ὑβρίσει. Ἐνῶ ἐκεῖνος διεμαρτύρετο μόνον καὶ ἔλεγεν εἰς αὐτοὺς ὅτι δὲν κάμνουν καλῶς τὴν ἄθροισιν.

Ὁ ζωηρότερος τότε ἐκ τῶν ὁμοεθνῶν μας ἤρχισε νὰ ὑβρίζῃ τὸν Τοῦρζον με χυδαίας ὑβρεῖς. Ἐν τέλει δὲ ραπίζει αὐτόν.

Ὅρμισθεις ὁ Τοῦρκος, σηκώνει τὸ μπαστοῦνί του καὶ τὸ καταφέρει κατὰ τοῦ ραλίσαντος. Τοῦτο ἤρκεσεν, ἵνα ἐρεθίσῃ περισσότερον καὶ τοὺς δύο ἀγοραστάς. Εὐθύς δὲ τότε ὁρμοῦν ἐξεῖνοι κατ' ἐλάνω του κρατοῦντες πελώρια μαχαίρια.

Ὁ Τοῦρκος δὲν τὰ ἔχασε· προσεπάθει δὲ μὲ τὸ μπαστοῦνί του νὰ ἀποκρούσῃ καὶ τοὺς δύο. Τί ἠδύνατο ὅμως νὰ κάμῃ ἕνας αὐτὸς καὶ μὲ τοιοῦτον ὄπλον ἀπέναντι δύο μαχαιροφόρων; Κατόπιν τοῦ ἀγοριεύματός των μάλιστα θὰ τὸν ἀπετελείωνον ἀναμφιβόλως.

3. » Ὅταν, βλέπων ἄλλην αὐτὴν τὴν σκηνὴν ἐγὼ τότε, ἠνώμασα τὸν κακὸν σκολὸν τῶν ἐπιτεθέντων, δὲν χάνω καιρόν. Πηδῶ εἰς τὴν στιγμὴν ἀπὸ τὸ κάθισμά μου, φθάνω εἰς τὸ μέρος τῆς συμπλοκῆς, σπρώχνω δυνατὰ τὸν ἕνα ἐκ τῶν ἰδικῶν μας, ἀδράχνω δὲ τὸ χέρι τοῦ ἄλλου, ὅστις ἠτοιμάζετο νὰ ἐμπύξῃ τὸ μαχαίριόν του εἰς τὸ στήθος τοῦ Τοῦρκου.

Ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἐσπρώχθη ἀπὸ ἐμέ, ἔπεσε χάμω. Ὁ ἄλλος ὅμως, μόλις εἶδε νὰ τοῦ ἀδράχνω τὸ χέρι, θέλων νὰ τὸ ἐλευθερώσῃ ἀποσύρει αὐτὸ ταχέως καὶ μὲ ἄλλην τὴν δυνάμιν του. Χειροδύναμις δὲ καθὼς ἦτο, κατορθώνει καὶ τὸ ἐλευθερώνει. Μὲ τὸ ἀπότομον ὅμως τράβηγμά του κόπτει βαθειὰ καὶ τὰ τέσσαρα δάκτυλα τῆς δεξιᾶς μου χειρός. Παρ' ὀλίγον δὲ καὶ νὰ μὲ φονεύσῃ διότι εἶχε γίνῃ θηριὸν ἀπὸ τὸν θυμὸν του.

Εὐτυχῶς ἐπρόφθασαν καὶ προσέτρεξαν οἱ 3 ἀμαξιάδες μου, οἱ ὁποῖοι μαζὶ μὲ τὸν Τοῦρκον κατόρθωσαν νὰ ἀφελίσουν καὶ τοὺς δύο ἐκείνους παλαιοελλαδίτας καὶ νὰ αὐτὸς ὀδηγήσουν εἰς τὸν ἀστυνομικὸν σταθμὸν.

Ἐπιπλέον κατηγγέλθησαν καὶ, δικασθέντες, ἐτιμωρήθησαν ὅπως τοῖς ἔπρεπεν. Ὁ Τοῦρκος χωρικὸς ἱκανοποιήθη.... »

— « Καὶ σεις ἐχάσατε τὸ χέρι σας, διὰ νὰ γλυτώσετε

ένα Τοῦρκο» ἀπετελείωσεν ὁ κὺρ Γιάννης τὴν συνέχειαν τῆς ὁμιλίας τοῦ καπνεμπόρου, κινῶν τὴν κεφαλὴν του. Ὡσὰν νὰ ἐνεθυμῆθη δὲ καί τι, προσέειπεν :

4. » Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ μὴ σᾶς συγχαρῶ, κ. Ἀηδονίδη, διότι δὲν ἐξάματε διόλου καλὰ. Οἱ Τοῦρκοι νὰ σζοτώσουν δύο ἀδελφούς σας, ὅπως μοῦ ἔχετε εἰπεῖ. Νὰ χᾶσετε ὅλο τὸ εἶναί σας ἐξ αἰτίας τῶν Τοῦρκων. Νὰ ἔλθετε πρόσφυξ ἔδω εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ βαστάξῃ ἡ καρδιά σας νὰ γλυτώσετε Τοῦρκο! Αὐτὸ δὲν τὸ λέγει κανεὶς νόμος μοῦ φαίνεται. Ἀλλὰ νὰ μὲ συγχαρήσετε, σᾶς παρακαλῶ, διότι ἐκφράζομαι ἔτσι ἐλεύθερα ».

— « Τὸ λέγει ὁ νόμος τῆς θρησκείας μας καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, κὺρ Γιάννη » ἀντέλεξεν ὁ κ. Ἀηδονίδης. « Ἐὰν οἱ Τοῦρκοι τῆς πατρίδος μου, ἄνθρωποι ἀμόρφωτοι καὶ φανατικοί, ἐφόνευσαν δύο ἀδελφούς μου καὶ ἔκαυσαν τὸ σπίτι καὶ τὸ κατάστημά μας, δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ γίνω ὁμοίος τῶν. Ἐκδικούμενος δὲ ἐκεῖνο τὸ κακόν, νὰ ἀφήσω νὰ φονευθῇ χωρὶς λόγον ἕνας ὁμοίος μου — ἕνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος δὲν μοῦ ἔπαισε διόλου, μόνον καὶ μόνον διότι ἦτο Τοῦρκος. Ἀντιθέτως εἶχον ὑποχρέωσιν καὶ ὡς χριστιανὸς καὶ ὡς ἄνθρωπος νὰ τὸν σώσω καὶ μὲ θυσίαν ἀκόμη τῆς ζωῆς μου. Αὐτὸ διατάσσουν εἰς πάντα ἄνθρωπον οἱ δύο αὐτοὶ νόμοι ».

Ὁ κὺρ Γιάννης, ὁ θρησκίωτης καπνεμεσίτης, δὲν εἶπε τίποτε. Προσέβλεψε μόνον μετὰ θαυμασμοῦ τὸν Πόντιον μεγαλοκαπνέμπορον.

Δημοσθ. Ἀνδρεάδης

3. ΤΑ ΔΥΟ ΔΑΚΡΥΑ

Ἀπὸ τῆ γῆ δυὸ δάκρυα—ρευστὰ μαργαριτάρια—
ἀνέβησαν καὶ ἐστάλαξαν τοῦ Πλάστου τὰ ποδάρια.
Καὶ εἶπε τὸ πρῶτο τρέμοντας ἔμπρὸς στὸ θεῖο θρόνο :
« Ἐμένα μ' ἔβγαλε ἡ καρδιὰ γιὰ τὸ δικό της πόνο ».
Καὶ ὁ Πλάστης ἀποκρίθηκε : « Οὔτε στιγμή μὴ χάνεις ! »
Σῦρε νὰ γίνῃς βάλσαμο, τὸν πόνο της νὰ γιάνῃς ».
Καὶ εἶπε καὶ τ' ἄλλο τρέμοντας ἔμπρὸς στὸ θεῖο θρόνο :
« Ἐμένα μ' ἔβγαλε ἡ καρδιὰ γιὰ κάποιον ξένο πόνο ».
Καὶ ὁ Πλάστης ἀποκρίθηκε : « Ἐσὺ μαζί μου μείνε ! »
τῆς εὐσπλαχνίας τὰ δάκρυα δικὰ μου δάκρυα εἶναι ».

Ἰω. Πολέμης

4. ΟΙ ΥΔΡΑΙΟΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΠΕΤΣΙΩΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΨΑΡΙΑΝΟΥΣ

1. Κατὰ τὸ ἔτος 1826, μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Μεσο-
λογγίου, πάντες οἱ Ἕλληες κατεπλάγησαν ἐκ τοῦ μεγάλου
τούτου ἐθνικοῦ ἀτυχήματος. Ἐπεζήτησε δὲ μεταξὺ
αὐτῶν ἡ πελοϊθῆσις, ὅτι ὁ Ἰμβραῖμι πασᾶς, συμπληρῶν
τὸ ἔργον του, θὰ ἐπιπέσῃ μετ' ὀλίγον κατὰ τῶν Σπετσῶν
καὶ τῆς Ὑδρας καὶ θὰ γίνῃ εὐκόλως κύριος αὐτῶν.

Οἱ Σπετσιῶται τότε, βλέποντες ὅτι δὲν ἦσαν ἀσφαλεῖς
ἐπὶ τῆς νήσου των, ἐνόμισαν ἀπαραίτητον νὰ ἐγκαταλεί-
ψουν αὐτήν· μετοικοῦντες δὲ εἰς τὴν γειτονικὴν Ὑδραν, νὰ
συνενώσων ἐκεῖ μετὰ τῶν Ψαριανῶν πάσας τὰς ναυτικὰς
δυνάμεις των.

Οἱ πρόξοιτοι τῆς Ὑδρας, μόλις ἐπληροφορήθησαν τὰς
σκέψεις καὶ τὰς προθέσεις τῶν γειτόνων των παρὰ τῶν
ἀπεσταλμένων των, ἔγραψαν πρὸς αὐτοὺς τὰ ἑξῆς :

« Τὰ ὅσα ζητήματα οἱ ἀπεσταλμένοι σας μᾶς ἐπρότει-
» ναν ἐνεκρίθησαν ὅλα ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἀπὸ τὸν λαόν μας.
» Εἴμεθα σύμφωνοι χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας εἰς τὴν
» ἀδελφικὴν ὁμόνοιαν. Ἀκόμη καὶ εἰς τὸ νὰ σᾶς παρά-
» σχωμεν τὰ ἀναγκαῖα καταλύματα, εἰς τὰ ὁποῖα, χωρὶς
» νὰ πληρώνετε ἐνοίκιον, νὰ μείνετε ὅσον καιρὸν θέλετε.
» Αἱ μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν μίας καὶ τῶν ἰδιζῶν σας
» διαφοραὶ θὰ λησμονηθοῦν ὅσον καιρὸν συγκατοική-
» σοιμεν.

» Ταχύνετε λοιπόν, ἀδελφοί, τὸν ἐρχομὸν ὅλων σας.
» Ὅταν φθάσουν ἐδῶ αἱ οἰκογένειάί σας, θὰ εὔρουν εὐ-
» καιρα καὶ ἔτοιμα τὰ σπίτια τῶν Καμινίων, καθὼς καὶ
» ἀδελφικὴν δεξίωσιν ἐκ μέρους ὅλων μας ». Τὰ ἴδια ἔ-
» γραψαν καὶ πρὸς τοὺς Ψαριανοὺς.

3. Καὶ οἱ μὲν Ψαριανοὶ ἀπήντησαν, « ὅτι ἡ μετοίκι-
σις τοῦ λαοῦ τῶν ἦτο ἀδύνατος, ἀλλ' εἶναι πρόθυμοι νὰ
ἐκπλεύσουν εἰς ὅποιανδήποτε στιγμὴν πληροφορηθοῦν
παρ' αὐτῶν ὅτι εἶναι ἔτοιμοι ». Οἱ δὲ Σπετσιῶται μετώ-
κησαν τῷ ὄντι εἰς Ὑδραν καὶ ἔτυχον ἀδελφικωτάτης δε-
ξιώσεως καὶ πολλῶν περιποιήσεων καθ' ὅλον τὸ διάστη-
μα τῆς μετοικεσίας των.

Κ. Παπαρηγόπουλος

5. « ΕΙΜΑΙ ΜΩΡΑ·Γ·ΤΗΣ, ΜΗΝ ΤΟ ΞΕΧΝΑΤΕ ΑΥΤΟ ! »

1. Ἀλόγευμα ἑαρινόν. Καθ' ὁμίλους μικροῦς παι-
διὰ πολλὰ διευθύνονται εἰς ἓν μέγα καὶ νεόκτιστον κτί-
ριον. Δύο ἐξ αὐτῶν, προχωροῦντα ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου,
βαδίζουσι ὀπισθεν τριῶν κυρίων. Ἀφωσιωμένα εἰς τὴν
ἰδικὴν των συνομιλίαν, δὲν προσέχουσι εἰς τοὺς πρὸ αὐτῶν
κυρίους, οἵτινες, ὁμιλοῦντες, φαίνονται ὡς νὰ φιλονει-
κοῦν. Κάποιαν στιγμὴν μάλιστα εἷς ἐξ αὐτῶν, ἀφοῦ ἐστά-

«Είμαι Μωραΐτης· μὴν τὸ ξεχνᾶτε αὐτό».

θη ἀποτόμως, ἐκίνησε τὸν δείκτην τῆς χειρὸς του εἰς τοὺς ἄλλους δύο καὶ εἶπε μεγαλοφώνως : « Τί ; μ' ἐπῆρατε διὰ πρόσφυγα ἢ διὰ κανένα Θεσσαλὸν χαλκοσκύφην ; Εἶμαι Μωραΐτης· μὴν τὸ ξεχνᾶτε αὐτό ! » Εὐθύς δὲ ἀπεχωρίσθη τῶν συντρόφων του, χωρὶς νὰ τοὺς χαιρετήσῃ. Οἱ ἄλλοι δύο ἐκίνησαν τὴν κεφαλὴν των, ὡσάν νὰ ἠθελον νὰ οἰκτείρουν αὐτὸν διὰ τὴ διαγωγὴν του ἐκεῖνην, καὶ ἐξηκολούθησαν τὸν δρόμον των.

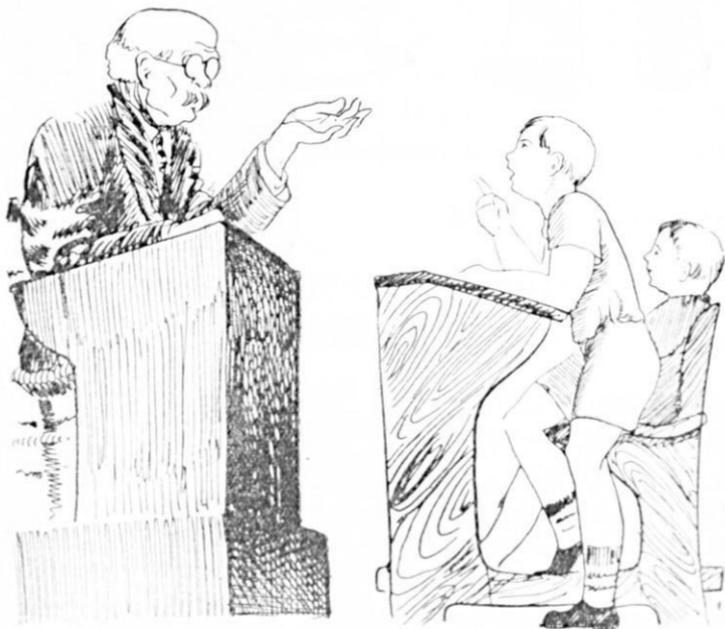
2. Τὰ δύο παιδιά, τὰ ὁποῖα ἠκολούθουν ὀπισθεν, μαθηταὶ τῆς Ἐκτῆς τοῦ δημοτικοῦ, ἐξεπλάγησαν ἐκ τῶν λόγων τοῦ ἀποχωρήσαντος ἐκείνου κυρίου. Διέκοψαν τὴν συνομιλίαν των, ἀλλήλοεκοιτάχθησαν καὶ τὸ ἐν ἠρώτησε μὲ ἀπορίαν :

« Διὰ τί τάχα, Φάνη, ὁ κύριος ἐκεῖνος νὰ εἶπῃ αὐτὴν τὴν ὀμιλίαν ; »

— « Βέβαια, διὰ νὰ προσβάλλῃ τοὺς ἄλλους δύο, ὅτι τάχα εἶναι κατώτεροί του. Ἔτσι μοῦ φαίνεται, Νίκο ».

— « Ἀλλὰ τί περισσότερο ἔχουν οἱ Πελοποννήσιοι ἀπὸ τοὺς Πρόσφυγας καὶ ἀπὸ τοὺς Θεσσαλοὺς, ὥστε νὰ κοροδώνεται ὁ κύριος αὐτός, διότι εἶναι Μωραΐτης ; »

— « Ξεύρω κι ἐγώ ; Σπάζω τὸ κεφάλι μου, ἀλλὰ δὲν εὐρίσκω κανένα λόγον. Ἐν τούτοις δὲν γίνεται. Θὰ ὑπάσχῃ

Μήπως ἔχει κανεὶς σας καμμίαν ἀπορίαν;

λόγος, πού ἡμεῖς δὲν τὸν γνωρίζομεν. Δι' αὐτὸ φρονῶ τὴν ἀπορίαν μας αὐτὴν νὰ τὴν προβάλωμε καὶ οἱ δύο εἰς τὸν κ. Πανλόπουλον τώρα κατὰ τὸ μάθημα ».

—« Εἶμαι σύμφωνος, Φάνη. Ἐρώτησέ τον καὶ ἐκ μέρους μου ».

3. Ὁ Φάνης ὑπεσχέθη καὶ ἐτήρησε τὸν λόγον του. Διότι, μόλις εἰσῆλθεν ἡ τάξις των καὶ ἐπρόβαλεν ὁ διδάσκαλός των τὴν συνηθισμένην ἐρώτησίν του : « Μήπως ἔχει κανεὶς σας καμμίαν ἀπορίαν ἢ θέλετε νὰ εἰπῶ ἐγὼ τὴν ἰδιζήν μου, διὰ νὰ μοῦ τὴν λύσετε ; » ὁ Φάνης Μαϊμάρης ὑψωσε τὴν χεῖρά του. Ἀφ' οὗ δὲ τοῦ ἐδόθη ἡ ἀδεια καὶ διηγῆθη ὅλην τὴν σακηνὴν τοῦ δρόμου, παρεκάλεσε τὸν διδάσκαλόν του καὶ ἐκ μέρους τοῦ φίλου του Νίκου Νικολοῦδι, νὰ λύσῃ τὴν γνωστὴν εἰς ἡμᾶς ἀπορίαν των.

Τότε ὅμως ὁλόκληρος ἡ τάξις, ἔχουσα σύμφωνον καὶ τὸν διδάσκαλόν της, ἐθεώρησεν ἀξίαν συζητήσεως τὴν ἀπορίαν ἐκείνην τῶν δύο μαθητῶν. Εὐθὺς δὲ ἤρχισεν ἕκαστος νὰ ἐκφράξῃ τὴν γνώμην του :

« Ἐγὼ νομίζω » εἶπε πρῶτος ὁ Μίμης Σβωλόπουλος — τοῦ ὁποίου ὁ πατὴρ ἦτο Τριπολίτης — « ὅτι εἶχε δίκαιον νὰ ὑπερηφανεύεται ἐκεῖνος ὁ κύριος διὰ τὴν καταγωγὴν του. Διότι εἶναι ἀλήθεια ὅτι πρῶτοι οἱ Πελοποννήσιοι κατὰ τὸ 1821 ἐπανεστάτησαν κατὰ τῶν Τούρκων· ἀφ' οὗ δὲ ἠγωνίσθησαν ἐπὶ ἔτη, κατόρθωσαν νὰ ἐλευθερωθοῦν, νὰ ἐλευθερώσουν δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας. Δὲν ἀξίζει λοιπὸν νὰ ὑπερηφανεύονται δι' αὐτό ; »

Πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Σβωλοπούλου συνεφώνησαν καὶ δύο μαθητοὶα. Ἡ μία ἐξ αὐτῶν ἐδικαιολόγησεν ὡς ἔξῃς τὴν γνώμην της :

« Χωρὶς τὸν Θεόδωρον Κολοκοτρώνην ἢ ἐπανάστασις τοῦ 1821 θὰ ἔσθινε καὶ δὲν θὰ εἶχομεν σήμερον ἐλευθέραν Ἑλλάδα. Ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης ὅμως εἶναι

γέννημα καὶ θρόνισμα τῆς Πελοποννήσου». Ἡ δὲ ἄλλη προσέβηκεν :

—« Ἀξιῶμαι νὰ ὑπερηφανεύονται οἱ Πελοποννήσιοι, ὅτι εἶναι ἀνώτεροι ὄλων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, διότι, ἐκ τῶς τοῦ Γέροντος τοῦ Μωριῶ, ἔχουν νὰ δεῖξουν καὶ τὸν Πετρόμπετην Μαυρομιχάλην, τὸν Παπαφλέσσα, τὸν Νικηταρῶν τὸν Τουροκοφάγον, τὸν Ζαΐμην, τὸν Λόντον, τὸν Νοταρῶν καὶ τόσους ἄλλους ἐνδόξους στρατηγούς. Ἐκ τῶς δὲ τούτων οἱ Πελοποννήσιοι ὑπέφερον καὶ τὰς μεγάλες θυσίας καὶ εἰς αἷμα καὶ εἰς χρῆμα διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος ».

4. Ἐξαιρέσει τῶν τριῶν τούτων, ὅλοι οἱ ἄλλοι μαθηταὶ τῆς τάξεως ἐκείνης, ἐπολέμησαν τὴν γνώμην τοῦ Σβωλοπούλου. Εἷς ἐξ αὐτῶν εἶπε :

« Πολὺ περισσότερον τῶν Πελοποννησίων δικαιῶνται νὰ ὑπερηφανεύονται οἱ πατριῶταί μου, οἱ Ὑδραῖοι, καὶ μαζί με αὐτούς οἱ Σπεισιῶται καὶ οἱ Ψαριανοί. Λοιπὸν χωρὶς τὰ πλοῖα καὶ τὰ πυροπολικά των οὔτε ἓν ἔτος δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ ἢ ἐπανάστασις τοῦ 21. Αὐτοὶ ἐκράτησαν τὴν ὁρμὴν τῶν Τούρκων καὶ τόσας φορές ἔσωσαν καὶ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Ρούμελην ἀπὸ τοῦ νὰ ὑποδουλωθοῦν πάλιν εἰς τοὺς Τούρκους ».

Ἄλλος δὲ τις, τοῦ ὁποίου ἡ μήτηρ ἦτο Θεσσαλὴ καὶ ὁ πατὴρ Μεσολογγίτης, προσέβηκεν :

« Ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀξιῶμαι νὰ ὑπερηφανεύονται ἐξ ὄλων τῶν Ἑλλήνων, διότι συνετέλεσαν περισσότερον ὑπὲρ τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας, εἶναι οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ Μεσολογγῖται. Οἱ πρῶτοι, διότι ἐκεῖνος, πρὸ πρῶτος ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν τῶν Ἑλλήνων νὰ ἐλευθερωθοῦν καὶ τοὺς ἐξύπνησε μετὰ τὰ ἐπαναστατικὰ τραγούδια του, ἦτο ὁ Θεσσαλὸς Ρήγας ὁ Βελεστινῆς. Οἱ δὲ Μεσολογγῖται, διότι, ἐὰν δὲν ὑπῆρχε τὸ Μεσολόγγι κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 21, καθὼς καὶ ἂν οἱ κάτοικοί του δὲν ἔδειχναν ἐκείνην τὴν

υπεράνθρωπον άνδραγαθίαν κατά τὰς δύο πολιορκίας καὶ τελευταίον κατά τὴν Ἑξοδον αὐτῶν, δὲν θὰ ἐκινουσαν τὴν συμπάθειαν τῶν Εὐρωπαϊῶν. Ἐὰν δὲ δὲν ἐσμπασθοῦσαν οὗτοι τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνά μας, δὲν θὰ ἐπέτρεπον αἱ κυβερνήσεις τῶν Ἀγγλῶν, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ρώσων εἰς τοὺς στόλους τῶν νὰ ναυμαχήσουν καὶ νὰ καταστρέψουν τὸν τουρκοαιγυπτιακὸν στόλον εἰς τὸ Ναυαρίνον κατὰ τὸ 1828· οὔτε ἀργότερον ἢ Γαλλικῇ κυβερνήσει θὰ ἀπέστειλε στρατὸν μὲ ἀρχηγὸν τὸν Μαϊζῶνα, διὰ ν' ἀποδιώξῃ τοὺς Τούρκους ἐκ τῆς Πελοποννήσου ».

— « Ὅσον διὰ τὰς θυσίας, τὰς ὁποίας ἀνέφερε προηγουμένως ἡ Κοσμίδου » παρετήρησεν ἄλλος μαθητὴς « ποία χώρα, ποία πόλις καὶ ποῖον χωρίον ἑλληνικὸν δὲν ὑπέφερε τότε διὰ τὴν ἐλευθερίαν ; Δὲν ἐξεροϊζώθησαν οἱ Σουλῶται ; Δὲν ἔγιναν στάκη τὰ Ψαρὰ καὶ ἡ Κάσος ; Δὲν κατεστράφη ἡ Νιάουσα καὶ ἡ Κασσάνδρα, αἱ δύο μακεδονικαὶ πόλεις ; Δὲν ἐκάη ἡ Μιτζέλα τῆς Θεσσαλίας καὶ δὲν ἐσφάγησαν ἕως τὸν τελευταῖον ὄλοι οἱ χριστιανοὶ τῆς Λαοίσης ; ἢ μήπως ἐκαλοπέρασαν τότε καὶ αἱ ἄλλαι πόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς Ἑλλάδος ; »

— « Μὴ λησιμονεῖτε » εἶπε καὶ μία προσφυγοπούλα. « ὅτι εἰς τὰς θυσίας ἐπεράσαμεν ὄλους τοὺς Ἕλληνας ἀδελφούς μας ἡμεῖς οἱ Μιζρασιῶται. Ἐδιωχθήκαμεν ἀπὸ τὰ σπίτια καὶ ἀπὸ τὰ καλά μας. Ἐχάσαμεν τοὺς μισοὺς τοῦλάχιστον ἀπὸ τοὺς ἰδιζοὺς μας· ἐχάσαμεν ὅλην τὴν περιουσίαν μας καὶ καθήμεθα τώρα μέσα εἰς παράγγας ».

Τελευταία ὁμίλησεν ἡ Κάκια Σιγαλοῦ, εἰποῦσα ταῦτα :
« Δὲν μοῦ φαίνεται νὰ εἶναι πολὺ μυαλωμένος ὁ κύριος ἐκεῖνος, ἐὰν ὑπερηφανεύεται μόνον καὶ μόνον ἐπειδὴ εἶναι Πελοποννήσιος καὶ ἔχει ἐνδόξους προγόνους. Διότι, καὶ ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ πρόπαπποὶ του ἠγωνίσθησαν καὶ ὑπέφερον περισσότερον ὄλων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἐκεῖνοι ἀξίζει νὰ ὑπερηφανεύονται καὶ ὄχι αὐτός ».

5. Ὁ κ. Παυλοπούλος, ὁ διδάσκαλος τῆς τάξεως, ἀκούων ἐκάστην τῶν προηγουμένων γνωμῶν, οὔτε ἐπεδοκίμαζεν οὔτε ἀπεδοκίμαζεν αὐτάς. Ἦρκεῖτο μόνον νὰ ἐρωτᾷ ἐάν ἔχη ἄλλος τις νὰ προσθέσῃ ἢ νὰ ἀντιλέξῃ εἰς τὰ ὅσα ἐλέγοντο. Δι' αὐτὸ μέχρι τοῦ σημείου τούτου δὲν γνωρίζομεν τὴν γνώμην του ἐπὶ ἐκάστης τῶν μαθητικῶν τούτων γνωμῶν, διὰ νὰ κρίνομεν ποία ἐξ αὐτῶν εἶναι ὀρθὴ καὶ ποία ἐσφαλμένη. Ὁ ἀναγνώστης τῆς παρουσίης δύναται μόνος νὰ κρίνῃ περὶ τούτου ».

6. Ἴσως δι' ἄλλην αἰτίαν νὰ ὑπερηφανεύθῃ ὁ κύριος ἐκεῖνος » εἶπε τότε κάποιος ἄλλος μαθητής. « Ἴσως διότι ἡ Πελοπόννησος δίδει σήμερον εἰς τὸ Κράτος τὸ μεγαλύτερον εἰσόδημα ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα τμήματα τῆς Ἑλλάδος ».

— « Αὐτὸ δὲν εἶναι σωστόν » ἀντέτεινεν ὁ γείτων του. « Βέβαια, ἀπὸ τὴν σταφίδα καὶ ἀπὸ τὰ σῦκα τῆς Πελοποννήσου, τὰ ὅποια ποιοῦνται εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἔρχεται πολὺ χρῆμα εἰς τὸν τόπον μας. Ἦκουσα ὅμως τὸν πατέρα μου νὰ λέγῃ προχθὲς ὅτι περισσότερο χρῆμα καὶ ἀπὸ τὴν σταφίδα καὶ τὰ σῦκα τῆς Πελοποννήσου καὶ ἀπὸ τὸ λάδι καὶ τὰ φρούτα τῆς Κρήτης, τῆς Κερκύρας, τῆς Μυτιλήνης καὶ τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν νήσων, καθὼς καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ἑλληνικὰ προϊόντα μας, φυσικὰ καὶ βιομηχανικά, εἰσέρχεται εἰς τὸν τόπον μας ἀπὸ τὸν καινὸν τῆς Μακεδονίας, τῆς Λυτζικῆς Θράκης, τῆς Θεσσαλίας καὶ τοῦ Ἀργονίου ».

— « Μήπως ὁ κύριος ἐκεῖνος ὑπερηφανεύθῃ, διότι οἱ Πελοποννήσιοι εἶναι δηθὴν εὐφρέστεροι ἢ οἱ περισσότερον μορφωμένοι ἐξ ὅλων τῶν Ἑλλήνων ; » ἠρώτησεν ἡ Σοφία Καστρινάκη ;

— « Καὶ τί μὲ αὐτό ; » ἀντέτεινεν ἄλλη μαθήτρια. « Δυνατὸν οἱ Πελοποννήσιοι νὰ εἶναι οἱ εὐφρέστεροι καὶ οἱ περισσότερον γραμματισμένοι ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ

ἐκεῖνος νὰ εἶναι ὁ πλέον ἀνόητος ἢ ὁ πλέον ἀγαθήματος Ἕλληνας».

— « Σωστά, πολὺ σωστά ! » ἀνεφώνησαν πολλοί. (Δι-
καίως ἢ ἀδίκως ἄρά γε ;)

7. Τότε ἐξήτησε τὴν ἄδειαν καὶ ὁ Λεωνίδας Ἀνεστό-
πούλος, εἷς ἐκ τῶν ἀρίστων μαθητῶν τῆς τάξεως, νὰ ἐκ-
φράσῃ καὶ αὐτὸς τὴν γνώμην του εἶπε δὲ τὰ ἑξῆς :

« Βέβαια, μὲ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὅποιον ἐξεστόμισεν ὁ
κύριος ἐκεῖνος τὰ λόγια, πού μᾶς εἶπεν ὁ Φάνης, καὶ μά-
λιστα μὲ τὴν κατοπινὴν φυγὴν του, ἠθέλησε νὰ δείξῃ εἰς
τοὺς ἄλλους δύο συντρόφους του, ὅτι εἶναι ἀνώτερός των,
καθὼς καὶ ὅτι τοὺς περιφρονεῖ. Διὰ ποίαν ὅμως αἰτίαν ἐ-
πίστευεν ὅτι ἦτο ἀνώτερος τῶν δύο συντρόφων του, δὲν
ἠμποροῦμεν νὰ τὸ γνωρίζωμεν ἡμεῖς ἀκριβῶς. Ἦμπο-
ρεῖ καὶ δι' ἓνα μόνον ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς λόγους, τοὺς ὁποί-
ους εὗρήκαν οἱ συμμαθηταί μου, ἠμπορεῖ καὶ δι' ὅλους
μαζί.

» Ὅποιοσδήποτε ὅμως λόγος καὶ ἂν παρεκίνησεν αὐ-
τὸν διὰ νὰ ὑπερηφανευθῇ, διότι εἶναι Μωραΐτης, ὅλοι μας
ἐνόησαμεν ὅτι εἶναι ἀνόητος. Διότι δὲν ἀρκεῖ αὐτὸ μόνον,
νὰ ἔχῃ δηλ. κανεὶς δοξασμένους προγόνους ἢ πλουσίαν
πατριδα ἢ εὐφρεῖς καὶ μορφωμένους πατριώτας, διὰ νὰ
ὑπερηφανεύεται. Χρειαῖται νὰ ἔχῃ ὁ ἴδιος ἰδικὴν του δό-
ξαν, ἰδικὰ του πλοῦτη, ἰδικὴν του εὐφραν καὶ μόρφωσιν,
διὰ νὰ εἶναι κάπως δικαιολογημένη ἡ ὑπερηφάνειά του
αὐτή. Τὸ νὰ καταφρονῇ ὅμως ἓνας Πελοποννήσιος τοὺς
ἄλλους Ἕλληνας, ἐπειδὴ δὲν ἐγεννήθησαν εἰς τὴν Πελο-
πόννησον, ἀλλὰ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, αὐτὸ εἶναι
μεγαλυτέρα ἀνοησία τῆς προηγουμένης ».

— « Διότι μὲ αὐτὸ δείχνει ὅτι μόνον ἡ Πελοπόννησος
ἀξίζει ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Ἑλλάδος μας » εἶπε διακό-
ψασα μία μαθήτρια.

— « Βέβαια, κατὰ τέτοιο δείχνει ἡ περιφρόνησις ἐνὸς

Πελοποννησίου πρὸς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας » προσέθηκεν ὁ Ἀνεστόπουλος. « Ὅταν ὅμως περιφρονῇ κανεὶς ἕναν ἄλλον, παραδέχεται μὲ αὐτὸ ὅτι δὲν ἔχει τὴν ἀνάγκην του. Ἐὰν λοιπὸν πιστεύσωμεν ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι περιφρονοῦν τοὺς Ἕλληνας τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Ἑλλάδος, δειγνουν ὅτι ἠμποροῦσαν νὰ ἔλειπαν ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ὅλα αἱ ἄλλαι ἐπαρχίαι του. Πῶς θὰ ἠμποροῦσαν ὅμως νὰ ζήσουν εὐτυχισμένοι οἱ Πελοποννήσιοι τότε χωρὶς τὰ σιτηρὰ τῆς Θεσσαλίας καὶ τὰ κτηνὰ τῆς Μακεδονίας, χωρὶς τὰ ὑφάσματα τοῦ Βόλου, τῆς Νιαούσης καὶ τῶν Ἀθηνῶν, χωρὶς τὰ βιβλία καὶ τὰ ἀνώτερα σχολεῖα τῶν Ἀθηνῶν καὶ χωρὶς τὰ τόσα καὶ τόσα βιομηχανικὰ προϊόντα τοῦ Πειραιῶς ; »

— « Μήπως δὲν θὰ ἠμποροῦσαν νὰ προμηθεύωνται ὅ,τι δὲν παράγει ἡ χώρα των, ἡ Πελοπόννησος, ἀπὸ τὰ ξένα μέρη ; ἢ μήπως δὲν θὰ ἠμποροῦσαν νὰ κατασκευάσουν καὶ αὐτοὶ βιομηχανικὰ ἐργαστήσια εἰς τὰς Πάτρας, εἰς τὸ Αἴγιον, εἰς τὸ Ναύπλιον καὶ εἰς τὰς Καλάμας ; » ἀντέλεξεν ὁ Μίμης Σβωλόπουλος.

— « Θὰ ἠμποροῦσαν ὅλα αὐτά, πὺν μᾶς εἶπεν ὁ Σβωλόπουλος, νὰ τὰ κάμουν καὶ οἱ Πελοποννήσιοι καὶ ἔτσι νὰ μὴ ἔχουν τὴν ἀνάγκην ὅλων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων » ἀπήντησεν ἡ Κάκια Σιγαλοῦ. « Ἐὰν ὅμως κάποτε ἦρχε νεὶς ἐξωτερικὸς ἐχθρὸς, διὰ νὰ κυριεύσῃ τὴν χώραν των, τότε ποῖος ἐκ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων θὰ τοὺς ἐβοηθοῦσε ; Τί δὲ θὰ ἠμποροῦσαν νὰ κάμουν τότε μόνοι των οἱ Πελοποννήσιοι, τόσον ὀλίγοι πὺν εἶναι, χωρὶς νὰ ἔχουν εἰς τὸ πλεονόν των τοὺς Στερεοελαδίτας καὶ τοὺς Κρητικούς, τοὺς Θεσσαλοὺς καὶ τοὺς Μακεδόνας, τοὺς Θράκας καὶ τοὺς Ἡπειρώτας, τοὺς Πρόσφυγας καὶ τοὺς νησιώτας ; »

8. « Ἐγὼ νομίζω ὅτι καὶ δι' ἄλλον ἀκόμη λόγον δὲν εἶναι σωστὸς ἕνας Ἕλληνας νὰ περιφρονῇ τοὺς ὁμοειθεῖς του » εἶπεν ἄλλη μία μαθήτρια, ἡ Νίκη Καραντινοῦ.

— « Διὰ ποίαν, Νίκη : » ἠρώτησαν πολλοὶ συμπαθηταί της.

— « Διότι εἶναι ἀδελφοί του. Καί, ὅπως θεωροῦμεν πρόστυχον τὸν ἀδελφὸν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος εἰρωνεύεται ἢ περιφρονεῖ τοὺς ἀδελφούς του, διότι ἔτυχε νὰ μὴ εἶναι ἔξυπνοι ἢ πλούσιοι, ὅπως αὐτός, ἔτσι μοῦ φαίνεται, πρέπει νὰ θεωρεῖται πρόστυχος Ἕλλην ἐκεῖνος, πὺν νομίζει ὅτι, ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ γεννηθῆ ἑῖς τὰς Ἀθήνας ἢ νὰ κατάγεται ἀπὸ τὴν Κρήτην ἢ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ περιφρονῇ ἄλλον Ἕλληνα, τοῦ ὁποῖου ἢ πατρὶς ἔτυχε νὰ μὴ εἶναι τόσον δοξασιμένη ».

— « Καὶ ἐγὼ συμφωνῶ μὲ τὴν Καραντινοῦ » εἶπεν ὁ παρακαθήμενός της.

Τότε καὶ εἷς μικροκατωμένος καὶ πάντοτε ὀλιγόλογος μαθητής, ὁ Τρύφων Ἀνερούσης, ἀντιληφθεὶς ὅτι ἐπιησίαζε νὰ κλείσῃ ἢ συζητήσῃ, ἐξέφρασε καὶ αὐτὸς ὡς ἑξῆς τὴν γνώμην του :

« Κάποτε μᾶς εἶπατε, κ. διδάσκαλε, ὅτι κανὲν ἀπὸ τὰ τόσα καὶ τόσα μεγαλοπρεπῆ δημόσια κτίρια τῶν Ἀθηνῶν μας δὲν κατεσκευάσθη μὲ ἔξοδα κανενὸς Ἀθηναίου. Ὅλα ἔχουν γίνεαι μὲ δωρεὰς Ἑπειρωτῶν, Κεφαλλήνων, Κωνσταντινουπολιτῶν καὶ ἄλλων Ἑλλήνων.

Προχθὲς ἤκουσα τὸν πατέρα μου νὰ λέγῃ ὅτι τὸ θεωρηκτόν μας « Ἀ β ε ρ ω φ », τὸ ὁποῖον κατεσκευάσθη μὲ χορήματα, δωρηθέντα εἰς τὸ Ἔθνος μας ὑπὸ τοῦ Ἑπειρωτοῦ Γεωργίου Ἀβέρωφ, συνετέλεσεν, ὥστε κατὰ τοὺς πολέμους τοῦ 1912—1913 ἢ Ἑλλάς, ἢ Σερβία, ἢ Βουλγαρία καὶ τὸ Μανουσοῦνιον νὰ κερδίσουν τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Τούρκων. Κάπου δὲ ἐδιάβασα ὅτι οἱ περισσότεροι καθηγηταί τῶν δύο Πανεπιστημίων μας, ὅλοι σχεδὸν οἱ ὀνότεροι ἀξιωματικοί μας καὶ οἱ μεγαλύτεροι ἔμποσοι καὶ βιομήγαχοι Ἕλληνες εἶναι χωριατόπουλα καὶ πολὺ ὀλίγοι ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ἢ ἀπὸ τὰς μεγάλας ἑλληνικάς μας

πόλεις. Ὅταν ὄλ' αὐτὰ εἶναι ἀληθινά, τί θὰ ἐλέγατε, ἂν
ζανεῖς ἀπὸ τὴν τάξιν μας ἐκοροδώνετο, διότι ἐγεννήθη εἰς
τὰς Ἀθήνας ; »

— « Ὅτι εἶναι ἀνόητος » ἀπήντησαν πολλοὶ συμμαθηταὶ
τοῦ Ἀνεροῦση.

— « Καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιον » προσέθηκεν ὁ διδάσκαλός των,
κ. Παυλόπουλος. Καὶ τὸ μάθημα ἔληξε...

Δημοσθ. Ἀνδροεάδης

6. ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

1. Τὰ μάτια ἐπαινεύθηζαν καὶ εἶπαν στὸ κορμὶ
περηφανευμένα :

« Ὡσὰν ἐμᾶς δὲ θρῖσκεται μὲ ἀξία καὶ τιμὴ
ὄργανο ζανένα.

Χωρὶς λαδάκι φέγγομε, χωρὶς ζαμὰ τροφὴ
δῶ καὶ τόσον τόπον,

καὶ βλέπει χίλια πράγματα, ἀπ' ὅπου καὶ ἂν στραφῆ
ἢ ὄψις τῶν ἀνθρώπων ».

2. Τὸ ἄκουσαν καὶ ἐπειράζθηζαν καὶ εἶπαν μὲ τρελλή
τ' αὐτάκια βία :

« Ματάκια, μὴν παινεύεσθε, καὶ σᾶς περνοῦν πολὺ
ἄλλοι στήν ἀξία.

Τί ὠφελεῖ ἢ βλέψις σας, ἀφοῦ δὲν διαπερνᾷ
οὔτε καὶ ἓναν τοίχο ;

Ἡμᾶς ἂν ἔχη ὁ ἄνθρωπος, ὡς καὶ στὰ σκοτεινὰ
νοιώθει κάθε ἦχο ».

3. Τὸ ἄκουσαν καὶ πειράζθηζαν καὶ εἶπαν μὲ τρελλή
τὰ χειράκια βία :

« Αὐτάκια, μὴν παινεύεσθε, καὶ σᾶς περνοῦν πολὺ
ἄλλοι στήν ἀξία.

Τί ὠφελεῖ ν' ἀκούῃ τις ἤχους περιττούς,
νὰ θεωρῇ τ' ἀστέρια ;
Κυρίους τῶν πραγμάτων τοὺς κάμνονν τοὺς θνητοὺς
μοναχὰ τὰ χέρια ».

4. Τὸ ἄκουσαν καὶ ἐπειράχθησαν καὶ εἶπαν μὲ τρελλή
καὶ τὰ πόδια βία :
« Χερῶνια, μὴν παινεύεσθε, καὶ σᾶς περνοῦν πολὺ
ἄλλοι στήν ἀξία.

Τί ὠφελεῖ τὸ πιάσιμο ; Τὸ χέρι δὲν ἀρκεῖ,
διὰ τὸν κυριόρχη.
Γι' αὐτόν, ἂν δὲν τὸν φέρωμε ἡμεῖς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ,
κόσμος δὲν ὑπάρχει ».

5. Τὸ ἀκούει καὶ πειράζεται καὶ λέγει μὲ τρελλή
τὸ κεφάλι βία :
« Ποδάρια, μὴν παινεύεσθε, καὶ σᾶς περνοῦν πολὺ
ἄλλοι στήν ἀξία.

Τί ὠφελεῖ ἡ κίνησις, ποὺ παίρνει μοναχῇ
τὸ ἄψυχο τὸ σῶμα ;
" Ἄν λείψῃ μιὰ διεύθυνσις σ' αὐτὸ ἀπ' τῆ ψυχῇ,
σπαρταρᾶ στὸ χῶμα ».

6. Τὰ ἄκουσε αὐτὰ καὶ γέλασε καὶ εἶπε μὲ καλῇ
τὸ κορμὶ καρδιά :
« Καμημένα · μὴν παινεύεσθε καὶ σᾶς περνοῦν πολὺ
ἄλλος στήν ἀξία.

Θεὸς ἂν δὲ σᾶς ἐπλάθε σ' ἐμένα κολλητὰ
καὶ μὲ τέτοια δῶρα,
θὰ ἦσαστ' ἐσεῖς θὰ ἦτανε τὰ ἔργα σας αὐτά,
ποὺ καυχίεσθε τώρα ; »

Γ. Βιζυηνός

7. ΠΩΣ ΤΑ ΠΛΗΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΥΧΗΣ ΔΕΝ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΔΙΣΘΗΤΑ ;

1. Έχει ημέρας πολλές, όπου βρέχει εις τὸ Τρίστρατον, μικρὰν μακεδονικὴν κομόπολιν. Οἱ κηπουροὶ καὶ οἱ κτηνοτρόφοι Τρίστρατινοὶ τρέβουν τὰς χεῖρας ἐκ τῆς γαροῦς των. Οἱ γεωργοὶ ὅμως συμπολίται των εἶναι στυφροποὶ καὶ περιφρόντιδες. Οἱ πρῶτοι ὑπολογίζουσι ὅτι μὲ τὰς ἀλλεπαλλήλους αὐτὰς βροχὰς θὰ κερδίσουσι πολλῶν ἡμερῶν ποτίσματα τῶν λαχανοκηπῶν των. Οἱ δεῦτεροι ὅτι θὰ ἀναδώσῃ πάλιν ἡ γῆ νέον χόρτον διὰ τὰ ποιμνία των. Ἄν-

Ἔχει ἡμέρας πολλές πού βρέχει στὸ Τρίστρατον.

τιθέτως δὲ οἱ τελευταῖοι φοβοῦνται μῆπως ἐξ αἰτίας τῶν βροχῶν αὐτῶν χάσουν τὴν ἐφετεινὴν ἔξοχον ἐσοδείαν τῶν σιτηρῶν τῶν. Διότι εἶναι μέσα Μαΐου, γνωρίζουν δὲ ἐκ πείρας ὅτι αἱ βρογαὶ τοῦ Μαΐου βλάπτουν πολὺ τὰ σιτηρὰ ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἀδιάφορος ὁ οὐρανὸς πρὸς τὰ συμφέροντα τῶν ἀνθρώπων, ἐξακολουθεῖ τὸ ἔργον του καὶ βρέχει, βρέχει ἐξακολουθητικῶς ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα.

Ὅταν ἔπαισεν ἡ βροχή, τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον ἐφοβοῦντο οἱ γεωργοὶ τῆς μακεδονικῆς ἐκείνης κομποπόλεως, εἶχε συντελεσθῆ. Ὑψηλώσαντα παρὰ πολὺ τὰ γεννήματά των ἐκ τῶν πολλῶν βροχῶν, « ἐ π λ ἄ γ ι α σ α ν ». Μετὰ δὲ τὸ « π λ ἄ γ ι α σ μ α » ἔνεκα τῆς ἀναπτυχθείσης κατόπιν μεγάλης θερμοτήτος, προσεβλήθησαν ἐκ « σ κ ω ρ ι ἄ σ ε ω ς », τῆς γνωστῆς καταστρεπτικῆς ἀσθενείας τῶν σιτηρῶν. Ὅσάν δὲ νὰ μὴ ἦρξουν καὶ τὰ δύο αὐτὰ κακά, ἰσχυρὸς λίβας, πνεύσας κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ θερισμοῦ, συνεπλήρωσε τὴν καταστροφὴν τῆς μόνης ἐσοδείας τῶν Τριστρατινῶν γεωργῶν.

Οἱ δυστυχεῖς εἶναι ἀλλόφρονες ἔνεκα τῆς μεγάλης ταύτης συμφορᾶς των. Σὺλλογίζονται ὅτι θὰ πεινάσουν καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα των, καθὼς καὶ ὅτι δὲν θὰ ἔχουν τί νὰ σπεύρουν τὸ φθινόπωρον. Ἐνῶ δὲ ὑπελόγιζον ὅτι θ' ἀνεκονίζοντο ἀπὸ μερικὰ χροῆν των, τώρα βλέπουν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ συνάψουν νέα δάνεια πρὸς συντήρησίν των. Ποῖος δὲ δανεῖζει εἰς ἀνθρώπους, μὴ ἔχοντας τίποτε :

2. Βλέπει καὶ ἀντιλαμβάνεται τὴν στενοχωρίαν τῶν συμπατριωτῶν του τούτων ὁ γερο-Μακρυνιώστας μὲ τὰς 3 χιλιάδας γιδοπρόβατά του. Ἐνθυμεῖται τὴν προπερυσινὴν σινοδρομὴν, τὴν ὁποίαν προσέφερον εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους κτηνοτρόφους τῆς περιφερείας των οἱ Τριστρατινοὶ γεωργοὶ, δώσαντες εἰς αὐτοὺς ἐπὶ πιστώσει τὰ κριθάρια καὶ τὰ ἄχρηά των καὶ σώσαντες τοιοῦτοτρόπως τὰ

ζῳά των ἐκ τῆς ὀψίμου βαρυχειμωνιάς. Ἀναλογίζεται ἀκόμη καὶ τὰ μεγάλα κέρδη, τὰ ὅποια θὰ πραγματοποιήσουν οἱ κτηνοτρόφοι καὶ οἱ κηπουροὶ κατὰ τὸ ἔτος ἐνεῖνο. Βλέπων δὲ καὶ ἀντιλαμβανόμενος πάντα ταῦτα, προσκαλεῖ μίαν ἐκ τῶν πρώτων Κυριακῶν τοῦ θέρους εἰς τὴν καλύβην τοῦ ποιμνιοστασίου του τοὺς κτηνοτρόφους καὶ τοὺς κηπουροὺς συμπατριώτας του καὶ λέγει πρὸς αὐτούς :

« Ὁ Μεγαλοδύναμος, σὺν Θεῷ πού εἶναι, ἐμοίρασε θεϊκὰ καὶ ἐφέτος τὰ ἀγαθὰ του εἰς τὸν τόπον μας. Εἰς ἡμᾶς τοὺς κτηνοτρόφους καὶ εἰς σᾶς τοὺς περιβολάρηδες τὰ ἐμοίρασε μὲ τὸ σακκί· ἀπὸ τοὺς καμμένους τοὺς γεωργοὺς πατριώτας μας ἐπῆρε καὶ τὸ ἄχυρον. Προπέρουσι, ἐνθυμεῖσθε ; Αὐτοὶ δὲν ἄφησαν τὰ ζῳά μας νὰ ψοφήσουν. Ἡμεῖς θὰ τοὺς ἀφήσωμε ἐφέτος ν' ἀποθάνουν ἀπὸ τὴν πείναν ; »

— « Δάγκασε τὴν γλῶσσάν σου, γερο-Νούσια ! Δι' αὐτὸ μᾶς ἐπροσχάλεσες ἐδῶ σήμερα ; Νομίζεις ὅτι ἡμποροῦμεν νὰ λησιμονήσωμεν ὅτι εἶναι πατριῶταί μας ; δηλ. ἀδελφοί μας ; » ἀντέκοψε τότε ὁ πρόεδρος τοῦ συνεταιρισμοῦ τῶν κηπουρῶν.

— « Ἀνακαλῶ τὸν λόγον μου, κῆρ Ζάχο » εἶπε ὁ γερο-Μαζουγκώστας ». Καὶ τί σκοπεύετε νὰ κάμετε σεῖς ; »

— « Τὸ συμβούλιον τοῦ συνεταιρισμοῦ ἀπεφάσισε χθὲς διὰ τὸ ζήτημα αὐτό. Καὶ τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν παρεδέχθη ὄλ' ἡ συντεχνία μας ».

— « Ἡμποροῦμε νὰ μάθομε καὶ ἡμεῖς τὴν ἀπόφασίν σας ; » ἠρώτησάν τινες τῶν κτηνοτρόφων.

— « Ἀπεφασίσασαμεν νὰ παραχωρήσωμεν εἰς τὸν συνεταιρισμὸν τῶν γεωργῶν ἀτόκως ὀλόκληρον τὴν κατάρθεισιν τοῦ συνεταιρισμοῦ μας, πὺν ἔχομεν εἰς τὴν Ἀγροτικῆν Τροάπεζαν—100 χιλ. δραχμὰς περίπου. Ὑπεσχέθη ἀκόμη ὁ καθεὶς μας νὰ τροφοδοτῇ ὄλον τὸ ἔτος μὲ λαχανικά τῆς ἐποχῆς ἀπὸ ἓνα γεωργὸν ὅποιον προτιμᾷ ».

—« Εὐγέ σας, παιδιά μου ! πολὺ καλὴ ἢ ἀπόφασίς σας. Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς πληρώσῃ τὸ καλόν, ποὺ θὰ κἀμετε εἰς τ' ἀδελφία μας ».

Κατόπιν στρεφόμενος πρὸς τοὺς ὁμοτέχνους του, τοὺς κτηνοτρόφους : « Καὶ ἡμεῖς τί λέγετε νὰ κἀμομεν, καλό-παιδα ; » τοὺς ἐρωτᾷ.

—« Ὅ,τι ἔκαμαν καὶ οἱ κηπουροὶ » ἄπαντοῦν ὅλοι ὁμοφώνως· ἐνῶ ὁ πρόεδρος τοῦ συνεταιρισμοῦ τὸν ἐξηγεῖ :

—« Νὰ παραχωρήσωμε καὶ ἡμεῖς τὴν κατάθεσιν τοῦ συνεταιρισμοῦ μας ἀτόκως καὶ ὁ καθείς μας νὰ δωρήσῃ ἀπὸ ἐν' ἀσκή τυχρὴ εἰς τὴν καθεμίαν γεωργικὴν οἰκογένειαν τοῦ τόπου μας. Καὶ μαζί μὲ αὐτὰ νὰ χαρίσωμε ἀπὸ δύο ποζάρια μαλλὶ καὶ ἀπὸ ἐν' ἄρνι τὴν ἐρχομένην Λαμπρῆν. Συμφωνεῖτε ; » ἐρωτᾷ τελευταῖον.

—« Σύνφωνοι ! σύνφωνοι ! » φωνάζουν ὅλοι· δίδουν δὲ πρὸς ἀλλήλους τὰς χεῖρας.

3.—« Εὐγε καὶ σεῖς, παιδιά μου, δι' αὐτό σας τὸ συμβόλαιον », εἶπε τότε δακρύων ἐκ χαρᾶς ὁ γερο-Μαζουκώστας. « Καὶ ἐγὼ χαρίζω τίς στέρφες γίδες καὶ προβατίνες τῶν κοπαδιῶν μου. Ἄς ἔλθῃ νὰ τὰς πάρῃ ὁ συνεταιρισμὸς μας καὶ νὰ τὰς πωλήσῃ διὰ τ' ἀδελφία μας, τοὺς ζευγολάτας » προσέθηκε.

Καὶ ἔγινεν ὅ,τι ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῶν δύο συντεχνιῶν τοῦ Τριστοράτου. Ἔτσι δὲ οἱ πληγέντες ὑπὸ τῆς τύχης γεωργοὶ τῆς μακεδονικῆς ἐκείνης κομποπόλεως δὲν ἠσθάνθησαν ἐκείνο τὸ ἔτος διόλου τὰ πλήγματά της.

Δημοσθ. Ἀνδρεάδης

8. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

1. « Μὰ βέβαια εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχωμεν ἰσοζύγιον εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους μας μὲ τὴν νέαν τακτικὴν τῆς κυβερνήσεώς μας ; » ἀνεφώνησε πνιγόμενος

ἐξ ἀγανακτήσεως ὁ κ. Σταματελόπουλος, τοζιστῆς καὶ εἰσοδηματίας ἐκ τῶν μεγαλυτέρων μιᾶς ἐκ τῶν πελονησιακῶν μεσογειῶν πόλεων. Καὶ ἀπέροησε τὴν ἐφημερίδα, τὴν ὁποίαν ἀνεγίνωσκε.

Οἱ παρακαθήμενοι εἰς τὰ πλησίον τραπέζια τοῦ καφενείου συμπολίταιί του, συνηθισμένοι εἰς τὰς τοιαύτας με-

Μὰ βέβαια εἶναι δυνατόν νὰ ἔχωμεν ἰσοζύγιον εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κρατοῦς ;

γαλοφώνους κατηγορίας αὐτοῦ κατὰ τῆς κυβερνήσεως, τῶν βουλευτῶν καὶ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς τῆς πόλεως των, δὲν ἔδωκαν σημασίαν εἰς τοὺς λόγους του. Εἰς ξένος ὁμως διαβατικὸς ἐκ τῆς πόλεως ἐκείνης, καθήμενος εἰς τὸ γειτονικὸν τραπέζιον, μόλις ἤκουσεν αὐτόν, ἠρώτησε μετὰ μεγάλης εὐγενείας :

« Μοὶ ἐπιτρέπετε, κύριε, νὰ σᾶς ἐρωτήσω ποῖον εἶναι

αυτό, πού σεις θεωρείτε ὡς « νέαν τακτικὴν τῆς Κυβερνήσεως » καὶ τὸ ὁποῖον σᾶς ἔκαμε νὰ θυμώσετε τόσο πολύ ; »

—« Δὲν εἶδατε, κύριέ μου, τί γράφουν αἱ σημεριναὶ ἐφημερίδες τῶν Ἀθηνῶν ; Διὰ νὰ πολεμηθῇ ἡ ἀκρίδα, ἡ ὁποία ἐνέσκηψεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἀπεφάσισεν ἡ κυβέρνηση νὰ δαπανήσῃ 10 ἑκατομμύρια δραχμῶν. Διὰ νὰ μὴ χρεωκοπήσῃ δὲ ἡ Ἐταιρεία « Χημικῶν Λιπασμάτων », ἐγγυήθη τὸ Κράτος εἰς τοὺς δανειστάς αὐτῆς τὸ ἐκ 400 χιλιάδων λιρῶν δάνειόν της. Δὲν θεωρεῖτε καὶ σεις τὰς δύο ταύτας κρατικὰς συνδρομὰς ὡς « μοίρασμα κολλύβων ; »

2. —« Θὰ μοὶ ἐπιτρέψητε νὰ μὴ συμφωνῶ μὲ τὴν γνώμην σας αὐτήν, κύριε » ἀντέλεξεν ὁ ξένος. « Τὴν ἀπόφασιν τῆς κυβερνήσεως νὰ συντρέξῃ τοὺς Θεσσαλοὺς πρὸς καταπολέμησιν τῆς ἐφετεινῆς ἐπιδημίας των καὶ νὰ ἐγγυηθῇ τὸ δάνειον τῆς μεγαλυτέρας ἑλληνικῆς βιομηχανίας μας ἐγὼ θεωρῶ ὡς ὑποχρέωσιν τοῦ Κράτους καὶ ὄχι ὡς μοίρασμα κολλύβων, ὅπως σεις ἰσχυρίζεσθε. Καὶ ἰδοὺ διατί :

Κοινὴ μητέρα, ὅπως γνωρίζετε, ὅλων ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων εἶναι τὸ Κράτος μας. ἀντιπρόσωπος δὲ αὐτοῦ ἡ ἐκάστοτε ἑλληνικὴ κυβέρνησίς μας. Ἡ κοινὴ αὐτὴ μητέρα μας βλέπει κάποτε μερικὰ ἐκ τῶν τέκνων της νὰ δυστυχοῦν, ὅπως π. χ. σήμερον οἱ πρόσφυγες, ἢ ἄλλα νὰ κινδυνεύουν νὰ δυστυχήσουν, ὅπως ἐφέτος οἱ Θεσσαλοὶ ἐξ αἰτίας τῆς ἀκρίδος καὶ ἡ ἔταιρεία τῶν Χημικῶν λιπασμάτων. Ἐὰν ἀποφασίσῃ νὰ ἐλαττώσῃ τὴν δυστυχίαν τῶν πρώτων καὶ νὰ προλάβῃ μέλλουσαν τοιαύτην τῶν δευτέρων, τὴν ἀπόφασίν της δὲ ταύτην τὴν πραγματοποιῇ μὲ τὰ ἐφόδια, τὰ ὁποῖα παρέχομεν ἡμεῖς—τὰ εὐτυχημένα σήμερον τέκνα της—καὶ μὲ τὴν ἀδειάν μας, νομίζετε ὅτι αὐτὸ εἶναι κακόν ; Δὲν θὰ ἔκαμεν τὸ ἴδιον καὶ

ἡ μητέρα σας καὶ ἡ ἰδιὴ μου, ἐὰν μᾶς ἔβλεπε νὰ δυστυχοῦμεν ; »

—« Ἡρῶτον, κύριέ μου, οὔτε ἐγὼ οὔτε σεῖς οὔτε κα-
νεῖς ἐκ τῶν συμπολιτῶν μου δὲν ἐδώσαμεν εἰς τὸν ἀντι-
πρόσωπον τοῦ Κράτους μας, τὴν σημερινὴν κυβένησιν.
τὴν ἄδειαν νὰ προβῇ εἰς τοιαύτας συνδρομὰς. Ἀπλούστα-
τα, διότι δὲν ἠρωτήθημεν οὔτε ἐρωτώμεθα.

Ἔπειτα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, σπαταλῶσα δηλαδὴ
δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὰ ἐφόδια, τὰ ὅποια τῆς δίδομεν ἡ-
μεῖς οἱ φορολογούμενοι, θ' ἀναγκασθῇ νὰ μᾶς προσθέσῃ
ἀργότερον νέους φόρους.

Ἀκόμη ἠθέλον νὰ σᾶς ἐρωτήσω, κύριέ μου, αὐτά :
Ὅταν οἱ Θεσσαλοὶ ἐσώδειον τόσα πολλὰ ἐκ τῶν λαμι-
πρῶν ἐσοδειῶν των, τῶν σιτηρῶν καὶ τοῦ καπνοῦ των
καὶ ὅταν οἱ κ. κ. μέτοχοι τῆς εταιρείας τῶν Χημικῶν λιπα-
σμάτων ἐθυλάκωνον τὰ μεγάλα κέρδη τῶν μετοχῶν των,
μήπως προσεκάλεσαν καὶ ἡμᾶς νὰ μοιρασθῶμεν τὰ κέρ-
δη των ; Πῶς τώρα ζητοῦν νὰ μοιρασθῶμεν τὴν δυστυ-
χίαν των ; » Λέγων δὲ ταῦτα ὁ Σταματελόπουλος, ἐμει-
δίασεν εἰρωνικῶς πρὸς τὸν ξένον. Λόγῳ παρετήρησεν ὅτι
εἰς πολλοὺς ἐκ τῶν παρακαθημένων εἰς τὰ γειτονικά τρα-
πέζια συμπολιτῶν ἐπροξένησεν ἐντύπωσιν τὸ τελευταῖον
ἐπιχείρημά του.

2. Χωρὶς νὰ παραχθῇ διόλου ὁ ξένος, ἀπήντησε :

« Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ Κυβέρνησις, διὰ νὰ προβῇ εἰς τοι-
αύτας συνδρομὰς δὲν ἠρώτησε κανένα ἐξ ἡμῶν οὔτε ἐ-
ζήτησε τὴν ἄδειάν μας. Ἠρώτησεν ὅμως καὶ ἔλαβε τὴν
συγκατάθεσιν τῶν ἀντιπροσώπων μας, τῶν βουλευτῶν,
οἵτινες τὴν ὑποστηρίζουν. Οὗτοι δὲ πάλιν δὲν εἶναι ὑπο-
χορομένοι νὰ ἐρωτοῦν ἡμᾶς, τοὺς ἐκλογεῖς των, διὰ πᾶν
ζήτημα, τὸ ὅποιον πρόκειται νὰ ψηφίσουν εἰς τὴν Βου-
λήν. Ὡστε, ὡς βλέπετε, τὸ πρῶτόν σας ἐπιχείρημα εἶναι
ἀστήρικτον.

Καὶ τὸ δεύτερον ὅμως θὰ ὁμολογήσετε ὅτι εἶναι τοιοῦτον. Διότι μὲ τὸ νὰ ἐξοδεύσῃ ἡ κυβέρνησις μας 10 ἑκατομμύρια δραγμῶν πρὸς καταπολέμησιν τῆς ἀκρίδος τῆς Θεσσαλίας καὶ μὲ τὸ νὰ ἐγγυηθῇ τὸ ἐκ 400 χιλιάδων λιρῶν δάνειον τῆς ἑταιρείας τῶν Χημικῶν λιπασμάτων δὲν σπαταλᾷ, ἀλλ' ἀντιθέτως οἰκονομεῖ τὰ ἐφόδια, τὰ ὅποια τῆς δίδομεν ἡμεῖς, οἱ φορολογούμενοι ».

—« Ἀστειεύσθε, μοῦ φαίνεται, κύριε, ἢ μὲ ἐκλαμβάνετε ὡς μικρὸν παιδίον, ὑποστηρίζοντες τὰ τοιαῦτα », ἀπάντησεν ὁ κ. Σταματελόπουλος ἀγριοκοιτάζων τὸν ἕξον.

—« Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε, οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἄλλο συνήθισα νὰ κἀμνω, ὁσάκις ὀμιλῶ πρὸς κυρίους καθὼς πρέπει. Ἔπρεπε νὰ ἀκούσετε πρῶτον τὴν δικαιολογίαν μου καὶ ἔπειτα νὰ μὲ κατηγορήσετε. Ἴδου διατὶ νομίζω ὅτι ἔχω δίκαιον.

Ἐὰν ἡ κυβέρνησις δὲν συντρέξῃ ἐφέτος τοὺς Θεσσαλοὺς εἰς τὴν καταδίωξιν τῆς ἀκρίδος—πράγμα, τὸ ὅποῖον δὲν δύνανται οὔτοι μόνοι τῶν νὰ πράξουν—καὶ μείνῃ αὐτὴ ἀκαταδίωκτος, θὰ ἔχωμεν τὰς ἐξῆς συνετείας : Πρῶτον : ἐπειδὴ ἡ ἀκρίς θὰ καταστρέψῃ πάσας τὰς ἐσοδείας τῆς Θεσσαλίας, δὲν θὰ δυνηθῇ ἡ κυβέρνησις νὰ εἰσπράξῃ τοὺς ἐξ αὐτῆς φόρους, οἵτινες εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτεροι τῶν 10 ἑκατομμυρίων, τὰ ὅποια πρόκειται νὰ ἐξοδεύσῃ τώρα πρὸς καταπολέμησιν τῆς ἀκρίδος. Ἐπειτα εἶναι βέβαιον ὅτι, ἐὰν ἀφεθῇ ἀκαταδίωκτος ἐφέτος ἡ ἀκρίς τῆς Θεσσαλίας, πολλαπλασιαζομένη τὸ ἐπόμενον ἔτος, θὰ ἐξαπλωθῇ καὶ πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς νότον τῆς χώρας μας καταστρέφουσα πάσας τὰς πολυτίμους ἐλληνικὰς ἐσοδείας. Ὅταν δὲ καὶ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες καλλιερῆται τῶν σιτηρῶν, τοῦ καπνοῦ, τῆς σταφίδος, τῶν ἀμπελών κτλ.κτλ. δὲν ἐσοδεύσουν τίποτε ἐκ τῶν κτημάτων τῶν, πῶς θὰ δυνηθοῦν νὰ πληρώσουν τοὺς φόρους τῶν

Δ. Ἀνδρεάδου Ἀναγνωστικὸν ΣΤ' Δημ. Ἐκδ. Α'.

πρὸς τὸ Κράτος ; Ἔτσι δὲ δὲν νομίζετε ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀφήνουσα ἀβοηθήτους τοὺς Θεσσαλοὺς, θὰ ζημιώσῃ καὶ σᾶς καὶ ἐμὲ καὶ ὅλον τὸ Κράτος μας ; ἀντὶ δὲ οἰκονομίας θὰ σπαταλήσῃ δεκαπλάσιως καὶ εἰκοσαπλάσιως περισσότερα τῶν ὅσα θὰ δώσῃ ἐφέτος, διὰ νὰ συντρέξῃ τοὺς Θεσσαλοὺς ; »

—« Πολὺ σωστά, πολὺ σωστά ! » παρετήρησαν τότε πολλοὶ τῶν ἀκροατῶν, ἐνῶ ὁ κ. Σταματελόπουλος, μὴ δυνάμενος νὰ ἀντιτάξῃ τι καὶ εἰς τὰ δύο ταῦτα ἐπιχειρήματα, ἐσιώπα.

4. Ὁ ξένος ἐξηκολούθησε :

« Βεβαίως, ὅταν οἱ Θεσσαλοὶ εἶχον καλὰς ἐσοδείας, οἱ δὲ μέτοχοι τῆς Ἑταιρείας γημικῶν λιπασμάτων εἰσέπραττον μεγάλα κέρδη ἐκ τῶν καλῶν ἐργασιῶν τῆς εταιρείας τῶν, δὲν μᾶς ἐκάλεσαν ποτὲ οὔτε οἱ μὲν οὔτε οἱ δὲ νὰ μοιρασθῶμεν τὴν εὐτυχίαν τῶν. Ἐν τούτοις ὅμως, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῶμεν, μαζὶ μὲ αὐτοὺς ὠφελοῦμεθα τότε καὶ ἡμεῖς οἱ Πελοποννήσιοι ».

—« Πῶς ; δὲν τὸ ἐννοῶ » ἠρώτησεν ὁ κ. Σταματελόπουλος.

—« Ἴδου πῶς ! Ἐξ αἰτίας τῶν ἀφθόνων θεσσαλικῶν σιτηρῶν, ἐτρόγωμεν καὶ ἡμεῖς εὐθηνότερον τὸ ψομί. Ἐξ αἰτίας δὲ τοῦ ἀφθόνου γρηήματος, τὸ ὁποῖον ἤρχετο εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν θεσσαλικῶν κλωνῶν, εὐρίσκαμεν καὶ ἡμεῖς νὰ δανεισθῶμεν εὐκόλως διὰ τὰς ἀνάγκας μας ἐκ τῶν Τραπεζῶν, μὲ πολὺ μικρὸν τόκον.

Τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ ὅταν αἱ ἐργασίαι τῆς Ἑταιρείας τῶν λιπασμάτων εὐωδοῦντο. Διότι πρῶτον μὲν ὁ τόκος, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε ἐστέλλομεν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, διὰ νὰ ἀγοράζωμεν ἐκεῖθεν τὰ γημικὰ λιπάσματα, ἔμενεν εἰς τὸν τόπον μας, ἐδῶ δηλαδὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ ὅλα τὰ κέρδη τῶν μετόχων τῆς Ἑταιρείας ταύτης.

Ἔπειτα, ὅταν εὐτυχοῦσαν καὶ οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ μέτοχοι τῆς ἑταιρείας αὐτῆς, πόσοι πατριῶταί μας, Πελοποννήσιοι, εὗρισκον ἐργασίας καὶ ἐκέρδιζον καὶ ἔζων εὐτυχεῖς ! Πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι περισσότεροι τῶν 4 χιλιάδων ἐργατῶν καὶ τεχνιτῶν τῆς ἑταιρείας ταύτης εἶναι Πελοποννήσιοι, ὅχι δὲ ὀλίγοι καπνέμποροι καὶ σιτέμποροι καὶ ἀλευρόμποροι τοῦ Πειραιῶς καὶ τῶν Ἀθηνῶν κατονομάζονται ἐκ Πελοποννήσου. Ἔνεκα τούτου δὲ δὲν νομίζετε ὅτι εἶχομεν πάντοτε καὶ ἡμεῖς οἱ Πελοποννήσιοι κάθως καὶ οἱ ἐργάται καὶ τεχνῖται τῶν ἐκεῖ ἀλευρομύλων κάποιον μερίδιον ἐκ τῆς εὐτυχίας τῶν ἀδελφῶν μας Θεσσαλῶν καὶ τῶν μετόχων τῆς ἑταιρείας Λιπασμάτων ; Δὲν φοβεῖσθε δὲ ὅτι, ἐὰν δυστυχήσουν αὐτοί, ἐν μέρος τῆς δυστυχίας τῶν θὰ πέσῃ καὶ ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου, ἐκείθεν δὲ καὶ ἐπὶ τῆς πόλεώς σας καὶ εἰς σᾶς τὸν ἴδιον ; »

5.—« Βεβαίωτατα ! » ἀπήντησαν ὅλοι οἱ ἀκροώμενοι τὸν ξένον. Ὁχι ὅμως καὶ ὁ κ. Σταματελόπουλος.

Οὗτος, βλέπων ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιλέξῃ τι πρὸς ἀντίκρουσιν τῶν ἀνωτέρω ἐπιχειρημάτων τοῦ ξένου ἐκείνου, ἐθεώρησε καλὸν νὰ ἀποφύγῃ τὴν περαιτέρω συζήτησιν μετὰ τὴν ἀξιόπρεπειαν χωρὶς δηλ. νὰ ὁμολογήσῃ τὴν πλάγην του.

Προσεποιήθη ὅτι τάχα τὸν καλεῖ κάποιος φίλος του, ὁ ὁποῖος ἴστατο εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ καφερείου. Φωνάζας δέ : « ἔρχομαι ἄμέσως ! » ἠγγέθη καὶ ἀπεμακρόνθη ἐκ τοῦ τραπέζιου, χωρὶς οὔτε συγχώρησιν νὰ ζητήσῃ !

Δημοσθ. Ἀνδρεάδης

9. ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ

1. Ὁ κὺρ Γεώργης Μπούμπουρας, Κυζλαδίτης καὶ ἐξ ἐκείνων, οἵτινες δὲν ἐξῆλθον ποτὲ ἐκ τῆς μικρᾶς νήσου τὸν, ἔχει ἀπὸ πολλοῦ μίαν ἀπορίαν, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ λύσῃ μόνος του. Ἀπορεῖ πῶς Εὐρωπαῖοι καὶ Ἀμερικανοί, μόλις συμβῆ καμμία μεγάλη καταστροφὴ εἰς χώραν τινά, ξένην καὶ μακρὰν τῆς ἰδικῆς τὸν καμμένη, σπεύδουν ἀμέσως καὶ συντρέχουν προθύμως τοὺς ἐκ τῆς καταστροφῆς ταύτης παθόντας, ὡσὰν νὰ ἦσαν ἀδελφοὶ ἢ συγγενεῖς τὸν :

« Κατὰ τὴν μικρασιατικὴν καταστροφὴν μας, χωρὶς νὰ ἔχον καμμίαν ὑποχρέωσιν οἱ Ἀμερικανοὶ οὔτε πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας, τοὺς Προσφυγας, οὔτε πρὸς τοὺς Ἀρμενίους », λέγει καθ' ἑαυτὸν ὁ κὺρ Μπούμπουρας, « ἐβοήθησαν καὶ τοὺς δύο καὶ τοὺς συντρέχουν ἀκόμη ἕως τώρα. Ἐκτὸς τῶν χρημάτων, τῶν ἐνδυμάτων, τῶν φαριμάκων καὶ τῶν τροφίμων, τὰ ὅποια ἀπέστειλεν δι' αὐτοὺς ἀμέσως μετὰ τὴν καταστροφὴν, ἴδρυσαν καὶ ὀρφανοτροφεῖα, ὅπου διέθρεψαν καὶ διατρέφουν ἀκόμη πολλὰ ὀρφανὰ προσφυγόπουλά μας, καθὼς καὶ ἀρμενόπουλα. Τὸ ἴδιον ἔκαμαν οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι κατὰ τὸν μεγάλον σεισμὸν τῆς Κορίνθου καὶ πέρυσιν οἱ Ἄγγλοι κατὰ τοὺς σεισμοὺς τῆς Χαλκιδικῆς. Κατὰ τὴν μεγάλην δὲ καταστροφὴν, ἣ ὁποία συνέβη εἰς τὴν Κίναν ἕνεκα τῆς μεγάλης πλημμύρας ἐνὸς μεγάλου ποταμοῦ τῆς, καθημερινῶς ἐδιάβαζα εἰς τὰς ἐφημερίδας ὅτι ἐστέλλοντο βοήθειαι εἰς τοὺς Κινέζους ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Τὸ ἴδιον βλέπω νὰ γάμνη καὶ ἡ ἰδική μας Κυβέρνησις, ὅταν συμβῆ εἰς ξένον κράτος καμμία μεγάλη συμφορά. Βοηθεῖ καὶ αὐτὴ ὅσον ἠμπορεῖ τὸ κράτος ἐκεῖνο. Αὐτὰ ὅλα δὲν τὰ χω-

ρεϊ ὁ νοῦς μου» ἐπαναλαμβάνει πολλέςκι καθ' ἑαυτὸν ὁ Κυκλαδίτης οὗτος. Δὲν ζητεῖ ὅμως νὰ λύσῃ τὴν ἀπορίαν τοῦ αὐτοῦ. Νομίζει ὅτι θὰ ταπεινωθῆ, ἐὰν ζητήσῃ τὴν γνώμην τινὸς ἐκ τῶν φίλων τοῦ διδασκάλου τῆς Χώρας διὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ ὁ κ. Γεώργιος ὁ Μπούμπουρας. Εἶναι ὅλοι πατριῶταί του καὶ αὐτὸς δὲν θέλει νὰ φαίνεται ὅτι γνωρίζει ὀλιγότερα γράμματα ἀπὸ ἐκείνους!

2. Κάποτε ὅμως φθάνει εἰς τὴν Χώραν ὁ νέος διευ-

Τὸν πλησιάζει, αὐτοσυσταίνεται, ζητεῖ συγγνώμην.

θιντῆς τοῦ ἡμιγυμνασίου, ὁ ὁποῖος ἔτυχε νὰ εἶναι καὶ θεολόγος ἱεροφάνης. Ὅταν δὲ μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐπέτυχεν αὐτὸν νὰ κάθεται μόνος εἰς τὸ «Μέγα καφενεῖον» τῆς Χώρας, δὲν ἔχασε τὴν εὐκαιρίαν ὁ κ. Μπούμπουρας. Τὸν πλησιάζει, αὐτοσυσταίνεται, ζητεῖ συγγνώμην διὰ τὴν ἐνόχλησιν καὶ εὐθὺς τὸν παρακαλεῖ νὰ τοῦ λύσῃ τὴν ἀπορίαν. ἤτις βασανίζει αὐτὸν ἀπὸ πολλοῦ.

«Πρῶτον πρέπει νὰ γνωρίζετε, κύριε Μπούμπουρα»

ἤρξατο νὰ λέγῃ ὁ νέος διευθυντὴς τοῦ ἡμιγυμνασίου τῆς πατρίδος του « ὅτι μὲ τὴν σημερινὴν εὐχολον καὶ ταχεῖαν συγκοινωνίαν, γερσαίαν, θαλασσίαν καὶ ἐναέριον, ὅλαι αἱ κατοικοῦμενα χώραι τῆς γῆς μας κατήντησαν ὡς μία μεγάλη ἐπαρχία τῆς Ἑλλάδος μας. Ὅπως οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ὡς κατοικοῦντες ὁ εἷς πλησίον τοῦ ἄλλου καὶ ἐπομένως γνώριμοι πρὸς ἀλλήλους, ἀγαπῶνται καὶ βοηθοῦνται ἀναμεταξύ των κατὰ τὰς δυστυχίας των, τοιουτοτρόπως σήμερον καὶ οἱ κάτοικοι οἰασδίποτε τῶν 5 ἠπείρων τῆς γῆς μας ἔφθασαν ἕνεκα τῆς εὐχόλου συγκοινωνίας νὰ θεωροῦν τοὺς κατοίκους τῶν ἄλλων 4 ὡς συναπαρτιώτας των !

Ἐποὶ κατορθώνει ὁ Εὐρωπαῖος νὰ μεταβαίῃ ἀεροπορικῶς ἐξ Εὐρώπης εἰς τὴν Αὐστράλιαν ἐντὸς 6—7 ἡμερονηκτίων, δὲν εἶναι παράδοξον ὅτι θεωρεῖ καὶ τοὺς Αὐστραλοὺς ὡς συναπαρτιώτας του. Φυσικὸν δὲ εἶναι καὶ νὰ ἐνδιαφέρεται καὶ νὰ συμπάσῃ εἰς τὰς δυστυχίας των. Τὸ αὐτὸ καὶ ὁ Αὐστραλὸς διὰ τοὺς Εὐρωπαίους καὶ ὁ Ἀμερικανὸς διὰ τοὺς Ἀσιανοὺς κ. ο. κ.

3. Ἐπειτα μὴ λησιμονεῖτε ὅτι ἕκαστον κράτος ὁποιασδήποτε καὶ τῶν 5 ἠπείρων τῆς γῆς μας, ἔχει μεγάλη συμφύροντα πρὸς ὅλα σχεδὸν τὰ κράτη καὶ τῆς ἰδιῆς του καὶ τῶν ἄλλων 4 ἠπείρων. Διότι οἱ κάτοικοι αὐτοῦ τυγχάνει νὰ διενεογοῦν ἐμπόριον ἢ νὰ μεταναστεύουν εἰς ἄλλα κράτη ἄλλων ἠπείρων ὅπως ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς χώρας τοῦ κόσμου. Ἡ αἰτία αὕτη συντελεῖ πολὺ εἰς τὸ νὰ μᾶς κάμνῃ, ὥστε νὰ ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν δυστυχίαν τῶν Ἀμερικανῶν καὶ τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Ρώσων καὶ τῶν Ρουμάνων, εἰς τὰς χώρας τῶν ὁποίων κατοικοῦν σήμερον ἑκατοντάδες χιλιάδων μεταναστῶν συμπατριωτῶν μας.

Τὸ αὐτὸ δύναται τις νὰ εἶπῃ καὶ διὰ τοὺς ἄλλους λα-

ούς, τῶν ὁποίων πολλοὶ ὁμογενεῖς τῶν κατοικοῦν εἰς τὴν χώραν μας.

4. » Ἐκτὸς ὅμως τῶν δύο τούτων ἰσχυρῶν λόγων ὑπάρχει καὶ τρίτος, ἰσχυρότερος αὐτῶν, ὁ ἐξῆς : Σήμερον ἔνεκα τῶν πολλῶν καὶ καλῶν σχολείων ὑπάρχουν εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς γῆς πλείστοι μορφομένοι ἄνθρωποι. Ὡς τοιοῦτοι δὲ φυσικὸν εἶναι νὰ συμπονοῦν τὴν ἀνθρωπίνην δυστυχίαν, ὅπου τὴν ἀπαντήσουν. Συμπονοῦντες δὲ τοὺς δυστυχοῦντας ἀνθρώπους, ἐπόμενον εἶναι νὰ ἐπιθυμοῦν νὰ ἐλαφρώσουν τὴν δυστυχίαν των, χωρὶς νὰ ἐξετάζουν ἂν αὐτοί, τοὺς ὁποίους πρόκειται νὰ συντρέξουν, εἶναι συμπατριῶται ἢ ὁμοεθνεῖς τῶν ἢ ἐξωμεριῖται.

Ἄφοῦ εἶναι ἄνθρωποι ὅμοιοί των καὶ ἀφοῦ πληροφοροῦνται περὶ αὐτῶν ὅτι ὑποφέρουν, παθαίνονται ἐκ τούτου καὶ κáμνον ὅτι ὑπαγορεύει εἰς αὐτοὺς ἡ καρδιά των.

Διὰ τοὺς μορφομένους ἀνθρώπους « π λ η σ ί ο ν » εἶναι πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις ὑποφέρει, ὅχι μόνον ὁ συμπολίτης ἢ ὁ ὁμοεθνὴς των.

5. » Ἔτσι σκέπτονται οἱ ἀληθῶς μορφομένοι καὶ δι' αὐτὸ συντρέχουν ὅπως ἴμποροῦν, μόλις πληροφορηθῶν ὅτι εἰς κάποιον μέρος τοῦ πλανήτου μας δυστυχοῦν ἄνθρωποι. Ὄταν μὲ τὸν καιρὸν πληθύνουν οἱ μορφομένοι, αἰτοιαῦται συνδρομαὶ πρὸς τοὺς δυστυχεῖς, θὰ πολλαπλασιασθῶν καὶ δὲν θὰ ἐκπλήσσουν κανένα. Ὄταν δὲ βραδύτερον μορφοθῇ ὅλος ὁ κόσμος, θὰ γίνον *π ρ ᾶ γ μ α τ α οἱ* λόγοι τοῦ Χριστοῦ μας : « Δὲν ὑπάρχει δούλος καὶ ἐλεύθερος. Δὲν ὑπάρχει ἄρσενικὸς καὶ θηλυκός. Δὲν ὑπάρχει Ἰουδαῖος καὶ Ἕλλην, ἀλλὰ πάντες εἴμεθα τέκνα τοῦ Θεοῦ ».

Τότε—ἀλλὰ μόνον τότε—ὑπάρχει ἐλπίς νὰ παύσουν αἱ ἔχθραι καὶ οἱ πόλεμοι μεταξὺ τῶν διαφόρων Κρατῶν. Ἔσως δὲ τότε πραγματοποιηθῇ καὶ ὁ προφητικὸς ἐκεῖνος λόγος τοῦ Χριστοῦ μας : « Καὶ θὰ γίνῃ μία ποίμνη καὶ εἰς ποιμήν ».

Δημοσθ. Ἀνδρᾶδης

ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

1. Η ΔΕΥΤΕΡΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ 1454

1. Ἐν ἔτος εἶχε παρῆλθει ἀπὸ τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Πόλις ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων.

Τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκίας, τὰ πλούσια οἰκοδομήματα, ὅλα τὰ κτήματα τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν τὰ ἤρπασαν οἱ Τούρκοι.

Ὡς φοβερά καταγίγς ἐπέπεσαν οὗτοι κατὰ τῆς δυστυχοῦς πρωτευούσης, τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας. Ἐσφάξαν, ἔκασσαν, ἤρπασαν. Κοράσια, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχεν ἰδεῖ ὁ ἥλιος, ἐγίναν ὑπερέτριαι τῶν Τούρκων. Ἄσπονδες, ζῶντες μὲ μεγάλας τιμὰς καὶ πλοῦτη, περιῆλθον εἰς τοὺς δρόμους ἐπαυοῦντες.

Ἡ χαρὰ ἔφυγε πλέον ἀπὸ τὴν Πόλιν. Ὁ γέλως ἐσβέσθη. Οἱ περισωθέντες Χριστιανοὶ πάντες πενθοῦν τοὺς νεκροὺς των, πενθοῦν καὶ τὴν Πατρίδα.

Ὅσοι ἔζησαν μετὰ τὴν μεγάλην ταύτην καταστροφὴν, μετὰ φόβου καὶ τρόμου συνηθροίσθησαν περὶ τοῦ πρώτου Πατριάρχου καὶ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ, περὶ τοῦ Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου εἰς αὐτὸν δὲ πλέον εἶχον ὅλας τὰς ἐλπίδας των, ὡς νὰ ἦτο πατήρ των. Ἀπὸ αὐτὸν περιμένον ν' ἀκούσουν μίαν παρήγορον λέξιν.

Μετὰ μεγάλου φόβου ἐξήρχοντο τῶν οἰκιῶν των καὶ μετὰ πολλῆς προφυλάξεως ὠμίλουν μεταξύ των. Ἐφοβοῦντο καὶ τὴν σκιάν των, ἐφ' ὅσον ἔβλεπον τοὺς ἀγρίους ἐκείνους κατακτητὰς νὰ περιέρχονται εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Πόλεως μὲ τὰ ξίφη γυμνά, διὰ νὰ χύσουν αἷμα χριστιανικόν.

2. Ἀνέτειλεν ἡ μεγάλη ἡμέρα τοῦ Πάσχα. Κατὰ τὴν μεγάλην καὶ ἐπίσημον ταύτην ἡμέραν καὶ ὁ ναύτης, ὁ ταξιθεύων μαζράν εἰς τὸ πέλαγος, καὶ ὁ ἀσκητής, ὁ κατοικῶν μόνος εἰς τὴν ἔρημον, ψάλλουν τὸ « Χριστὸς Ἀνέστη », μὲ ἐλπίδα καὶ ἀγαλλίασιν. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὅμως πῶς νὰ ὑπάγουν οἱ δυστυχεῖς Χριστιανοὶ εἰς τοὺς ναοὺς των, πῶς νὰ ἐφορτάσουν τὴν Ἀνάστασιν ; Εἰς ἕκαστον βῆμα ἐκινδύνευον νὰ σφαγοῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων.

Ἔπειτα καὶ εἰς ποίαν ἐκκλησίαν νὰ ὑπάγουν ; Ἡ Ἁγία Σοφία δὲν ἦτο πλέον χριστιανική. Ὁ θόλος τῆς ἔμεινε ἄνευ σταυροῦ καὶ τὰ κωδωνοστάσια ἄνευ κωδόνων. Ἡ μεγαλοπρεπής, ἡ πλουσιοστολισμένη ἐκκλησία μετεβλήθη εἰς τζαμίον.

Ὁ Πατριάρχης μόνος ἀνέγνωσε τὸν Ὅρθρον τοῦ Πάσχα. Ἄλλ' αὐτὴ δὲν ἦτο ψαλμοδία ἤτο θρηῆνος. Ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ σεβασμίου ἱεράρχου κατ' ὄλην τὴν ὥραν τοῦ Ὅρθρου ἔρρεον δάκρυα.

Ὁ Πατριάρχης παρήγγειλεν εἰς τοὺς χριστιανοὺς νὰ συναθροισθοῦν εἰς τὰς δύο τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, διὰ νὰ ψάλλουν ἐκεῖ τὴν δευτέραν Ἀνάστασιν, τὴν Ἀγάπην.

Ἡ ἐκκλησία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἤρχετο δευτέρα μετὰ τὴν Ἁγίαν Σοφίαν καὶ κατὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ κατὰ τὸν στολισμόν.

3. Τὴν ὀρισμένην ὥραν ὅλοι οἱ Χριστιανοί, μὲ μίαν λευκὴν λαμπάδα, κρυμμένην κάτωθεν τῶν ἐνδυμάτων των, καὶ μετὰ φόβου καὶ τρόμου εἰσῆρχοντο ἀνὰ εἰς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Ἦναψαν αἱ λαμπάδες, ἐφόρεσεν ὁ Πατριάρχης τὴν χρυσοῦφαντον στολὴν του, ἀλλ' οὐδεμία ψαλμοδία ἤρχιζε. Φαίνεται ὅτι κάποιον ἐπερρίμεναν. Ἀλλὰ ποῖον ; Ἀλλοίμονον ! Ποῖον ἄλλον, παρὰ τὸν Ἀυτοκράτορα των ! Διότι ἦτο παλαιὰ συνήθεια νὰ

μεταβαίνει μετὰ μεγάλης πομπῆς καὶ παραταξέως ὁ αυτοκράτωρ κατὰ τὴν δευτέραν Ἀνάστασιν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας, διὰ ν' ἀκούσῃ τὸν Ἑσπερινόν. Ἄλλ' ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος δὲν ἦτο πλέον εἰς τὴν ζωὴν! Ὁ ἀτρόμητος ἦρως κοιμᾶται τὸν αἰώνιον ὕπνον πλησίον τῶν ἑρειπίων τῆς πύλης τοῦ Ρωμανοῦ.

Μετ' ὀλίγον ὁ Πατριάρχης ἐφάνη εἰς τὴν Ὁραϊάν Πύλην τοῦ ναοῦ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων. Προσπαθεῖ μὲ ὀλίγας λέξεις νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς Χριστιανοὺς, νὰ παρηγορήσῃ τὸ ποιμνίον του τὸ ἀπαρηγόρητον, τὸ ὁποῖον ἦτο πλέον ἄνευ πατρίδος, ἄνευ αυτοκράτορος. Ἄχ! καὶ ἄνευ Ἀγίας Σοφίας.

Ἀρχίζει ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ. Οἱ ψάλται ψάλλουν τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» καὶ αἱ καρδίαι τῶν Χριστιανῶν αἰσθάνονται κάποιαν παρηγορίαν. Ὁ λαὸς λαμβάνει ὀλίγον θάρρος. Ἀναγεννᾶται εἰς τὴν καρδίαν του ἡ ἐλπίς, ὅτι θὰ ἐξημερώσῃ πάλιν μίαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποῖαν θὰ ἐορτάσουν τὸ Πάσχα τῶν, ὅπως ἄλλοτε εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν τῶν. Δὲν ἔχουν τώρα αὐτοκράτορα, ἀλλ' ἔχουν πατριάρχην. Εἰς αὐτὸν ἔχουν τὰ βλέμματά των ἐστραμμένα.

4. Ἀρχίζει ἡ ψαλμοδία «Κύριε ἐκέκραξα πρὸς Σέ...», καὶ ὁ Πατριάρχης λαμβάνει τὸ χουσοῦν θυμιατήριον καὶ θυμιάζει τὰς ἀγίας εἰκόνας, ἔπειτα στρέφεται ἀριστερὰ καὶ ἀρχίζει νὰ θυμιάξῃ πρὸς τὸν βασιλικὸν θρόνον. Αἰφνης ὅμως οἱ ὀφθαλμοὶ του ὑγραίνονται. Δύο δάκρυα ῥέουν ἐπὶ τοῦ σεβασμίου προσώπου του.

Ὁ λαὸς τὸ βλέπει καὶ ταράσσεται. Ὅλοι στρέφουσιν τὰ βλέμματά των εἰς τὸν κενὸν θρόνον. Ὅλοι τὸν κοιτᾶζουν μὲ ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων. Ὅλα τὰ στόματα κλειστά· οὔτε παραιμωρὸς ψιθυρισμὸς δὲν ἀκούεται. Μόνον κάπου-κάπου ἐξέσorgetαι ἀπὸ τὰς βαρυναλγούσας καρδίας των βαρὺς στεναγμοί.

Εἰς τὸν Πατριάρχην ἐφάνη διὰ μίαν στιγμὴν, ὅτι εἶχε τὸν Αὐτοκράτορα ἐνώπιόν του εἰς τὸν βασιλικὸν του θρόνον. Καὶ ἀρχίζει νὰ τὸν θυμιάξῃ. Ἀλλὰ μονομιᾶς ἐχάθη ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς του ὅλη ἡ ὀπτασία αὐτή. Ὁ θρόνος ἦτο ἐκεῖ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ.

Ἐτελείωσεν ὁ Ἑσπερινός. Οἱ Χριστιανοὶ ἠσπάσθησαν τὴν εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως. Ἀντήλλαξαν καὶ μεταξὺ τῶν ἀσπασμῶν μὲ τὸ « Χριστὸς Ἀνέστη ». Ἐτοιμάζονται νὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν καὶ νὰ μεταβῇ ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ νὰ κλεισθῇ.

5. Αἶφνης ὅμως ἀκούεται εἰς τὸ προαύλιον μεγάλη ταραχὴ, φωναί, βλασφημίαι. Ὅλοι ἔντρομοι διασκορπίζονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Μόνον ὁ Πατριάρχης ἔμεινε μετὰ τῶν ἱερέων καὶ τῶν διακόνων.

Ἀλλὰ διατί ἡ ταραχὴ αὕτη καὶ αἱ ἄγριαι φωναί καὶ αἱ βλασφημίαι τῶν Τοῦρκων ;

Εἰς τὸ προαύλιον τῆς ἐκκλησίας εὐρέθη κάποιος Τοῦρκος φονεϊμένος. Οἱ βάρβαροι ἔτρεξαν ἐκεῖ ἐξηγριωμένοι καὶ ἐφώναζον ὅτι οἱ Χριστιανοὶ τὸν ἐφόνευσαν. Οἱ ἴδιοι οἱ Τοῦρκοι εἶχον θέσει κορυφίως ἐκεῖ τὸ πτώμα του, διὰ νὰ εὔρουν πρόφασιν. Μετεχειρίσθησαν τὸ σχέδιον αὐτό, διὰ ν' ἀρπάσουν τὴν πλουσιοστολισμένην ἐκκλησίαν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καὶ νὰ τὴν μεταβάλουν εἰς τζαμίον.

5. Τὸ ἐπόμενον ἔτος οἱ Χριστιανοὶ ἐώρτασαν τὸ Πάσχα τῶν πλέον ταπεινά, πλέον καταφρονημένα, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παμμακαριστοῦ.

Σπ. Ζαμπέλιος

2. ΤΟ ΚΡΥΦΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Ἄπ' ἔξω μαυροφόρ' ἀπειλυσιά,
πικρῆς σκλαβιάς χειροπιαστὸ σκοτάδι,
καὶ μέσα στη θολόχτιστη ἐκκλησιά
—στην ἐκκλησιά, πὺν παίρνει κάθε βράδυ
τὴν ὄψη τοῦ σχολειοῦ—
τὸ φοβισμένο φῶς τοῦ καντηλιοῦ
τρεμάμενα τὰ ὄνειρατ' ἀναδεύει
καὶ γύρω τὰ σκλαβόπουλα μαζεύει.

Ἐκεῖ καταδιωγμένη κατοικεῖ
τῶν σκλάβων ἢ ἀλύσοδετη πατρίδα.
Βραχνὰ ὁ παπᾶς, ὁ δάσκαλος ἐκεῖ
θεριεύει τὴν ἀποσταμένη ἐλπίδα
μὲ λόγια μαγικά.

Ἐκεῖ ἡ ψυχὴ πικρότερα γροικᾷ
τὸν πόνο τῆς σκλαβιάς τῆς. Ἐκεῖ βλέπει
τί ἔχασε, τί ἔχει, τί τῆς πορεύει.

Κι ἀπ' τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ψηλὰ
πὺν ἐβούθανε τὰ στόματα τῶν πλάνων
καὶ ρίχνει καὶ συντρίβει καὶ κιλᾷ
στὴν ἄβυσσο τοὺς θρήνους τῶν τυράννων,
κι ἀπὸ τὴ σιγαλιά,
πὺν δένει στὸ λαϊμὸ πνιγμοῦ θηλιά,
πὺν δείχνουν τὰ πανάρχαια μεγαλεῖα.
ἓνας ψαλμὸς ἀκούεται βαθὺς
σὲ μελωδίεζ ἐνὸς κόσμου ἄλλου,
κι ἀνατροιχιάζει ἀκούοντας καθεῖς
προφητικὰ τὰ λόγια τοῦ δασκάλου
μὲ μιὰ φωνὴ βαριά :

« Μὴ σκιάζεσθε τὰ σκότη ! Ἡ ἐλευθεριά.
σὰν τῆς αὐγῆς τὸ φεγγοδόλο ἀστέρι,
τῆς νύχτας τὸ ξημέρωμα θὰ φέρη.»

Ἰω. Πολέμις

3. Η ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΤΟΥ ΚΛΕΦΤΗ

1. Ἔχετε γειά, ψηλά βουνά καὶ χροσταλλένιες βρούσιες,
χαράματα μὲ τὶς δροσιές, νύχτες μὲ τὸ φεγγάρι,
καὶ σεῖς μαῦρα κλεφτόπουλα, πὺν τὴν Τουρκιὰ ἐτρο-
(μάξτε !
ἀροστία δὲ μ' ἐπλάκωσε· πηγαίνω νὰ πεθάνω !
Καὶ ἂν πάρη βόλι τὸ κορμί, πάλ' ἡ ψυχὴ ἀπομένει !
Μαῦρο πουλάκι θὰ γενῶ, μαῦρο χελιδονάκι,
νὰ ριθῶ τὸ γλυκογάραμα, νὰ ἰδῶ πὺν πολεμᾶτε.
Καὶ σὰ σχολάσῃ ὁ πόλεμος καὶ βγῆ τ' ἀγνὸ φεγγάρι,
πάλι θὰ νὰ ριθῶ νὰ σταθῶ σ' ἓνα κυπαρισσάκι,
τὰ λίγα τὰ κλεφτόπουλα, πὺν βρῶ στὴ γῆ νὰ κλάψω,
μέσα στῆς νύχτας τὴν ἐρημιά, στὸν ὕπνο πὺν κοι-
(μοῦνται,
ν' ἀκούσουν οἱ μανάδες τους, νὰ τὰ μοιρολογίσουν ».

2. — « Για ἰδὲς ἡ θύρα τοῦ πασᾶ, καὶ πάψε τὸ τραγοῦδι! »
— « Ἔχετε γειά, ψηλά βουνά, τρεχοῦμενα ποτάμια !
Ἄδέρφια, νὰ μὲ θάψετε σὲ μιὰ ψηλὴ ραχοῦλα
ν' ἀκούω τ' ἀηδόνια ποῦρχονται καὶ φέρνουν τὸν Ἄ-
(πρίλη.

Καὶ ὅταν ἀπ' τὴν Ἁγιά-Σοφιά, τὸ μέγα μοναστήρι
ἔβγουν τὰ μοσχολίβανα μὲ τὸ « Χριστὸς Ἄνέστη »,
λευκὸ πουλάκι θὰ γενῶ, στὴν Πόλῃ θὰ πετάξω,
καὶ σὰν παράδεισου πουλὶ γλυκὰ θὰ ζεληθῶ ».

3. Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε καὶ ἔπεσε σοτοωμένος.
Στὸν τόπο, πού τὸν ἔθαψαν, ἐβγήκε κυπαρίσσι
καὶ κάθε γλυκογάραμα μὲ τοῦ Μαγιοῦ τὶς αὔρες,
ἔρμο πουλάκι κάθεται στὸ ἔρμο κυπαρίσσι
κοιτάζει τὴν ἀνατολή, κοιτάει κατὰ τὴν Πόλη,
καὶ λέει τραγοῦδι θλιβερὸ καὶ παραπονεμένο.

Ἰούλιος Τυπάλδος

3. Ο ΡΗΓΑΣ Ο ΒΕΛΕΣΤΙΝΑΗΣ

1. Ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων
Θεσσαλοὶ ἐλειτουροῦντο
εἰς χωρίον μονωμένον,
εἰς ἀπόκεντρον ναόν,
προσκυνοῦντες ἓνα μόνον
τρισυπόστατον Θεόν.

Τελειῶν ἢ λειτουργία
καὶ χαρμόσυνοι ἐξῆλθον
χωριζοί· ἀλλ' ἀγχαρεία
τοὺς προσμένει ποταπή.
Τὸν ναὸν εἶχον ζωσιμένον
ὀπλοφόροι ἀγριοποί.

Ἐποχὴ μαζοῶς δουλείας !
Εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένος
ἦλθε τότε νεανίας,
νά ἰδῆ τοὺς συγγενεῖς.
Λέν τοῦ εἶπον « καλῶς ἦλθες »,
δὲν τὸν φίλησε κανεῖς !

2. Μὲ τὴν μάστιγα δαομένοι
εἰς ἓν ρεῖμα βορβορώδες
ἔπερονοῦσαν φορτωμένοι,
ὡσάν κτήν' οἱ χωριζοί.
καὶ ὁ νέος λυπημένος
τοὺς ἐξοιτάζει ἐκεῖ.

Καὶ ἰδοὺ! τὸν πλησιάζει
βάρβαρος μαστιγοφόρος
καὶ λοῖὰ λοῖὰ κοιτάζει
καὶ τοῦ λέγει μὲ ὀργήν :
« Σκῶψε κάτω καὶ φορτώσου,
σκῶψε, κτήνος εἰς τὴν γῆν! »

Ρίπτει πλήρες νομισμάτων
ἐν θαλάντιον ὁ νέος·
ἀλλ' ὁ βάρβαρος φρονάπτων,
τὸν ὠθεῖ ἀγριοπλά
καὶ τοῦ δείχνει τὸ φορτίον
καὶ τὴν μάστιγα κτυπᾷ.

3. Φορτωμένος σάκκον σίτου,
κολλημένος εἰς τὴν λάσπην,
ἑσταμένα καὶ ἡ ψυχὴ του,
πνιγμέν' ἀπὸ θυμόν,
ἕναν ἔχουσε μὲ ὀδύνην
ἀπ' τὰ βάθη στεναγμόν :

« Ὅσ' οἱ κόκκοι τοῦ φορτίου,
τόσους ὄφεις θὰ σκορπίσω,
εἰς τὰ σπλάγνα τοῦ θηρίου.
ποῦ μὲ νύχια σκληρὰ
πρὸ τριῶν μακρῶν αἰώνων
μᾶς σπαράσσει τὰ πλευρά ».

4.

Καὶ τὴν αὔριον μὲ πῆραν
καὶ μὲ θάσον καλογήρου
ἐπλανᾶτο χροῦων λύραν
μὲ χορδὰς μεγάλας τρεῖς.
Καὶ χορδαὶ τῆς λύρας ἦσαν :
Δόξα, Πίστις καὶ Πατοίς.

Ρήγας ὁ Βελεστινλῆς.

Οὕτως ἤρχισε νὰ ψάλλῃ
καὶ ἐδυνάμωνε τὸν ψάλλον
ὁ θυμὸς, δι' οὗ προσβάλλει
ὁ μικρὸς τοὺς δυνατοὺς,
ὁ θυμὸς, πὸν μεγαλώνει
τοῦ Θεοῦ τοὺς ἐκλεκτοὺς.

Αὐτὸς ἔρριψε τοὺς σπόρους,
ὅπου σήμερον ἀνθίζουν,
ἀλλ' ἀπ' ἀνδρας αἰμοβόρους
εὔρε βάσανα σκληρὰ
καὶ ἐκυλίσθη αἱματομένος
εἰς τοῦ Ἰστροῦ τὰ νερά.

Διαβάται τόρ' ἀκόμη
ἀσκελεῖς στὸ Βελιγράδι
κύπτουν καὶ φιλοῦν τὸ γῶμα
καὶ τὴν ἄμιον τῆς ἀκτῆς,
ὅπου ἔπεσεν ὁ Ρήγας,
ὁ Τυρταῖος ποιητής.

Γ. Ζαλοκώστας

5. Η ΔΕΣΠΩ

1. Ἄχως βαρὺς ἀκούεται, πολλὰ ντουφέκια πέφτουν.
Μήπως σὲ γάμο ρίχνονται, μήπως σὲ χαροκόπι ;
Οὐδὲ σὲ γάμο ρίχνονται καὶ οὐδὲ σὲ χαροκόπι
ἢ Δέσπω κάνει πόλεμο μὲ νέφες καὶ μ' ἀγγόνια.
Ἄρβανιτὰ τὴν πλάκωσε τοῦ Δημοῦλᾶ τὸν πύργο.
« Γιώργαινα, ρίξε τ' ἄρματα ! δὲν εἶν' ἐδῶ τὸ Σοῦλι.
Ἐδῶ εἶσαι σκλάβα τοῦ πασᾶ, σκλάβα τῶν Ἄρβαν-
νίτων ».

2. — « Τὸ Σοῦλι καὶ ἂν προσζύνησε καὶ ἂν τούρκεψεν ἔ
(Κιάφα,

ἢ Δέσπω ἀφέντες Λιάπηδες δὲν ἔχαμε, δὲν ζάνει.

Δαυλὶ στὸ χέρι ἀόπαξε, κόρες καὶ νύφες κορᾶζει :

« Σκλάβες Τουρκῶν μὴ ζήσωμε ! παιδιά, μαζί μου
(ἐλάτε ! »

Χίλια φυσέγια ἦταν ἐκεῖ καὶ αὐτὴ φωτιὰ τοὺς βάνει,
καὶ τὰ φυσέγια ἀνάψανε καὶ ὅλοι φωτιὰ γενῆζαν.

Δημοτικὸ

5. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΕΚΕΡΗΣ, Ο ΦΙΛΙΚΟΣ

1. Ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Φιλικοῦ Σκουφᾶ, μέχρις οὗ ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἀναλάβη τὴν ἀρχηγίαν τοῦ μεγάλου κινήματος, ὁ Παναγιώτης Σέκερης ὑπῆρξεν ἡ ψυχὴ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, ὁ πραγματικὸς ἀρχηγὸς τῆς. Οὗτος, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔμαθε τὸ μυστικόν της καὶ ἔγινε μέλος αὐτῆς, ἐδέχθη τὸ φοβερὸν βάρος τῆς κινήσεως μόνος ὁλόκληρον τὴν μηχανὴν τῆς.

Ποῖος δὲ οὗτος : Εἷς φιλήσυχος Πελοποννησίος ἔμπορος, ὁ ὁποῖος εἶχε λαμπρὰν ἐπιχείρησιν μὲ ἀνταποκριτὰς εἰς τὴν Ρωσίαν, εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ μέρη. Ὁ ὁποῖος εἶχε πλοῦτη καὶ ἀπολαύσεις, ἀρχοντικὴν οἰκίαν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ οἰκογένειαν, ἤτις τὸν ἐλάτρευε. Πάντα ταῦτα τὰ παρέβλεψε καὶ ἔγινεν ὁ ταμίης τῆς Ἐταιρείας. Ταμίης παρόδοξος, διωρισμένος νὰ μὴ εἰσπράττη τίποτε καὶ διαρκῶς νὰ πληρώνῃ ! καὶ ὅστις, διὰ τὴν ἐτοιμάσῃ τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα, ἐδαπάνησε πλέον τοῦ ἡμίσεος ἑκατομμυρίου γροσίων—ποσὸν ζολοσσαϊῶν διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην—.

2. Ἡ ἀφαιμάξις δὲ αὐτῆ τοῦ ταμείου τοῦ Παναγιώτη Σέκερη, τοῦ Τριπολίτου, ἦτο καθημερινή. Ἡσυχίαν

Παναγ. Σέκερης.

δὲν εὗρισκεν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἡμέραν καὶ νύκτα. Μόνον ὅταν ἀνέλαβεν ὁ Ὑψηλάντης καὶ ἐφορολόγησε καὶ ἄλλους ὁμογενεῖς· πρὸ πάντων δὲ ὅταν ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε΄ συνέστησε τὸ «κιβώτιον τῆς ἐλεημοσύ-

ν η ς » δῆθεν διὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ δι' αὐτοῦ ἐπέτυχε τὴν πανελλήνιον ἐθνικὴν συνδρομὴν, μόνον τότε ἠδυνήθη νὰ ἀναπνεύσῃ κάπως ὁ Σέξερης.

Τότε ἠλάττωσε τὰ δάνεια, τὰ ὁποῖα ἔκαμινε—« δ α ν ε ι -
ζ α ζ α ἰ ἄ γ ὑ ρ ἰ σ τ α »—διὰ τὴν ἐθνικὴν ὑπόθεσιν. Ἐκ τῶν 9 ἰστοφόρων του, τὸ ἐν ἐδώρισεν ἕξ ἀρχῆς διὰ τὰ ταξίδια τῶν μελῶν τῆς Ἑταιρείας· ἄλλα προσέφερεν εἰς τὸ Ἔθνος καὶ τὰ λοιπὰ ἐδήμειυσαν οἱ Τοῦρκοι. Κανὲν δὲν τοῦ ἔμεινεν !

3. Ἡ θύελλα παρήλθεν. Ἡ Ἐπανάστασις ἐτελείω-
σεν. Ἡ Ἑλλὰς ἐλευθέρα, ὁ Σέξερης ἀμπιτωχὸς εἰς τὴν Ὀδησσόν : « Ἄς πηγαίνομεν εἰς τὴν πατρίδα μας, διὰ τὴν ὁποίαν ἐπάθομεν » εἶπε τότε εἰς τὴν σύζυγόν του ». Ἐκεῖ γάτω θὰ εὐφρομεν ψομίον καὶ γάποιο καλίβι ». Καὶ εὖρον.

Ἡ τότε Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τὸν διώρισε τελώνην Ἕδρας.

Εἰς τινα περιοδείαν του τὸν εἶδεν ὁ Βασιλεὺς Ὄθων. Παρατηρήσας δὲ ὅτι δὲν εἶχον δώσει εἰς αὐτὸν ὄχι πα-
ράσημον, ἀλλ' οὔτε τὸ συνηθισμένον μετάλλιον τοῦ Ἀγῶ-
νος, τοῦ εἶπε :

« Κάμειτέ μου μίαν ἀναφοράν, διὰ νὰ σᾶς ἀπονεύσω τὸν
« Σ τ α υ ρ ὸ ν τ ο ῦ Σ ω τ ῆ ρ ο ς ».

—« Δὲν συνηθίζω νὰ ζητῶ τίποτε, μεγαλειότητα » ἦτο ἡ ἀπάντησις τοῦ Παναγιώτη Σέξερη.

4. Μετ' ὀλίγα ἔτη ἀπέθανεν ἐν Ναυπλίῳ, μετατεθεὶς ἐκεῖ ὡς τελώνης ἕξ Ἕδρας. Ἀπέθανε δὲ « σ χ ε δ ὸ ν
π τ ω χ ὸ ς », ὅπως γράφουν τὰ ἐπίσημα βιβλία. Τὰ ἴδια βιβλία μᾶς πληροφοροῦν καὶ γὰρ ἄλλο περὶ αὐτοῦ. Ὅτι δηλ. δὲν ἐξῆλθε ποτὲ παράπονον ἐκ τῶν χειλέων τοῦ Παναγιώτου Σέξερη κατὰ τῶν ὑπουργῶν τῆς πατρίδος του.

(Ἐκ τῶν διαφόρων ἱστορικῶν πηγῶν)

7. ΟΙ ΥΨΗΛΑΝΤΑΙ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΤΩΝ

1. Εύρισκόμεθα εἰς τὸ Κισνόβιον τῆς Ρωσίας, εἰς τὴν ἀρχοντικὴν οἰκίαν τῶν Ὑψηλάντων τὴν 16 Φεβρουαρίου 1821. Πέριξ τῆς τραπέζης τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἐστιατορίου τῶν κάθηται ἐκ τῶν πέντε ἀδελφῶν οἱ τέσσαρες : ὁ Ἄλεξάνδρος, ὁ Δημήτριος, ὁ Νικόλαος καὶ ὁ Γεώργιος, ἀντιπρὸς δὲ αὐτῶν οἱ δύο γραμματεῖς, ὁ Γ. Λασσάνης καὶ ὁ Γ. Γυπάλδος, γράφουν τὴν προκήρυξιν τῆς Ἐπαναστασεως. Ἔχει ἤδη ληφθῆ ἡ μεγάλη ἀπόφασις καὶ ὑπολείπεται μόνον νὰ δοθῆ τὸ σύνθημα τοῦ Ἀγῶνος, νὰ ἀντιταλῆσῃ δὲ τὸ ἐγερτήριον σάλπισμα, ὅπερ ἐκ θεμελίων θὰ σεισῆ τὴν Τουρκίαν.

2. Κάπτοντες ἐπὶ τοῦ χάριτος οἱ δύο γραμματεῖς, σταθμιζοῦν ἐκάστην λέξιν τῆς προκηρύξεως. Ὑπαγορεύει ὁ Λασσάνης, γράφει ὁ Γυπάλδος. Ἡ ἐργασία του εὐρίσκειται περὶ τὸ τέλος καὶ ἡ ὥρα ἐκείνη ὁμοιάζει πρὸς ἱεροτελεσίαν.

Διαζόπουσα τὴν ἐπίσημον ἐκείνην σιωπὴν ἡ βραδεῖα καὶ ἥσυχος φωνὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, γίνεταί τριγύρω :

« Ναι, ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί ! Τὰ πάντα προσφέρωμεν θυσίαν ὑπὲρ τῆς πατρίδος· πρῶτον τὰ 2 ἑκατομμύρια, ἅτινα συμφώνως πρὸς τὴν συνθήκην, ὀφείλει νὰ πληρώσῃ εἰς τὴν οἰκογένειάν μας ἡ Τουρκία. Δὲν δυνάμεθα ν' ἀναμένομεν περισσότερον. Ἡ Ἐταιρεία ἀνεκαλύφθη. Ἄς προσφέρωμεν καὶ τὰ ἐν Βλαχία κτήματά μας. Ἡ ἀξία τῶν ἀνέρχεται εἰς 6 ἑκατομμύρια. Ἄς προσφέρωμεν καὶ τοὺς βαθμοὺς καὶ τοὺς μισθοὺς, τοὺς ὁποίους ἀπολαμβάνομεν ὑπηρετοῦντες εἰς τὸν ρωσικὸν στρατόν. Ἄς δώσωμεν καὶ τοὺς ἰδίους ἑαυτοὺς μας εἰς τὸν βοῦμόν τῆς πατρίδος. Οὕτω μόνον θὰ ἐκτελέσωμεν τὴν παραγγελίαν

Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης

τοῦ πατρός μας καὶ θὰ ἐκδιζηθῶμεν τὰ βασανιστήρια, ἅ-
τινα ὑπέφερον ὁ πάππος ἡμῶν καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἀπέθανε.
Τὰ πάντα ἅς προσφέρωμεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Ἀνάγνω-
σον, Λασσάνη, τὴν προκήρυξιν».

3. Ἀναγινώσεται ἡ προκήρυξις καὶ γίνεται δεκτὴ

παρά τῶν τριῶν ἀδελφῶν ἐνθουσιωδῶς. Μόνον ὁ μονόχειρο Ἀλέξανδρος σιωπᾷ. Μετὰ μικρὰν δὲ σκέψιν καὶ ὡσεὶ μονολογῶν, λέγει :

« Ὑπάρχει καὶ κάποια ἄλλη θυσία, ἢ ὁποία μᾶς ἐπιβάλλεται »· καὶ λέγων ταῦτα, ἐγείρεται ἐκ τῆς θέσεώς του καὶ μεταβαίνει εἰς τὸν παρακαείμενον θάλαμον τῆς μητρὸς του. Τὴν εὗρισκει νὰ κἀθηται μετὰ τοῦ μικροτέρου τῶν τέκνων τῆς, τοῦ Γρηγορίου, νεανίου τότε 14 περιῶν ἐτῶν.

Ἀφοῦ πρῶτον ἠσπάσθη μὲ εὐλάβειαν τὴν χεῖρα τῆς πολυσεβιάστου μητρὸς του καὶ μεγάλης ἀρχόντισσας Ἐλισσάβετ, τῆς ἔδωσε τὸν μοναδικὸν βραχιόνά του καὶ τὴν ὠδήγησε βραδέως εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου συνεδρίαζον τὰ τέσσαρα μεγαλύτερα τέκνα τῆς.

« Μητέρα ! » εἶπε τότε ὁ μονόχειρο « ἡ σωτηρία τῆς πατριδος ἴσως ἀπαιτήσῃ καὶ τὴν θυσίαν τοῦ κτήματός σου, τῆς Κοζνίτσας, τὸ ὁποῖον κατ' ἔτος σοὶ ἀποδίδει 54 χιλιάδας ρούβλια. Προσφέρεις αὐτὸ τὸ κτήμα, μητέρα, εἰς τὴν πατρίδα ; »

— « Παιδιά μου » εἶπεν ἡ Ὑψηλάντισσα, ἀναδακρῶσασα. « Προσφέρω σᾶς, τὰ φίλτατά μου, καὶ θὰ λυπηθῶ εἰσόδημα ὀλίγων χιλιάδων ρουβλίων ; »

Ἦταν ἤκουσε τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ μονόχειρο, ὑπέγραψεν ἀμέσως τὴν προκλήρῃν μὲ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα.

(Ἐφημερὶς « Ἡλιος » τῆς 14 Σεπτ. 1859)

8. Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΜΕΝΕΙ

1. Ἔχουν ὄραν πολλήν, πὺν παρακαλοῦν τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε', συνηγμένοι εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, φίλοι καὶ ἄνδρες ἐπίσημοι τῶν πρεσβειῶν. Ἐκεῖνος ὅμως εἶναι ἀμετάπειστος. Τὸν παρακαλοῦν νὰ φύγῃ ἐκ

τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὸ καλὸν του διὰ τὰ σωθῆναι. Τοῦ προσφέρουν καὶ τὰ μέσα τῆς ἀσφαλοῦς σωτηρίας του. Εἶναι Κυριακὴ τῶν Βαΐων καὶ ὀλίγα ἡμέραι μετὰ τὴν 25 Μαρτίου 1821. Εἶναι φοβεραὶ καὶ τρομεραὶ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι διὰ τοὺς Ἕλληνας Χριστιανοὺς τῆς πόλεως ταύτης. Ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις, πληροφορηθεῖσα τὴν ἔκρηξιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἤρρισε νὰ λαμβάνῃ μέτρα ἄγρια κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως : νὰ φυλακίζῃ, νὰ σφάζῃ καὶ ν' ἀπαγχονίσῃ καθ' ἑκάστην πολλοὺς ἐξ αὐτῶν. Καὶ ἤρρισεν ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων καὶ ὀνομαστοτέρων, θέλουσα διὰ τοῦ τρόπου τούτου νὰ τρομοκρατήσῃ τοὺς πολλοὺς.

2. « Μὴ μὲ παρακαλεῖτε νὰ φύγω ! » ἔλεγεν ὁ Πατριάρχης ἐκεῖνῃν τὴν ἡμέραν εἰς τοὺς φίλους του. « Μὴ θέλετε νὰ σωθῶ ! Ἡ ὥρα τῆς φυγῆς μου θὰ ἐγίνετο ἀρχὴ σφαγῶν τῶν Χριστιανῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ἑλλάδος ὀλοκλήρου. Ὁραῖον πρᾶγμα, μὰ τὴν ἀλήθειαν, μὲ συμβουλευέτε νὰ κάμω ! ν' ἀσφαλισθῶ ἐγὼ, ὁ ποιμὴν, καὶ ν' ἀφήσω τὸ ποίμνίον μου ὄρφανὸν εἰς τὰς χεῖρας τῶν λύκων ! Εἶμαι πατριάρχης, διὰ νὰ σώσω τὸν λαόν μου καὶ ὄχι διὰ νὰ τὸν παραδώσω εἰς τὰς χεῖρας τῶν γεντισάρον. Ποῖος ἠξέεύρει ; Ὁ θάνατός μου ἴσως ὀφελήσῃ περισσότερον παρ' ὅ,τι ἡ ζωὴ μου. Οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς Χριστιανοὶ ἠγεμόνες θὰ ταραχθῶν διὰ τὸν ἀδίκον θάνατόν μου καὶ δὲν θὰ μείνουν ἀδιάφοροι, βλέποντες ὑβριζομένην τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν εἰς τὸ πρόσωπόν μου. Ἀλλὰ καὶ οἱ πολεμισταὶ Ἕλληνες θὰ πολεμοῦν μὲ μεγαλύτερον φανατισμόν, ὅταν ἐνθυμοῦνται τὸν θάνατον τοῦ ἀρχιεροῦ τῆς θρησκείας των. Κάμετε λοιπὸν ὑπομονὴν εἰς ὅ,τι μοῦ συμβῆ. Σήμερον, τῶν Βαΐων, ἄς φάγομεν εἰς τὸ τραπέζι τὰ ψάρια τοῦ γαλοῦ καὶ μεθαύριον ἄς φάγουν καὶ αὐτὰ ἀπὸ ἡμᾶς. Ὅχι ! δὲν θὰ γίνω ἐγὼ περιγελῶς τῶν ζώντων καί, περιπατῶν εἰς τοὺς δρόμους χαμιμαῖς

εὐφροπαΐκις μεγαλοπόλεως μετὴν συνοδείαν τῶν διακό-
νων μου, νὰ δακτυλοδεικτοῦμαι ἀπὸ τὰ μικρὰ παιδιὰ καὶ
ν' ἀκούω : « Ἴδου ὁ φονεὺς πατριάρχης ! » Ἄν τὸ Ἔ-
θνος μου σωθῆ καὶ θριαμβεύσῃ, θὰ με ἀποξημιώσῃ, πι-
στεύω, με τιμᾶς καὶ με ἐπαίνους, ἐπειδὴ θὰ ἔχω κάμει τὸ
καθηζόν μου. Χαῖρε Ἑλλάς ! Χαῖρε, καὶ σύ, γῆ τῆς γεν-
νήσεώς μου, Δημητσάνα ! Πηγαίνω ὅπου με προσκαλεῖ
ἡ μοῖρα τοῦ ἔθνους μου καὶ ὁ οὐράνιος Θεός μου, ὁ ἔ-
φορος πάντων τῶν θείων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμά-
των ».
Γ. Τροστέης

9. Ο ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΥΨΩΝΕΙ ΤΗΝ ΣΗΜΑΙΑΝ ΤΗΣ ΕΠΙΧΡΑΣΤΑΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΛΑΥΡΑΝ

Ποιός εἶν' ἐκεῖνος ὁ παπᾶς, ποὺ μ' ὄψι ἀναμμένη
στὰ φῶς ἀπὸ τῆς ἐκκλησιάς τὸ ἱερὸ προβαίνει ;
Σκύψε, Τουρσιά, στοῦ Γερμανοῦ τὸ λάβαρο ! Ἀστράφτει
σταυρὸς στὰ μαῦρα στήθια του, τὸ μάτι του ἀνάφτει,
καὶ μέσα σ' ἄροατα, κερὰ καὶ ὀλόχρυσα τσαπράζια,
ἄσπρη, σὲν κίχνου φτερωσιά, σὲν οὐρανὸ γαλάζια
σημαί' ἀνασηκώνει
καὶ ἀνοιγμένη στὰ φιλιὰ τῆς αὔρας τὴν ἀπλώνει.
Ἡ ἐκκλησιὰ τὴν ἐξουθε στὸν κόρφο τόσα χρόνια,
ὅσπου ν' ἀλλάξουν οἱ καιροὶ καὶ ἔρθουν τὰ χελιδόνια
Ὁ ἥλιος σκόβει καὶ φιλεῖ τὸν ἀργυρὸ σταυρὸ τῆς,
ὁ οὐρανὸς ἀπάνω τῆς σκορπᾷ μαργαριτάρια,
ἡ Παναγιά χαμογελᾷ στὸν ἀνθηρὸ βομὸ τῆς,
καὶ ἐμπρὸς τῆς γονατίζουνε χιλιάδες παληκάρια.
Ἄχ ! τί στιγμή χαρούμενη, τί ὄρα, τί ἡμέρα !
Δάκρυα χαρᾶς στὰ μάγουρα τῆς Λαύρας ψιχαλίζουν
σμίγουν φιλιὰ καὶ στεναγμοὶ ἀγάπης στὸν αἴρα
καὶ « καλῶς ἦρθες » κροῖζουνε τὰ ἔρημα παιδιὰ σου,
« καλῶς μᾶς ἦρθες, μάννα μας, γλυκειὰ γαλανομάτα ».
Ἄχ, Παράσχο

10. ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΥ

1. « Ἀγαπημένοι μου Γαλαξειδιῶται,
» Ἦτο βέβαια ἀπὸ τὸν Θεὸν γραμμένον νὰ ἀδοῦξωμεν
» τὰ ἄρματα μίαν ἡμέραν καὶ νὰ χυθοῦμε κατὰ τῶν τυ-
» ράννων, ποὺ τόσα χρόνια μᾶς ἐτυραννοῦσαν ἀλύτητα.
» Τί τὴν θέλομεν, ἀδέρφια, αὐτὴν τὴν πολυπικραμένην
» ζοὴν! Νὰ ζοῦμε εἰς τὴν σκλαβιὰν καὶ σπαθὶ τῶν Τούρ-
» κων ν' ἀκονίζεται εἰς τὰ κεφάλια μας! Δὲν κοιτάζετε ὅτι
» δὲν μᾶς ἔμεινε τίποτε! Αἱ ἐκκλησίαι μας ἔγιναν τζαμιὰ
» καὶ στάβλοι τῶν Τούρκων. Δὲν εἶναι λοιπὸν πρόπον νὰ
» σταυρώσωμεν τὰ χέρια καὶ νὰ κοιτάζωμεν τὸν οὐρανόν.
» Ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωσε χέρια, γνῶσιν καὶ νοῦν. Ἄς ἐρωτή-
» σωμεν τὴν καρδίαν μας καὶ ὅ,τι μᾶς ἀπαντήσῃ ἅς τὸ βά-
» λωμεν γογγύοντα εἰς πράξιν καὶ ἅς εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ὁ
» Χριστός, ὁ πολυαγαπημένος, θὰ βάλλῃ τὸ χεῖρ Του ἐπά-
» νω μας.
2. » Ὅ,τι θὰ κάμωμεν πρέπει νὰ τὸ κάμωμεν τὸ γρη-
» γορότερον, διότι ὕστερα θὰ πτυοῦμεν τὰ κεφάλια μας.
» Τώρα ἡ Τουρκία εἶναι μπλεγμένη εἰς πολέμους καὶ δὲν
» ἔχει στρατὸν νὰ στείλῃ κατὰ πόνω μας. Ἄς ὠφεληθοῦ-
» μεν ἀπὸ τὴν περίστασιν, ὅπου ὁ Θεός, ἀκούοντας τὰ δι-
» καια παράπονά μας, μᾶς ἔστειλε.
» Στ' ἄρματα, ἀδέρφια! ἢ νὰ ἐλευθερωθοῦμεν ἢ νὰ ἀ-
» ποθάνωμεν! Καὶ βέβαια καλύτερον θάνατον δὲν ἤμπο-
» ρεῖ νὰ προτιμήσῃ κάθε Χριστιανὸς καὶ Ἕλληνας.
» Ἐγώ, καθὼς γνωρίζετε, ἀγαπητοὶ Γαλαξειδιῶται,
» ἤμπορῶ νὰ ζήσω βασιλικά, μὲ πλοῦτη, τιμὰς καὶ δόξα.
» Ὅ,τι ζητήσω οἱ Τούρκοι μου τὸ δίδουν παρακαλῶντας.
» διότι τὸ σπαθὶ μου δὲν χωρατεύει. Ἔλειπα κοντὰ εἰς τὰ
» ἄλλα, ἐνθυμοῦνται καὶ τὸν πατέρα μου, ποὺ τοὺς ἔξεμά-

Ὀδυσσεὺς Ἄνδρουῖτος.

» πισε. Σᾶς λέγω ὁμως τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν, ἀδέλφια, δὲν
» θέλω νὰ καλοπερνῶ ἐγὼ μόνον καὶ νὰ ἀναστενάξῃ τὸ γέ-
» νος μου εἰς τὴν σκλαβιά. Καίεται ἡ καρδιά μου.

3. » Ἀπὸ τὸ Μοριά μου γράφουν ὅτι τὰ πάντα εἶναι
» ἔτοιμα. Ἐγὼ μὲ τὰ παληγάρια μου εἶμαι εἰς τὸ πόδι. Θέ-
» λω ὁμως πρῶτα νὰ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ μὲ ἀκολουθή-
» σετε καὶ σεῖς. "Ἄν σεῖς ζάμετε ἀρχὴ ἀπὸ τὸ ἓν μέρος καὶ
» ἐγὼ ἀπὸ τὸ ἄλλο, θὰ ἐπαναστατήσῃ ὅλη ἡ Ρούμελη. Ὁ
» λαὸς φοβεῖται· ὅταν ὁμως ἰδῇ ἡμᾶς νὰ σηκώσωμεν τὴν
» σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως, θὰ πάρῃ καὶ ἐκεῖνος θάρ-
» ρος καὶ θὰ τελειώσῃ καλύτερα τὸ πρᾶγμα.

4. » Περιμένω ἀπάντησίν σας μὲ τὸν ἴδιον, πὺν φέρ-
» νει τὸ γράμμα μου. Τὸ μαροῦτι καὶ τὰ βόλια τὰ ἔλαβα
» καὶ τὰ ἐμοίρασα. Νὰ μὲ οἰκονομήσετε καὶ στουραρόπε-
» τρες καί, ἂν σᾶς περισσεύῃ τι ἄλλο μαροῦτι, νὰ μοῦ
» τὸ στείλετε, διότι θὰ δώσω ἀπ' αὐτὸ καὶ εἰς τοὺς Ὑπα-
» τινούς.

» Ἀῦριο τὸ βράδυ θὰ ἔλθῃ ἓνας εἰς τὸ μοναστήρι καὶ
» νὰ βρῇ τὸν Γκούσαν, διὰ νὰ ὁμιλήσῃ, ὡσὰν νὰ ἤμουν
» ἐγὼ ὁ ἴδιος. Τὸν Γκούσαν νὰ τὸν ἀγαπᾶτε· εἶναι παιδί
» ἰδιζόν μου καὶ καλὸ παληγάρι.

» 22 Μαρτίου 1821.

» Σᾶς χαροετῶ καὶ σᾶς γλυκοφιλῶ

» ὁ ἀγαπητός σας

» Ὀδυσσεὺς Ἀνδροῦτσος»

11. ΤΟ ΧΑΝΙ ΤΗΣ ΓΡΑΒΙΑΣ

1. Ἀπὸ χοτόν ὄργάνων βοῖζει,
τῆς Γραβιάς τὸ βουνὸν ἀντιχού·
λάμπουν ὄπλα χρυσᾶ καὶ λερῆ
φουστανέλλα μαυρίζει.

Πρὸς τὸ γάνι χορὸς κατεβαίνει
ἀπ' ὁδὸν ἐλικώδη, λοξὴν
καὶ φλογέρα μὲ ἦχον ὄξυν
χοροῦ ἄσμα σημαίνει.

Ὀδυσσεὺς ὁ ταχύπους ἠγεῖται
τοῦ μαχίμου ἐκείνου χοροῦ
καὶ ἐγκύμιον σκοποῦ τολμηροῦ.
πρὸς τὸ γάνι κινεῖται.

Ἐκεῖ δὲ τὸν χορὸν διαλύει,
κλείει τὴν μάνδραν καὶ οὕτω λαλεῖ :
« Ἡ πατρίς μας ἐδῶ μᾶς καλεῖ,
στρατιῶται ἄνδρεςίοι ! »

2. Μετ' ὀλίγον ἐδῶ καταφθάνει
στρατιὰ μυριάδων ἐχθρῶν
εἶναι στάδιον δόξης λαμπρὸν
τὸ μικρὸν τοῦτο γάνι.

Εἰς τὸ μέγα στενὸν θὰ ἐξυπνήσουν
οἱ ἀρχαῖοι τῆς Σπάρτης νεκροί·
καὶ τὸν τόπον αὐτὸν φοβεροί
τουρκομάχοι θὰ σείσουν.

Καὶ ἡ σκιὰ τοῦ Διάκου παρῆκει,
τοῦ εἰς σοῦβλαν ψηθέντος σκληρᾶν·
μὲ μεγάλην θ' ἀκούσῃ χαρὰν
νὰ θρονεῖ τὸ τουφέκι.

Ἐκεῖ κάτω κοιτάξατε ! φθάνει
ὁ πομπώδης στρατὸς τῶν ἐχθρῶν
ἰδοὺ στάδιον δόξης λαμπρὸν
τὸ μικρὸν τοῦτο γάνι !

3. Στρέφουν ὄλοι καὶ βλέπουν διέβη
τὸ ποτάμι ἀπίστων πληθῆς,
καὶ ἀκούεται δοῦπος βαθῆς
καὶ ὁ τόπος σαλεύει.

Πιστολίων ἀκούονται κτύποι
καὶ βαρβάρων φωναὶ συνεχεῖς·
καὶ τινάσσουν τὴν χαίτην ταχεῖς
καὶ ἀφρόεντες ἵπποι.

Πρὸ τῶν ἄλλων ξιφίρης προβαίνει
εἰς δεξιῆς τὸν ἵππον κεντῶν
ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνδρούτσου αὐτὸν
ἐρωτᾷ ποῦ πηγαίνει :

Ἐποκρίνεται ἐκεῖνος : « Νὰ σφάξω
ὄπου εὐρῶ τοῦ Προφήτου ἐχθροὺς
καὶ πατρῶν τοὺς ἀπίστους νεκροὺς
τὸ « Ἀλλὰχ » ν' ἀνακράξω ».

— « Ἀλλ' ἐδῶ, ὦ υἱὲ τοῦ Προφήτου
μυναρὲν δὲν θὰ θοῆς ὑψηλόν,
ἀλλὰ μόνον τουφέκι καλόν ».
Καὶ ἰδοὺ ἡ φωνὴ του !

Καὶ ἡνία καὶ σπάθην ἀφήνει
ὁ δεξιῆς, τὰ στέρνα πληγεῖς,
καὶ μὲ κρότον πεσὼν κατὰ γῆς
ρεῖθρον αἵματος χύνει.

Τοῦ θανάτου ἰδρὸς περιβρέχει
τὸ γλωμὸν μέτωπόν του εὐθύς,
καὶ ὁ ἵππος αὐτοῦ πτοηθεῖς,
κοῦφος κ' εὐκαιρὸς τρέχει.

Κραταιά, ψυχοβόρος ὄργη
τῶν ἐχθρῶν τότε σείει τὰ στήθη
καὶ ἀκούεται λύσσης κραυγὴ
ἀπὸ τ' ἄμετρα πλήθη.

Σῶμα μέγα, πυκνόν, ταραχῶδες,
ἀλαλάζον ὄρμη μὲ κραυγῆν,
καὶ βαρύγδουποι σκάπτουν τὴν γῆν
σιδηροὶ ἵππων πόδες.

Ἄλλ' ἀκοίμητον πῦρ ἐκ τῆς μάνδρας
τοὺς ὀρμώντας προσβάλλει ἐχθροὺς
καὶ ἐξαπλώνει τριγύρω νεκροὺς
ἵππους ὅσους καὶ ἄνδρας.

Πεντακόσια πτόματα ἀφήνων
ὁ εἰς μάτην παλαίσας ἐχθρός,
ἀπεσύρθη μακρὰν τοῦ πυρός
μιας φύγτας Ἑλλήνων.

5. Οἱ μογλοὶ τότε πίπτουν τῆς θύρας
καὶ ἡ ἀνδρεία τῆς μάνδρας φρουρὰ
ὄρμη ἔξω πυκνή, τολμηρὰ
μὲ τὰ ξίφ' εἰς τὰς χεῖρας.

Εἰς τὰ ὕψη τοῦ ὄρους ἐπάνου
τῆς Γραβιάς σταματοῦν ἀντικρὺ
τῶν Ἑλλήνων οἱ παῖδες λαμπροὶ
νικηταὶ τοῦ τυράννου :

« Εἰς γραμμῆν, παληκάρια, σταθῆτε ! »
Ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνδρούτσου μετροῦ.
Εἰς τὰ μάτια του λάμπει χαρά.
« Παληκάρια, χαρῆτε !

» Ἐκατὸν δεκαοκτὼ ἦσθε ὄλοι
κ' ἐδαμάσατε τόσους ἐχθρούς·
δύο μόνον ἀφῆκε νεκρούς
τῶν ἀπίστων τὸ βόλι ».

Γ. Ζαλοκώστας

12. ΠΩΣ ΕΣΩΘΗ ΤΟ ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙ :

1. Ἀπὸ μικρὸν παιδίον ὁ Γούναρης ἦτο ὑπηρετὴς τοῦ Ὁμήρου Βουώνη. Ὅταν ἐμεγάλωσεν, ἔγινεν ὁ κινήγος του. Εἰς τὰ Ἰωάννινα ἔφερε συχνὰ εἰς τὸν κύριόν του ἀγριοχοίρους, ἐλάφους, κοτσύφους, πέρδιζας.

Ὁ στρατὸς τοῦ Ὁμήρου Βουώνη κατὰ τὸ 1822 ἐπολιοῦρει στενωτάτα τὸ Μεσολόγγιον.

Καὶ τότε ὁ Γούναρης ἐξήρχετο συχνὰ εἰς τὸ κινήγιον εἰς τὰ πέριξ θουνὰ εὔρισκε λαγωοὺς καὶ ἀγρια πτηνά, ὅσα δὲν εἶχον φύγει μαζοῶν ἀπὸ τὴν ταραχὴν τοῦ πολέμου καὶ τὸν κρότον τῶν πυροβολισμῶν.

Ὁ Γούναρης ὑπηρετεῖ τόσα ἔτη πιστῶς τὸν αὐθέντην του μολαταῦτα οὗτος δὲν εἶχε πολλὴν ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτόν. Διὰ τοῦτο ἐκράτησεν εἰς Ἄρταν τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τρία τέκνα τοῦ Γούναρη θὰ τὰ ἐφόνευεν, εἰὰ ὁ Γούναρης ἔκαμνε καμμίαν ἀπιστίαν.

2. Μίαν ἐσπέραν ὁ Γούναρης εὔρισκετο ἐν τῇ σιμῆῃ του μετὰ τῶν συντρόφων του Ἀλβανῶν. Πάντες ἐκοιμῶντο βαθύτατα καὶ μόνος ὁ Γούναρης ἐκάθητο ἀγρυπνος καὶ σὺλλογισμένος. Ἀπὸ πολὺν καιρὸν δὲν εἶχε λάβει εἰδήσεις ἀπὸ τὴν οἰζογένειάν του, πολλὰ δὲ ὑποψία τὸν ἐβασάνιζον.

Τὴν ὥραν ἐκείνην ἐξύτησεν ὁ Ἀλῆ Ἀγάς, πιστὸς φίλος καὶ σύντροφος τοῦ Γούναρη. Ἠρώτησε τὸν φίλον του διατί δὲν κοιμᾶται, ὕστερον ἀπὸ τόσους κόπους τῆς ἡμέ-

ρας. Καὶ ὁ Γούναρης ὁμολόγησεν εἰς τὸν φίλον του τοὺς φόβους του.

Ὁ Ἄλλῃ Ἀγαῶς ἐσηκώθη, ἤναψε τὴν πίπαν του καὶ ἐξάθησε πλησίον τοῦ Γούναρη :

« Ἄκουσε », τῷ λέγει χαμηλοφώνως. « Ἡμεῖς, Γούναρη, ἐχομεν φάγει ψωμὶ καὶ ἀλάτι. Δι' αὐτὸ δὲν σοῦ κρῦβω τίποτε. Λῦρις, μεθαύριο τὰ βάσανά μας θὰ τελειώσουν. Μεθαύριο κατὰ τὰ ἐξημερώματα θὰ γίνῃ ἡ ἐπίθεσις. Οἱ Χριστιανοὶ θὰ ἐορτάζουν τὰ Χριστούγεννα καὶ θὰ εὐρίσκονται ὅλοι εἰς τὰς ἐκκλησίας. Τὸ φρούριον θὰ εἶναι ἀνυπεράσπιστον καὶ θὰ τὸ καταλάβωμεν εὐκολα ὥστε, φίλε μου, σὲ ὀλίγας ἡμέρας θὰ εἴμεθα εἰς τὰ σπίτια μας ».

3. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ Γούναρης μετέβη καὶ πάλιν εἰς τὸ κρηγιον ὁ νοῦς του ὅμως τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐστρέφετο ἄλλου. Τὰ πτηνὰ καὶ οἱ λαγωοὶ διέρχονται ἐνώπιόν του, ἀλλ' αὐτὸς οὐδὲ κἄν τὰ βλέπει. Παρῆλθε τοιοῦτοτρόπως ὀλόκληρος ἡ ἡμέρα ἐκείνη καὶ ὁ Γούναρης δὲν ἐφάνευσε τίποτε.

Εἰς τὴν ψυχὴν του γίνεται μία φοβερὰ πάλη. Γνωρίζει τὸ μυστικόν, διὰ τοῦ ὁποίου δύναται νὰ σώσῃ τοὺς συμπατριώτας του. Μία λέξις του εἶναι ἀρκετή, ἵνα ἐμποδίσῃ τὴν φοιτητὴν καταστροφὴν, ἀλλὰ ἡ λέξις αὐτὴ θὰ πληρωθῇ διὰ τῆς ζωῆς τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων του.

Σκέπτεται τοὺς ἰδικούς του καὶ ἡ ψυχὴ του λυγίζει. Δὲν θὰ ὀμιλήσῃ. Θὰ πέσῃ τὸ Μεσολόγγι θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκογένειάν του. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ σφίγγῃ εἰς τὴν ἀγκάλην του τὰ μικρὰ τέκνα του. Ὅποια χαρὰ ! Τώρα λησμονεῖ τὰ πάντα. Γίνεται φαιδρός, ἀρπάζει τὸ ὄπλον του καὶ πυροβολεῖ ἐν πτηνόν, τὸ ὁποῖον ἐπέταξεν ἔκ τινος θάμνον προχωρεῖ μὲ βῆμα γοργόν καὶ ἐλαφρόν.

Αἰφνης ἀκούει ἐορτασίμους ἤχους κωδῶνων. Ἐκ τοῦ πολιορκουμένου φρουρίου ἀγγέλλεται ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ καὶ καλοῦνται οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὸν ἐσπερινόν.

4. Πρώτην φοράν εἰς τὴν ζῶνν του ἤκουσεν ὁ Γούναρης τὸν γλυκὺν τοῦτον ἤχον. Ὁ Σουλτάνος εἶχεν ἀπαγορεύσει εἰς αὐτοὺς νὰ μεταχειρίζονται κώδωνας εἰς τὰς ἐκκλησίας.

Διὰ τοῦτο, μόλις ἤκουσεν ὁ Γούναρης τὴν χαρμόσινον κωδωνοκρουσίαν, ἠσθάνθη νὰ κλονίζεται ἡ καρδιά του. Ἐνόησεν ὅτι ἦτο καὶ αὐτὸς Ἕλλην, ὅτι ἦτο καὶ αὐτὸς Χριστιανός, ὅτι ἦτο ἀδελφὸς τῶν πολιορκουμένων. Ἐγονυπέτησε καὶ ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Κατόπιν ἐσηζώθη μὲ νέον θάρρος εἰς τὴν ψυχὴν του.

« Ὁ Θεὸς θὰ φροντίσῃ διὰ τὰ τέκνα μου », εἶπεν

Ἄμισως μὲ τὸ μανδῆλιον τοῦ ἔνευσε.

« Ἄπο ἐμὲ κρέμαται ἡ τύχη τοῦ Γένους μου. Θὰ κάμω τὸ χρέος μου ».

Καὶ διηρθύθη μὲ ὀρμὴν πρὸς τὴν παραλίαν. Εἶδε μίαν λέμβον εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν. Ἀμέσως μὲ τὸ μανδύλιόν του ἔνευσεν εἰς τὸν ἐπιβάτην τῆς λέμβου νὰ πλησιάσῃ. Ἦτο ὁ γραμματεὺς τοῦ στρατηγοῦ Μαζοῦ, ἐρχόμενος ἀπὸ τὸ Αἰτωλικὸν εἰς τὸ Μεσολόγγιον.

5. Ὅταν ὁ Γούναρης ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ ἐξωμολογήθη εἰς αὐτὸν ὅλα, ὁ γραμματεὺς ἐκίνησε μὲ δυσπιστίαν τὴν κεφαλὴν του. Πῶς νὰ πιστεύσῃ ἓνα Χριστιανόν, ὁ ὁποῖος ὑπηρετεῖ τοὺς Τούρκους; Πῶς νὰ πιστεύσῃ ἓνα Ἑλληνα, ὁ ὁποῖος φροντίζει διὰ τὴν τράπεζαν τοῦ πασσᾶ, ἐνῶ κινδυνεύει ἡ πατρίς του;

Μετὰ πολλοὺς ὅμως δισταγμοὺς, οἱ λόγοι τοῦ Γούναρη ἔγιναν πιστευτοί. Μετ' ὀλίγον εἰς τὸ Μεσολόγγιον ἐσήμαναν οἱ κώδωνες. Δὲν ἐσήμαναν ὅμως διὰ τὴν μεγάλην ἔορτήν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀπατήσουν τὸν ἐχθρόν. Ὅταν ἔκαμε τὴν νυκτερινὴν ἔφοδον, εὔρεν εἰς ὄλον τὸ φρούριον παρατεταγμένους τοὺς γενναίους ὑπερασπιστὰς τῆς Πατρίδος.

6. Ὁ Γούναρης ἔπραξε τὸ καθήκον του. Τὸ Μεσολόγγιον ἐσώθη.

Ἱστορικὸν ἀνέκδοτον

12. Η ΕΞΟΔΟΣ ΤΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ

ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

1. Εἰς τὸ πρῶτον φῶς τῆς αὐγῆς φοβερὸν θέαμα παρουσιάσθη ἐνώπιόν μου! Παντοῦ καταστροφὴ παντοῦ χαλάσματα οἰκιῶν μέσα δὲ καὶ πέριξ αὐτῶν ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, ὅλοι ἀφανισμένοι ἐκ τῆς πείνης καὶ τῶν ταλαιπωριῶν. Χλωμοί, ἄσαρκοι, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς θο-

λωμένους, με κατατρομημένα ένδύματα, μόλις έσύροντο εϊς τούς πόδας των. Έξω ήκούοντο γογγυσμοί και άναστεναγμοί άρρώστων, παρέκει έπιπτεν άλλος κατά γης λιπόθυμος έκ τής αδυναμίας.

Έγώ, ό όποίος εύρέθην έξαφνα εκεί, ό όποίος δέν είχον συνηθίσει εϊς τήν κατάστασιν αυτήν, όπως οί άλλοι, ήσθανόμην διαρκή φρίκην και ή καρδιά μου έσπαράσσετο. Ό,τι έβλεπον ήτο πολν φοβερότερον από όσα είχον άκούσει περί τής οϊκτρής θέσεως τής πολιορκουμένης πόλεως.

2. Μετέβην εϊς τά τείχη και εϊς τούς προμαχώνας. Οί στρατιώται είχον καταντήσει φαντάσματα, σκελετοί· μόλις εκράτουν τά τουφέκια εϊς τās χείρας. Καί όμοις κανείς δέν έδειλίαζεν· είχον όλοι τήν απόφασιν να άποθάουν. Εϊδα με τά μάτια μου σκοπούς, οί όποιοι έξεψύχουν από τήν πείναν, με τó όπλον εϊς τās χείρας!

Και άπέθνησκον πολλοί, όχι τόσον από τās σφαίρας του έχθρου, όσον από τήν πείναν και από τās φοβερās άσθενείας, τās όποίας έπροξένει ή κακοπέρασις. Κατήνησαν να τρώγουν και αυτά τά ακάθαρτα ζώα· σκύλους, γάτας, βατιράχους, ποντικούς· όλα τά χόρτα, και αυτά άκόμη τά άλμυρά τής θαλάσσης φύκη· όλας τές ουσίας, αί όποια ήτο δυνατόν να μασηθοϋν. Και όλα αυτά αί τροφαί κατέστρεφον τούς δυνατωτέρους στομάχους, άνεπτυσσον άσθενείας θανατηφόρους. Ποϋ δε μέσα, δια να περιποιηθοϋν τούς άσθενείς! ποϋ γη, δια να θάψουν τούς νεκρούς!

Και όμως τó θάρρος των δέν εκλονίζετο· έμεινεν ασάλευτον, όπως ασάλευτα έμειναν και τά τείχη των. Και όταν πρό όλίγων ήμερών ό Ίμβραήμ πασάς έπρότεινεν εϊς αυτούς να παραδώσουν τά όπλα και να φύγουν εκ τής πόλεως, οί υπερασπισται του Μεσολογγίου άπεκρίθησαν:

« Όχι τó χιλιάδες αίματομένα όπλα δέν παραδίδονται».

Έπρεπεν άνθρωποι με τόσην καρτερίαν να είναι γλει-

Ὅλοι ἀφανισμένοι ἐκ τῆ πείνης.

σμένοι εἰς τὰ ἀδύνατα ἐκεῖνα τείχη, διὰ νὰ ἀνθέξουν εἰς δύο πολιορκίας, διὰ νὰ κρατήσουν τόσας χιλιάδας Ἄλβανῶν καὶ Αἰγυπτίων γύρω των, διὰ νὰ κινήσουν τὸν θαυμασμόν τοῦ κόσμου ὅλου καὶ νὰ προσελκύσουν τὴν συμπάθειαν τῆς Εὐρώπης μὲ τὸ ἡρωϊκὸν τέλος των.

Πιστεύσατέ με, ὅταν ἐγύρισα μέσα εἰς τὴν ἡγιασμένην αὐτὴν πόλιν καὶ ἀντίκρισα παντοῦ ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι εἶχον ὑποφέρει μαρτύρια διὰ τὴν πατρίδα, ἐκοκκίζον ἀπὸ ἐντροπὴν ἐγώ, ὁ ὅποιος ἤμην ὑγιής, δυνατός, ὁ ὅποιος δὲν εἶχον πάθει τίποτε. Μοῦ ἐφαίνετο ὡς ἱεροσυλία ὅτι ἐτόλμων νὰ πατῶ γῶμα, τὸ ὅποιον δὲν εἶχον βρέξει, ὅπως ὅλοι ἐκεῖ, μὲ τὸ αἷμα καὶ μὲ τὰ δάχρυά μου.

3. Ἐπὶ τέλους ἡ ὠρισμένη ἡμέρα ἦλθεν. Ἦτο ἡ Κυριακὴ τῶν Βαΐων. Ἐγένε καταγραφὴ τῶν κατοίκων καὶ εὐρέθησαν ἐννέα χιλιάδες περιούτοι, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ τρεῖς ἦσαν τοῦ πολέμου, χίλιοι ἀσθενεῖς καὶ ἀνίκανοι καὶ πέντε χιλιάδες γυναικόπαιδα.

Κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἠκούσθη ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ Ζυγοῦ ὁ περιμενόμενος πυροβολισμὸς. Τότε ἤρχισε νὰ γίνεται ἡ ἐτοιμασία τῆς ἐξόδου. Εἰς τὴν πόλιν μόνον ὀλίγοι ἔμειναν. Οἱ ἀσθενεῖς ἐκεῖ, ὅπου κατέκειντο. Οἱ γέροντες καὶ ἄλλοι ἀνίκανοι πρὸς πορείαν ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῶν δυνατοτέρων οἰκιῶν, ὀπλισμένοι καὶ ἐφωδιασμένοι μὲ πολλὴν πυρίτιδα, ὥστε νὰ πολεμήσουν ὅσον τὸ δυνατόν καὶ ν' ἀνατιναχθοῦν εἰς τὸν ἀέρα μετὰ τῶν ἐχθρῶν, ὅταν ἐπὶ τέλους εἰσφορήσουν αὐτοί.

Δὲν ἠμπορεῖ γλῶσσα ἀνθρώπου νὰ ἐξιστορήσῃ τὴν σύγχυσιν τῆς ὥρας ἐκείνης, τὰ δάκρυα τῶν ἀποχωριζομένων ἀπὸ προσφιλεῖς ἀσθενεῖς, τοὺς ἀναστεναγμοὺς ἐκείνων, ὅσοι ἔμειναν ὀπίσω, τὴν γενικὴν λύπην τῶν κατοίκων οἱ ὅποιοι ἔφευγον ἀπὸ τὴν αἱματόβροχτον πατρίδα των. Εἶδα πολλούς, οἱ ὅποιοι ἔδενον καὶ ἐφύλαττον εἰς τὰ στήθη των, ὡσὰν φυλάκτον, ὀλίγον χῶμα ἀπὸ τὴν ἠγιασμένην αὐτὴν γῆν.

Κατὰ τὸ σχέδιον τῆς ἐξόδου, ἐχωρίσθησαν εἰς τρία σώματα ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Μαζοῦ, τοῦ Τζαβέλλα καὶ τοῦ Μπότσαρη. Πολλὰ γυναῖκες ἐνεδύθησαν ἀνδρικὰ ἐνδύματα καὶ πολλὰ ἀνήλικα παιδιὰ ὀπλίσθησαν. Δύο ὥρας ἀφοῦ ἐνέκτισεν, ἤρχισεν ἡ ἐξοδος. Ἐτέθησαν αἱ γέφυραι καὶ διήλθον ἐπ' αὐτῶν κατ' ἀρχὰς οἱ ἄνδρες, οἱ ὅποιοι ἐκάθησαν κατὰ γῆς πέραν τῆς τάφρου. Ἐπειτα ἐπέρασαν πολλὰ γυναικόπαιδα, ἀλλὰ μὲ τόσῃν ἀταξίαν, ὥστε μερικὰ ἔπεσαν εἰς τὴν τάφρον. Κατόπιν ἐξῆλθον καὶ οἱ λοιποὶ ἄνδρες τῆς φρουρᾶς.

4. Ὅλοι ἐστάθησαν καὶ ἐπρόσμεναν ν' ἀκούσουν πυ-

ροβολισμούς ἔξωθεν, καθὼς εἶχε συμφωνηθῆ με τοὺς Ἕλληνας ἀρχηγούς, ὥστε νὰ γίνῃ διπλῆ ἢ ἐπίθεσις κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ἄλλ' ἡ ὥρα παρήχθετο καὶ δὲν ἠκούετο τίποτε. Οἱ Τούρκοι, οἱ ὁποῖοι εἶχον πληροφορηθῆ τὰ τῆς ἔξόδου παρὰ τινος προδότου, ἤρχισαν νὰ τουφεκίζουν καὶ νὰ κανονιοβολοῦν καὶ πολλοὶ ἐθανατώνοντο ἀπὸ τὰς σφαίρας. Τότε μία φωνὴ ἠκούσθη ἀπὸ ὅλα τὰ στόματα : « Ἐμπρός ! Ἐμπρός ! » καὶ ὄρισαν ὅλοι με ἀλαλαγμόν.

Ὁ Τζαβέλλας ἦτο εἰς τὸ μέσον καὶ οἱ δύο ἄλλοι ἀρχηγοὶ εἰς τὰ πλάγια. Ἐγὼ ἤμην με τὸ σῶμα τοῦ Τζαβέλλα εἰς τὴν ἐμπροσθοφυλακίην. Δὲν εἶχομεν ἀκόμη κάμει πολλὰ βήματα, καὶ ἀκούομεν μίαν φωνὴν τρομακτικίην.

« Πίσω, πίσω ! »

Γυρίζομεν καὶ βλέπομεν ὅλα τὰ γυναικόπαιδα, τὰ ὁποῖα μᾶς ἠκολούθουν, νὰ γυρίζουν πρὸς τὴν πόλιν. Ἐφειγγεν ἡ σελήνη καὶ διεκρίναμεν, ὡς νὰ ἦτο ἡμέρα, τὸ φοβερὸν καταπύημα, τὸ ὁποῖον ἐγένετο μετὰ τὴν παράλογον αὐτὴν ἐπιστροφήν. Ἄλλὰ δὲν ἦτο καιρὸς διὰ χάσιμον. Οἱ Τούρκοι μᾶς ἐτουφεκίζουν διαρκῶς. Τότε καὶ οἱ πλέον ἀδύνατοι ἐπῆραν δυνάμεις. Καί, χωρὶς νὰ προσέχομεν εἰς τοὺς συντρόφους μας, οἱ ὁποῖοι ἐπιπτον δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἐχύθημεν ἀκράτητοι μετὰ τὰ γιαταγάνια εἰς τὰ ὄχυράματα τῶν πολιορκητῶν. Δὲν ἤμεθα πλέον ἄνθρωποι τὴν ὥραν ἐκείνην. Ἡ ἀπελπισία μᾶς εἶχε κάμει θηρία. Καὶ αἱ φωναὶ μας ἀκόμη δὲν ἦσαν ἀνθρώπιναι· ὁμοιάζον μετὰ θηρίων φωνάς.

Οἱ ἐχθροὶ ἔφειγγον μετὰ τρόπον, ἅμα ἤκουον ἐκείνας τὰς φωνάς μας καὶ ἔβλεπον τὰ γιαταγάνια μας ν' ἀστράπτουν εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης.

5. Ἐπερῶσαμεν ὅλοι τὸ στρατόπεδον τῶν Τούρκων, χωρὶς μεγάλης ζημίας καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ζυγοῦ, ὅπου ἠλπίζομεν ὅτι θὰ εὗρωμεν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θὰ ἤρχοντο πρὸς βοήθειάν μας ἔξωθεν.

Ἄλλ' ἐκεῖ μᾶς ἐπρόσμενον ἢ μεγαλυτέρα συμφορά.
Ὅχι φίλοι, ἀλλ' ἐχθροὶ μᾶς ὑπεδέχθησαν, οἱ Ἄλβανοὶ
τοῦ Μουσταφάμπεη. Ἐγελάσθημεν ἐκ τῆς ἔνδυμασίας τῶν
καὶ χωρὶς ὑποψίαν, μὲ χαρὰν μάλιστα, ἐπλησιάσαμεν.
Καὶ ἐκεῖνοι εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης μᾶς ἐσκόπευον ἀσφα-
λέστατα καὶ μᾶς ἐθέριζον.

Ὅσον ἐπροφθάσαμεν ἐφύγομεν πρὸς τὰς κορυφὰς τοῦ
βουνοῦ καὶ ἐκεῖ ἐπὶ τέλους εὔρομεν ὀλίγους φίλους, ἐν μι-
κρὸν σῶμα τοῦ Δράζου.

Αὐτοὶ μᾶς περιποιήθησαν ἔδωκαν ὀλίγην τροφήν εἰς
τοὺς πεινασμένους καὶ νερὸν εἰς τοὺς ἀπνηδημένους ἐκ
τοῦ φοβεροῦ ἀγῶνος.

Ἦτο μεσονύκτιον τότε. Ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ
ἐφαίνετο κάτω σκεπασμένον ἀπὸ τὰς φλόγας καὶ τὸν κα-
πνὸν τὸ δοξασιμένον, τὸ ἥρωικὸν Μεσολόγγι.

Γ. Δροσίνης

14. ΤΑ ὍΣΤΑ ΤΟΥ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ Εἰς τὴν Τριηολίαν

1. Γονυπετὴς καὶ μὲ ἀπερίγραπτον συγκίνησιν ἡ
Ἄρκαδία ὑπεδέχθη τὰ ὅστᾶ τοῦ μεγαλυτέρου τῶν τέκνων
τῆς. Αἱ τιμαί, αἱ ἀποδοθεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἀρκαδῶν εἰς τὸν
συμπατριώτην τῶν Κολοκοτρώνη, ὁμοιάζον μὲ λατρείαν
θρησκευτικὴν. Τοιαύτην τιμητικὴν ὑποδοχὴν δὲν ἔχει ἴδει
κανὲν μέρος τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Ὁ ἀπλοῦς λαὸς τῆς Ἀρ-
καδίας ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, μαζὶ μὲ τὴν βαθυτάτην εὐγνω-
μοσύνην του πρὸς τὸν συμπατριώτην του ἥρωα, ἔφερε
ζωηρὰ εἰς τὴν μνήμην του τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας
καὶ τῶν λοιπῶν ἥρωικῶν προγόνων του. Ἱστορίαι, ἀνέκ-
δοτα, τραγούδια, ὅλα ἐξωντάνευσαν πάλιν εἰς ὀλόκληρον
τὴν Ἀρκαδίαν μὲ τὴν ὑποδοχὴν τῶν ὁσῶν τοῦ Κολοκο-
τρώνη.

Ἐλαμπεν ὁ ἀρχαδικὸς ἥλιος τὰς τρεῖς αὐτὰς ἡμέρας, τιμῶν καὶ οὗτος τὴν μνήμην τοῦ Κολοκοτρώνη μὲ μίαν ἐξαιρετικὴν λαμπρότητα, ὅπως ἤθελεν ἄλλοτε τὸ τραγοῦδι :

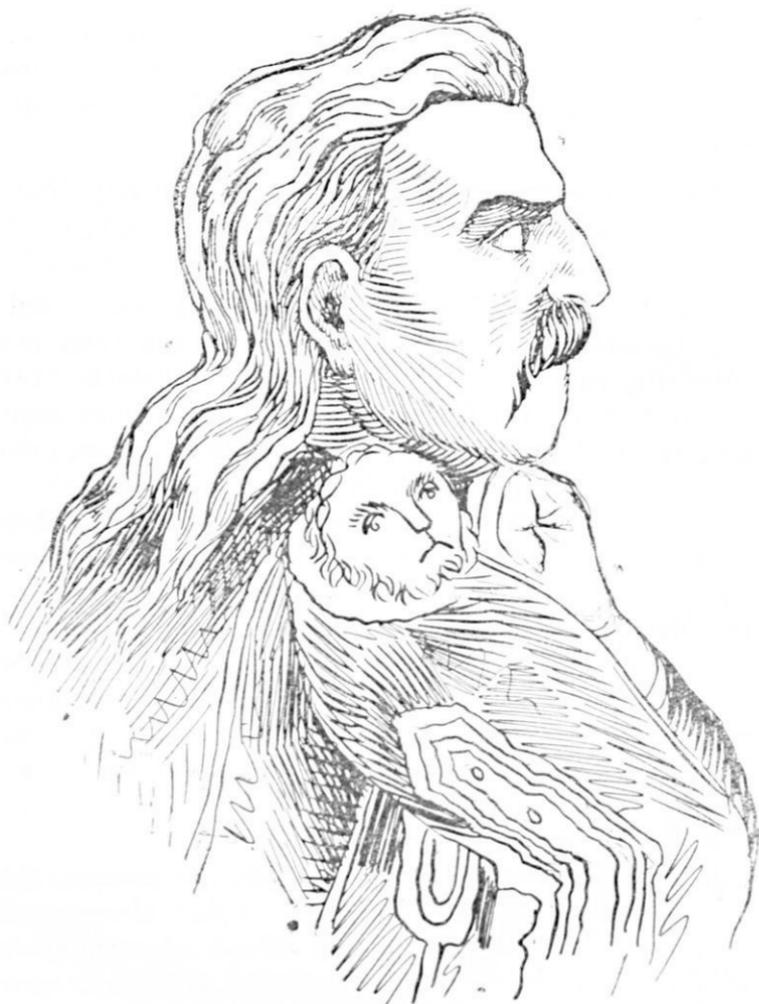
« Λάμπει ὁ ἥλιος στὰ βουνά, λάμπει καὶ στὰ λαγκάδια,
λάμπουν κι οἱ Κολοκοτρωναῖοι πῶχουν τ' ἀσῆμα τὰ
(πολλά) ».

Καὶ ἔλαμπον οἱ κάμποι, τὰ ὄρη καὶ οἱ δρόμοι, οἱ πέριξ τῆς Τριπόλεως. Ἐνόμιζέ τις ὅτι ἔκλινον καὶ αὐτὰ μετ' εὐλαβείας νὰ χαιρετίσουν τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου πολεμιστοῦ των, εἰς τὸν ὁποῖον πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν προσέφερον τοὺς βράχους των δι' ὀχυρώματα καὶ ὅπως χαρῖσιν ἔνδοξα τρόπαια εἰς τὴν πατρίδα του.

2. Ἐκεῖ ἐπάνω ἡ Χρέπα καὶ ὀλίγον πέραν αὐτῆς τὰ Τρίκορφα. Πόσας φορὰς δὲν ἤκουσαν τὴν βροντερὰν φωνὴν του ! Ἐδῶ, ἐπὶ τῶν βουνῶν τῆς Τριπόλεως, ὁ Γέρος τοῦ Μωρηᾶ, ἔστησε τοὺς πρώτους ὀπτικούς τηλεγράφους τῶν πρώτων ἐλληνικῶν στρατευμάτων, πρὸ ἀμέτρητα, τὰ ὁποῖα ἦγαπεν, ἵνα εἰδοποιῇ τοὺς ἄλλους καπεταναίους περὶ τῶν κινήσεων τοῦ ἐχθροῦ, περὶ τῶν ἰδικῶν του, καθὼς καὶ πῶς πρέπει καὶ αὐτοὶ νὰ κινήθουν καὶ νὰ βαδίσουν.

Καὶ μέσα εἰς τὴν Τρίπολιν ;

Κάθε γωνία καὶ κάθε οἰκία καὶ ἀπὸ μίᾳ ἱστορία. Νά, ἐκεῖ πρὸς τὸν σημερινὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Μεταμορφώσεως ἦτο ἡ πύλη τοῦ Ναυπλίου ! Παρὰ τὴν σημερινὴν μεγάλην πλατεῖαν τῆς πόλεως ἔκειτο τὸ σαράϊ τοῦ πασᾶ τοῦ Μωρηᾶ μετὰ τοῦ γυναικωνίτου του. Γραῖαι, γυναῖκες τοῦ λαοῦ καὶ μικρὰ παιδιὰ ἀκόμη τὰ γνωρίζουν ὅλ' αὐτά. Καὶ σᾶς διηγοῦνται μὲ ὑπερηφάνειαν ἀπὸ ποῦ ἔφυγεν ὁ Χατζηχρῖστος διὰ τὸ Βαλτέτσι, ὅπως συναντηθῆ μὲ τοὺς ἄλλους ὀπλαρχηγούς. Ποῦ ἐσφάγησαν οἱ περισσότεροι

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης

Τούτοιοι, ποῦ ἐσυνθηκολόγησαν οἱ Ἄλβανοὶ καὶ ποῦ, παρ' ὀλίγον, νὰ φονευσθῆ ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Ἄρχαδες, οἵτινες δὲν εἶχον ἀφήσει ποτὲ ἕως τότε τὰ

ὄρεινὰ χωρία των, κατήρχοντο εἰς τὴν Τρίπολιν διὰ πρῶ-
την φορὰν, ἵνα προσκυνήσουν τὰ ὄστα τοῦ Γέρου συμπα-
τριώτου των. Τί ἦτο ἐκεῖνο ἐντὸς τοῦ μητροπολιτικοῦ
ναοῦ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου κατὰ τὸ ἀπόγευμα καὶ τὴν
νύκτα τοῦ Σαββάτου! Προσκύνημα ἀληθινόν, συναγε-
μὸς ὁλοκλήρου τῆς Ἀρκαδίας! Ἐπέρασαν χιλιάδες κό-
σμου γεωργοί, ποιμένες, ἐπιστήμονες, στρατηγοί, γέροι,
γυναῖκες, ἄνδρες, γυναῖκες, νέοι καὶ νεάνιδες, διὰ νὰ ἀνά-
ψουν τὴν λαμπάδα των εἰς τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου ἀρ-
χηγοῦ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 21. Καὶ ὅλοι μὲ τὰ δάκρυα
εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. Θέαμα συγκινητικώτατον!

3. Εἶδομεν γέροντα φουστανελλοφόρον, μόλις σχε-
δὸν κρατούμενον εἰς τοὺς πόδας του, νὰ ἀναβαίνει ὑποβα-
σταζόμενος ὑπὸ τῶν οἰκείων του τὰς μαρμαρίνους βαθμῆ-
δας τῆς κλίμακος τοῦ Ἁγίου Βασιλείου μέσα εἰς ὅλον
ἐκεῖνο τὸ πλῆθος! Ἦθελε ν' ἀνάψῃ καὶ οὗτος τὸ κ ε ρ ἄ-
κ ι του καὶ ν' ἀσπασθῇ τὴν περικλείουσαν τὰ ὄστα τοῦ ἀρ-
χιστορατήγου τοῦ Μωρηῆ λάρνακα, τὴν ὁποίαν ἐφύλαττον
τέσσαρες εὐζῶνοι στρατιῶται. Ἦτο δὲ ἐνενήκοντα καὶ
ὄκτω ἔτων ὁ γέρον οὗτος, υἱὸς συναγωνιστοῦ τοῦ Κολο-
κοτροῶνη, ἐκκινήσας ἔκ τινος τῶν χωρίων τῆς Ἀρκαδίας
καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν Τρίπολιν πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τοῦ
προσκυνήματος.

Τὸν εἶδομεν τὴν ἐπαύριον. Γνωρίζει λεπτομερῶς τὴν
ἱστορίαν τοῦ 21.

« Ὀπατέρᾳ μου », μᾶς ἔλεγε, « ἐπολέμησε καὶ μὲ τὸν
Κολοκοτροῶνην καὶ μὲ τὸν Παταφλέσσαν. Εἰς τὸ Βαλτέ-
τσι, ὕστερ' ἀπὸ τὴν νίκην, οἱ ἰδιοὶ μας ἐφοβοῦντο νὰ
πλησιάσουν τοὺς σκοτωμένους. Ὁ Κολοκοτροῶνης ἐθύμω-
σε : « Αὐτοὶ θ' ἀγιάσουν » τοὺς λέγει· καὶ ἔσκυψε καὶ ἀγ-
γάλιασε καὶ ἐφίλησε τὰ πτώματά των ».

4. Τὴν νύκτα τοῦ Σαββάτου (11-12 Ὀκτωβρίου τοῦ
1930) πρὸς τὴν Κυριακὴν, αἱ περισσότεραι Τριπολίτισσαι

ἠγρούνησαν, ὅπως ἀγρουνοῦμεν τὰς ἡμέρας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Περιέμενον νὰ ἐξημερώσῃ, διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὴν μεγάλην πομπὴν ἐκ τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ εἰς τὴν πλατείαν τοῦ Ἄρσεως, ὅπου θὰ ἐναπετίθεντο τὰ ὄστα τοῦ Κολοκοτρώνη.

Δάσος σημαίων ἢ Τρίπολις ὀλόκληρος! Δάση κινητὰ καὶ οἱ φουστανελλοφόροι τῆς. Καὶ μία ἀπέραντος πινακοθήκη οἱ τοῖχοι τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων καὶ τῶν οἰκιῶν τῆς μὲ τὰς εἰκόνας τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τῶν ἄλλων τοῦ 21 ἠρώων ἐντὸς δαφνίνων καὶ μυρσινίνων πλασιῶν. Ἀκόμη καὶ μία παμμεγίστη ὀπλοθήκη ἢ Τρίπολις κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας. Εἰς ὅλους τοὺς ἐξώστας καὶ τὰ παράθυρα εἶχον τοποθετηθῆ πιστόλες, καρποφύλλια, πάλες, τρομπόνια, σπαθιά καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὄπλα τοῦ Ἀγῶνος.

Ἔτσι ὑπεδέχθη ἢ Τρίπολις τὸν Κολοκοτρώνην· στολισμένη καὶ ἀρματομένη μὲ τὰ ἴδια ὄπλα τῶν πολεμιστῶν τέκνων τῆς τοῦ 21. Καὶ ἦτο τοῦτο ἐμπνευσις τῶν γυναικῶν τῆς.

Εἰς τὴν Ἀλωνίσταιναν αἱ γυναῖκες ἔζαμαν καὶ κἀτ' ἄλλο ἀκόμη. Ἐστόλισαν τοὺς ἐξώστας καὶ τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν τῶν μὲ τοὺς τάπητας καὶ τὰ ὑφαντὰ τῶν προικῶν τῶν θυγατέρων τῶν, ὅλα καμωμένα εἰς τὸν ἀργαλειὸν μὲ τὰς χεῖράς τῶν καὶ ἀμειταχείριστα.

Χοροὶ καὶ τραγοῦδια κολοκοτρωνεῖκα εἰς ὅλας τὰς πλατείας τῆς Τριπόλεως.

5. Χορεύουν οἱ φουστανελλοφόροι, οἱ συγκεντρωθέντες ἐξ ὅλων τῶν ἀρχαδικῶν χορῶν. Χορεύουν μὲ τὰ λάβαρα καὶ τὰς σημαίας τῶν. Χορεύει καὶ τὸ τιμημένο καὶ μαρτυροκαπνισμένο λάβαρον τῶν Πλαπούτων, τὸ ὁποῖον φυλάσσεται εἰς τὴν Παλούριαν τῆς Γορτυνίας. Ἡ Τρίπολις ὀλόκληρος τραγουδεῖ τὸ τραγοῦδι, πὺν εἶχε συνθέσει ὁ ἴδιος ὁ Κολοκοτρώνης—στίχους καὶ μέλος—αὐτό:

« Ἐμεῖς καλὰ καθόμαστε καὶ τρώμε καὶ γλεντᾶμε·
δὲν κάνομε κι ἓνα καλὸ, καλὸ γιὰ τὴν ψυχὴ μας ;
Ὁ κόσμος χτίζει ἐκκλησιᾶς καὶ φτιάνει μοναστήρια
Ἐμεῖς δὲν ἔχομε λεφτά, ἔχομε τ' ἄρματα μας.
Νὰ πᾶμε νὰ φυλάξωμε στὸ Τρίχινο γεφύρι,
ποὺ θὰ περάσῃ ὁ βούβοντας, μὲ τοὺς Ἀρβανιτάδες,
ποὺ βγήκαν γύρω στὰ χωριά καὶ παίρνουν τοὺς δικούς
(μας.

Καὶ θὰ μαυροφορέσουνε γρη῏ς καὶ παντρομένες,
παιδιὰ θὰ μείνουν ὀρφανά. Κι ἔμεῖς γιατί εἴμαστε δὸ
(πέρα ; »

6. Ἔχει τὴν ἱστορίαν του τὸ τραγοῦδι αὐτό. Ἴδου
αὐτή :

Εὗρίσκετο εἰς τὸ Λιμποῖτσι κάποτε ὁ γέρος τοῦ Μω-
ρηᾶ καὶ παρετήρει πρὸς τὴν Τρίπολιν. Αἰφνης τὸν εἰδο-
ποιοῦν ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἐπερχόμενοι καταλαμβάνουν καὶ ἐ-
ρημῶνουν πλῆθος χωρίων, ὅτι σκλαβώνουν προκρίτους
Χριστιανούς καὶ τοὺς ὀδηγοῦν εἰς τὴν Τρίπολιν, ὅπου τοὺς
περιέμενεν ἡ ἀγχόνη ἢ ἡ σφαγὴ. Ἐκμησε τὴν κεφαλὴν
ὁ Κολοκοτρώνης τότε καὶ ἔπεσεν εἰς βαθεῖας σκέψεις.

Δὲν τὸν ἐβασάνιζεν ἡ εἰδησις ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἦσαν πολ-
λοί, ἀλλ' ὅτι οἱ στρατιῶταί του δὲν εἶχον ἀρκετὰ πολε-
μεφῶδια καὶ δὲν εἶχε καιρὸν νὰ προμηθευθῇ τοιαῦτα, προ-
λαμβάνων τοὺς Τοῦρκους πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς των εἰς
τὴν Τρίπολιν. Αἰφνης πλήρης χαρᾶς ἐγείρεται ὁ πρὶν
σκεπτικὸς ἀρχηγός, κάμνει δύο-τρεῖς γύρους πρὸ τῶν πα-
ληκარიῶν του καὶ ἀρχίζει νὰ χορεύῃ μαζί των, τραγοῦδων
τὸ ἀνωτέρω αὐτοσχέδιον στιχοῦργημά του.

Οἱ στρατιῶταί του ἐνθουσιάσθησαν. Ἐκεῖνος ὅμως,
ὡσὰν ἀπηλιπισμένος, λέγει εἰς αὐτούς : « Ἄ, μωρὸ παι-
διά, εἴμαστε λίγοι κι ἔχομε βόλια λιγώτερα ἀπ' ὅσοι εἶναι
οἱ Τοῦρκοι. Καιρὸ δὲν ἔχομε νά.... »

—« Ἔχομε καὶ τὰ σπαθιά μας, καπετάνιε, ἂν μᾶς σωθοῦν τὰ βόλια », τοῦ φωνάζουν τότε, παρασυρθέντες ἀπὸ τὸ ἐνθουσιῶδες χορευτικὸν ἄσμα τοῦ ἀρχηγοῦ των. Τί συνέβη κατόπιν δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης. Τὰ ἑλληνικὰ ὅπλα ἐθριάμβευσαν καὶ πάλιν εἰς τὸ Τριζινο γεφύρι. Καὶ ὁ λαὸς τοῦ Μωρηᾶ, πανηγυρίζων τὴν νίκην ταύτην, ἐτραγουδοῦσε τότε ὅπως καὶ κατὰ τὰς τρεῖς αὐτὰς ἡμέρας, καὶ ἔλεγε :

«Γειά σου, χαρά σου, Θεοδωρῆ, γειά σου Κολοκοτρώνη!»

Ἐπιμ. Θ. Γρηγορίου

15. Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΜΠΟΤΣΑΡΗ

Περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 παρουσιάσθη ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκπορθήσεως τοῦ φρουρίου τῆς Ἄρτης. Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ὅμως, διηρημένος εἰς δύο σώματα, τὸ ἐν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Γώγου Μπακόλα καὶ τὸ ἄλλο ὑπὸ τὸν Μάρκον Μπότσαρην, ἔμεινεν ἀδρανῆς. Καὶ τοῦτο, διότι τοὺς δύο τούτους ἀρχηγοὺς ἐχώριζε μῖσος ἀκοίμητον. Ὁ πρῶτος εἶχε δολοφονήσει τὸν πατέρα τοῦ δευτέρου, τὸν Κίτσον Μπότσαρην. Ἐνεκα τούτου ἔκτοτε μῖσος ἀδιάλλακτον ἐνεφώλευεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Μ. Μπότσαρη κατὰ τοῦ Γ. Μπακόλα.

Ὁ ἐχθρὸς ἐν τοσοῦτῳ, ἐποφελούμενος τῆς διχονοίας ταύτης, ἐθροασύνετο καὶ αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ ἱεροῦ Ἄγῳνός μας ἀπέβαινον στειρὰ κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα.

Ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, βλέπων τὴν κατάστασιν ταύτην, προσκαλεῖ ἰδιατέρως τὸν Μάρκον καὶ τὸν παρακαλεῖ θερμότατα νὰ θυσιάσῃ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς πατρίδος τὴν δικαίαν ὀργὴν του. Ὁ Μάρκος ἐδάκρυσε· πορευθεὶς δὲ πρὸς τὸν θανάσιμον ἐχθρόν του, ἔδωσε πρὸς

αὐτὸν πρῶτος τὴν χειρὰ του καὶ τῷ εἶπεν : « Ἄς ἔλευ-
θερώσωμεν πρῶτον τὴν πατρίδα μας, Γῶγο, καὶ ὕστερον
ἔξοφλοῦμεν τοὺς μεταξὺ μας λογαριασμοὺς ».

Ἄριστ. Βαλαωρίτης

16. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΨΑΛΗ

Ὁ Μεσολογγίτης δημογέρον Χριστὸς Καψάλης κατὰ τὸ πρὸ τῆς ἐξόδου ἀπόγευμα, βλέπων ὅτι δὲν ἠδύνατο ν' ἀκολουθήσῃ τοὺς συντοπίτας του, διότι καὶ πολὺ γέρον καὶ χωλὸς ἦτο, περιεφέρετο εἰς τοὺς δρόμους τοῦ Μεσολογγίου καὶ προσεκάλει τὰ γυναικόπαιδα, τοὺς γέροντας καὶ τὰς γοαίᾶς, καθὼς καὶ τοὺς βαρέως πληγωμένους νὰ συναθροισθῶν εἰς τὴν οἰκίαν του. Εἶχε τὸν σκοπὸν τῆς κατασκευῆς τῶν φυσιογγίων. Ἐκεῖ ὁ γέρον Καψάλης τὴν ἰδίαν προίαν εἶχεν ἴδει τὴν γυναῖκά του ν' ἀποθνήσκῃ.

« Μὴ κλαίῃς, παιδί μου » εἶπε τότε εἰς τὸν υἱὸν του, ὅταν τὸν εἶδε νὰ θορῆ τὴν μητέρα του. « Καλύτερον νὰ χαίρεσαι, διότι ἐγλύτωσε ἀπὸ τὴν σκλαβιάν. Κοίταξε τώρα νὰ σωθῆς. Δι' ἐμὲ μὴ φροντίξῃς· θὰ φροντίσω ἐγὼ νὰ πληρώσω ἀκριβὰ τὴν ζοὴν μου ».

Μόλις τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ τὴν εἴσοδόν των κατώρ-
θωσαν οἱ Τούρκοι νὰ λάβουν ὑπὸ τὴν κατοχὴν των τὰ χα-
λάσματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ὠνομάζοντο « Μεσολόγ-
γι ». Κατὰ τὸ διάστημα τῶν τριῶν ἡμερῶν ἐξηκολούθουν οἱ πυροβολισμοὶ ἀπὸ κάθε μεσολογγίτικον ἐρείπιον. Μετα-
ξὺ τῶν πυροβολισμῶν τούτων ἠκούοντο συχνὰ καὶ ἰσχυ-
ρόταται κρότοι. Προήρχοντο ἐκ τῆς ἐκρηξέως ὑπονόμεων
πλήθρον πυρίτιδος.

Ὁ Καψάλης, διὰ νὰ προσελκύσῃ ὅσον τὸ δυνατόν πε-
ρισσότερους ἐχθροὺς εἰς τὴν οἰκίαν του, διέταξε τὰς γυ-
ναῖκας νὰ στέκωνται εἰς τὰ παράθυρα, διὰ νὰ τὰς βλέ-

πουν οἱ Τοῦρκοι. Καὶ ἔταν ἐκεῖνοι ἀναρτίθμητοι περιεκύ-
κλωσαν αὐτὴν καὶ προσεπάθουν νὰ τὴν καταλάβουν, διὰ
νὰ αἰχμαλωτίσουν τὰς γυναῖκας, ὁ Καψάλης ἔθεσε πῦρ
εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς πυρίτιδος καὶ ἀνετινάχθη μεθ' ὄλων
τῶν ἐν αὐτῇ καὶ περὶ αὐτὴν.

(Ἀπομνημονεύματα Σπυρομήλιου)

17. Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΙΑΟΥΛΗΣ ΚΟΠΤΕΙ ΤΟ ΚΡΑΣΙ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΑΙΗΝΟΝ

Ὁ Ἀνδρέας Μιαούλης, ὁ ἔνδοξος ναύαρχος τῆς Ἑλ-
ληνικῆς Ἐπανάστασεως τοῦ 1821, ἦτο ἐκ μικρᾶς ἡλικίας
οἰνολόγης καὶ καπνιστῆς μανιώδης.

Ἡ οἰνοποσία του ἔφθανε μέχρι τῆς ἐσχάτης μέθης.

Τὸ ὑπόγειον τῆς οἰκίας του ἦτο γεμάτον ἀπὸ βαρέλια
πλήρη ἐκλεκτῶν οἴνων καὶ τὰ ράφια τῶν δοματίων του
ἀπὸ καπνοσύριγγας διαφόρων διαστάσεων. Ἐνεκα δὲ
τῶν δύο τούτων φοβερῶν ἐλαττομάτων του, μολονότι ἦτο
ἰκανώτατος πλοίαρχος, δὲν εἶχε καμμίαν ὑπόληψιν μετα-
ξὺ τῶν συμπατριωτῶν του Ὑδραίων. Ἀκόμη καὶ αὐτὸς
ὁ πατήρ του, ὁ γέρον Βῶκος, ἂν καὶ ἀνεγνώριζε τὴν με-
γάλην ἰκανότητά του, δὲν τὸν συνεπάθει διόλου διὰ τὸν
ἴδιον λόγον. Πολλάκις τὸν ἐπέληπτε διὰ τὴν διαγωγὴν
του, ἀλλ' ὁ Ἀνδρέας ἦτο ἀδιόρθωτος. Ὅ,τι ὅμως δὲν
κατόρθωσαν νὰ ἐπιτύχουν αἱ πατρικαὶ ἐπιπλήξεις καὶ
συμβουλαί, τὸ κατόρθωσεν ἡ φιλοτιμία καὶ ἡ πρὸς τὴν
πατρίδα ἀγάπη του· καὶ ἰδοὺ πῶς :

Ὅταν πρὸ τοῦ 1811 οἱ πρόκριτοι ἐφορλισταὶ τῆς Ὑ-
δρας παρετήρησαν ὅτι τὸ ναυτικὸν τῆς νήσου τῶν ὑπέφερε
πολὺ ἐξ αἰτίας τῶν Ἀλγερινῶν πειρατῶν, συνελθόντες
εἰς συμβούλιον, συνεσκέπτοντο περὶ τοῦ πρακτέου. Δὲν
κατέληξαν ὅμως εἰς οὐδεμίαν ἀπόφασιν, διότι ἀνετέληφθη-

Ἔχυσεν ὄλον τὸν οἶνον τῶν βαρελίων

σαν ὅτι ἔλειπε τὸ κατάλληλον τολμηρὸν πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ν' ἀναλάβῃ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀγῶνος.

Τότε ὁ γέρον Βῶκος, ὁ πατὴρ τοῦ Ἀνδρέου, ἐγεγυθίς, ἵνα ἀπέλθῃ ἐκ τῆς ματαιωθείσης διασκέψεως ταύτης, εἶπεν εἰς τοὺς λοιποὺς προκοίτους μετὰ καταφανοῦς στενοχωρίας : « Αὐτὸ τὸ γουροῦνι ἐκ δικό μου θὰ τᾶβγαξε πέρα, μὰ δὲν τὸν ἀφήνει τὸ κρασί ». Ὅταν δέ, ἐπαυελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του, ἠρωτήθη παρὰ τοῦ Ἀνδρέου περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς συνδιασκέψεως καὶ τῷ ἀνεκοίνωσε τί ἐλέγχθη κατ' αὐτήν, καθὼς καὶ τοὺς ἰδικούς του λόγους, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν : « Πές τους ὅτι ἐγὼ παίρνω ἀπάνω μου αὐτὴ τὴ δουλειά ». Καὶ εὐθύς, κατελθὼν εἰς τὸ ὑπόγειον, ἔχυσεν ὁ

Δ. Ἀνδρέου Ἀναγνωστικὸν ΣΤ' ἡμ. Ἐκδ. Α'

λον τὸν οἶνον τῶν βαρελίων του· συνέλεξας δὲ πάσας τὰς καπνοσύριγγας, ἔθραυσεν αὐτάς, καὶ ἔκτοτε δὲν ἔβαλεν εἰς τὸ στόμα του οὔτε οἶνον οὔτε καπνόν.

A. Κυριαζόπουλος

18. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΣΑΜΑΔΟΣ

Κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1825 παρουσιάσθη ἡ ἀνάγκη νὰ ἐκκινήσῃ ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἀμέσως κατὰ τοῦ Ἰμβραήμι πασᾶ. Συνήλθον τότε οἱ πρόκριτοι τῆς Ὑδρας καὶ ἀπεφάσισαν νὰ συνεισφέρουν καὶ τὰ τελευταῖα δίστηλα (*) των, πρὸς ἐκκίνησιν τοῦ στόλου· ὠρίσθη δὲ εἰσφορὰ ἐκ 400 διστήλων διὰ τὸν Δημήτριον Τσαμαδόν.

« Ἀδελφοί » εἶπε τότε οὗτος εἰς τοὺς συνελθόντας· « δίστηλα δὲν μοῦ ἔμειναν ἄλλα πλέον. Ὅσα εἶχον τὰ ἐξώδευσα διὰ τὴν πατρίδα. Ἔχω ὅμως τὴν ζωὴν μου ἀκόμῃ. Καὶ ἰδοὺ ἐπιβαίνω τοῦ πλοίου μου ὡς ναύτης ». Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐκίνησε μὲ τρέμοντας πόδας ὁ γηραιὸς οἰκοκύριος τῆς Ὑδρας καὶ ἀπόμαχος πλέον τῆς θαλάσσης ἀπὸ ἐτῶν πολλῶν καὶ ἐπέβη τοῦ πλοίου του, διὰ νὰ θυσιάσῃ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος του ὄχι τοῦ ἀπέμεινεν εἰσέτι, τὴν ζωὴν του.

Τινὲς τῶν συμπατριωτῶν του ἐνόμισαν τότε ὅτι ἐκ φιλαργυρίας ὁ γέρον Τσαμαδὸς ἔπραξε τοῦτο. Ἠναγκάσθησαν ὅμως νὰ ζητήσουν συγγνώμην ἀπὸ τὸν νεκρὸν του, ὅταν, ἀποθανόντα τῷ 1835, τὸν ἐκίθρυσαν πτωχικώτατα δι' ἔλλειψιν χρημάτων· ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἦτο γνωστὸν ὅτι εἶχε δαπανήσει 150 χιλιάδας διστήλων, διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος.

(*) Δίστηλα = ἰσπανικὰ τέληρα.

Ἐν ἔτος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὁ υἱὸς τοῦ Λάζαρος, ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, ἵνα ζητήσῃ χρηματικὸν βοήθημα παρὰ τῆς τότε Κυβερνήσεως καὶ μὴ εἰσακουσθεὶς, ἠναγκάσθη νὰ καταβῇ περὶ εἰς τὸν Πειραιᾶ, διότι ἐστερεῖτο καὶ τῆς δραχμῆς. Ἐπιβάς δὲ ὑδροᾶκου πλοιαρίου δωρεὰν καὶ ἐπιστρέψας εἰς τὴν Ὑδραν, ἠτύχησεν ἀξ ἀπογνώσεως.

19. ΑΡΧΟΝΤΙΣΣΑ ΑΥΓΟΠΩΛΗΤΡΙΑ

Εἰς ἐκ τῶν πρώτων οἰκοκυραίων τῆς Ὑδρας, ὁ Θεόδωρος Γκίκας, προσέφερεν ὀλόκληρον τὴν χρηματικὴν αὐτοῦ περιουσίαν ἐξ 900 χιλιάδων δραχμῶν εἰς τὰς ἐθνικὰς ἀνάγκας τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡ σύζυγός του ἐπεκαλέσθη τὴν συνδρομὴν τῆς Κυβερνήσεως, καὶ μὴ εἰσακουσθεῖσα, κατέφυγεν εἰς τὴν εὐεργετικὴν βοήθειαν τῶν 7 ὀρνίθων τῆς, τὰ αὐτὰ τῶν ὁποίων πωλοῦσα ἐξοικονομεῖ τὸν ἄρτον τῆς ἡμέρας. Κατὰ πᾶσαν δὲ Κυριακὴν ὁ ἱερεὺς τῆς ἐνορίας τῆς περιέφερεν ὑπὲρ αὐτῆς τὸν δίσκον καὶ μὲ τὰ ὀλίγα κέρματα. ἅτινα συνέλεγεν, ἀνεκούφιζε τὴν χήραν τοῦ ἄλλοτε βαθυπλούτου Θεοδώρου Γκίκα, μέχρις οὗ ἡ δυστυχία καὶ ἡ θλίψις ἔδωκαν τέλος εἰς τὰ βάσανά της.

(Πρακτικὰ τῆς Βουλῆς τοῦ 1885)

20. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

Ὁ ἐπίσκοπος Βρεσθένης Θεοδόρητος, ἀγωνιστῆς τοῦ 21, γέροντος πλέον καὶ κατάκοιτος ἐξ ἀσθενείας, εὐρίσκετο εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του. Ὁ Γενναῖος Κολοκοτρώνης, φίλος στενὸς τοῦ ἐπισκόπου, ἐπιθυμῶν νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῶν τελευταίων διαθέσεών του, ἠρώτησεν αὐτόν :

« Ἐχεις καμμίαν παραγγελίαν, σεβασμιότατε ; Διὰ τὴν περιουσίαν σου τί ἔχεις νὰ μοῦ εἰπῆς ; »

— « Περιουσία ! » ἀπήντησεν ὁ ἑτοιμοθάνατος. « Νά ! ὁ παλιόκαναπὸς μὲ τὴν παλιόψαθα καὶ οἱ πέντε καρέζες ! Αὐτὴ εἶναι ὅλη ἡ περιουσία μου. Τί νὰ μοιράσω εἰς τοὺς συγγενεῖς μου ! Ἄν θέλῃ τὸ Ἔθνος, ἄς φροντίσῃ δι' αὐτούς. Ἐγὼ τοὺς φήνω τὴν εὐχὴν μου καὶ ὡς κληρονομίαν τὴν πατρίδα τῶν ἐλευθέρων ».

Ἐφημερίς « Αἰών ».

21. ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗΣ ΚΑΙ ΚΙΟΥΤΑΧΗΣ

Τὴν 9 Αὐγούστου 1926 ὁ Καραϊσκάκης, μεταβάς νὰ ἐπισκεφθῇ εἰς τὴν φρεγάδα τοῦ τὸν Γάλλον ναύαρχον Δερινύ, ἡ ὁποία ἦτο ἀραγμένη ἔξωθεν τοῦ Κερατινίου, συνητηθῆ, χωρὶς νὰ θέλῃ, μὲ τὸν Κιουταχίν, τὸν ἀρχηγὸν τοῦ τερροδικοῦ στρατοῦ ποῦ εἶχε νικῆσει τὴν προηγουμένην ἡμέραν εἰς τὸ Καρατερόν τῆς Ἀττικῆς. Ὁ Κιουταχῆς, μὲ τὸν Ὁμέρ πασᾶ τῆς Χαλκίδος εἶχαν μεταβῆ καὶ αὐτοὶ νὰ ἐπισκεφθοῦν τὸν Γάλλον ναύαρχον, χωρὶς νὰ γνωρίζουν ὅτι αὐτὴν τὴν ὥραν θὰ ἔκαμνε τὸ ἴδιον καὶ ὁ Καραϊσκάκης. Δὲν ἐλοφθασαν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς φρεγάδας, καὶ ἰδοὺ ! καταφθάνει καὶ ὁ Καραϊσκάκης μὲ τὸν ὑπεπιστῆν του.

« Ὅταν εἰσῆλθε καὶ αὐτὸς καὶ ἀντίκρισε τοὺς δύο πασάδες, ἐταράχθη, ἔθεσε δὲ ἀπὸ τὴν χεῖρα εἰς τὸ ξίφος του. Ἀλλὰ καὶ ὁ Κιουταχῆς ἐταράχθη. Ἐχαιρετήθησαν ὅμως ὡς φίλοι καὶ οἱ δύο. Πρῶτος δὲ ὁ Κιουταχῆς ἀφ' ἑξέως ἀλβανιστὶ τὴν ὀμιλίαν :

« Τί κάμνεις, Καραϊσκάκη ; Ἦλιπα ὅτι θὰ ἤρθεσθε νὰ μὲ προσκυνήσῃς, καὶ νὰ σοῦ δώσω ὅλα τὰ βελαῖτια ἀπὸ τὰς Ἀθήνας μέχρι τῆς Ἄρτας ».

— « Ἐγὼ νὰ σὲ προσκυνήσω ; » τοῦ ἀπαντᾷ ὁ Καραϊ-

σζάκης. « Ἄν σὺ εἶσαι ἀρχιστράτηγος τῆς Ροῦμέλης, εἶμαι καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιον. Καὶ ἂν ἤξευρες ἢ Διοίξεις, ὅτι αὐτὴν τὴν ὥραν ὀμιλοῦμεν οἱ δύο μας, θὰ ἐκρεμοῦσε καὶ ἐμένα καὶ 15 χιλιάδας στρατόν, ποὺ ἔχω εἰς τὴν Ἑλευσίνα ».

— « Καὶ πῶς ἴμπορεῖ νὰ σὲ κρεμάσῃ ; »

— « Μήπως δὲν σὲ κρεμᾷ καὶ σένα ὁ Σουλτάνος, ὅταν θέλῃ ; »

— « Βέβαια, μὲ κρεμᾷ, γιατί τὸν ἔχω βασιλέα ».

— « Καὶ μένα μὲ κρεμᾷ ἢ Διοίξεις, διότι τὴν ἔχω βασιλίσσαν ».

Ἐγέλασεν ὁ Κιουταχῆς· ἀφοῦ δὲ ἐτελείωσε τὴν ἐπίσκεψιν, ἔφυγε πρῶτος ἀπὸ τὸ γαλλικὸν πλοῖον.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ Κιουταχῆς ἔστειλεν εἰς τὸν Καραϊσκάκη εἰς τὸν Κιουταχὴν ἕνα φόρτωμα κρασί.

Ἐφημερὶς « Κραοί ».

22. ΤΟ ΘΥΜΩΜΕΝΟ ΚΑΡΑΒΙ

Σὰν τὸ σύννεφο τρέχει, σὰν ἦσκιος διαβαίνει.

Τὰ πανιά του φουσκώνουν στὸ πρῶμο ἀγεράκι.

Κάπου πάει νὰ χιμήσῃ, καθὼς τὸ γεράκι.

Τί εἶναι 'κεῖνο στὴ θάλασα τὴν ἀφρισμένη ;

Νῆαι τάχα πλεούμενο ; νῆαι καράβι ;

Τρομαγμένα τὰ κύματα φεύγουν μπροστά του.

Μιὰ σηκώνεται ὀρθό, μιὰ βυθίζεται κάτω,

μιὰ πηδᾷ στὸν ἀφρὸ κι ἀπ' τὸν ἥλιο ἀνάβει.

« Πέζ μου ἀλήθεια, τῆς θάλασσας εἶναι στοιχειό ;

Ποιά ἐκδίκησι τρέχεις ἀπόψε νὰ πάρῃς ;

στὸ τιμόνι ποιὸν ἔχεις ; » Καὶ μοῦπε : « ὁ Κανάρης

μὲ πηγαίνει στὴ Χιό ».

Ζαχ. Παπαντωνίου

23. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

1. Κατὰ τὸ 1826 ὁ Γεννάδιος, εὐρισκόμενος εἰς Ναύπλιον, εἶδεν ἐκεῖ συσσωρευμένους πειναλέους καὶ δυστυχεῖς τοὺς ἥρωας τοῦ Μεσολογγίου. Ἐξήτουν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ὡς μόνην ἀμοιβὴν τῆς θυσίας των ξηρὸν ἄρτον διὰ τὰ τραφεῖν καὶ πυρίτιδα διὰ τὰ πολεμῆσαι. Ἄλλ' ἢ Κυβέρνησις ἐστερεῖτο τῶν πάντων.

Περίλυπος καὶ περιτρωμος συνέρρεεν ὁ λαὸς εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως. Ἄλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα καὶ οὐδεὶς ἤξευρε τί τὰ προτεῖνῃ.

Τότε ὁ Γεννάδιος, ἀναπηδήσας εἰς τὴν ρίζαν τῆς ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πλατείας πλατάνου καὶ ρίζας φλογερὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ πλήθους, ἀνέκραξε μεγαλοφώνως :

2. « Ἡ πατρις καταστρέφεται, ὁ ἀγὼν ματαιοῦται, ἡ ἐλευθερία ἐκπνέει. Ἀπαιτεῖται βοήθεια ταχεῖα. Πρέπει οἱ ἄνδρες οἱ αὐτοί, οἱ ὅποιοι μᾶς περιστοιχίζουσιν, νὰ σπεύσουν ἐκεῖ, ὅπου νέος κίνδυνος τοὺς καλεῖ. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτοῦνται χρήματα, καὶ χρήματα δὲν ἔχομεν. Ἄλλ' ἂν θέλωμεν νὰ ἔχομεν πατρίδα, ἂν εἴμεθα ἄξιοι νὰ ζῶμεν ἐλεύθεροι, εὐρισκόμεν χρήματα. Ἄς δώσῃ ἕκαστος ὅ,τι ἔχει καὶ δύναται. Ἄς μνηθῇ, ὅστις θέλει ! »

Καὶ ἐνῶ τὸ πλῆθος ἐχειροκροτεῖ, ἐκένωσε κατὰ γῆς τὸ πτωχὸν διδασκαλικὸν του θαλάντιον. Τὰ ὀλίγα χρυσᾶ νομίσματα ἦσαν ἡ μόνη περιουσία του ἦσαν αἱ οικονομίαι του ἐκ πολυετῶν κόπων. Καὶ ὁ κρότος τῶν νομισμάτων αὐτῶν ἀντήχησεν ὡς μελωδία εἰς τὸν οὐρανόν. Ὁ κρότος αὐτὸς συνεκίνησε μέχρι δακρῶν ὅλους τοὺς ἐκεῖ παρισταμένους.

« Ἄλλ' ὄχι ! » ἐπανελάβεν ὁ Γεννάδιος· « ἡ συνεισφορὰ αὕτη δὲν ἀξίζει τίποτε. Χρήματα ἄλλα δὲν ἔχω. Ἐχω ὅμως τὸν ἑαυτὸν μου καὶ τὸν πωλῶ ! Τίς θέλει διδάσκα-

Γεώργιος Γεννάδιος

λον διὰ τὰ τέχνα του ἐπὶ τέσσαρα ἔτη : "Ἄς καταβάλῃ
τοὺς μισθοὺς μου ! »

Οἱ λόγοι αὐτοὶ ἠῤῥησαν τὴν συγκίνησιν τοῦ λαοῦ. "Ο-

λοι ἐκλαιον. "Ὅλοι προσέφερον" ἄλλος χορήματα, ἄλλος κόσμημα. ἄλλος ὄπλον. Εἰς ὀλίγον διάστημα συνελέγησαν ἀνεκτά χορήματα διὰ τὰς σπουδαιοτέρας ἀνάγκας. Ἀπεφασίσθη δὲ νὰ συνέλθουν καὶ τὴν ἐπαύριον εἰς τὰς ἐκκλησίας, διὰ νὰ προσφέρουν καὶ αἱ κυρία ὅ,τι ἠδύναντο.

3. Ἀπὸ βαθυτάτης προίας ὁ Γεννάδιος περιέμενε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἡ λειτουργία ὅμως ἐτελείωσε καὶ αἱ κυρία δὲν ἐφάνησαν, πλὴν ἐλαχίστων. Πλήρης ὀργῆς ὁ Γεννάδιος ἔστρεψε τὸ βλέμμα του πρὸς τοὺς παρισταμένους ὄρφανούς Ἑλληνοπαῖδας καὶ εἶπε μὲ φρονήν, συνταραξάσαν τοὺς θόλους τῆς ἐκκλησίας :

« Δυστυχισμένα παιδιά, ἐχάσατε τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς συγγενεῖς σας. Ἄλλος προστάτης δὲν σῶς μένει ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τὸν Θεόν. Γονατίσατε διὰ τὴν σωτηρίαν σας ».

Τὰ παιδιά ἐγονάτισαν ὅλα.

Ἀποκαλύψας τότε τὴν κεφαλὴν του ὁ Γεννάδιος καὶ ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν, εἶπεν :

4. « Ὑψιστε Θεέ ! Σὺ ὁ προστάτης τῶν ἀθώων καὶ τῶν ἐγκαταλειμμένων, μὴ ἐγκαταλείψῃς τὰ παιδιά ταῦτα. Σῶσον αὐτὰ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς αἰχμαλωσίας. Αἱ μητέρες των ἀπέθανον. Ἐπίβλεψον ἐπ' αὐτὰ καὶ ἐπίβλεψον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Χάρισον εἰς αὐτὰ τὸν ἥλιον τῆς ἐλευθερίας. Βοήθησον τὰ παιδιά ταῦτα νὰ γίνουν ἐλεύθεροι πολῖται καὶ καλοὶ Χριστιανοί »

5. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐξῆλθε τῆς ἐκκλησίας, ἀφήσας τὸν λαὸν κατάπληκτον. Αἱ συνεισφοραὶ ἐπανελήφθησαν ἀμέσως ἀφρονότεραι. Αἱ κυρία ἔστελλον μετὰ πάσης προθυμίας ὄχι μόνον χορήματα, ἀλλὰ καὶ κοσμήματα καὶ αὐτοὺς τοὺς νημφιζοὺς δακτυλίους των.

Μὲ τοὺς ἐράνους αὐτοὺς ἐξωπλίσθη στρατὸς ὑπὸ τὸν ἔνδοξον Καραϊσκάκη, ὅστις ἔδωκε νέαν ζωὴν εἰς τὴν Ἐπανάστασιν. Ἦτο ὅμως μεγάλη ἀνάγκη ἱππικοῦ. Καὶ

ἵπικόν δὲν ὑπῆρχεν. Ἄλλὰ καὶ πάλιν ὁ Γεννάδιος ἐπε-
νέβη.

Διὰ κηρύκων ἐκάλεσε τὸν λαὸν τοῦ Ναυπλίου ὑπὸ
τὴν ἱστορικὴν πλάτανον. Ἀνυπόμονος νὰ ἀκούσῃ τὸν ἀ-
γάπητόν του ρήτορα, συνεκεντρώθη ὅλος ὁ λαὸς ἐκεῖ. Ὁ
Γεννάδιος, ἀφοῦ παρέστησε τὴν ἀνάγκην τοῦ ἵπικου,
προσέθεσεν : « Ἄλλὰ ποῦ θέλομεν εὔρει τοὺς ἵπλους ;
Ἐδῶ βλέπω πολλοὺς προὔχοντας καὶ ὀπλοαρχηγούς, τρέ-
φοντας ἀνὰ δύο καὶ τρεῖς ἵπλους χάριν διασκεδάσεως.
Ὅστις ἔχει ἵπλον μόνον δι' ἐπίδειξιν καὶ δὲν τὸν προσ-
φέρει εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος, εἶναι ἀνάξιος νὰ
λέγεται προὔχων ἢ ὀπλοαρχηγός. Διὰ τῶν ἵππων αὐτῶν
δυνάμεθα νὰ μορφώσωμεν ἵπικόν. Τοὺς λαμβάνομεν ; »

— « Τοὺς λαμβάνομεν » ἀπεκρίθη ὁ λαός.

— « Καὶ ἂν δὲν μᾶς τοὺς δώσουν, τοὺς λαμβάνομεν
διὰ τῆς βίας ; »

— « Τοὺς λαμβάνομεν διὰ τῆς βίας », ἀπεκρίθη πάλιν
ὁ λαός.

— « Ἐμπρὸς λοιπόν ! » διέταξεν ὁ Γεννάδιος. Ἄλλὰ
ποῖν προφθάσῃ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπειλήν του, τριακόσιοι
πεντήκοντα ἵπποι εἶχον κομισθῆ εἰς τὴν πλατεῖαν.

Τότε καλέσας ὁ Γεννάδιος τὸν Χατζῆ-Μιχάλην, εἶπεν
εἰς αὐτόν :

— « Σὺ εἶσαι ἄξιος νὰ διευθύνῃς τὸ ἵπικόν. Λάβε
τοὺς ἵπλους τούτους, ὀργάνωσε τὸ ἵπικόν καὶ ἀναχώ-
ρησον τάχιστα ».

6. Ὁ ἐχθρὸς ἐνίκηθη καὶ ἡ Πατρίς ἐσώθη.

Κ. Σάθας

24. ΠΕΤΡΟΜΠΗΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

“Όταν ὁ πατήρ τοῦ Ὀθωνος, ὁ βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκος, εἶπεν ἔλθει εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1836, εἶπε μίαν ἡμέραν κατὰ τὸν βασιλικὸν χορὸν εἰς τὸν υἱὸν του τὸν Ὀθωνα :

« Πάρε τὸ κάθισμά σου, παιδί μου, καὶ δὸς αὐτὸ εἰς ἐκεῖνον ἐκεῖ τὸν γέροντα, ποὺ στέκεται ὄρθιος. Αὐτὸς ὁ γέρον κατέβη ἀπὸ τὸν θρόνον του, διὰ νὰ ἀναβῆς σὺ εἰς τὸν ἰδικόν του ».

Ἐὖ Ὀθων ἐπήκουσεν. Ὁ γέρον ἐκεῖνος ἦτο ὁ Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης.

Γιάννης Βλαχογιάννης

25. ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΕΠΤΑΧΡΟΝΟΝ ΕΘΝΙΚΟΝ

ΛΓΩΝΑ 1821—1828

Σπαρακτικὴν ἐντύπωσιν ἔκαμιν εἰς τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν, τὸν πρῶτον κυβερνήτην τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ὅταν ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Αἴγινα, ἢ κατὰστασις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖον ἤρξατο νὰ διοικήσῃ. Ἴδου πῶς τὴν περιγράφει ὁ ἴδιος ὁ Ἰ. Καποδίστριας :

« Ζήτω ὁ Κυβερνήτης, ὁ σωτῆρας καὶ ἐλευθερωτῆς μας ! » ἐφώναζον γυναῖκες μὲ ἀπένειστον τὴν κόμην, ἄνδρες μὲ τραύματα, ὄρφανὰ γυνά, μετακομισθέντα ἐκ τῶν σπηλαίων. Τὸ συναπάντημά μου, δὲν ἦτο φωνὴ χαρᾶς, ἀλλὰ θρήνου. Ἡ γῆ ἐβρέχετο ἀπὸ δάκρυα. Ἐβρέχετο καὶ ἡ μυρτιά καὶ ἡ δάφνη τοῦ στολισμένου δρόμου. ἀπὸ τῆς παραλίας μέχρι τῆς ἐκκλησίας. Ἐορίζουν. Ἐτρεμμον τὰ γόνατά μου. Ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ ἔσχιζε τὰ φυλλοζάρδιά μου ! Μαυροφορεμένοι γυναῖκες, γέροντες ἀπεστεωμένοι μοῦ ἐζήτουν νὰ ἀναστήσω τοὺς νεκροὺς των ! Μητέρες μοῦ ἔδειχναν εἰς τὸ στήθος τὰ νήπιά των

καὶ μὲ παρεκάλουν νὰ τὰ ζήσω· καὶ ὅτι δὲν τοὺς ἀπέμειναν, παρὰ ἐκεῖνα καὶ ἐγώ, δικαίως δὲ μοῦ ἐζήτησαν πάντα ταῦτα ».

Γ. Τερτσέτης
Μεταφορά.

26. ΥΜΝΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ

Ἐσεῖς, ποὺ πρωτοσπεύρατε
τῆς λευθεριᾶς τὸ σπόρο,
λαχταρισμένο δῶρο,
στὴ σκλαβωμένη γῆ,
ἐσεῖς καὶ ὅταν ὠρίμασαν
τὰ στάχυα καρποφόρα
τοῦ θερισμοῦ τὴν ὥρα
μᾶς γίνατε ὁδηγοί.

Σὰν ἥσζιοι μεγαλόκορμοι
καὶ ἀπειραχτοὶ ἀπ' τὰ χρόνια,
φέρνετ' ἐμᾶς τὰ ἐγγόνια
στὸ δρόμο τῆς τιμῆς·
Καὶ ὅπου πολέμων κράξιμο
καὶ ὅπου τῆς μάχης κρότοι
ἐσεῖς περνᾶτε πρῶτοι
καὶ ἀκολουθοῦμ' ἐμεῖς.

Στὴ μνήμη σας ἀνάφτομε
χρυσὰ λιβανιστήρια·
Γιὰ σᾶς τὰ νικητήρια
τὰ χεῖλη μας ὑμνοῦν.
Καὶ, πλέκοντας τὰ χέρια μας
τῆς δόξας τὰ στεφάνια
στοὺς τάφους σας κρεμνοῦν.

Γ. Δροσίνης.

27. Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη,
ποὺ μὲ βιά μετράει τὴ γῆ.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα θγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ χαῖρε, ἐλευθεριά!

Ἐξεῖ μέσα κατοικοῦσες,
πιζομένη, ντροπαλή,
κι ἓνα στόμα καστεροῦσες,
«ἔλα πάλι» νὰ σοῦ πῆ.

Ἄργειε νόρθη ἐξείν' ἡ μέρα,
κι ἦταν ὄλα σιωπηλά,
γιατὶ τᾶσζιαζε ἡ φοβέρα
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

Δυστυχήσ! Παρηγορία
μόνη σοῦμενε νὰ λῆς
περασμένα μεγαλεῖα,
καὶ διηγώντας τα νὰ ζλαῖς.

Κι ἄ καστερέει! κι ἄ καστερέει,
φιλελεύθερη λαλιά,
τὸνα χτύπασ τ' ἄλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

.....
Διον. Σολωμός

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΙΣ

1. ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ

Πατρίδα, σὰν τὸν ἥλιον σου, ἥλιος ἄλλοῦ δὲν λάμπει
πῶς εἰς τὸ φῶς του λαχταροῦν ἢ θάλασσα κι οἱ κάμποι !
πῶς λουλουδιῶν τὰ βουνά, τὰ δάση, οἱ λαγκαδιές
στελνοντάς του θυμιάμα χιλιάδες μυρωδιές !

Ἄφρολογοῦν οἱ ρεματιές καὶ λαχταρίζ' ἡ λίμνη,
χίλιες πουλιῶν λαλιές ἤχουν, τῆς ὁμορφιάς του ἕμνοι
σ' ἄπειρα ἀστράφτουں χρώμα α παντοῦ, λογῆς λογῆς,
τοῦ ἀγέρα τὰ πετούμενα, τὰ ἐρπετὰ τῆς γῆς.

Καὶ αὐτὸς σηκώνει τὸ ἀλαφρὸ τῆς καταχνιάς μαγνῶδι
καὶ ἡ κάθε στάλα ἀπὸ δροσιὰ γυαλίζει σὰν πετροῦδι.
ἡ κάθε ἀχτιδά του σκορπᾷ μὲ τὴν ἀναλαμπὴ
χαρά, ζωὴ καὶ δύναμι κι ἐλπίδα, ὅπου κι ἂν μπῆ.

Φαντάζεις, σὰν τὸν ἥλιο σου, καὶ σύ, καλὴ πατρίδα,
καὶ μάγια, σὰν τὰ μάγια σου, στὸν κόσμον ἄλλοῦ δὲν εἶδα.
Ἡ γῆ σου εἶναι παράδεισος κι αἰώνια γαλανὸς
γύρω σου καθρεφτίζεται, σ. : πέλαγο ὁ οὐρανός.

Καὶ ἀνάμεσα στὰ χρώματα, ἀπὸ χίλια οὐράνια τόξα
προβαίνει πάλι ὁ ἥλιος σὲ ὅλη του τὴ δόξα.

Καί, σὰν τοῦ μεγαλείου σου, σύμβολο φωτεινὸ
ὡς τὸ χρυσὸ βασίλειμα λάμπει στὸν οὐρανό.

Λ. Μαβίλης

2. ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΑΣ ΠΟΛΛΑΣ ΩΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ

1. Τίς δύναται νά άρνηθῆ τὸ ὠραιότατον κυανοῦν χρῶμα τοῦ ἀπτικοῦ οὐρανοῦ ; Τίς ἄλλος ἥλιος θά κατώρθωνέ ποτε νά χουσώνῃ τοὺς παλαιοὺς λίθους τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ νά δίδῃ πάλιν ζωὴν εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν ψυχὴν ; Τίς δὲ δὲν ἐγοητεύθῃ ἐκ τῶν ἰοζῶων παιγνιδισμάτων τοῦ ἡλίου εἰς τὰ πλάγια τοῦ Ὑμηττοῦ κατὰ τὴν εὐθὺς μετὰ τὴν δύσιν ὄραν τῆς ἑσπέρας ; Ἐν τούτοις ἡ Φύσις ἐλησιμόνησε νά στορλίωσῃ ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου λεκανοπεδίου τῆς Ἀττικῆς ἓν χρῶμα : τὸ πράσινον.

2. Ὅστις ὅμως κατοικεῖ εἰς τὴν ὠραίαν νῆσον τοῦ Ἴονίου, τὴν Κέρκυραν, πνίγεται ἐντὸς τοῦ πρασίνου. Δὲν χρειάζεται νά μεταβῆ τις ἐκτὸς τῆς πόλεως. Αἱ τελευταῖαι οἰκίαι τῆς ἐναγκαλιζόνται μὲ ἰτέας καὶ εὐκαλύπτους, οἱ ἐξῶσταί των σιάζονται ἀπὸ περιπλοκάδας καὶ κισσοῦς, ὀλίγον δὲ πέραν τῶν οἰκιῶν τούτων βασιλεύει ταντοῦ τὸ πράσινον.

Ὁ ἀπεραντος ἐλαιῶν τῆς εἶναι μία ἀκράτητος πλημύρα. Ἀναρριχᾶται εἰς ἕκαστον λόφον καὶ βουνόν. Γεμίζει ἐκάστην κοιλάδα μὲ τὸ στακτοπράσινον χρῶμά του καὶ κατέρχεται μὲ τὰς γηραιὰς ἐλαίας του νά συναγτῆσῃ τὴν θάλασσαν, ἢ ὅποια φιλεῖ τὰς ρίζας των καὶ κατοπτρίζει τὰς κορυφὰς των.

Μεταξὺ δὲ τῶν ἀτελειώτων φυλλομμάτων τοῦ ἀπεράντου τούτου ἐλαιῶνος προβάλλει ἄλλοτε σειρὰ καυορίσπων, ἄλλοτε γωνία ἐπανύλεως καὶ ἄλλοτε στέγη καλύβης καπνοσφρανομένη.

3. Ὀλίγον πέραν ἐντὸς κοιλάδος προφυλαγμένης

ἀπὸ τοῦ βορρᾶ τὰς θωπείας, ἐνηγκαλισμένα πορτοκαλίαι μετὰ λεμονεῶν, δάσος ὀλόκληρον.

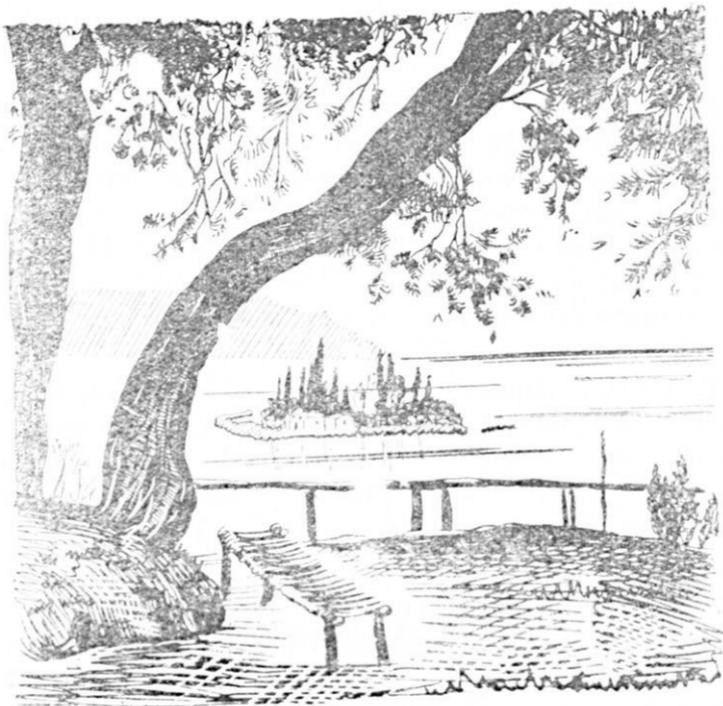
Εὐθὺς δὲ ὡς ἀνέλθωμεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου ὀλίγον πέραν, ἄλλη εἰκὼν ἐκτυλίσσεται ἔμπροσθέν μας. Ποτάμιον ἤσυχον κυλᾷ τὰ καθαρὰ νερά του μεταξὺ καλαμώνων καὶ σχίνων, ὀλίγον δὲ πέραν αὐτῶν, καταπράσινον λειβάδιον ἐκτείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης. Εἷς πρᾶσινος τάπης ἐνώνεται μὲ τὸν ἄλλον, τὸν κυανοῦν. Λευκὰ στίγματα διακρίνονται ἐπὶ τοῦ ἐνός, οἱ γλάροι. Μαῦρα καὶ κίτρινα ἐπὶ τοῦ ἄλλου, αἱ ἀγελάδες.

Ἐκεῖ κάπου πλησίον, λέγει τὸ πανόρασιον παραμύθιον, ἔφθασε ταλαιπωρημένος ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἀπεκοιμήθη κάποθεν τοιῶν ἀγοριελαιῶν. Ἐκεῖ εἰς τὴν ὄχθην τοῦ μικροῦ ποταμοῦ ἔστειλεν ἡ Ἀθηναῖα τὴν βασιλόπαιδα μετὰ τῶν ὑπηρετιῶν τῆς, νὰ πλύνουν καὶ νὰ λευκάνουν. Ὁταν δὲ ὁ ναυαγὸς ἐξύπνησεν ἐκ τῶν φωνῶν καὶ τῶν γελώτων τῶν ναυίδων ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι ἔπαιζον τὴν σφαῖραν, ἡ προστάτις του θεὰ ἔδωσεν εἰς αὐτὸν θεῖαν λάμπριν.

Ἐκεῖ τώρα εἰς τὸν ἀνηφορικὸν δρόμον, ἀντὶ ν' ἀκούης τοὺς κωδωνισμοὺς τῶν ἡμιόνων, αἵτινες σύρουν τὴν ἀμαξάν τῆς Ναυσικᾶς, αἰσθάνεσαι τὴν ὁσμὴν τῆς βενζίνης, τὴν ὁποῖαν ἀφίρει, διεσχόμενον ὡς ἀστραπὴ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου, αὐτοκίνητον. Ἀντὶ δὲ τῶν φωνῶν καὶ τῶν γελώτων τῶν ναυίδων, ἀκούεις νὰ ἀντηχῇ βαρεῖα ἢ φωνὴ τοῦ ἀροτοῦντος γεωργοῦ.

Τρέχει καὶ σήμερον ἤσυχον τὸ ρυάκιον, ἀλλ' οὔτε ἀνάκτορα φαίνονται μαζράν οὔτε νεράϊδες παίζουν εἰς τὰς ὄχθας του. Μερικαὶ ἐλαῖαι ἀναρριχθῶνται ἐπὶ χαριτωμένων λοφίσκων. Ποῖος ἠξεύρει ἐὰν ἐκ τῆς ἐλαίας, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἔκοψεν ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν κλάδον, διὰ νὰ σπαῖσῃ τὴν γυμνότητά του, δὲν ἐβλάστησαν παραφυάδες καὶ δὲν εὐρίσκονται ἀζόμη καὶ σήμερον ἐκεῖ!

4. Ὀλόκληρος ἡ Κέρκυρα εἶναι μία ἀτέραντος θά-

Κερκυραϊκὸν τοπίον

λασσα με τὸς ἐλαιῶνάς της καὶ με τὰ τεράστια κύματα τῶν καταπρασίνων λόφῶν της.

Ἐντὸς τῆς πόλεως εὐρίσκειται ὁ χαριτωμένος λιμενίσκος τῆς Γαρίτσης. Ἀληθινὸν τῆς φύσεως παιγνίδι. Ὁ ἥλιος στολίζει αὐτὸν μαγευτικῶς, ὡς καλλιτέχνης καὶ ποιητής. Σπεύδει νὰ κρυβῆ ἔπισθεν τῶν βουνῶν καὶ ἀντὶ ἄλλου ἀποχαιρετισμοῦ ἀφήνει ἄνοιθεν τοῦ λιμενίσκου τούτου πελώριον φωτοστέφι. Ἄντικρὺ αἱ χιονοσκεπεῖς κορυφαὶ τῶν ὄρέων τῆς Ἠλείου ὁμοιάζουν ὡς ρόδα, θολενόμενα ὑπὸ τῶν τελευταίων ἀκτίνων τοῦ ἡλίου.

Πέντε-ἕξ « ψ α ρ ο π ο ὺ λ ε ς », με ἀναμμένους τοὺς φανούς αὐτῶν, ἐπιστρέφουν ἐκ τοῦ ἡμερησίου ἀγῶνος.

διὰ τὰ ἀγκυροβολήσουν εἰς τὸν μικρὸν λιμενίσκον τῆς Γα-
ρίτσας, ἐνῶ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἀντηχεῖ ἡ φωνὴ τῶν ἀλιέων,
οἵτινες ἀνασύρουν τὰ δίκτυά των.

5. Μικρὸς περίπατος ἡμισείας ὥρας σὲ φέρει ἐν
τῆς πόλεως εἰς ἓν ἐκ τῶν γοητευτικωτέρων τοπίων
τῆς νήσου, ἴσως δὲ καὶ ὀλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος. Ἐν
παλαιωμένον πυροβόλον, λείψανον ἀρχαίου πυροβολείου,
δίδει τὴν ὀνομασίαν τοῦ τοπίου τούτου : εἶναι τὸ « Κ α -
ν ὄ ν ι ».

Δεξιόθεν, μικρὰ λιμνοθάλασσα μετὰ τὸ « δ ι θ ἄ ρ ι » καὶ
τοὺς καλαμιῶνάς της εἰς τὸ βάθος, ἤσυχος ὡς καθρέπτης.
Ἀριστερόθεν τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος φρικτῶν ἐλαφρῶς.
Ἐπὶ τῶν ὁρέων δὲ ἀμφοτέρων μικρὸν μοναστήριον ἐπὶ
βράχου ἐπιπέδου καὶ πέραν αὐτοῦ τὸ Ποντικονῆσι. Λέγε-
ται ὅτι εἶναι τὸ ἀπολιθωθὲν πλοῖον, τὸ μετακομίσαν τὸν
Ὀδυσσεῖα εἰς τὴν πατρίδα του Ἰθάκην. Σήμερον εἶναι
μία καταπράσινος γραμμὴ τοῦ χροσστήρος μέσα εἰς τὸ
κυανοῦν χροῶμα τῆς θαλάσσης. Ἀντικρὺν δὲ τοῦ μικροῦ
αὐτοῦ νησιδίου κατὰ σειρὰν διακρίνονται λόφοι καταπρά-
σινοι, οἵτινες ἀνέρονται ὡς κορμαστοὶ κῆποι μέχρι τοῦ
Γαστρογίου, προαστείου τῆς πρωτευούσης τῆς ὠραίας
ταύτης ἑλληνικῆς νήσου.

Λαύρας—Μεταφορά.

3. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗ ΝΥΞ

Εἶναι νύχτα καλοκαιρινή·
δείχνει ἡ Πούλια μεσονύχτι,
λάμπουν τ' ἄστρα φωτερά.
Τρέχει ἡ βάρακα νὰ μᾶς φέρῃ
ν' ἀνασύρωμε τὸ δίχτυ
στὰ τρισζότεινα νερά.

Δ. Ἀνδρεάδου Ἀναγνωστικὸν ΣΤ'. Ἐκδ. Α'.

15

Ἄπ' τὴν ἀμμουδιά στὸ βοράχο
καὶ ἀπὸ τὸ βοριά στὸ νότο
θάλασσα Θεοῦ χαρά...
Τῆς στεριᾶς φυσῶ μόνάχο
μοσχομύριστο τὸ γνῶτο
στὰ τρισκότεινα νερά.

Τ' ἀερογιάλια ἠλιοδαρμένα
ζαίνει, ἀχνίζον, σὰν καμίνια
ξαναμμένα, φλογερὰ.
Σὰ στοιχειὰ λαχανιασμένα
παραδέρονουν τὰ δελφίνια
στὰ τρισκότεινα νερά.

Δυὸ ναυτόπουλα μᾶς φέρουν
μὲ τ' ἀκούραστά τους χέρια
— κάνει ἡ βάρκα μας φτερά — .
Τὰ γοργὰ κουπιά της σπέρουν
χίλιες Πούλιες, μύρια ἀστέρια
στὰ τρισκότεινα νερά.

Γ. Λεοσίνης

4. ANA THN EYRYTANIAN

1. Ἐλᾶτε, ἂν θέλετε, νὰ μὲ ἀκολουθήσετε νοερώς εἰς
μερικὰς διαδρομὰς ἀνὰ τὴν Εὐρυτανίαν.

Διὰ τὸ Καρπενῆσι, τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς, δὲν θὰ
σᾶς εἶπω πολλὰ πράγματα, διότι τὸ αὐτοκίνητον τὸ ἔχει
ζάμει ἀρκετὰ γνωστόν. Ἐρειδόμενον ἐπὶ τῆς νοτιανατο-
λικῆς κλιτύος τοῦ Τιμφορηστοῦ, εἰς ὕψος 950 μέτρων ἀπὸ
τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, βλέπει ἀριστερόθεν τὴν
Ράχιν, χωρίον μὲ πυκνὰ δάση, καὶ πρὸς νότον τὸ ὄρος

Καλιαζούδαν. Ἐμπροσθέν του κατ' εὐθείαν πρὸς τὰ κάτω κατέρχεται ὁ Καρπενησιώτης ποταμός. Οὗτος, διασχίζων τὴν ὄραιοιαν ποταμιὰν μεταξὺ τοῦ Μεγάλου καὶ τοῦ Μικροῦ Χωριοῦ, φθάνει μέγρι τοῦ Προουσοῦ καὶ ἐκεῖθεν, κατερχόμενος διὰ τῆς γαφύρας τοῦ Διποτάμου, συναντᾷ τὸν Ἀγγελῶν καὶ ἐνοῦται μετ' αὐτοῦ.

2. Ἐκκινούμεν πολὺ προῶν ἐκ Καρπενησίου. Κατ' ἀρχὰς ἐπὶ μίαν ὥραν ἀκολουθοῦμεν τὴν κοίτην χειμάρρου τινὸς καὶ ὅσον ἀνερχόμεθα διακρίνομεν καθαρότερα τὴν Καλιαζούδαν. Τὸ προωινὸν ἀεράκι, πολὺ δροσερόν, μᾶς κάμνει νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου πρόκειται νὰ εἰσέλθωμεν εἰς δάσος.

«Θέλομεν πολὺ, Βασίλη, νὰ ἀνεβοῦμεν ἕως ἐκεῖνην ἐκεῖ τὴν ῥάχιν ; » ἐρωτᾷ εἷς ἐκ τῶν συνταξιδιωτῶν.

—« Μιὰ ὥρα ἀπ' ἐδῶ ὡς τὸ Συμπεθερικό » ἀπαντᾷ ὁ ἀγωγιάτης.

—« Συμπεθερικό ! Τί θὰ πῆ αὐτὸ τὸ συμπεθερικό, Βασίλη ; »

—« Νά, ἔτσι λέγεται ἡ θέσις αὐτή, ὅπου εὐρισκόμεθα. Δὲν βλέπετε ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὴν πλαγιὰν μίαν σειρὰν πετρωμένην ; »

Ἐστοράφημεν καὶ παρατηρήσαμεν ἐπὶ τινος γυμνῆς πλευρᾶς τοῦ ἀντικρινοῦ βουνοῦ μακρὰν καὶ ἐλικοειδῆ σειρὰν βράχων, ἧτις ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἐκεῖ ἐπάνω ἐστὲν κλοντο ταξιδιωτῶν ἔφιπτοι.

« Ναὶ βλέπω » λέγει εἷς τῶν ταξιδιωτῶν. « Ὁμοιάζει ὡσὰν νὰ περιμένη κάποιον. Μά, διατί τὸ λέγουν Συμπεθερικό ; » προσθέτει ὁ ἐρωτήσας. Ὁ Βασίλης αὐτὸ ἐξηγεῖται καὶ ἤρχισεν ἀμέσως νὰ μᾶς διηγῆται τὴν ἱστορίαν τοῦ Συμπεθερικοῦ :

—3. « Κάποτε μία ἀρχοντοπούλα τῶν μερῶν αὐτῶν συνεπάθησεν ἓνα βοσζὸν λεβέντην, τὸν ὁποῖον ὅμως οἱ

γονεῖς της δὲν τὸν ἠθελον διὰ γαμβρόν τῆς θυγατρὸς των. Καὶ δι' αὐτὸ ἠρσαβώνισαν αὐτὴν μ' ἔν' ἀρχοντόπουλον. Ὅταν ἔφθασεν ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου, ἦλθεν ὁ γαμβρὸς μὲ τὸ συγγενολόγι του καὶ ἔγιναν τὰ στεφανώματα. Κατόπιν ὅλον τὸ συμπεθερικόν, συνοδεῦον τοὺς νεονύμφους, ἐξεκίνησε διὰ τὸ χωρίον τοῦ γαμβροῦ. Καθ' ὁδὸν ὅμως ἡ νύμφη, ἡ ὁποία κατ' οὐδένα λόγον ἠθελε νὰ ὑπανδρευθῆ τὸ ἀρχοντόπουλον, ἀλλὰ τὸν βοσκόν, ποσσεποῦθη ὅτι ἐλησμόνησε νὰ παραλάβῃ ἐκ τῆς πατοικῆς οἰκίας τὴν κλωσσαν μὲ τὰ πουλάκια της. Παραεκάλεσε λοιπὸν τοὺς συμπεθέρους νὰ σταματήσουν ὀλίγον ἐκεῖ ἐπάνω, μέχρις οὔ, ἐπιστρέψουσα εἰς τὴν οἰκίαν της, παραλάβῃ τὴν κλωσσαν. Οἱ συμπεθέροι ἐσταμάτησαν ὅπως ἦσαν ὅλοι ἔπιπτοι, καὶ ἐπέστρεψεν ἡ νύμφη εἰς τὸ χωρίον της. Ἄντ' ὅμως νὰ πᾶσιν τὴν κλωσσαν, αὐτὴ ἐπῆρε τὰ βουβά καὶ ἀσοῦ συνήντησε τὸν καλὸν της ἐκεῖ, ἀνεγώσησαν μαζί εἰς ἄλλους τόπους.

Οἱ συμπεθέροι ἐπειόμεναν ὥσας πολλὰς τὴν νύμφην νὰ ἐπιστρέψῃ, ἕως ὅτου ἐνύκτωσεν. Ἀπὸ τὸ δυνατόν ὅμως κρουοῦσι, τὸ ὁποῖον ἐφύσα ἐκείνην τὴν νύκτα, ἐκοκκίλωσαν ὅλοι καὶ ἐπέτρωσαν, καὶ πετρωμένοι μένουσιν ἀκόμη εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν, ὡσάν νὰ περιμένουν τὴν νύμφην νὰ ἐπιστρέψῃ ».

4. Αὐτὸ ἦτο τὸ παραμῦθι τοῦ Βασιλῆ. Ἐγελάσαμεν μ' αὐτὸ καὶ ἐξηκολουθήσαμεν τὸν δρόμον. Καὶ νὰ ! μετ' ὀλίγην ὥραν εἰσερχόμεθα εἰς πικνὸν δάσος ἐλατῶν τεραστίων, αἵτινες ἀποκρύπτουν τελείως τὸν ἥλιον. Διερχόμεθα κατόπιν τὸ « τ α μ π ο ὕ ρ ι τ ο ὕ Κ α τ σ α ν τ ὶ ν η », μίαν ράχιν, περὶ τῆς ὁποίας λέγει ἡ παραδοσις ὅτι ἐχορησίμεινε κατὰ ποστίμησιν ὡς καταφύγιον τοῦ περιφήμου ἐκείνου ἀοματωλοῦ καὶ κλέφτη. Σταθμεύομεν μετὰ ταῦτα εἰς τὸ χάνι τοῦ Καρανάση μὲ τὸ κρουστάλλινον καὶ ψυχρότατον νερόν του καὶ μετὰ καλὸν ἐκεῖ πρόγευμα προ-

χοροῦμεν διὰ τὴν Μέγδοβαν. Ἡ Μέγδοβα, τὸ ποτάμιον μὲ τὰς περιφήμεους πέστροφας, τοὺς θαυμασίους ποταμίους ἰχθῦς του, οἱ ὅποιοι μόνον εἰς τὰ ποτάμια τῆς Εὐρυτανίας ἀπαντοῦν, πηγάζει ἐκ τῶν Ἀγραφῶν καί, ἀφοῦ διασχίσῃ εἰς ἀτείρους στροφάς τὴν Εὐρυτανίαν, πηδῶσα ἀπὸ βουνοῦ εἰς βουνὸν ρίπτει ἐπὶ τέλους τὰ κρυστάλλινα νερά της εἰς τὸν Ἀχελῶν.

Αἱ παλαιὰ γέφυραί της μὲ τὰ κυρτὰ τόξα των καὶ αἱ καταπράσινοι κλιτύες τῶν βουνῶν, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὰς ὄχθας της, τὴν παρουσιάζουν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ταξιδιώτου ὡς ἓνα τῶν ὠραιότερων ποταμῶν τῆς χώρας μας. Ἐξ ἄλλου αἱ ἐξαφνικαὶ καὶ ἄγριαι πλημμύραι της τὴν κατέστησαν φόβητρον καὶ τρόμον ὅλης τῆς περιφερείας.

Μία τῶν γεφυρῶν τούτων εἶναι καὶ ἡ γέφυρα τῆς Μέγδοβας, τὴν ὁποίαν συνηγήσαμεν εἰς τὸν δρόμον μας πρὸς τὸ Κεράσσοβον. Ἐκτισμένη ἐπὶ τῶν πλευρῶν δύο ὑψηλοτάτων βράχων, κατακορύφως ἐσχισμένων, εἰς τι στένωμα ὄρεινόν, ὑφίσταται κατὰ τὰς πλημμύρας τῆς Μέγδοβας ὅλην τὴν ὀρμὴν της. Καὶ εἶναι τότε τόση ἡ λύσσα της ἐξ αἰτίας τῆς στενότητος τῆς διόδου ταύτης, ὥστε, ἐπειδὴ δὲν ἠμπορεῖ νὰ καταροίψῃ τὴν γέφυραν, ἐκστᾶ κάποτε ἐναντίον τῶν διαβατῶν αὐτοῦ, τοὺς ὁποίους ἀφαρπάζει διὰ τῶν ἐξαφνικῶν κυμάτων της κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς διόδου.

5. Ἀπὸ τῆς γεφυρας ταύτης μετὰ τρίωρον ἀνηφορικὴν διαδρομὴν φθάνομεν εἰς τὸ γραφικὸν Κεράσσοβον, τὸ χωρὶς κομμίαν κερασέαν. Ἡ ὠραία αὐτὴ κομόπολις εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ λοφίσκου, ὁπόθεν ἔχει τις παντοῦ ὠραιοτάτην θέαν ἀπὸ δάση ἐλατῶν καὶ ἀπὸ χαράδας καὶ πηγᾶς, τὰς ὁποίας σχηματίζουν τὰ βουνὰ τοῦ Βάλτου.

Ἀπ' ἐδῶ καὶ πέραν ἀρχίζουν τὰ Ἀγραφα. Ἀπ' ἐδῶ πλεόν φαίνονται πολὺ πλησίον αἱ στακτεραὶ πυραμιδοει-

δειξ κορυφαί τῶν βουνῶν αὐτῶν, αἵτινες δεσπόζουσι εἰς ὅλον ἐκεῖνον τὸ βαθὺ πράσινον ἐξ ἐλατῶν περιβάλλον.

Ἐδῶ εἰς ὅλον τοῦτο τὸ τμήμα ἡ Εὐρυτανία μᾶς δεικνύει τὴν μεγαλύτεραν καὶ ὠραιότεραν πρασινάδα τῆς. Καὶ αἱ κλιτύες καὶ αἱ χαράδραι τῆς ἔχουσι μίαν ἡμέρον μεγαλπρέπειαν. Ἡ ἐλάτη καὶ τὰ καταπράσινα δάση τῶν βουνῶν τῆς ἐξασφαλίζουν εἰς αὐτὴν τὴν ἡμέρον ταύτην ὄψιν. Ἐρχεται ὅμως εἰς τὸν Προουσσὸν—ὀλίγας ὥρας παραπέραν τοῦ Κερασόβου—καὶ διαψεύδουσα τὴν ἐδῶ ἡμερότητά τῆς, μᾶς δεικνύει ἐκεῖ τὴν ἀληθῆ φύσιν τῆς, τοὺς ἀγροῖους βράχους καὶ τρομακτικὰς χαράδρας τῆς.

Ἐφημερὶς «Ἐθνος», Διασκευή.

5. Ο ΝΤΟΡΝΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

2. Δύο ἡμέραι εἰς τὸν Προουσσὸν εἶναι ὀλίγαι, διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις καλῶς τὸ φυσικὸν αὐτοῦ μεγαλεῖον. Πρέπει ὅμως νὰ περιοδευσομεν καὶ εἰς ἄλλα χωρία τῆς Εὐρυτανίας. Ἀναχωροῦμεν λοιπὸν δι' αὐτὰ ἀπὸ ἄλλου δρόμου ὅμως τώρα. Ἡ γνωριμία τοῦ δρόμου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἤλθομεν, μὲ τοὺς κρημνοὺς καὶ τὶς σάρες του, εἶναι ἀρκετὴ ὥστε νὰ μὴ θέλῃ κανεὶς ἐκ τῆς συντροφίας μας νὰ τὴν ἐπαναλάβῃ.

2. Καὶ ἰδοὺ τώρα! ἀναοριζόμεθα κατ' ἀρχὰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῶν βουνῶν, αἵτινα περιζυλοῦσι τὸν Προουσσὸν. Ἐπειτα ἀκολουθοῦμεν τὸν δρόμον πρὸς τὴν Καστανίαν, ἐν χωρίῳ περικεκλεισμένον ὑπὸ πυκνοῦ δάσους ἐλατῶν. Πρὶν ὅμως φθάσομεν εἰς αὐτό, πρέπει νὰ σταθμεύσομεν ὀλίγον εἰς ἓνα μικρὸν συνοικισμὸν τόσο μικρὸν, ὥστε οὔτε κοινότητα νὰ μὴ ἀποτελῇ, τὸν Ντόρνον. Καὶ ὅμως ἀπὸ τὸ μικροσκοπικὸν αὐτὸ χωρίον θὰ ἔπρεπε νὰ λαμβάνῃ φῶς ὀλόκληρος ἡ Ἑλλάς. Ὁ Ντόρνος μὲ

τὰς τεσσαράκοντα οἰκογενεῖας τοῦ ἀποτελεῖ ὀλόκληρον Δημοκρατίαν. Εἶναι μία μικρὰ πολιτεία, τὴν ὁποίαν θὰ ἐξήλεσε καὶ ὁ καλύτερος Εὐρωπαῖος. Τὰ ἑλληνικὰ δικαστήρια δὲν ἔχουν ἴδει ποτὲ κανένα Ντορνιώτην. Μία ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν γεροντοτέρων νοικοκυραίων τοῦ χωρίου, ἢ ὁποῖα ἀλλάσσει κατ' ἔτος, εἶναι τὸ δικαστήριόν του. Εἰς αὐτὸ λύνονται πᾶσαι αἱ ἀναφερόμενα μεταξὺ τῶν κατοίκων μικροδιαφοραί. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἀποφασίζει ἀνεκκλήτως, οἱ δὲ δικαζόμενοι ὑποχρεώνονται νὰ ὑπακούουν εἰς τὰς ἀποφάσεις της. Μοῦ ἔλεγον ὅτι ποτὲ δὲν παρουσιάσθη περίστασις, καθ' ἣν νὰ συμβῆ τὸ ἐναντίον.

Οἱ Ντορνιώται καλλιεργοῦν τὰς κλιτῆς δύο παρακειμένων βουνῶν, ὀλίγος δὲ ἀραβόσιτος, ὀλίγος οἶνος, ὀλίγος σίτος καὶ μικρὰ κτηνοτροφία εἶναι ὅλα τὰ εἰσοδήματά των. Ταῦτα ὅμως, ἂν καὶ ἐλάχιστα, ἀρκοῦν, φαίνεται, δι' αὐτοὺς, ὥστε καὶ εὐτυχεῖς νὰ ζοῦν καὶ τοὺς φόρους των νὰ πληρῶνουν τακτικώτατα. Οὐδέποτε ἀναγκάζεται ὁ δημόσιος εἰσπράκτωρ νὰ διέρχεται δύο φορὰς ἐκ τοῦ χωρίου των. Ἐχουν τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, ἔχουν καὶ ἱερέα καὶ ἐκκλησίαν καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον συμπληροῦν τὴν ἀπλὴν πολιτείαν των.

Δὲν εἶναι λοιπὸν ιδεώδεις πολῖται οἱ Ντορνιώται, καὶ εἴπομεν ἀνωτέρω ὑπερβολὴν, ἐκφράσαντες τὴν γνώμην, ὅτι ἀπὸ τὸ χωριουδάκι αὐτὸ δύναται νὰ λάβῃ φῶς ὅλη ἡ Ἑλλάς ;

3. Μετὰ τὴν Καστανιὰν εὐρισκόμεθα ὕστερον ἀπὸ ὀλίγην ὥραν ἔμπροσθεν μεγάλης χαράδρας. Ἀντικρὸν τῆς χαράδρας ταύτης διακρίνεται ἡ κατάλευκος ὄαξις τῶν Κοκκαλίων.

Εἰς τὴν ὄαξιν αὐτὴν ἐγένεν ἡ μεταξὺ τῶν ἀρχαίων Αἰτωλῶν καὶ Γαλατῶν φονικὴ μάχη κατὰ τὰ 200 περίπου π. Χ. Ὅταν οἱ Γαλάται, βάρβαρος καὶ πολεμικὸς λαός, κατήλθον μέχρι τῶν Θερμοπιλῶν καὶ ἤθελον νὰ εἰσβά-

λουν δι' αὐτῶν εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, εὖρον ἐκεῖ ἐπίμονον ἀντίστασιν ἐκ μέρους τῶν Αἰτωλῶν, οἵτινες σώζοντες καὶ τοὺς ἄλλους ὁμοφύλους των κατέλαβον τότε τὰ περίφημα αὐτὰ στενά. Βλέποντες δὲ οἱ Γαλάται ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ ἐκβιάσουν τὴν δίοδον τῶν Θερμοπυλῶν, ἠκολούθησαν τὴν ἀριστερὰν ὁχθὴν τοῦ Σπερχειοῦ καὶ ἀνέβησαν μέχρι τοῦ Τυμφρηστοῦ καὶ τῶν Ἀγρᾶφων. ἵνα, προσβάλλοντας τοὺς Αἰτωλοὺς εἰς τὴν χώραν των, ἀναγκάσουν αὐτοὺς νὰ ἀφήσουν ἐλευθέραν τὴν δίοδον τῶν Θερμοπυλῶν. Ἀντεπετέθησαν ὅμως κατ' αὐτῶν ὀριητικοὶ οἱ Αἰτωλοὶ εἰς τὴν ἀνωτέρω σημειωθεῖσαν θέσιν τῶν Κοκκαλίων. Ἐκεῖ δὲ μαχόμενοι ὑπὲρ ζωμῶν καὶ ἐστιῶν κατεσυνέτριψαν αὐτοὺς οὕτως, ὥστε οὐδεὶς τῶν Γαλατῶν κατώρθωσε νὰ περισωθῆ. Τόσον ὅμως φονικὴ ὑπῆρξεν ἡ μάχη ἐκείνη καὶ δι' ἀμφοτέρους τοὺς ἀντιπάλους, ὥστε τὰ ὀστά τῶν φονευθέντων ἐκάλυψον ὅλην τὴν ράχιν τοῦ βουνοῦ. Ἐκ τούτου δὲ καὶ ἡ ὀνομασία Κ ο ρ κ ἄ λ ι α.

Οἱ χωρικοί, γνωρίζοντας ἐκ παραδόσεως καλῶς τὴν ἱστορίαν ταύτην, τὴν διηγοῦνται εἰς πάντα ξένον διερχόμενον ἐκ τῶν χωρίων των. Ὅμιλοῦν ἀκόμη καὶ περὶ ἀσπίδων, αἵτινες εὑρέθησαν ἐκεῖ καὶ ἦσαν τόσον μεγάλα, ὥστε θὰ ἐχρειάζοντο σήμερον τέσσαρες ἄνδρες, διὰ νὰ κρατήσουν μίαν ἐξ αὐτῶν, πράγμα τὸ ὅποιον καταδεικνύει τὴν ρωμαλέοτητα τῶν Αἰτωλῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἐφημερὶς «Ἐθνος».—Λιασσευή.

6. Ο ΓΕΡΟΣ

1. Ἦτο σταματημένος καὶ αὐτὸς μετὰ τὸ πλῆθος εἰς τὸ πεζοδρομίον καὶ ἐκοίταξεν. Ἐνας γέρος! Ἐκοίταξε παρελάνοντα τὰ στρατεύματα, πὺν ἐπέστρεφον ἀπὸ τὸ Ζάππειον.

Εὐσταλείς, ὑπερήφανοι, μὲ τὰ ὄπλα στεφανωμένα ἀπὸ γλάδους ἐλαίας, ἐπερνοῦσαν οἱ στρατιῶται τῶν τελευταίων πολέμων. Εἶχαν φύγει μίαν μακρὴν ἡμέραν ἀπὸ τὰς ἐστίας των, ἐμεγάλωσαν τὴν πατρίδα των καὶ ἐπέστρεψαν. Πόσον ἀπλῆ ἡ ἱστορία των! Ἐπέστρεψαν φέροντες ἀνοσμήνην τὴν λαμπάδα τῆς Ἀναστάσεως πρὸς τὰς ἀκρωρείας, πρὸς τοὺς κάμπους, πρὸς τοὺς αἰγιαλοὺς, πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Εἶχον κάμει τὸν κύκλον τῆς τιμῆς, τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς θυσίας, τὸν ἱερώτερον δηλαδὴ κύκλον τῆς ζωῆς. Καὶ ἐπέστρεψαν.

2. Ἀπὸ ποῦ ἤρχοντο; Ἀπὸ τὴν Πατρίδα. Ποῦ ἐπῆγαιναν; Πρὸς τὴν Πατρίδα. Ἀρχὴ καὶ τέλος ἡ Πατρίς. Καὶ ἐπερνοῦσαν. Εἰς τὸν δρόμον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἤρχοντο, ἔμειναν ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι θὰ ἔλθουν κατόπι των. Εἰς τὸν δρόμον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἤρχοντο, ἔμειναν ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ ἐπιστρέψουν ποτέ. Αὐτοὶ μένουں ἐκεῖ, φρουροὶ εἰς τὸν αἰῶνα τῆς ἐλληνικῆς γῆς, ποῦ ἠγοράσθη μὲ τὸ αἷμα των. Καὶ τὴν φρουρὸν σπιθαμὴν πρὸς σπιθαμὴν, τὴν φρουρὸν νεκροί, ἄγρουπνοι νεκροί. Βέβηλον πόδι δὲν θὰ πατήσῃ ποτὲ ἐκεῖ, ὅπου κοίτονται αὐτοί. «Οἱ νεκροὶ σηκωθῆτε!» θὰ σαλπίσῃ ἢ σάλπιγξ τοῦ κινδύνου. Καὶ οἱ νεκροὶ θὰ σηκωθοῦν πρῶτοι. Διότι ἂν ἔμειναν ὀπίσω, δι' αὐτὸ ἔμειναν.

Ἔτσι ἐπερνοῦσε χιθὼς τὸ πρῶν ὑπὸ τὰ φιλήματα ἐνὸς ἡλίου, ὁ ὁποῖος ποτὲ δὲν ἀνέτειλε λαμπρότερος, ἐνὸς ἡλίου, ποῦ ἔπλεκε καὶ αὐτὸς γουσαῖ στεφάνια διὰ τοὺς γενναίους. Ἔτσι ἐπερνοῦσεν ἡ Ἑλλὰς τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸν ἀθηναϊκὸν δρόμον.

3. Καὶ ἦτο σταματημένος εἰς τὸ πεζοδοσίμον καὶ ἐκοίταζεν ὁ γέρος. Ἔνας γέρος! Ἦτο ὁ ἄνθρωπος τῶν παλαιῶν ἡμερῶν. Τὰ μάτια του εἶχον ἰδεῖ τὴν μικρὰν καὶ ταπεινὴν Ἑλλάδα. Αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα εἶχον γνωρῖσει οἱ ὀφθαλμοὶ του καὶ αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα εἶχε ζῆσει εἰς

τὰς μακρὰς καὶ τὰς μικρὰς του ἡμέρας ὁ γέρον, ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν.

Καὶ ποίαν Ἑλλάδα ἔβλεπε τώρα οὗτος ; Ἐνας θρίαμβος ἐπερνοῦσεν ἐμπρὸς του..... Καὶ τὸ χέρι του ὑψώθη τρεμάμενον μίαν στιγμὴν καὶ ἡ λευκὴ ἐκείνη κεφαλή ἔμεινε ἀσκεπὴς καὶ κίπτουσα, ὅπως εἰς τὴν διάβασιν τῶν Ἁγίων Μυστηρίων. Κανεῖς δὲν τὸ ἐπρόσεξεν, ὅταν δύο δάκρυα ἐκύλισαν ἐπάνω εἰς τὰ ριζὰ μάγουλά του, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ θάνατος εἶχεν ἀπλώσει τὴν ὄχρὰν σκέπην του.

Ἐπειτα ὁ γέρον, ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν, ἐκινήθη. Τὸν εἶδα ν' ἀπομακρύνεται μὲ γοργὸν βῆμα καὶ ὅταν ἐφαντάσθη ὅτι δὲν τὸν ἐπρόσεχε μάτι ἀνθρώπου, ὕψωσε τὰ βολὰ του μάτια πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔκαμε τὸ σημεῖον τῆς προσευχῆς.

Καὶ ἐπροχώρησε πάλιν ὁ γέρον, καὶ τὸν ἔχασα εἰς τὴν ἔκτασιν τῆς ἔξογκιῆς λεωφόρου καὶ μέσα εἰς τὰς σκιὰς τῶν δένδρων. Ποῦ ἐπήγαιεν ἄρά γε ; Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐπήγαιε ν' ἀποθάνῃ. Ἐπήγαιε ν' ἀποθάνῃ, ὅπως ἀπέθανεν ὁ Σαμεὼν, ὁ γέρον ὁ παλαιός, ὁ γέρον ὁ πολίος, ὁ πλήρης ἡμερῶν, ὁ ὁποῖος εἶδε τὸ « θανατάσιον » τοῦ Κυρίου.

Παῦλος Νιρβάνας

7. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΙΣ

« Ξένε, πὸν μόνος κι ἔρημος σὲ ξένες γῶρες τρέχεις,
γιὰ πὲς μου πόθεν ἔρχεσαι ; πατρίδα σου ποίαν ἔχεις ;
—« Τὴ μακρινὴ πατρίδα μου πάντα ποθῶ στὰ ξένα
ἐκεῖ τὰ χρόνια τῆς ζωῆς περνοῦν εὐλογημένα.
Ἐκεῖ κι ὁ θάνατος γλυζός, κι ὅταν κανεῖς πεθάνῃ,
ἔχει στὰ μνήμᾳ του σταυρό, καντήλι καὶ λιβάνι.

Στ' ἀγαπημένο μου χωριό πάντα χαρὲς καὶ γέλια.
Στ' ἀλώνια τραγουδοῦν παιδιά, ξεφάντωμα στ' ἀμπέλια.
Κι ὅταν χορεύῃ ἡ λεβεντιά τῆς Πασχαλιάς τὴ μέρα,
βροντοκοπᾷ τὸ τούμπανο καὶ κελαηδεῖ ἡ φλογέρα.

Στὴ μακρινὴ πατρίδα μου ἔχει εὐωδιὰ καὶ χάρι
τὸ ταπεινότερο δένδρι, τὸ πῶ μικρὸ χορτάρι.
Στοὺς κλώνους τῆς ἀμυγδαλιάς σμίγουν ἀνθοὶ καὶ χιόνια
καὶ φέρονε τὴν Ἄνοιξι γοργὰ τὰ χελιδόνια.

Στῶν μαγεμένων τῆς βουνῶν τὰ μαρμαρένια πλάγια
γλιντζολοῦν οἱ πέρδικες καὶ κλαίει ἡ κουκουβάγια.
Ἡ ἀσημένια θάλασσα μ' ἀφροὺς τὴν περιζώνει
κι ὁ οὐρανὸς μετ' ἄστρα του τὴν χρυσοστεφανώνει.

Τὴ μακρινὴ πατρίδα μου, πρὶν βάρβαρος σκλαβώση,
τὴ δόξαζε ἡ παλληκαριά, τὴ φώτιζεν ἡ γνώσι.
Μὰ πάλι ἀπὸ τὴ μαύρη τῆς τὴ γῆ, τὴ ματωμένη,
πετάχτηξε ἡ Ἐλευθεριά, σὰν προῖτα, ἀνδρειωμένη »

— « Φτάνει ! Τὴ χώρα πὸν μοῦ λές, τὴ γνώρισα, τὴν εἶδα.
Τὴ μακρινὴ πατρίδα σου ἔχω κι ἐγὼ πατρίδα ».

Γ. Ληροσίης

8. ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ὅσῳ ζῆ ὁ κόσμος ὅλος,
ὅσῳ ζῆ ἡ γῆ, θὰ ζῆ
τ' ὀνομά σου, ὦ Ἑλλάς μου,
καὶ ἡ δόξα σου μαζί.

Ἐκ τῶν ἁμῶν τῆς Λιβύης
εἰς τοὺς πάγους τοῦ βορρᾶ
τ' ὄνομά σου φέρ' ἢ φήμη
καὶ ἡ δόξα σου περᾶ.

Σὺ διδάσκαλος τοῦ κόσμου,
σὺ τῆς γῆς ὅλης τροφός,
σὺ πύξις τῆς διανοίας,
σὺ τοῦ πνεύματος τὸ φῶς.

Ὅπως ἔδωσες θὰ δώσης,
θὰ ζητήσουν, ὡς ζητεῖς,
θὰ γενῆς καὶ πάλιν φώτων
καὶ πολιτισμοῦ κοιτίς.

Α. Βλάχος

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΘΟΝ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΩΗ

1. ΠΩΣ ΠΑΡΗΚΟΛΟΥΘΗΣΑ ΜΙΑΝ ΒΑΠΤΙΣΙΝ

1. Ὅταν ἀντήλλαsson τοὺς νυμφικοὺς στεφάνους κατὰ τοὺς γάμους τοῦ ἀδελφικοῦ μου φίλου Πάνου, δὲν ἐφантаζόμην ὅτι μετὰ ἐν περίπτῳ ἔτος θὰ ἐγινόμην καὶ ἀνάδοχος τοῦ πρώτου τέκνου του. Εἶχον λησμονήσει τὸ καθιερωμένον ἑλληνικὸν ἔθιμον, τοῦ νὰ εἶναι δηλ. ὑποχρεωμένος ὁ παρὰνυμφος νὰ « ἀ ν α δ ἔ χ ε τ α ι » τὸ πρῶτον τέκνον τοῦ « κ ο υ μ π ᾶ ρ ο υ » του.

Τὴν ὑποχρέωσίν μου ταύτην μοῦ τὴν ὑπενθύμισεν εὐ-
σχήμως ὁ κουμπάρης μου Πάνος, ὅταν, πληροφορηθεὶς
τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀλόκτησιν υἱοῦ, τὸν συνεχάρην ἐπὶ τούτῳ.
« Σ' εὐχαριστῶ, κουμπάρε », μοῦ ἀπάντησεν οὗτος « διὰ
τὰ συγχαρητήριά σου. Ἐπιφυλάσσομαι ὅμως νὰ σ' εὐχα-
ριστήσω ὅπως σοῦ ἀξιῖει, ὅταν εὖρης καὶ δώσης ἓνα καλὸ
ὄνομα εἰς τὸν υἱόν μου καὶ μέλλοντα ἀναδεξιμιόν σου ».

Τοῦ ὑπεσχέθην καὶ ἤρχισα νὰ ἐτοιμάζωμαι διὰ τὰ « β α-
φ τ ῖ σ ι α » συμβουλευόμενος τὴν μητέρα μου διὰ πᾶν
ζήτημα, συνδεόμενον πρὸς τὸ καθήκόν μου τοῦτο.

Ἔτσι, ἀφοῦ πρῶτον ἐπέισθην παρ' αὐτῆς ὅτι θὰ ἔπρε-
πε νὰ δώσω εἰς τὸ μέλλον « β α φ τ ῖ σ τ ῆ ρ ῖ » μου, ὡς
πρωτότοκον, τὸ ὄνομα τοῦ πάππου του, ἤρχισα κατόπιν νὰ
προμηθεύωμαι, ἓν πρὸς ἓν, πάντα τὰ ἐκ μέρους μου ἀ-
ναγκαῖα πρὸς τέλει τῆς βαπτίσεως : ἦτοι τὰ « β α φ τ ῖ-
σ τ ῖ κ ᾶ », ὀλόκληρον δηλ. ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν
ἐνδυμασίαν θρέφους· τὰ « μ α ρ τ υ ρ ῖ ζ ι α », τὰ ἐν εἴ-
δει δηλ. μικρῶν φλωρίων μετ' ἄλλα ἐνδυμήματα, ἅτινα,
φέροντα ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς ἐκτυποῦν τὴν Γέννησιν καὶ
ἐπὶ τῆς ἑτέρας τὴν βάπτισιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀναρ-
τῶνται εἰς τὰ στήθη πάντων, τῶν μελλόντων νὰ παρευ-
ρεθῶν κατὰ τὴν τέλει τοῦ βαπτίσματος· δύο μεγάλας
λευκὰς λαμπάδας, μικρὰν φιάλην ἐλλεκτοῦ ἐλαίου, τεμά-
χιον σάπουνος καὶ ἀρκετὰ νικέλινα κέσματα. Ὡς δῶρον
δὲ διὰ τὸν ἀναδεξιμιόν μου ἠγόρασα μικρὸν χρυσοῦν
σταυρόν, ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τοῦ ὁποίου ὁ χρυσοχόος
ἐχάραξε τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον θὰ ἔδιδον εἰς τὸ βαπτιστήρι
μου, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης ἀνέλαβε νὰ χαράξῃ τὴν ἡμερομηνί-
αν τῆς βαπτίσεως αὐτοῦ εὐθύς, ὡς θὰ ὠρίζετο αὕτη.

2. Ἔτσι προετοιμασθεὶς, ἀνέμενον τὴν ἐκ μέρους
τοῦ φίλου μου πρόσκλησιν, πρὸς τέλει τοῦ μυστηρίου.
Ὅταν δὲ μετὰ τινὰς ἐβδομάδας εἰδοποιήθην περὶ τούτου
καί, παραλαβὸν τὴν μητέρα μου, μετέβημεν εἰς τὴν οἰκίαν

του, εὔρομεν αὐτὴν γεμάτην ἀπὸ συγγενεῖς καὶ φίλους, προσελθόντας οἰκογενειακῶς, ἵνα παραστοῦν κατὰ τὴν βάπτισιν.

« Σᾶς ἐβάλαμε σὲ κόπο σήμερα » μοῦ εἶπεν ἡ ζουμπάρα, ἀπαντῶσα εἰς τὰ συγγασητήρια τῆς μητρὸς μου καὶ τὰ ἰδικά μου. « Ὁ κόπος μας μάλιστα θὰ εἶναι μεγάλυτερος, διότι καὶ ὁ Πάνος καὶ ἐγὼ ἐπιθυμοῦμεν νὰ τελεσθῆ ἡ βάπτισις εἰς τὴν ἐκκλησίαν σύμφωνα μὲ τὴν τάξιν αὐτῆς ».

Ὅταν δὲ μετ' ὀλίγον συνήχθησαν πάντες οἱ προσκεκλημένοι, ἐξεκινήσαμεν περὶ ὅλοι, διὰ τὸν ναὸν τῆς συνοικίας, προηγουμένης τῆς μαίας, ἣτις ἐκράτει τὸ θρόνον, καὶ τῆς ὑπηρετοίας, κρατούσης τὰ βαπτιστικά, τὴν φιάλην τοῦ ἐλαίου, τὰς λαμπάδας καὶ τὸ τεμάχιον τοῦ σάπωνος. Οἱ γονεῖς τοῦ νεογεννήτου παρέμειναν εἰς τὴν οἰκίαν, διὰ νὰ ὑποδεχθῶν βραδύτερον τὸ τέκνον των, τέλειον Χριστιανὸν πλέον.

Ἡ συνοδεία, διερχομένη διὰ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως, προσέπετο διαρκῶς ὑπὸ τῶν παροδιτῶν μὲ τὴν εὐχὴν :
« Σ τ ὸ γ α λ ὸ ! γ α ἰ γ α λ ὸ ὄ ν ο μ α ! »

Φθάσαντες εἰς τὸν ναόν, εὔρομεν τὸν ἱερέα, τὸν διάκονον καὶ τὸν ἐκκλησάρχην νὰ μᾶς ἀναμένουν, ἔχοντες ἐστημένην τὴν κολυμβήθραν καὶ πλησίον αὐτῆς μεγάλη δοχεῖα πλήρη θερμοῦ καὶ ψυχροῦ ὕδατος.

Ἐκ τῶν μαθητικῶν μου χρόνων ἐγνώριζον τὸν σκοπὸν τοῦ ἱεροῦ μυστηρίου, ὅπερ ἐτρόζετο νὰ τελεσθῆ. Κατὰ δὲ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν μου παρέστην 1—2 φορές εἰς τὴν τέλεσιν αὐτοῦ. Πλὴν τοῦ ὅτι ὁμως εἶχον λησμονήσει σχεδὸν τὴν σειρὰν τῆς Ἀκολουθίας του, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν κατενόουν ἀκόμη τὴν σημασίαν οὔτε τῶν λεγομένων οὔτε καὶ τῶν πραγματοποιέων κατ' αὐτό. Ἐνεκα τούτου μοὶ ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν ὅλη ἡ Ἀκολουθία τοῦ βαπτίσματος ἐκείνου, ἣτις ἐτελέσθη ὡς ἑξῆς :

3. Ὁ ἱερεὺς, εἰς τὸν ὁποῖον συνεστήθη ὡς μέλλον ἀνάδοχος, μὲ διέταξεν εὐθύς, ἀφοῦ παραλάβω τὸ βρέφος ἐκ τῶν χειρῶν τῆς μαίας, νὰ σταθῶ πρὸ τοῦ εἰζονοστασίου, ἔχων τὸ πρόσωπόν μου πρὸς Ἀνατολὰς ἐστραμμένον. Μόλις δὲ ἐγὼ ἔπραξα τοῦτο, ἡ μαία, γνωρίζουσα τὴν τάξιν, ἦλθε πλησίον τοῦ βρέφους καὶ ἀφοῦ ἔλυσεν αὐτὸ ἐκ τῶν σπαργάνων του καὶ τὸ ἐξέδυσε, τὸ ἀφῆκε μόνον μὲ τὸ ὑποζαμισάκι του.

Ὁ ἱερεὺς τότε, φορῶν μόνον τὸ ἐπιτραχήλιόν του, ἀφοῦ ἐξεφώνησε τὸ «*Εὐλόγητος ὁ Θεὸς ἡμῶν*», ἐπλησίασε πρὸς τὸ βρέφος καὶ ἐνεφύσησε τρεῖς φορὰς εἰς τὸ πρόσωπόν του, ἐσφράγισε δὲ σταυροειδῶς διὰ τῶν δακτύλων τῆς δεξιᾶς χειρὸς του ἄλλας τόσας φορὰς τὸ μέτωπον καὶ τὸ στήθος του. Ἐπιθέσας δὲ ἔπειτα τὴν χειρὰ του ἐπ' αὐτοῦ, ἀνέγνωσε πρῶτον μίαν εὐχὴν πρὸς τὸν Θεόν, παρακαλῶν Αὐτόν, ὅπως δεχθῆ νὰ ἐργασθῆ τὸν μέλλοντα τοῦτον Χριστιανὸν εἰς τὴν «*ποίμνην τῆς κληρονομίας Του*», ἤτοι μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς θρησκείας.

Κατόπιν τῆς εὐχῆς ταύτης, ἐξακολουθῶν νὰ ἔχη τὴν χειρὰ του ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ βρέφους, ἀνέγνωσε τρεῖς ἀλλεπαλλήλους ἐξορκισμοὺς κατὰ τοῦ Διαβόλου. Δι' αὐτῶν ἐξώρκιζε τοῦτον ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ σφραγισθέντος «*νεοσυλέκτου στρατιώτου τοῦ Χριστοῦ*» καί, ἀναχωρῶν ἐξ αὐτοῦ, νὰ μὴ τὸν συναντήσῃ ποτὲ εἰς τὸν δρόμον του, ἀλλὰ νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὸν Ἄδην καὶ νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ μέχρι τῆς «*ἡτοιμασμένης μεγάλης ἡμέρας τῆς Κρίσεως*».

Ἀνέγνωσε δὲ τοὺς ἐξορκισμοὺς τούτους ὁ ἱερεὺς, ὡς φαίνεται, ἐπειδὴ ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ πιστεύομεν ὅτι κατόπιν τῆς προλατορικῆς ἁμαρτίας ἕκαστος ἀνθρώπος, γεννώμενος, φέρει μέσα του τὸ πονηρὸν ἐκεῖνο

πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἠπάτησε τὴν Εὐάν. Διὰ τοῦ τριπλοῦ δὲ τούτου ἐξορκισμοῦ τοῦ ἱερέως ἀπαλλάσσεται, πρὸ τοῦ βαπτισθῆ ἀκόμη, ὁ νεοσύλληκτος Χριστιανὸς ἀπὸ τὸ « πνεῦμα τῆς πλάνης, τῆς πονηρίας, τῆς εἰδωλολατρίας » καὶ πάσης ἀκαθαρσίας » καὶ γίνεται « πρόβατον λογι- » κὸν τῆς ποιμνῆς τοῦ Χριστοῦ, μέλος τίμιον τῆς Χριστια- » νικῆς ἐκκλησίας καὶ κληρονόμος τῆς βασιλείας τοῦ » Θεοῦ ».

Τελειώσας ὁ ἱερεὺς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐξορκισμῶν τούτων, μετέταξε νὰ στραφῶ μετὰ τοῦ βρέφους πρὸς δυσμάς. Εὐθὺς δὲ μετέρωτῶ :

« Ἀποτάσῃ τῷ Σατανᾷ ; καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ; » καὶ πᾶσι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ; καὶ πάσῃ τῇ λαοσεύῃ αὐτοῦ ; καὶ πάσῃ τῇ ποιμνῇ αὐτοῦ ; » (Δηλ. « Ὑπόσχεσαι ὅτι θὰ κάμῃς τὸν ἀναδεξιμὸν σου, ὥστε εἰς ὅλην τὴν ζωὴν νὰ ἀποστρέφεται τὰς κακὰς πράξεις ; »)

— « Ἀποτάσσομαι » ἀποκρίνομαι ἐγὼ ἐξ ὀνόματος τοῦ μέλλοντος νὰ βαπτισθῆ.

Ἡ ἐρώτησις καὶ ἡ ἀπάντησις αὕτη ἐπανελήφθη τρεῖς φορὰς. Εὐθὺς δὲ ὑστερον μ' ἐρωτῶ :

— « Ἀπετάξῃ τῷ Σατανᾷ ; » (Δηλ. « Ἀπεστράφης τὰς διαβολικὰς πράξεις ; »)

— « Ἀπετάξαμην » ἀπάντησα ἐγὼ εἰς τὴν τριπλῆν ταύτην ἐρώτησίν σου.

— « Καὶ ἐμφύσησον καὶ ἔμπτυσον αὐτῷ ! » μετέρωτῶ τότε.

Μόλις δὲ ἐξετέλεσα καὶ τὴν ποσταγῆν τὴν ταύτην, μετέστρεψα πρὸς ἀνατολὰς καὶ μ' ἐρωτῶ :

« Συντάσῃ τῷ Χριστῷ ; » (Δηλ. ὑπόσχεσαι ὅτι ὁ ἀναδεξιμὸς σου θὰ συνταχθῆ μετὰ τὸν Χριστόν, γινόμενος τέλειος Χριστιανός ;)

— « Συντάσσομαι » ἀπάντησα εἰς τὴν ἐπανεληφθεῖσαν καὶ ταύτην τρεῖς φορὰς ἐρώτησιν. Κατόπιν

τούτου μου ζάμνει ἄλλας τρεῖς ἐρωτήσεις ! « Σ υ ν ε τ ἄ ξ ω τ ῶ Χ ρ ι σ τ ῶ ; », εἰς τὰς ὁποίας ἀπήνησα : « Σ υ ν ε τ α ξ ἰ ἄ μ ' η ν ».

— « Κ α ἰ π ι σ τ ε ὕ ε ι ς α ὕ τ ῶ ; » μὲ ἐρωτᾷ ἔπειτα. Εὐθύς δὲ ἐγὼ ἀντὶ πάσης ἄλλης ἀπαντήσεως ἀρχίζω νὰ ἐκφωνῶ ὀλόκληρον τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεώς μας.

Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τούτου μου λέγει ὁ ἱερεὺς προστακτικῶς :

« Κ α ἰ π ρ ο σ κ ὕ ν η σ ο ν α ὕ τ ῶ ! »

— « Π ρ ο σ κ υ ῶ Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, » Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον » ἀπαντῶ τότε ἐγώ.

4. Ἀμέσως μετὰ τὴν ὁμολογίαν μου ταύτην ὁ ἱερεὺς ἤρχισε νὰ ἀναγινώσκη μίαν εὐχὴν, διὰ τῆς ὁποίας παρεκάλει τὸν Θεόν, ὅπως καταξιώσει τὸν νεοφώτιστον νὰ λάβῃ μετ' ὀλίγον τὴν χάριν τοῦ ἀγίου βαπτίσματος. Καθ' ἣν στιγμήν δὲ ἐξεφώνει τὰς λέξεις τῆς εὐχῆς : « Δέσποτα, Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, προσκάλεσαι τὸν δοῦ- » λόν Σου... », στραφεὶς πρὸς ἐμέ, μὲ προστάσσει νὰ δώσω τὸ ὄνομα εἰς τὸν νεοφώτιστον :

— « Θ ε ο φ ἄ ν η ς ! » φωνάζω ἐγὼ τότε.

— « Ν ἄ σ οῦ ζήση ὁ ἀναδεξιμὸς σου, κουμπάρε ! » φωνάζουν ἀμέσως ὅλοι οἱ παριστάμενοι· σπεύδουν δὲ ἀντ' ἐμοῦ νὰ συγχαροῦν τὴν μητέρα μου, καθὼς καὶ τὸν ἀντιπρόσωπον τῶν γονέων τοῦ νεοφωτίστου, τὸν ἀδελφὸν δηλ. τοῦ πατρὸς του.

Τότε βλέπω καὶ ἐν ἑκ τῶν παρισταμένων παιδίων, μόλις ἤκουσε τὸ ὄνομα τοῦ νεοφωτίστου, ν' ἀναχωρῇ δραμαίως ἐκ τοῦ ναοῦ. Ἐνόησα, ὅτι ἔπραξε τοῦτο, διὰ νὰ προσφθάσῃ νὰ ἀναγγείλῃ πρῶτος εἰς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τὸ ὄνομα καὶ λάβῃ τὸ συνηθιζόμενον χρηματικὸν φιλοδώρημα.

Ἡ μήτηρ μου, ἔχουσα ἔτοιμα πρὸς ἀνάρτησιν τὰ « μ α ρ τ υ ρ ῖ κ ι α », μόλις ἐδέχετο παρ' ἐνὸς ἐκάστου

τῶν παριστοιμένων, μεγάλων καὶ μικρῶν, τὰ συγχαρητήρια, ἠψυχάζει αὐτόν. ἀνήρτα ἐπὶ τοῦ στήθους του τὸ μετάλλινον σῆμα τοῦ βαπτίσματος. Ἐκαστον δὲ τῶν παιδίων ἐφιλοδώρει προσέτι καὶ δι' ὀλίγων κερμάτων.

Ἔτσι ἐτελείωσεν ἡ προπαρασκευὴ τοῦ μέλλοντος νὰ τελεσθῇ Ἰεροῦ Μυστηρίου.

5. Μετὰ τ' ἀνοιτέρω ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος, εἰσελθόντες εἰς τὸ Ἱερόν, ἐξῆλθον μετ' ὀλίγον αὐτοῦ ἐνδεδυμένοι τὰ λευκὰ ἄμφιά των. Ἀφοῦ δὲ ὠδήγησαν ἐμέ, βασιτάζοντα τὸ θρόνος εἰς τὰς ἀγκάλας μου, πρὸ τῆς κολυμβήθρας καὶ με συνέστησαν νὰ εἶμαι διεκδικῶς ἐστραυμένοις πρὸς ἀνατολάς, ὁ ἱερεὺς ἐξεφώνησε τὸ « Εὐλογημένη ἡ βασιλεία ». Μετὰ τὸ ἄκουσμα τῶν λέξεων τούτων πάντες οἱ παριστάμενοι περιετοιγύρισαν τὴν κολυμβήθραν καὶ ἤρχισαν νὰ παρακολουθῶν μετὰ προσο-

Ἀνήρτα ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ μετάλλινον σῆμα

ζῆς τὰ λεγόμενα καὶ πραττόμενα ἐκεῖ. Πρῶτος ὁ διάκονος τότε ἤρχισε νὰ ἐκπέμπῃ πολλὰς κατὰ συνέχειαν « δεήσεις », παρακλήσεις δηλ. πρὸς τὸν Θεόν, ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου, ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου κτλ. Κατόπιν δὲ αὐτῶν καὶ μερικὰς ἄλλας, διὰ νὰ ἀγιασθῇ τὸ ὕδωρ τῆς κολυμβήθρας « διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως καὶ δυνάμεως καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος » καὶ νὰ σταλῇ εἰς αὐτὸ ἐπὶ τοῦ Θεοῦ « ἡ χάρις τῆς ἀπολυτρώσεως καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Ἰορδάνου ». Προσέθηκεν ἀκόμη καὶ τινὰς ἄλλας ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος νὰ βαπτισθῇ, ὅπως « ἀναδειχθῇ οὗτος υἱὸς τοῦ φωτὸς καὶ κληρονόμος τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν νὰ φυλάξῃ ἄσπιλον καὶ ἀμόλυντον τὸ βάπτισμα, νὰ γίνῃ δὲ δι' αὐτὸν τὸ ὕδωρ τῆς κολυμβήθρας λουτροὺν παλιγγενεσίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν ».

Ὁ ἱερεὺς κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τῶν δεήσεων τούτων ἐπὶ τοῦ διακόνου, κύπτων πρὸς τῆς κολυμβήθρας, ἀνεγίνωσκε μυστικῶς εὐχὴν τινα. Ὅταν δὲ ὁ διάκονος ἐτελείωσε τὰς δεήσεις του, ἤρχισε καὶ ὁ ἱερεὺς νὰ ἐκφωνῇ ἀλληπαλῶς δύο μακρὰς εὐχὰς. Δι' αὐτῶν παρεκάλει καὶ οὗτος τὸν Θεὸν νὰ ἀγιάσῃ τὸ ὕδωρ τῆς κολυμβήθρας διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. « Κατάστησον αὐτό » ἤκουσα νὰ λέγῃ, μεταξὺ τῶν ἄλλων, ὁ ἱερεὺς « πηγὴν ἄφθαστον, ὕδωρ ἀγιάζον καὶ σῶζον τὸ μέλλον νὰ βαπτισθῇ εἰς αὐτὸ βρέφος ἀπὸ κάθε ἀσθένειαν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματός του ». Λέγων δὲ ταῦτα ὁ ἱερεὺς, ἐσφράγισε καὶ ἐνεφύσησε τρεῖς φορὰς τὸ ὕδωρ.

6. Κατόπιν τούτων ὁ διάκονος λαβὼν τὴν μικρὰν φιάλην τοῦ ἐλαίου, ἐνεχείρισεν αὐτὴν εἰς τὸν ἱερέα. Οὗτος δέ, σφραγίσας αὐτὸ τρεῖς φορὰς, ἀνέγνωσε πρῶτον εὐχὴν, διὰ τῆς ὁποίας παρεκάλει τὸν Θεὸν νὰ εὐλογήσῃ καὶ τὸ ἔλαιον τοῦτο, ὥστε νὰ καταστῇ « χρίσμα ἀφθασίας καὶ νὰ ἀνακαινίσῃ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα τοῦ μέλλοντος νὰ βαπτισθῇ ». Ἐπειτα δέ, ἀφοῦ ἔψαλε τρεῖς φο-

ράς τὸ « Ἀ λ λ η λ ο υ ῖ α » καὶ ἐσταυροκοπήθη ἄλλας τόσας, διέταξε νὰ γυμνωθῆ τελείως ὁ Θεοφάνης μου καὶ νὰ παραδοθῆ εἰς τὴν μαίαν. Ἐμὲ δὲ μὲ προσεκάλεσε νὰ πλησιάσω εἰς τὴν κολυμβήθραν καὶ θέσω σταυροειδῶς τὰς παλάμας μου ἄνωθεν αὐτῆς, ἵνα δεχθῶ ἐπ' αὐτῶν τὸ ἁγιοσθὲν ἔλαιον καὶ ἀλείψω ἔπειτα μὲ αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ ἀναδεξιμοῦ μου.

“Ὅταν δὲ ἐγὼ ἤρχισα νὰ ἀλείψω μὲ τὸ χυθὲν εἰς τὰς παλάμας μου ἔλαιον ὅλον τὸ σῶμα τοῦ βρέφους, μὴ παραλείπων κανὲν μέρος αὐτοῦ, ὁ ἱερεὺς ἐξεφώνει : « Χοίρει » ται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Θεοφάνης μὲ ἔλαιον ἀγαλλιάσεως εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Ἀμήν ».

Μόλις ἐτελείωσε τὸ χρίσμα, λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸ βρέφος καὶ κρατῶν αὐτὸν ὄρθιον, ἐστραμμένον δὲ πρὸς ἀνατολάς, ἤρχισε νὰ βυθίζῃ βραδέως τρεῖς φορὰς ὀλόκληρον τὸ σῶμά του μέτροι τῆς κορυφῆς εἰς τὸ ὕδωρ τῆς κολυμβήθρας καὶ νὰ ἀναβιάζῃ αὐτὸ ἄλλας τόσας φορὰς ἐκ τοῦ ὕδατος, ἐκφωνῶν ἐκάστην φορὰν : « Βαπτίζεται ὁ » δοῦλος τοῦ Θεοῦ Θεοφάνης εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, » ἀμήν—καὶ τοῦ Υἱοῦ, ἀμήν—καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἀμήν ». Μεθ' ὃ ἀποστάζοντα ἀκόμη ἀπὸ τὰ νερὰ καὶ κλαίοντα γοερῶς ἐναπέθεσε τὸν βαπτισθέντα ἀναδεξιμόν μου εἰς τὰς ἀγκάλας μου, ὅπου ἐγὼ, δεχθεὶς αὐτόν, τὸν ἐτύλιξα προσωρινῶς ἐντὸς θερμῶν καὶ μαλακῶν σινδονίων.

Ἐπειδὴ δὲ ἐνυψε τὰς χεῖρας, ἐνέδυσε τὸν βαπτισθέντα μόνον μὲ τὸν χιτῶνα λέγων :

« Ἐνδύεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Θεοφάνης χιτῶνα δικαιοσύνης εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Ἀμήν ». Μεθ' ὃ ἀνέγνωσεν εὐχὴν, διὰ τῆς ὁποίας παρεκάλει τὸν Θεὸν νὰ χαρίσῃ εἰς τὸν βαπτισθέντα « τὴν σφραγίδα τῆς δωρεᾶς τοῦ Ἀγίου

» Πνεύματος καὶ τὴν Μετάληψιν τοῦ ἁγίου σώματος καὶ
 » αἵματος τοῦ Χριστοῦ, νὰ φυλάξῃ δὲ αὐτὸν ἀπὸ κάθε κα-
 » κὸν καὶ ἀπὸ πᾶσαν ἁμαρτίαν ».

Διὰ τὴν ἐπιβεβαιώσῃ δὲ τὰ λεγόμενά του, προσέβη τότε
 εἰς τὴν τέλεσιν καὶ δύο ἄλλων μυστηρίων, τοῦ Χρίσματος
 καὶ τῆς Μεταλήψεως.

Πρὸς τοῦτο διὰ μὲν τὸ Χρίσμα ἔλαβεν ἕξ ἰδιαιτέρας
 κιάλης, εἰς τὴν ὁποίαν φυλάσσεται τὸ ἐκ τοῦ Οἴκουμενι-
 κοῦ Πατριαρχείου διανεμόμενον Ἅγιον Μῦρον, καὶ ἔχρη-
 σε σταυροειδῶς ἐπὶ τοῦ μετώπου, τῶν ὀφθαλμῶν, τῶν
 ρωθῶνων, τοῦ στόματος, τῶν ὠτων, τοῦ στήθους, τῆς
 ῥάχως, τῶν χειρῶν, καὶ τῶν ποδῶν τοῦ νεοφωτίστου,
 λέγων κάθε φοράν : « Σφαγὴς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁ-
 » γίου. Ἄμην ». (Δηλαδή : « Μὲ αὐτό, ποῦ κάμνω τώρα,
 σφραγίζω τὴν δωρεάν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ τὴν
 μένη αὐτῇ διαρκῶς ἐπὶ τοῦ βαπτισθέντος »).

Διὰ δὲ τὴν Ἁγίαν Μετάληψιν, ἀφοῦ ὁ ἱερεὺς μετέφε-
 ρεν ἐκ τοῦ Ἱεροῦ τὸ Ἅγιον Ποτήριον, ἐκoinώνησεν ἕξ
 αὐτοῦ τὸν νεοφωτίστον. Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ διά-
 κωνος ἔψαλλε τὸ τροπάριον : « Τοῦ δεύσαντος Σου τοῦ
 Μυστικοῦ σήμερον, Υἱὲ Θεοῦ κτλ. ».

Ἠάλλιν ἐτύλιξα ἐγὼ τὸ θώρακος. Κρατῶν αὐτὸ δὲ εἰς τὰς
 βραχίονάς μου καὶ εἰς τὰς χεῖρας δύο ἀναμμένες λαμπά-
 δας καὶ ἀκολουθῶν τὸν ἱερέα, ἤρχισα νὰ περιφέρωμαι
 πέριξ τῆς κολυμβήθρας μετ' αὐτοῦ καὶ τοῦ διακόνου, οἵ-
 τινες ἔψαλλον συγχρόνως : « Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτί-
 σθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. Ἀλληλούϊα ! »

7. Μεγάλην ἐντύπωσιν μοῦ ἔκαμαν ἐπίσης καὶ οἱ λό-
 γοι τῶν περικοπῶν τοῦ Ἀποστόλου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου,
 αἱ ὁποῖα ἀνεγνώσθησαν εὐθὺς μετὰ τὴν προηγουμένην
 περιφορὰν. Διότι εἰς μὲν τὴν περικοπὴν τῆς πρὸς Ρω-
 μαίους ἐπιστολῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τὴν ὁποίαν ἀ-
 νέγνωσεν ὁ διάκωνος, ὁ γράφων αὐτὴν ἐξηγεῖ τὴν μεγά-

λην σημασίαν τοῦ Ἱεροῦ Μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος,
 λέγων : « Ὁ δεχόμενος αὐτὸ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ
 » Χριστοῦ Χριστιανὸς δείχνει ὅτι ἀποθνήσκει καὶ ἀνα-
 » σταίνεται πάλιν, καθὼς καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ὅπως
 » δηλ. Ἐκεῖνος ἀπέθανε, διὰ τὴν ἡμῶν τῶν ἀνθρώ-
 » πους ἐκ τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας, ἔπειτα δὲ ἀνεστή-
 » θη ἐκ νεκρῶν, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ βαπτιζόμενος διὰ
 » τῆς καταδύσεως ὁλοκλήρου τοῦ σώματός του εἰς τὸ ὕ-
 » δωρ δείχνει ὅτι οὗτος κατέρχεται εἰς τὸν τάφον καὶ θά-
 » πτεται, διὰ τὴν ἀξιωθῆναι κατόπιν τὴν ἐλευθερωθῆναι ἐκ τῆς
 » ἁμαρτίας ταύτης. Ὅταν δὲ ἐξέρχεται ἐκ τοῦ ὕδατος
 » δείχνει ὅτι, ὅπως ἐκαθαρίσθη διὰ τοῦ λουτροῦ τὸ σώ-
 » μά του, ἔτσι ἀνεκαινίσθη καὶ ἡ ψυχὴ του διὰ τῆς χάρι-
 » τος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἔγινε νέος ἄνθρωπος,
 » « μὴ δουλεύων πλέον εἰς τὴν ἁμαρτίαν ».

Ἀκούων ἐγὼ τοὺς λόγους τούτους τοῦ Ἀποστόλου,
 Παύλου, ἐνεθυμήθην τὸ ράντισμα, μετὰ τὸ ὅποῖον οἱ Λατι-
 ζοὶ ἐκτελοῦν τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος ἀντιθέτως
 ὅλως πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου.

Εἰς δὲ τὴν περικοπὴν τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου,
 τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσεν ὁ ἱερεὺς, ἀναφέρεται τὸ πῶς ὁ Ἰ-
 διος ὁ Ἰησοῦς Χριστός συνίστησε τὸ Μυστήριον τοῦ Βα-
 πτίσματος. Συνέβη δὲ τοῦτο, ὅταν κάποτε εἶπεν εἰς τοὺς
 11 μαθητάς του, συνηθροισμένους εἰς ἓν ὄρος τῆς Γαλι-
 λαίας : « Ἐδόθη εἰς ἐμὲ πᾶσα ἐξουσία καὶ ἐν οὐρανῷ
 » καὶ ἐπὶ γῆς. Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη,
 » βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ
 » Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες δὲ τη-
 » ρεῖν τὰς ἐντολάς μου ».

8. Ὅταν ἐτελείωσε καὶ ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Εὐαγγε-
 λίου, ὁ ἱερεὺς ἀνέγνωσε τρεῖς ἄλληπαλλήλους εὐχὰς ὑπὲρ
 τοῦ βαπτισθέντος, διὰ τῶν ὁποίων παρεκάλει τὸν Θεὸν
 νὰ διατηρήσῃ ὁ νεοφώτιστος τὴν πίστιν του ἀμόλυντον

μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του. Κατόπιν τούτου, ἐκδύσας τὸν χιτῶνα τοῦ θρέφους καὶ λαβὼν σπόγγον καινουργῆ, ἀπεσπόγγισε τὸ πρόσωπον, τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ λοιπὸν σώμα, λέγων : « Ἐβαπτίσθης, ἐφωτίσθης, ἐμυρώθης, ἡγιασθῆς, ἀπελούσθης εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν ».

Τέλος, ἀφοῦ ἔκοψε διὰ ψαλίδος σταυροειδῶς ὀλίγας τρίχας ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ νηπίου καὶ ἀνέγνωσε τὴν τελευταίαν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ, τοῦ ἀναδόχου του, εὐχὴν, διέταξε νὰ ἐνδύσουν τούτο μὲ ὀλόκληρον τὴν καινουργῆ ἐνδυμασίαν του. Μεθ' ὃ ἔκαμε τὴν συνήθη ἀπόλυσιν καὶ ἡ ὥραία αὐτὴ Ἀκολουθία τοῦ Βαπτίσματος ἔληξεν.

9. Ἄλλ' ἐὰν ὁμῶς ἔληξε τοιουτοτρόπως ἡ ἐν τῷ ναῷ τελετή, ἡ ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν γονέων τοῦ βαπτισθέντος ἑορτὴ διὰ τὸ χαρομόσυνον τοῦτο γεγονός δὲν εἶχεν ἀρχίσει καὶ. Ἦρχισε δὲ ἀφ' ἧς στιγμῆς κρατῶν ἐγὼ τὸν ἀναδεξιμὸν μου εἰς τοὺς βραχίονας καὶ τὰς λαμπάδας ἀναμμένες εἰς τὰς χεῖράς μου μετέφερον αὐτὸν περὶ, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ ἱερέως, τοῦ διακόνου καὶ ὄλων τῶν παροσταντῶν κατὰ τὴν βάπτισιν, μέχρι τῆς οἰκίας του.

Ἰστάμενοι εἰς τὰ πρόθυρα αὐτῆς ἀμφότεροι οἱ γονεῖς τοῦ νεοφωτιστοῦ, ὑπεκλίθησαν μετὰ σεβασμοῦ ἐνώπιόν μου. Ἀφοῦ δὲ μ' εὐχαρίστησαν θερμῶς διὰ τὴν τιμὴν, τὴν ὁποίαν ἔκαμα εἰς αὐτούς, ἀνέλαβον ὁ μὲν πατὴρ τὰς λαμπάδας ἐκ τῶν χειρῶν μου, ἡ δὲ μήτηρ τὸ τέκνον τῆς ἐκ τῶν βραχιόνων, ἀσπάζόμενοι ὁ εἷς καὶ ἡ ἄλλη τὰς χεῖράς μου εἰς ἔνδειξιν σεβασμοῦ. Ἐνῶ ἐγὼ κατὰ σύστασιν τῆς μητρὸς μου, παραδίδων τὸν υἱὸν τῶν τοὺς εἶπον : « Λάβετε τὸν υἱὸν σας βαπτισμένον, μυρωμένον, τοῦ Θεοῦ παραδομένον ». Ἀφοῦ δὲ ἀμφότεροι ἠσπάσθησαν μετὰ στοργῆς τὸν Θεοφάνην τῶν, ἤρχισαν ἔπειτα νὰ δέχονται τὰ συγχαρητήρια τῶν προσκεκλημένων, τοὺς ὀ-

ποιους δὲν ἤξευρον πῶς νὰ εὐχαριστήσουν, μάλιστα δὲ τὴν μητέρα μου καὶ ἐμέ.

Μᾶς ἐκράτησαν ὅλους εἰς τὸ γεῦμα· ἐπεδαψίλευσαν εἰς ἡμᾶς πᾶσαν περιποίησιν ἐν τέλει δὲ κατ' ἐπίμονον παράκλησιν τῶν ἐστήθη καὶ χορὸς πρὸς τιμὴν μας, ὅστις παρετάθη ἐπὶ ὄρας ἀρκετὰς ἐν μέσῳ γενικῆς χαρᾶς καὶ φαιδρότητος.

Ὅταν δὲ ἔληξε καὶ ἡ ἐσθρὴ αὕτη, ἕκαστος τῶν προσκεκλημένων ἀναχωρῶν ἠσπάζετο τὸν νεοφώτιστον, συγχρόνως δὲ ἐναπέθετεν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν του μικρὸν χρηματικὸν φιλοδώρημα « ἔτσι για τὴν καλή τιμή του νεοφωτίστου ». Ἐγὼ, ἀντὶ τοιούτου φιλοδογήματος, ἀσπασθεὶς τὸν ἀναδεξιμὸν μου, πρῶτον μὲν παρεκάλεσα τοὺς γονεῖς του νὰ ἀναλάβουν αὐτοὶ τὸ βάρος τῆς χριστιανικῆς ἀνατροφῆς του, ὕστερον δὲ ἐκρέμασα ἐκ τοῦ λαμποῦ του τὸν χρυσοῦν σταυρόν. Διότι ἐθεώρησα αὐτὸν ὡς τὴν ἀσφαλεστέραν ἐγγύησιν διὰ τὴν προκοπὴν τοῦ ἀναδεξιμοῦ μου.

10. Παρῆλθον ἔκτοτε πολλὰ ἔτη. Ὁ ἀναδεξιμὸς μου Θεοφάνης πλησιάζει νὰ τελειώσῃ τὸ γυμνάσιον. Ἡ μητέρα μου μὲ ὅλα τὰ γηρατεῖά της δὲν λησιμονεῖ ποτὲ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα νὰ στέλλῃ εἰς τὸ « κομπάρ-ράζι » μας ὠραίαν λαμπροκουλούραν, ἐκεῖνο νὰ ἀνταποδίδῃ τὸ δῶρον τοῦτο δι' ἰδιαιτέρας πρὸς ἐμὲ καὶ τὴν μητέρα μου ἐπισκέψεως καὶ χειροφιλήματος καὶ ἐγὼ νὰ ἐνθυμοῦμαι τὴν συγκίνησιν, τὴν ὁποίαν ἠσθάνθην παραλογισθείσας κατὰ τὰ « βαπτίσια » του καὶ ἐννοήσας τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἱεροῦ Βαπτίσματος.

Δημοσθ. Ἀνδρεάδης

2. ΤΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ

1. « Θὰ τῆς θράσουν τάχα κανένα πιατάκι κόλλυβα ; Αἴριο, πὺν στὴν ἀράδα θὰ λάμπουν στολισμένα τὰ κόλλυβα ὅλων τῶν πεθαμένων εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἐνορίας μας, τὸ καθένα μὲ τὸ κεράκι του, θὰ εἶναι μαζί καὶ τὸ δικό της τὸ πιατάκι μὲ τὰ κόλλυβα ; Ποιὸς ὅμως νὰ σοῦ τὰ κάμῃ αὐτά, πτωχὴ μανούλα, πὺν ὁ μόνος υἱὸς σου οὔτε στὸ θάνατό σου δὲν εὐρέθηκε καὶ τώρα εὐρίσκεται μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα του ! Θὰ σοῦ ζυμώσουν τοῦλάχιστον κανένα πρόσφορον ; καὶ θὰ σὲ μνημιονεύσῃ κανένας ἱερεὺς ; »

Αὐτὰ διελογίζετο ὁ ν α ὕ κ λ η ρ ο ς (*) Γεωργάκης τῆς Ἀμπέραινας τὴν πρῶταν τῆς παραμονῆς τοῦ Ψυχασαββάτου, καθὼς ἐκοίταξε τὴν Σύνοψιν κατὰ τὴν προσηνὴν προσευχὴν του εἰς τὸ « κ α μ α ρ ί ν ι » τῶν ναυτῶν τῆς σκούνας (**) τοῦ καπετὰν Γιάννη τοῦ Σκιαθίτου. Τὸν κατέλαβε δὲ βαθυτάτη μελαγχολία καὶ ἀκουμβήσας εἰς τὴν παραστάδα τῆς εἰσόδου ἔμεινεν ἐκεῖ πολλὴν ὥραν συλλογισμένος. Θὰ ἔμεινε δὲ εἰς τὴν θέσιν ταύτην περισσότερο, ἐὰν δὲν τὸν ἔβλεπεν ὁ προϊστάμενός του πλοίαρχος τῆς σκούνας. Οὗτος, μόλις τὸν ἀντελήφθη, ἐννοήσας τὴν αἰτίαν τῆς μελαγχολίας, τοῦ εἶπε :

« Πάλι τὴν μητέρα σου ἐνθυμήθηκες, Γεώργη ; Οἱ ζωντανοὶ μὲ τοὺς ζωντανούς καὶ οἱ πεθαμένοι μὲ τοὺς πεθαμένους ».

— « Καμμιά φορὰ ὅμως ἔχουν τὴν ἀνάγκην μας καὶ οἱ πεθαμένοι » ἀντέλεξεν ὁ νεαρὸς ναύκληρος ἀναστενάξας. Εὐθὺς δὲ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ πληρώματος, ἤρχισε νὰ

(*) Ν α ὕ κ λ η ρ ο ς = ὁ πρῶτος ναύτης τοῦ πλοίου.

(**) Σ κ ο ὕ ν α = ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ἱστιοφόρα.

Ἦρχισε νὰ ἐργάζεται ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ πληρώματος

ἐργάζεται εἰς τὴν συρραφὴν μιᾶς ἐσχισμένης « μ π ο ὀ -
μ π α ς » (*) τὴν ὁποίαν εἶχον ἀπλώσει ἐπὶ τοῦ καταστρώ-
ματος. Συχνὰ ὅμως ἴστατο μὲ τὴν χονδρὴν σακκορράφαν
εἰς τὰς χεῖρας, κοιτάζων ἐπάνω εἰς τοὺς ἰστούς ὡς ἀφη-
ρημένος.

2. Ἡ σκούνα, ἐπὶ τῆς ὁποίας συνέβαινον τὰ ἀνω-
τέρω, εὗρισκετο ἀραγμένη ἀπὸ ἡμερῶν εἰς τινα ἔρημον
ἀκτὴν παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου ἕνεκα μεγάλης
κακοκαιρίας:

« Αἱ, παιδιά, ὡς τὸ μεσημέρι νὰ τελειώσωμε τὴ δου-
λειά » ἔλεγεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὁ ναύκληρος ἐκεῖνος
πρὸς τοὺς ναύτας, οἵτινες γύρω γύρω συνέρραπτον τὸ πα-
ρὸν ἐκεῖνο ἰστιόν, ὁ καθεὶς μὲ τὴν σακκορράφαν καὶ τὸ
δερμάτινον χειροκτίον του. Καὶ πάλιν ἴστατο σιωπηλός.

Μ π ο ὀ μ π α = ἔν ἀπὸ τὰ πανιά τῶν μεγάλων ἰστιοφόρων.

κρατῶν ἀκίνητον τὴν σακκοροάφην του καὶ προσβλέπον τοὺς ἰστούς τῆς σκούνας :

« Τί νὰ σοῦ κάνη καὶ ἡ καημένη ἢ ἐξαδέλφη μου, ἡ μόνη συγγένισσά μου ! Τί νὰ σοῦ κάνη ἡ πτωχὴ καὶ αὐτὴ » διελογίζετο ὁ Γεωργάκης τῆς Λιμπέραινας. « Νὰ ἦμην αὔριον εἰς τὸ νησί μας ἢ τοῦλάχιστον νὰ ἦμεθα ἀπόψε εἰς κανένα λιμάνι, νὰ βγῶ καὶ νὰ σοῦ ἀνάψω κανένα κεράκι αὔριον Ψυχασάββατον ». Καὶ μὲ τὰς σκέψεις ταύτας ἐβούρκωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ του.

3. Εἶδον οἱ ναῦται τοὺς βουρκομένους ὀφθαλμοὺς του. Εἷς δὲ γεροντᾶκος κοντὸς καὶ κρφός, ὁ Καπότας, σπνηθισμένος νὰ παρεμβαίη παντοῦ, τὸν ἐρωτᾷ :

« Ἀλήθεια, κύρ Γεωργάκη, ἐσχωρέθηκε ἡ γρηά ; »

— « Τώρα ! ἀπήνησε, καταλίνων δύο λυγμούς, ὁ Γεωργάκης τῆς Λιμπέραινας καὶ περῶν νέον σπάγγον εἰς τὴν σακκοροάφην του. « Δέκα ἡμέρας ὕστερα, πού ἐφύγαμε διὰ τὴν Μασσαλίαν. Δὲν σᾶς τὸ εἶπα ».

— « Ὁ Θεὸς νὰ τὴ συχωρέση ! » ἐπανάλαβεν ὁ Καπότας. « Καλὴ γρηούλα ». Ἐπειτα προσέθηκε :

— « Καὶ τί ὀργὴ Θεοῦ, κύρ Γεωργάκη ! Νὰ μὴν εἶμεθα εἰς καμμίαν σκάλαν νὰ τῆς κάνης αὔριον ἓνα πιτάκι κόλλυβα, πού ξημερώνει Ψυχασάββατο !.... ἓνα κεράκι νὰ τῆς ἀνάψης ».

Ἡ ὑπενηθίμισις αὐτὴ ἦτο ἔλαιον εἰς τὴν πυράν. Ἐξήναφεν ὁ πόνος τοῦ Γεωργάκη πάλιν. Δὲν ἐβάσταξε πλέον. Ἐπέραςε τὴν σακκοροάφην του εἰς μίαν πτυχὴν τοῦ ἱστίου καὶ ἐγεοθεῖς μετέβη εἰς τὸ μαγειρεῖον, διὰ νὰ ἀνάψῃ ἓνα τσιγάρον, ὡς εἶπεν.

4. Ὁ μάγειρος, ἓνας νέος ἠλιοκαμμένος καὶ θαλασσοψημένος, χωμένος μέσα εἰς τὸ ξύλινον οἶκημα τοῦ μαγειροῦ, παροσευάζεε τὴν φασολάδα διὰ τὸ πλήρωμα. Συγχρόνως δὲ ἐκαθάριζε σιτάρι διὰ τὸν καφέ, ἔτσι ἀπὸ

καλωσύνην του καὶ ὄχι ἀπὸ φιλαγοργίαν· διότι ἐπίστευεν ὅτι βλέπτει ὁ καθαρὸς καρφὸς εἰς τὰ νεῦρα.

Τὸ σιτάρι ἦτο μεγάλόκοκκον καὶ χρυσοῦξανθον, σιτάρι τῆς Αἴνου. Ἐκίνησε δὲ ἀμέσως τὴν προσοχὴν τοῦ ναυγλήρου, ὅστις ἐκόλλησε, θαρροεῖς, ἐπάνω λαίμαργον τὸ βλέμμα του. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤρχισε νὰ προὔνεται τότε ἡ ἀνήσυχος μορφή του. Ἡ ψυχὴ του ἐγαληνίασε καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς του τοὺς θαμβοὺς ἔλαμψαν αἴφνης ἀστραπαὶ παρομνθίας.

5. Μετὰ τὸ γεῦμα ὁ καιρὸς ἔδειξε σημεῖα καλύτερευσεως. Ἡ ἀνατολὴ ἤρχισε νὰ καθαρίζῃ ἀπὸ τὰ μαῦρα ἐκείνα νέφη, τὰ ὁποῖα εἶχε τόσον πυκνὰ συσσωρεύσει ἐπὶ τοῦ Αἰγαίου ὁ μαῖστρος. (*) πνέων τόσας ἡμέρας. Ἡ Θοράκη ἐξ ἄλλου ἐλαμπύριζεν εἰς τὸ χαμηλόμα ἐκεῖνο τοῦ ἡλίου, τὸ δὲ ἄγρια τοῦ Ἑλλησπόντου κύματα κατέλιπτον ὀλοέν, ἕως οὗ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἤρχισε νὰ γαλανίζῃ ὀλόκληρον καὶ ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος κάτω πολὺ καὶ ὀπισθεν τῆς Τενέδου σημεῖα ἐλαφρὰ νοτίου ἀνέμου ἐσηματίζοντο.

« Βίρα. (**) παιδιά! » διέταξε μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὁ καπετὰν-Γιάννης.

Πάσαντα οἱ ναῦται εὐρέθησαν εἰς τὰς θέσεις των.

—« Νὰ ξεμουδιάσουμε λιγάκι, παιδιά », προσέειπεν ἀμέσως.

—« Ἀλέστα! » (***) ἐφώνησε καὶ ὁ Καπότας, πεθαίνων διὰ τὸ τιμόνι. « νὰ κάμνη τὸν καπετάνιον! »

Ἐξαίμα ἕνας-ἕνας τὸν σταυρόν του καὶ ἰδοὺ ἡ μπόμπα (***) τῆς σκούνας ἤρχισε ν' ἀνασύρη τὴν ἄγκυραν,

(*) Μ α ἰ σ τ ρ ο ς = ὁ ΒΔ ἄνεμος.

(**) Β ἰ ρ α! = Σηκῶστε τὴν ἄγκυραν!

(***) Ἀ λ έ σ τ α = Ἐμπρός, εἰς τὰς θέσεις σας!

(***) Μ π ό μ π α = Ὁ ἀνελκυστὴρ τῆς ἄγκύρας.

ἀφήγουσα ἓνα ἀσυνήθη σιδηροῦν ἀντίλαον εἰς τὴν ἔρημον ἐκεῖνην ἀκτὴν μὲ τὸν βραχνὸν ἀνασασμὸν τῆς.

Ὡς πτηνὰ τότε ἀνάλογοι ναῦται ἐπετάχθησαν εἰς τοὺς ἔξαρτισμοὺς τῆς σκούνας, ἥτις ἤρχισε νὰ ἀνοίγῃ ἓνα ἓνα τὰ πανιά τῆς. Ἀφοῦ δὲ ἐταλαντεύθη δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἐξεκίνησεν ἐλαφρά, ὡς πάπια, ξεκολλήσασα πλέον ἀπὸ τὸ ἔλος.

Ἀφαισεν ἀμέσως ἐμπρὸς εἰς τὰ πλευρὰ τῆς πλώρας τὸ θαλασσιάκι, ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ, καὶ μία ἐλικοειδὴς κίνησις ἐσημειώθη ἐπὶ τῆς θαλασσίας ἐπιφανείας.

Ὁ Καπότας ἐκάθησεν ἀμέσως εἰς τὸ τιμόνι, ἔχων τὰ μάτια του διαρκῶς εἰς τὴν κατέναντί του πυξίδα καὶ σοβαρευόμενος μὲ κομικὴν ἀκίνησίαν.

Ὁ καπετὰν-Γιάννης, καταχαρούμενος, ἐκάπνιζε τὸ σιγάρον του εἰς τὴν πρύμνην, διασζεδάζων μὲ μίαν παρόαξι δελφίνων, ἣ ὁποία ἔκαμινεν ἐλιγμοὺς πρὸ τοῦ Ἑλλησπόντου. Ὁ Γεωργάκης, ἀφηρημένος πάντοτε καὶ ἀκκοιμητῶν ἐπάνω εἰς τὴν κουπαστὴν, ἔβλεπε μὲ λαιμαργίαν εὐλαβῆ ἓνα ἐρημοκλήσάκι, τὸ ὁποῖον, κατὰχουσον εἰς τὸ ἡλιοβασιλευμα ἐστόλιζε τὴν κορυφὴν ἐκεῖ ἐνὸς λοφίσκου.

« Φύσα, χουσέ μου, φύσα ! » ἠκούσθη ὁ καπετὰν-Γιάννης, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν οὐρῖον ἄνεμον.

Ἡ σκούνα ἤρχισε νὰ ἐμβαίνει εἰς τὸν Ἑλλησπόντον, ἐνῶ ὁ εὐνοϊκὸς ἄνεμος ἐξηκολούθει νὰ πνέῃ ὀλομένῃ ἰσχυρότερος.

Κατευχαριστημένος ἐκ τούτου ὁ καπετὰν-Γιάννης παρεχώρησε προθύμως τὴν ζητηθεῖσαν ἄδειαν εἰς τὸν ναυζήληρόν του, ὅστις ἠθέλησεν ἐνωρίτερον νὰ κατεβῆ εἰς τὸ ράντσο (*) του, ὡς εἶπε δικαιολογούμενος.

(**) Ρ ἄ ν τ σ ο = τὸ κρεμαστὸ κρεββάτι τῶν ναυτῶν.

—« Ἄϊντε, καὶ νὰ ἐνθυμείσαι ὀλιγότερον τὴν μητέρα σου ὅσον ἠμπορεῖς ὀλιγότερον... » τοῦ εἶπε.

6. Τὴν αὐγὴν, ἐπάνω εἰς τὸ γλυκοχάραμα, ὅταν πλέον ὁ φρουρὸς τῆς πόρεας ἤρχισε νὰ ξεχωρίζῃ τοὺς μιναρῆδες τῆς Καλλιπόλεως, τὸ πλήρωμα, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ ναυκλήρου Γεωργάκη τῆς Λιμπέρινας, συνεκεντρώθη εἰς τὸ καμαρίνι τῶν ναυτῶν.

Κάτω ἐκεῖ εἰς τὴν προῶραν, πρὸ τῶν εἰκονισμάτων τοῦ πληρώματος, ὅπου ἔκαιεν ἡ ἀκοίμητος κανδήλα, ἐπάνω εἰς ἓνα τραπέζι εὐμορφα εὐτρεπισμένον, ἓνα πιάτο μὲ κόλλυβα ἀνέκειτο, μὲ πολλὴν στοργὴν στολισμένον. Ἦσαν κόλλυβα νεκρώσιμα, μὲ χάριν καὶ τρυφερότητα πολλὴν ἀρματομένα· εἶχον' πασπαλισθῆ μὲ στοῦμα σακχάρου, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐτέθησαν σταυροειδῶς σταφίδες. Δύο δὲ κλωνοράκια ξηροῦ βασιλικοῦ συνεπλήρουν τὴν ὅλην εὐπρόδειαν μὲ πολλὴν σεμνότητα.

Ἐνα κηρίον ἔκαιεν ἐμπετηγμένον εἰς τὸ μέσον.

Ὁ Γεωργάκης τῆς Λιμπέρινας, μὲ κατακόκκινα τὰ μάτια ἀπὸ τὴν ἀγρυπνίαν καὶ ἀπὸ τὸν μυστικὸν τῆς νυκτὸς θρήνον, ξεσκούφωτος καὶ ἔχων ἔτοιμον θυμιατήριον πήλινον, ἔκαμε τὸν σταυρὸν του. Ἀμέσως δὲ ἤρχισε νὰ θυμιάξῃ τοὺς ναύτας γύρω-γύρω, ἀναγινώσκων συγχρόνως τὸ Τρισάγιον καὶ ψάλλον : « Μετὰ πνευμάτων δικαίων... »

7. Οἱ ναῦται, εὐρεθέντες τὴν ἑωθινήν ἐκείνην ὥραν πρὸ τῆς ἀπροσδοκίτου ταύτης σκηνῆς, ἐστάθησαν μὲ εὐλάβειαν γύρω-γύρω, ὡς εἰς ἐκκλησίαν. Ἀπεκαλύφθησαν καὶ ἤρχισαν νὰ κἀμινουν τὸν σταυρὸν των. Μερικοὶ καὶ ἐδάκρυον, παρακολουθοῦντες τὴν πένθμιον ἐκείνην ψαλμοδίαν. Ὅταν δὲ ὁ ναύκληρος ἤρχισε νὰ ψάλλῃ τελευταῖον : « Μετὰ τῶν ἀγίων ἀνάπαυσον... », σιγὰ-σιγὰ, μὲ κλαίουσαν φωνήν, συχνὰ διακοπτομένην ἀπὸ τοὺς λυγμοὺς τῆς ψυχῆς του, οἱ ναῦται δὲν ἠμποροῦ-

σαν νά κρατηθοῦν ἀπὸ τὴν συγκίνησιν καὶ ἀνεκροάγασαν πάντες ἐν χορῶ :

«Θεὸς σχωρὲς τὴν! Θεὸς σχωρὲς τὴν!»

Καὶ τὴν ἐμακάρισαν ἔπειτα μὲ τὴν καρδίαν των ἀληθῶς τρώγοντες τὰ τόσον κατανυκτικῶς εὐλογηθέντα κόλλυβα, τὰ ὅποια εἰς τὴν ἐρημίαν ἐκείνην εἶχε κατασκευάσει ὁ ναύκληρός των.

Ὁ καπετὰν-Γιάννης, παρασταθεὶς καὶ αὐτὸς περὶ τὸ τέλος τῆς ἱεραῆς ἐκείνης σκηνῆς, τῆς ὁποίας εἶχεν ὀσφρανθῆ τὸ εὐώδες θυμίαμα, διασχορπισθὲν ἀπὸ τῆς πύρας εἰς ὄλον τὸ πλοῖον, δὲν ἠδυνήθη νὰ κούψη ἓνα δάκρυ του. Εἶπε δὲ λαμβάνων καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὰ κόλλυβα :

« Οἱ πεθαμένοι πολλὰς φορὰς ἔχουν ἀνάγκη τῶν ζωντανῶν. Εἶν' ἀλήθεια ».

Ἀλέξ. Μωραϊτίδης
Σύντησις—Λιασβευή.

3. ΕΣΗΕΡΙΝΟΣ

Στὸ ρημαγμένο παρεκκλήσι
τῆς ἀνοιξῆς τὸ θεῖο καντῆλι
εἰκόνας ἔχει ζωγραφίσει
μὲ τ' ἀγριολούλουδα τοῦ Ἀπριλίου.

Ὁ ἥλιος γέροντας στὴ δύσι
μπροστὰ στοῦ Ἱεροῦ τὴν Πύλη,
μπαίνει δειλὰ νὰ προσκυνήσῃ
καὶ ἀνάφτει ὑπέρολαμπρο καντῆλι.

Σχορπᾶ γλυκιὰ μοσχοβολιά
δάφνη στὸν τοῖχο ριζωμένη
— θυμίαμα, ποὺ καίει ἡ Πίστις —
καὶ μιὰ χελιδονοφωλιά
ψηλὰ στὸ νάρθηκα χτισμένη,
ψάλλει τὸ «Δόξα ἐν Ὑψίστοις».

Γ. Δροσίνης

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Θ Ε Ο Σ

1. « Ο ΘΕΟΣ ΤΟ ΘΕΛΕΙ »

1. Ἡ θάλασσα καὶ ἡ Στεριά εὐθύς, ποὺ εἶχαν ἔβγει
ἀπ' τὴ δημιουργία,
πιαστῆσαν στὰ μαλώματα. Ἡ καθεμιὰ γυροῦει
νὰ πάρη τὰ προτεῖα :

«Γιὰ πέσε καὶ προσκύνα με, Στεριά, τὴν ἀδερφή σου
ἢ θάλασσα φωνάζει.

« Ἐγὼ γεννήθηκα προτοῦ, κι εἶμαι τρανύτερή σου
νὰ με τιμᾷς ταιριάζει ».

— « Ἐμὲ προσκύνα ! » κρᾶζει αὐτή. « Ἄν εἶμαι κι
(ἀπὸ σένα

μικρότερη, τί τάχα ;

Ἐγὼ ἔχω τόσα καλὰ παιδάκια γεννημένα.

Ἐσὺ νερὸ μονάχα ».

Τότε γυρίζει ἡ Θάλασσα καὶ τὰ παιδιά της κράζει,
ποῦ ἦταν κοιμισμένα :

« Για σηκωθείτε, Κύματα ! Ἀκοῦτε πῶς χλευάζει
τὴ μάνα σας, ἑμένα ; »

Κι εὐθὺς ἐπυροβόησαν τὰ Κύματ' ὡς τ' ἀστέρια,
μ' ὅλα τὰ δυνατά τους,
καὶ συμφωνῆσαν στὴ στιγμή, κι ἀπλώσανε τὰ χέρια,
νὰ πνίξουνε τὴ θειά τους.

Μὰ δὲν τὸ ἤθελεν ὁ Θεός. Γι' αὐτὸ ἀσυμφωνία
ἀνάμεσά τους βάζει.

Κι ἐνῶ τὸ ἕνα τὴ Στεριά προσβάλλει μὲ μανία,
τὸ ἄλλο, δὲς ! διστάζει.

2. Τότε φωνάζει κι ἡ Στεριά καὶ τὰ Βουνά ξυπνάει,
ποῦ ἐκοιμοῦνταν γάτω :
- « Για πέστε πάνω τους, παιδιά ! σφαλῆστε τὰ πελάγη
μέσα στῆς Γῆς τὸν πάτο ! »

Καὶ σηκωθῆζαν τὰ Βουνά, τὰ ὄρη τὰ μεγάλα,
σὰ δράκοι θεριωμένοι,
κι ὄρησαν πρὸς τὴν Θάλασσα, νὰ μὴν ἀφήσουν
(στάλα
νερὸ στὴν οἰκουμένη).

Μὰ δὲν τὸ ἤθελε ὁ Θεός. Γιὰ τοῦτο κεραυνώνει
τὴ μάνα τους, τὴν Ξέρη
καὶ τὰ Βουνά, ποῦ τρέχανε, ἢ φρίκη τὰ παγώνει
στά τωρινά τους μέρη.

Τώρα ποθοῦν τὰ Κύματα μὲ θόρυβο μεγάλο
Στεριά νὰ κατακλύσουν.

Μά, μόλις τὸ ἕνα σηκωθῆ, χάμω πέφτει τὸ ἄλλο,
χωρὶς νὰ συμφωνήσουν.

Τώρα τὰ Ὕψη ἐπιθυμοῦν νὰ γλείσουν κάθε κῆμα,
σὰ λάδι στὸ σκουτέλι.

Μὰ στεριομεμένα δὲν μποροῦν νὰ χάμουν ἕνα βῆμα,
γιατὶ ὁ Θεὸς τὸ θέλει.

Γ. Βιζυηνός

2. Ο ΘΕΟΣ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

1. Ὁ Θεὸς τὸν Θάνατον, λυτρωτὴν τῶν πόνων,
ἔπειμην εἰς ἄρρωστον ἄνδρα γεωπόνον
νὰ τῇ δόσῃ ἄφαιεν τῶν δεινῶν καὶ κόπον
καὶ εἰς ἀναπαύσεως νὰ τὸν φέρῃ τόπον.

Ἔφθασεν ὁ Θάνατος κ' ἐπὶ τῆς καλύβης
τοῦ πτωχοῦ ἐκάθησεν, ὡς ἡ ὄρνις ἴδις. (*)

Στεναγμοὶ ἠκούοντο, οἰμωγαὶ καὶ θοῆνοι,
ὄλη κατεσείετο στέγ' ἡ καλαμίνη.

Πέντε ἕξ ἀνήλικα καὶ ἀπὸ μητέρα
ὄρφανὰ τὸν θνήσκοντα ἔκλαιον πατέρα.

« Θνήσκεις, πάτερ ; » ἔκραζον κινκλωθεν τῆς κλίνης
« καὶ ἡμᾶς τὰ ἔρημα, ἄχ ! ποῦ μᾶς ἀφήνεις ; »

(*) * I β ι ς = πτηνὸν ὁμοιάζον πολὺ πρὸς τὸν πελαργόν.

Ἦκουσεν ὁ Θάνατος καὶ τὰ ἐλυπήθη,
οἰκτιρομὸν ἠσθένθησαν τ' ἄπονά του στήθη.
Ἄπρακτος ἐπέστρεψε πρὸς τὸν Κύριόν του,
καὶ ἐν ταυτῷ φοβούμενος τὸν φριχτὸν θυμὸν του,
ἄφωνος εἰς τ' οὐρανοῦ ἴστατο τὰς θύρας.

2. « Διατί, ὦ Θάνατε, μὲ κενὰς τὰς χεῖρας ; »
εἶπεν ἐκ τοῦ θρόνου του ὁ Θεός. Κι' ἐκεῖνος :
« Μ' ἔκαιψαν τὰ δάκρυα, τῶν μικρῶν ὁ θρήνος.
Διὰ τὰ παντέρημα τίς θὰ προνοήσῃ,
ὅταν καὶ ὁ μόνος των βοηθὸς τ' ἀφήσῃ ; »
« Τρέξε ! » εἶπ' ὁ Ἄναρχος, « τρέξε ν' ἀποσπάσῃς
λίθον ἀπὸ τ' ἄμετρα βάθη τῆς θαλάσσης ».
Εἶπε· καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, δίχως νὰ βραδίῃ,
ὡς βολῆς ὁ Θάνατος πίπτει μολυβδίῃ·
καὶ εἰς τὰ οὐράνια, μετὰ τάχους ἴσου,
φέρεῖ τὸν ζητούμενον λίθον τῆς ἀβύσσου.

« Θραυῖσέ τον ! » Εἰς δάκτυλα δύο τὸν λαμβάνει,
τὸν συντρίβει, καὶ ἔνδον του σκόληξ ζῶν ἐφάνη.

Τότε ὁ Πανάγιος ἔκραξεν ὀργίλος,
καὶ ὁ θόλος ἔτρημε τ' οὐρανοῦ ὁ κοίλος.

« Τίς εἰς τὰ ἀνήλια βάθη, ἀποκρίσου !
συντηρεῖ τὸν σκόληκα τοῦτον, τῆς ἀβύσσου ;
Τίς ὀμοῦ δι' ἅπαντα προνοεῖ τὰ ὄντα ;
τίς ἐμοῦ, ὦ κάθαμα ! κάλλιον γνωρίζει
ἢ ζωὴν ἢ θάνατον τότε νὰ χαρίζῃ ; »

3. Κ' ἐν ταύτῳ τὸ σιληπρόν του αἰῶ' ἢ δεξιὰ του,
δίδ' εἰς τὸ μετάφρανον μίαν τοῦ Θανάτου.
Ἦστοραψε κ' ἐβρόντησε· τὸν κατακωφάινει,
καὶ κωφῶς ὁ Θάνατος ἀπὸ τότε μένει.
Μάταια τὰ ὄσα του ὁ κλανθμός μας κρούει
δὲν ἀκούει δέησιν, θρήνους δὲν ἀκούει.

I. Καρασούτσας

3. Ο ΜΟΝΟΣ ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΘΕΟΣ

1. Ὄταν τελειώσῃ ἡ ἡμέρα καὶ αἱ σκιαὶ τῆς ἐσπέρας
σκελάσουν τὰς οἰκίας, τὰς πεδιάδας καὶ τὰ ὄρη ὅταν κα-
ταπαύσῃ ὁ θρούς τῆς ζωῆς καὶ κατάκοποι οἱ ἄνθρωποι καὶ
τὰ λοιπὰ ἔχοντα ζωὴν πλάσματα πέσουν, διὰ νὰ κοιμη-
θοῦν ὅταν ἡ γῆ μας, χάνουσα τὸ φῶς τῆς, φανῇ ὅτι ἀ-
ποθνήσκει, τότε προβάλλει ἡ νύξ μὲ ὅλην τὴν μεγαλοπρέ-
πειάν της καὶ ἐκ τῶν οὐρανίων θόλων λαμπροκοποῦν μέσα
εἰς τὸ σκότος οἱ αἰώνιοι ἀστέρες. Τότε δὲν διακρίνομεν
οὐδεμίαν ἐκ τῶν καλλωνῶν τῆς γῆς, εἰ μὴ μόνον κόσμους
ἀγνώστους, οἵτινες φαίνονται, ὡς νὰ χαμογελοῦν ἐκ τοῦ
ἀμετροῦτου ὕψους των.

2. Παρατηροῦντες τοὺς ἀπομεμαζουμένους τούτους
κόσμους νὰ διακίνουν εἰς τὸ ἀχανές διάστημα τὸ γλυκὺ
φῶς αὐτῶν, χωρὶς νὰ σβύνουν ποτέ, δὲν πρέπει νὰ ἀπο-
ρῶμεν μόνον δι' αὐτὸ ἢ καὶ νὰ θαυμάζομεν διὰ τὸ ἄπει-
ρον πλῆθος των. Τοῦτο κάμνουν τὰ μικρὰ παιδία καὶ οἱ
ἀφόφωτοι ἄνθρωποι.

Εἰς τὸν νοῦν τῶν μορφωμένων, ὅσαςκις ἀντιζοῦν τὴν
λαμπρότητα καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ καταστέρου οὐ-
ρανοῦ, ἔρχονται καὶ ἄλλαι, σπουδαιότεραι τούτων, σκέ-
ψεις. Οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες γνωρίζουν τί εἶναι οἱ ἀστέρες,
θαυμάζουν βέβαια καὶ τὸ ἄσβεστον φῶς καὶ τὸ ἄπειρον
αὐτῶν πλῆθος. Θαυμάζουν ὅμως καὶ τὰς ἀποστάσεις των.

Θαυμάζουν καὶ τὸν ὄγκον αὐτῶν, καθὼς καὶ τὰς παμμεγίστας καὶ κανονικωτάτας περιφορὰς, τὰς ὁποίας κάμνει ἕκαστος τῶν ἀστέρων τούτων, χωρὶς νὰ παρεκκλίνῃ διόλου, πέραξ ἄλλον πολὺ μεγαλυτέρου ἀστέρος.

3. Οἱ μορφωμένοι ἄνθρωποι γνωρίζουν ἀκόμη ὅτι τὰ περισσότερα τῶν μικροτέρων ἄστρον, τὰ ὁποῖα διακρίνονται εἰς τὸν οὐρανόν, εἶναι ἑκατομμύρια φορὰς μεγαλύτερα τῆς γῆς μας. Γνωρίζουν ἀκόμη ὅτι τὸ πλησιέστερον πρὸς τὴν γῆν μας ἄστρον—ἡ σελήνη—ἀπέχει ἀπ' αὐτῆς 385.000 χιλίόμετρα! Γνωρίζουν προσέτι ὅτι πλὴν τῶν ἄστρον, ἅτινα βλέπομεν μὲ γυμνοὺς ὀφθαλμοὺς, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα, πλείστα ὅσα, τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν μόνον, ὅταν ὀπλίσωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς μας μὲ ἰσχυρὰ τηλεσκόπια. Ἀκόμη, δὲ ὅτι, ὅσα δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν οὔτε δι' ὀπλισμένων ὀφθαλμῶν εἶναι ἀσυγκρίτως περισσότερα ἐκείνων, ἅτινα ἔχουν ἴδει καὶ μετήσει μέχρι τοῦδε οἱ ἀστρονόμοι.

Διότι ἀληθῶς! ἂν ἠδύνατό τις ἐξ ἡμῶν, ἔχων πτέρυγας ἐξωτικὰς νὰ πετᾷ ἀπὸ ἀστέρος εἰς ἀστέρα ταχύτερον καὶ τῆς ἀστραλῆς καὶ τῆς σκέψεως ἀκόμη καί, ἂν πετῶν τοιουτοτρόπως ἀδιάκοπα καὶ ἐπὶ ἑκατομμύρια ἐτῶν, προσεπάθει νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ μέρος, ὅπου τελειώθουν τὰ ἀστρα, θὰ ἠνθόει ὅτι ἀδίκως κοπιᾷζει. Τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐνόμιζεν ὅτι ἐπλησίασεν εἰς τὸ τελευταῖον τούτων, ἄλλα νέα ἀστρα ἀναρίθμητα θὰ ἐπαρουσιάζοντο εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς του.

Πλὴν ὅμως τῶν ἀνωτέρω, οἱ μορφωμένοι ἄνθρωποι γνωρίζουν καὶ πῶς εἶναι πλασμένον ἕκαστον τῶν ἄστρον τούτων· ἂν δηλ. ὁμοιάξῃ πρὸς τὴν γῆν μας ἢ εἶναι διάφορον αὐτῆς. Γνωρίζουν τέλος καὶ ὅτι ἡ γηίνη σφαῖρα δὲν εἶναι τὸ μόνον ἄστρον, εἰς τὸ ὁποῖον κατοικοῦν πλάσματα, περριουσιζόμενα μὲ ζωὴν καὶ μὲ λόγον· ἀλλ' ὅτι καὶ

ἄλλα ὄντα τελειότερα ἡμῶν ζοῦν εἰς ἄλλους τοιούτους ἀστρικοὺς κόσμους.

- 4. Ὀλίγον καὶ ὀλίγον θὰ μάθετε καὶ σεῖς ὅλα αὐτά, τὰ ὁποῖα γνωρίζουν οἱ μορφωμένοι ἄνθρωποι διὰ τὸν οὐρανὸν καὶ τοὺς ἀστέρας του. Τότε νέον φῶς θὰ φωτίσῃ τὸν νοῦν σας. Τότε δέ, ὁσάκις κατὰ τὰς αἰθρίας νύκτας θὰ ρίπτετε τὸ βλέμμα σας πρὸς τὸ μεγαλοπρεπὲς πανόραμα τοῦ οὐρανοῦ, ζωοῖς νὰ θέλετε, θὰ σταματᾶτε· κἀμνοντες δὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ θὰ λέγετε καθ' ἑαυτοὺς :

« Εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔχουν γίνει μόνα των ὅλα αὐτά τὰ ἄστρα καὶ εἶναι παράλογον νὰ παραδεχθῆ τις ὅτι ἕκαστον τούτων εἶρε καὶ ἐξανόνισε μόνον του τὸν δρόμον του. Ὁχι ! δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ὑπάρχῃ δημιουργὸς καὶ διευθυντὴς ὅλων αὐτῶν τῶν λαμπρῶν, τῶν μεγάλων καὶ ἀτελευτήτων καὶ θαυμαστῶν κόσμων. Αὐτὸς δέ, ὅστις ἐδημιούργησε τούτους καὶ διευθύνει μὲ τόσην τάξιν καὶ ἀκριβείαν τὰς κινήσεις των, δὲν δύναται νὰ εἶναι ἄλλος, εἰμὶ ὁ μέγας καὶ αἰώνιος καὶ ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεός ».

Κατὰ τὰς «Θρησκευτικὰς Μελέτας»
τοῦ Α. Μαυροζορδάτου

Μεγάλῃ διασκευῇ.

6. ΥΜΝΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

Θεέ, ἕμνεϊ τὴν δόξαν σου ἢ νῦξ καὶ ἡ ἡμέρα,
Τῆς γῆς ἀσύμφων' οἱ λαοὶ σὲ προσκυνοῦν συμφώνως·
μὲ ἄνθη ἔστρωσας τὴν γῆν, μὲ ἄστρα τὸν αἰθέρα.
ποικίλαι γλῶσσαι χίλια σὲ ἀνυμνοῦν συγχρόνως.

Τὸ φῶς, Θεέ, τὸ σῶμά σου,
ὁ ἥλιος τὸ ὄμμα σου,
ὁ κεραυνὸς φωνή σου,
τὸ ἄπειρον διάστημα
τὸ μέγα σου ἀνάστημα
καὶ ὁ αἰὼν στιγμὴ σου.

Δύναται ὁ δάκτυλός σου
ὡς μοχλὸς τὴν γῆν νὰ σείσῃ,
καὶ τὸ κοῖλον τῆς χειρός σου
τοὺς ὠκεανούς νὰ κλείσῃ.
Μὲ πνοήν σου μίαν σβένεις
τῶν ἀστέρων τοὺς φανούς,
καὶ μ' ἓν μόνον νεῦμα κλίνεις
πρὸς τὴν γῆν τοὺς οὐρανοὺς.

Π. Σοῦτσος

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ
ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

	Σελίς
Ἑλληνικὴ μαθητικὴ ζωή.	
1. «Ὅχι! Θὰ τὸ κάμω. Σοῦ δίδω τὸν λόγον μου».....	3
2. Ὁ πρόσφυξ μαθητὴς	7
3. Φθινόπωρον (ποίημα)	11
4. Τὸ καλύτερον μάθημα ὄλου τοῦ ἔτους	12
5. Γαζία καὶ μενεξές (ποίημα)	14
6. Μεγάλα πράγματα ἀπὸ μικρὰ παιδιά	14
7. Τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου (ποίημα)	21
8. Τὸ ἰώδιον καὶ τὸ ὀξυγονοῦχον ὕδωρ	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἀτομικὴ ἑλληνικὴ ζωή.	
1. Καλὸς καὶ κακὸς πηδαλιούχος	26
2. Τί θέλω; (ποίημα)	35
3. Καλὴ καὶ κακὴ χρησιμοποίησις τοῦ χρόνου	35
4. Ἀπὸ τὴν ζωὴν (ποίημα)	40
5. Ἡ καταίγις	41
6. Καταίγις (ποίημα)	42
7. Ὁ τρυποφράκτης	43
8. Ἀντιστροφή τῆς εὐχῆς.....	48
9. Ἡ νυκτερινὴ σχολή	58
10. Ἡ Καλλιέργεια τῶν ὀσπρίων.....	61
11. Συνεταιρικὴ κτηνοτροφία.....	63

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ἑλληνικὴ οἰκογενειακὴ ζωή.	
1. Τὸ ποτήριον τῶν δακρύων	67
2. Ἡ χήνα ἢ πουπουλόφτερη (ποίημα)	73
3. Αἱ πολικαὶ χῶραι	73
4. «Ἀδελφέ μου!»	80

5. Ἐγγονος καὶ μάστιγ (ποίημα)	84
6. Ἡ σύζυγος	84
7. Τὸ πέρασμα τοῦ Χάρου (ποίημα)	93
8. Ὁ πρεσβύτερος ἀδελφός	93

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Κοινωνικὴ ἑλληνικὴ ζωὴ.

	Σελίς
1. Ἐξημέρωσε	105
2. Ἡ αὐγούλα χαράζει (ποίημα)	106
3. Τὸ θαυματουργόν φάρμακον	109
4. Τὸ ταψί (ποίημα)	113
5. Πέτρα καὶ διαβάτης (ποίημα).....	113
6. Συνηθισμένα πράγματα	114
7. Νυκτερίς καὶ παιδίον (ποίημα)	121
8. Ὁ ἰατρός Καλλικρατίδας καὶ ἡ ἰατρικὴ του	121
9. Ἡ Ἄνοιξις (ποίημα)	129
10. Αὐτὰ εἶναι τὰ κέρδη μας	129
11. Τὸ κουπί καὶ τὸ τιμόνι (ποίημα)	132

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Κοινωνικὴ, ταξικὴ, κρατικὴ καὶ παγκόσμιος ἀλληλεγγύη.

1. Τὸ δωρητήριον	133
2. «Εἶχα ὑποχρέωσιν νὰ τὸν σώσω».....	136
3. Τὰ δύο δάκρυα (ποίημα)	141
4. Οἱ Ὑδραῖοι πρὸς τοὺς Σπετσιώτας καὶ τοὺς Ψαριανούς. 141	
5. «Εἶμαι Μωραΐτης, μὴν τὸ ξεχνᾶτε!».....	142
6. Τὰ μέλη τοῦ σώματος (ποίημα)	152
7. Πῶς τὰ πλήγματα τῆς τύχης δὲν γίνονται αἰσθητά ; 154	
8. Ὑποχρεώσεις τοῦ Κράτους	157
9. Παγκόσμιος ἀλληλεγγύη καὶ ἀδελφότης	164

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Ἑλληνικοὶ ἀπελευθερωτικοὶ ἀγῶνες.

1. Ἡ δευτέρα Ἀνάστασις τοῦ 1454	168
1.β'. Τὸ κρυφὸ σχολεῖο (ποίημα)	172
2. Ἡ καταδίκη τοῦ κλέφτη (ποίημα)	173

	Σελίς
3. Ὁ Ρήγας Βελεστινλής (ποίημα)	174
4. Ἡ Δέσπω (ποίημα)	177
5. Παναγιώτης Σέκερης, ὁ Φιλικός	178
6. Οἱ Ὑψηλάνται καὶ ἡ μήτηρ των	181
7. Ὁ Πατριάρχης μένει	183
8. Ὁ Γερμανὸς ὑψώνει τὴν σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως (ποίημα)	185
9. Μία ἐπιστολὴ τοῦ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρούτσου	186
10. Τὸ χάνι τῆς Γραβιάς (ποίημα)	188
11. Πῶς ἐσώθη τὸ Μεσολόγγι;	192
12. Ἡ ἐξοδος τῆς φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου	195
13. Τὰ ὄστᾶ τοῦ Κολοκωτρώνη εἰς τὴν Τρίπολιν	200
14. Ἡ καρδιά τοῦ Μάρκου Μπότσαρη	206
15. Ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ Καψάλη	207
16. Ὁ Ἀνδρέας Μιαούλης κόπτει τὸ κρασί καὶ τὸν καπνόν.	209
17. Ὁ Δημήτριος Τσαμαδός	210
18. Ἀρχόντισσα αὐγοπωλήτρια	211
19. Ἡ διαθήκη τοῦ Ἐπισκόπου	211
20. Καραϊσκάκης καὶ Κιουταχίης	212
21. Τὸ θυμωμένο καράβι (ποίημα)	214
22. Γεώργιος Γεννάδιος	215
23. Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης	218
24. Μετὰ τὸν ἐπτάχρονον ἔθνικόν ἀγῶνα	218
25. Ὑμνος τῶν προγόνων (ποίημα)	219
26. Ὁ Ἐθνικὸς ὕμνος (ποίημα)	220

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Ἡ ἑλληνικὴ πατρίς.

1. Ὑμνος εἰς τὸν ἥλιον τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος (ποίημα)..	221
2. Μία ἀπὸ τὰς πολλὰς ὠραιότητος τῆς ἑλληνικῆς πα- τρίδος	222
3. Ἑλληνικὴ καλοκαιρινὴ νύξ (ποίημα)	225
4. Ἀνὰ τὴν Εὐρυτανίαν.....	226
5. Ὁ Ντόρονος τῆς Εὐρυτανίας	230
6. Ὁ γέρος	232
7. Ἡ ἑλληνικὴ πατρίς (ποίημα)	234
8. Εἰς τὴν Ἑλλάδα (ποίημα)	235

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

Θρησκευτική ἑλληνική] ζωή.

1. Πῶς παρηκολούθησα μίαν βάπτισιν;.....	236
2. Τὸ μνημόσυνον τῆς μητέρας.....	249
3. Ἑσπερινὸς (ποίημα)	255

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Θεός.

1. «Ὁ Θεὸς τὸ θέλει» (ποίημα)	256
2. Ὁ Θεὸς καὶ ὁ Θάνατος (ποίημα)	258
3. Ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεός	260
6. Ὑμνος πρὸς τὸν Θεὸν (ποίημα)	262

0020561394
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Υπουργείον
Παιδείας και Θρησκευμάτων

Τμήμα διδακτικών βιβλίων

Εν Αθήναις τῇ 20 Αὐγούστου 1934

Ἀριθ. } Πρωτ. 51231.51232
          } Δεκπ. ....

ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΙΣ

Περὶ ἐγκρίσεως διδακτικῶν βιβλίων πρὸς χρῆσιν τῶν
μαθητῶν τῶν δημοτικῶν σχολείων.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Κ. Α Π.

Πρὸς

τὸν κ. Δημοσθ. Ἀνδρεάδην συγγραφέα

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ ταύταριθμου ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, στηριζομένης δὲ εἰς τὸ ἄρθρ. 4 τοῦ νόμου 5911 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 1ην πρᾶξιν αὐτῆς ἐνεκρίθη ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς ΣΤ' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ» βιβλίον σας διὰ μίαν τετραετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς 15ης Σεπτεμβρίου 1934 ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ συμμορφωθῆτε ἐπακριβῶς πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς ἀρμοδίας κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ

Ὁ Τμηματάρχης

Ν. Σμυρνῆς

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα ἐκτὸς τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρᾳ κατὰ δέκα πέντε τοῖς ἑκατὸν τῆς κανονισθείσης πρὸς ἐπιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν. (*Ἄρθρον 6 Διατάγματος «περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμῆσεως διδακτικῶν βιβλίων καὶ χορηγίας ἀφείας κυκλοφορίας αὐτῶν» 24-1-34.